

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β', τεύχος 133
Παρασκευή 31 Αυγούστου 1979

Δρχ. 25

Ν.Δ: ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΑ ΜΟΝΤΕΛΑ:

- έκλογικά ● κυβερνητικού
- συνδικαλισμού ● πληθωριστικά
- λιτότητα
- πανεπιστημιακό ἄσυλο
- κατασταλτικά μέτρα

Γιὰ τὴν παράδοση:

- ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΗΛΙΟΥ
- Α. ΚΥΡΙΑΚΙΔΟΥ
– ΝΕΣΤΟΡΟΣ
- Δ. ΜΑΡΩΝΙΤΗΣ
- Μ. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ

ΡΥΛΑΡΙΝΟΣ

**Ειδικός
στα
νομίσματα
και
μοναδικός
στα
χαρτονομίσματα**

STAMPS and COINS

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 5, ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ.: 32 10 577 - 32 10 384

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

2

ΒΑΣΙΛΗ Χ. ΜΑΚΗ

Διγενής Ἀκρίτας

Κείμενα

Μελέτη-σύνθεση

Ἐπικαιρότητα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 1 ΑΘΗΝΑ ΤΗΛ. 3636083 - 3607382.

Γιά τή σεξουαλική διαπαιδαγώγηση παιδιών 6 — 12 χρόνων

ΠΩΣ ΗΡΘΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Ὁ διάσημος παιδίατρος Δρ. Σπόκ εἶπε γι' αὐτό τό βιβλίο: «Εἶναι γραμμένο μέ ἀνθρωπιὰ καί ἐντιμότητα. Πολλοί γονεῖς θά βροῦν πῶς τό χιοῦμορ του τοὺς βοηθᾷ νά ξεπεράσουν τήν ἀμηχανία τους».

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΧΕΛΙΔΟΝΙ**

ΣΚΟΥΦΑ 79 (4ος δροφος)
τηλ. 3633875

Μιά υπεύθυνη προσπάθεια στό ἐκπαιδευτικό καί παιδικό βιβλίο

**ΔΙΕΘΝΕΣ
ΕΤΟΣ
ΠΑΙΔΙΟΥ**

Περίοδος Β'
Χρονος 6ος
Τεύχος 133

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60; Αθήνα 601
Τηλ. 732.713 - 732.819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Άπλη Άναλογική: Ένα αίτημα της Άριστεράς, τακτικός έλιγμός της Δεξιάς ..	4
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ	6
ΑΝΤΙ - ΘΕΣΕΙΣ	6
Kotza - Cola	8
ΑΝΤΙ - ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ	9
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ	
Άφγανιστάν - ΟΟΣΑ - Ρωδεσία	10
ΑΝΤ. ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ: Δυό οί γραμμές - πληθος οί αντιφάσεις	13
Θ. ΚΑΤΣΑΝΕΒΑ: Συνδικαλιστικό κίνημα: Ό μύθος και ή πραγματικότητα	18
Ε.ΚΟ.Ν. «ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΑΙΟΣ»: Άπάντηση σέ ένα άρθρο	22
ΡΕΠΟΡΤΕΡ: Τά τάνκς του Καραμανλή ή ή πολιτική σύγχυση ενός στρατηγού ..	24
Ή σημασία της Παράδοσης - Διάλογος στ' Άνώγεια	28
Μ. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙ: Μυθολογικά της Παράδοσης	29
Φ. ΗΛΙΟΥ: Ή ιδεολογική χρήση της παράδοσης	30
ΑΛΚΗΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΟΥ - ΝΕΣΤΟΡΟΣ: Τά παραλειπόμενα ενός διαλόγου γιά τήν παράδοση	32
ΔΗΜ. ΜΑΡΩΝΙΤΗ: Ή παράδοση και οί παραδοσιακές περιπέτειες της νεοελληνικής ποιησης	33
Θ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ: Οικολογία και έξ-ανθρωπισμός της βιομηχανικής κοινωνίας	36
ΠΑΙΔΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ και πολιτική	39
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	42
Β. ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ: Δυό διηγήματα	43
ΑΝΝΥΣ ΚΟΛΤΣΙΔΟΠΟΥΛΟΥ: Ποικίλα «κοίλα» και ή... κατατρύλα	44
Ν. ΔΕΛΑΚΗ: Τά πρώτα γενέθλια	46
Γ. ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ: Ή όπερα του Ραμώ «Ήππόλυτος και Άρική»	48
ΒΙΒΛΙΟ - ΚΡΙΤΙΚΗ - Γ. Καρατζόγλου: Άν. Εύαγγέλου, ή «Άπόγνωση»	49
ΒΙΒΛΙΟ - ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ	50
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	51

Λόγω πληθώρας ύλης ή έπιφυλλίδα στά «Άντι - θέματα» μετατίθεται γιά τό έπόμενο τεύχος.

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΗ ΣΟΒΑΡΟΤΗΤΑ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΗΝ ΚΡΙΣΗ

ΟΠΩΣ τά δηλητήρια του Μυθριδάτη ό ρυθμός του πληθωρισμού πέρασε από τό 10%, που μέχρι προχθές θεωρούσαμε τερατώδες, στο 20% σήμερα, γιατί όχι σ'ένα 30% αύριο. Έμφανίστηκαν μέ διάφορα προσχήματα τά πρώτα κρούσματα σποραδικών απολύσεων, προάγγελοι μις αύριανής μαζικής άνεργίας, που μοιάζει άναπόφευκτη.

ΚΙ ΟΜΩΣ οί «ύπεύθυνοι», όσοι μιλούν είτε στο όνομα του κράτους είτε σ'έκενο του λαού δέν μοιάζουν νά συνειδητοποιούν τή σοβαρότητα της κρίσης. Κανείς δέν θέτει σοβαρά π.χ. τό ζήτημα του φορέα της επένδυσης που έχει πάψει έδώ και μερικά χρόνια νά είναι ή μεγάλη βιομηχανική επ-χειρηση. Είναι γνωστό και πανθομολογούμενο ότι οί επενδύσεις στη μετα-ποίηση, όσες γίνονται, χρηματοδοτούνται από χρήματα του κράτους, δηλα-δή των φορολογούμενων, για μιá παραγωγή άύστηρά προδιαγεγραμμένη από τους μονοπωλιακούς, συχνά διεθνικούς προγραμματισμούς ή από τή δημόσια κατανάλωση. Δυσδιάκριτος λοιπόν ό παραγωγικός ρόλος της οικονομικής μας άλιγαρχίας στη σημερινή συγκυρία.

ΕΙΝΑΙ ΑΚΟΜΑ κοινό μυστικό ότι τόν πληθωρισμό τροφοδοτούν κατά κύριο λόγο οί διάφοροι διαμεσουλαβητές του χοντρεμπορίου, ιδιαίτερα του είσα-γωγικού, καθώς και οί «έλευθεριάζοντες» επαγγελματίες δρισμένων κλάδων που έχουν αναγάγει τή φοροδιαφυγή σέ βασική τους έπιστήμη. Πώς νά απο-σιωπήσει κανείς τό γεγονός ότι, εκατοντάδες γιατροί των Άθηνων έσπευ-σαν τους τελευταίους μήνες νά προμηθευτούν ένα δεύτερο αυτοκίνητο, για νά μή χάνουν κανένα από τά Σαββατοκύριακα αυτά, που αφήνουν ούσιαστικά τήν Άθήνα χωρίς ίατρική περίθαλψη.

ΚΙ ΟΜΩΣ ό κ. Μητσοτάκης δήλωσε προχθές:

«... Ή έξαρση του πληθωρισμού στη χώρα μας, όφείλεται στην άνατίμηση από τήν ενεργειακή κρίση, στην άνοδο των τιμών των εισαγομένων αγα-θών, αλλά και στη μεγαλύτερη του αναγκαίου αύξηση των κοινωνικών δαπα-νών του δημόσιου τομέα, καθώς και στην κατά πολύ ύψηλότερη του τιμαριθ-μου άναπροσαρμογή των άμοιβών των συντελεστών της παραγωγής».

ΜΙΑ ΤΟΣΟ συστηματική προσπάθεια εξαπάτησης της κοινής γνώμης μέ γε-νικότητες και άνακρίβειες είναι άξιοσημείωτη άκόμα κι όταν προέρχεται από τόν κ. ύπουργό Συντονισμού. Ή μήπως πρέπει νά ύποψιαστούμε κάτι τραγικότερο. Ότι δηλαδή μπαίνουντας πλησίον στη δίνη της παγκόσμιας δομικής κρίσης, ή έθνική οικονομία έχει σάν κύριο ύπεύθυνο της οικονο-μικής πολιτικής καθέον που είναι άνίκανος νά δει πέρα από τήν έπιφά-νεα των γεγονότων.

ΑΛΛΑ και ή άντιπολίτευση δέν δείχνει νά έχει συνείδηση της κρισιμότητας των περιστάσεων. Τό τιμήμα του κυβερνητικού προγράμματος του ΠΑΣΔΚ που άφορά τήν ενεργειακή πολιτική και που δημοσιεύτηκε πρόσφατα μέ πολ-λές τυμπανοκρουσίες, είναι μιá πρόχειρη άπαρύθυμη γενικών στόχων. Πρό-γραμμα σημαίνει έξαρρηση και κυρίως συγκεκριμένη κοστολόγηση κι οί έγκεφαλοι της λεωφόρου Άλεξάνδρας δέν είναι δυνατό νά τό άγνοούν αυτό.

ΑΚΟΜΑ προχειρότερη είναι ή άντιμετώπιση της κρίσης από τά ύπόλοιπα κόμματα. Άπαρχαιωμένη κι έξωπραγματική από τό ΚΚΕ, άντιφατική και άμυ-ντική από τό ΚΚΕ έσ. Όσο για τό ΚΟΔΗΣΟ, μοιάζει νά περιορίζει τίς προ-οπτικές του στην άλλαγή φρουράς στα βασικά οικονομικά ύπουργεία, πιστεύ-οντας ότι, ή μαγική ράβδος των τεχνοκρατών του θα μεταβάλλει τήν έδρα σιγμής τήν όψη των πραγμάτων. Στο σημε-ίο που βρισκόμαστε, αίσθανόμαστε τήν ανάγκη νά κάνουμε μιάν επεύγουσα έκκληση για περισσότερο σοβαρότητα στην άντιμετώπιση της οικονομικής συσπράγας.

ΑΣ ΘΥΜΗΘΟΥΜΕ ότι καμιά φορά οί οικονομικές άνωμαλίες όδηγούν σέ θεαμ-κές άναστατώσεις, χωρίς νά μεσολαβήσουν κοινωνικές άλλαγές.

αντι

‘Απλή αναλογική: ‘Ενα αίτημα της ‘Αριστεράς, τακτικός έλιγμός της Δεξιάς

Φαίνεται ότι, ό κ. Καραμανλής αξιοποίησε την πολιτική ύφεσή του Αυγούστου, για να καταλήξει σέ όριστικές αποφάσεις για τό άμεσο πολιτικό μέλλον της χώρας.

Οί αποφάσεις αυτές είναι ψηφοθηρικές – έχουν δηλαδή σάν στόχο την αντιμετώπιση τών έκλογικών αναμετρήσεων πού επέρχονται καί δέν στηρίζονται σέ καμιά σοβαρή άνάλυση τών οικονομικών καί κοινωνικών δεδομένων. ‘Οφείλονται αποκλειστικά στην προσωπική έμπνευση του πρωθυπουργού. ‘Ακόμα καί οί συζητήσεις, πού έχουν γίνει μέ τό στενό καί άνεπίσημο κύκλο συνεργατών του, ήταν άπλως άποσαφηνιστικές.

‘Οπωσδήποτε ή δεισιδαιμονική πίστη στό καλό του άστρο φαίνεται ότι όδήγησε τόν κ. Καραμανλή για μιά ακόμα φορά σέ μιά σειρά από παράτολμες αποφάσεις πού αποτελούν άμεση άπειλή καί δημιουργούν μακροπρόθεσμο κίνδυνο για την πολιτική σταθερότητα.

Οί πίο άπασιδόδοξοι από τούς συνεργάτες του είχαν υιοθετήσει από την άρχή του καλοκαιριού την άποψη ότι ή Ν.Δ. δύσκολα θά ξεπεράσει τό σταθερό 35% της Δεξιάς, πού θεωρεί σίγουρο κτήμα της καί ή κ. ‘Ελένη Βλάχου. ‘Υπάρχουν όμως τώρα πιά ένδείξεις ότι τό ΠΑΣΟΚ, συσπειρώνοντας έναν άνεξέλεγκτο χείμαρρο κοινωνικής διαμαρτυρίας, άγγιξε τό κρίσιμο έπίπεδο του 37%, πού του εξασφαλίζει, μέ τό σημερινό έκλογικό σύστημα αυτοδύναμη πλειοψηφία.

Μετά από μιά φάση απογοήτευσης καί δυσθυμίας για την εξέλιξη αυτή, πού την αποδίδει τότε στην άνικότητα τών συνεργατών του, πότε στην «πατροπαράδοτη άχαρισία» καί στην «πολιτική άνωριμότητα» τών ‘Ελλήνων, ό κ. Καραμανλής άνάκτησε τή μαχητικότητα του καί αποφάσισε να γατζωθεί στην έξουσία.

‘Αξοντας της προσπάθειας αυτής είναι τό παραδοσιακό όπλο της Δεξιάς για τή νόθευση της λαϊκής θέλησης: τό μαγείρεμα του έκλογικού νόμου.

Αυτή τή φορά όμως ή επέμβαση θά έχει έναν άνέκδοτο χαρακτήρα. Θά εμφανιστεί σάν ίκανοποίηση μιας πάγιας διεκδίκησης της δημοκρατικής αντιπολίτευσης γιατί θά καθιερώνει σάν έκλογικό σύστημα την άπλή αναλογική.

‘Η στροφή στηρίζεται σέ δυό διαπιστώσεις:

Α. Τό ένιαίο κόμμα της Δεξιάς έπαψε να είναι ή πρώτη πολιτική δύναμη της χώρας. ‘Ετσι οί σωρευτικές διαδικασίες πού στηρίζονται στη ψυχολογία της χαμένης ψήφου έπαισαν να λειτουργούν προς όφελός του. Καί ή ένισχυμένη αναλογική καί τό πλειοψηφικό εύνοούν τώρα πιά την άξιωματική αντιπολίτευση.

Β. ‘Η σημερινή έσωτερική καί διεθνής συγκυρία δέν αφήνει περιθώρια για να λειτουργήσουν παραεκλογικοί εκδιασμοί, του τύπου «ό Καραμανλής ή τά τάνκς».

Είναι λοιπόν ανάγκη να αλλάξει ριζικά ή πολιτική εμφάνιση της ελληνικής όλιγαρχίας, πού στηριζόταν σταθερά, μετά τόν εμφύλιο, στό δόγμα του ενός ένιαίου κόμματος καί του ενός κοινοβουλευτικού ήγέτη μέ έντονο μεσιανικό χαρακτήρα, πού αντιμετώπιζε μιά διασπασμένη δημοκρατική αντιπολίτευση. Μέ την άπλή αναλογική θά είναι δυνατό να εισαχθεί μιά σημαντική καινοτομία: ή δημιουργία δύο κομμάτων της Δεξιάς, ενός μεταρρυθμιστικού μέ άρχηγό τόν κ. Ράλλη καί ενός συντηρητικού μέ τόν κ. ‘Αβέρωφ πού θά διεκδικούσαν χωριστά τή λαϊκή ψήφο για να συνεργαστούν μετεκλογικά.

‘Ο κ. Καραμανλής θά μπορεί να διεκδικήσει τότε την Προεδρία της Δημοκρατίας τόν ‘Ιούνιο του 1980 καί να επιφυλλάξει στόν έαυτό του ένα ρόλο, πού θά ξεπερνάει πολύ τις συνταγματικές άρμοδιότητες του ρυθμιστή του πολιτεύματος, τό ρόλο του συντονιστή της κυβερνητικής πλειοψηφίας.

Τό σχέδιο παρουσιάζει μέ τις σημερινές συνθήκες τό πλεονέκτημα ότι άπομακρύνει τό ΠΑΣΟΚ από την έξουσία.

‘Εξασφαλίζει στό ΚΚΕ τό ακριβοδίκαιο μερίδιό του από τή λαϊκή δυσφορία. Κι άν ακόμα δέν αύξηθεί τό έκλογικό του ποσοστό, τό ΚΚΕ θά πρέπει να πάρει μέ άπλή αναλογική 25-30 βουλευτές – κι έτσι υποχρεώνεται τό ΠΑΣΟΚ για να συγκροτήσει κοινοβουλευτική πλειοψηφία να διαπραγματευτεί την ύποστήριξη τών κομμουνιστών. Τότε όμως συντρέχει ή Δεξιά ότι μέ την πρόκληση του γνωστού θορύβου για «λαϊκό μέτωπο» κλπ. ένα μέρος από τούς συντηρητικούς ψηφοφόρους του ΠΑΣΟΚ θά στραφεί προς άλλους σχηματισμούς.

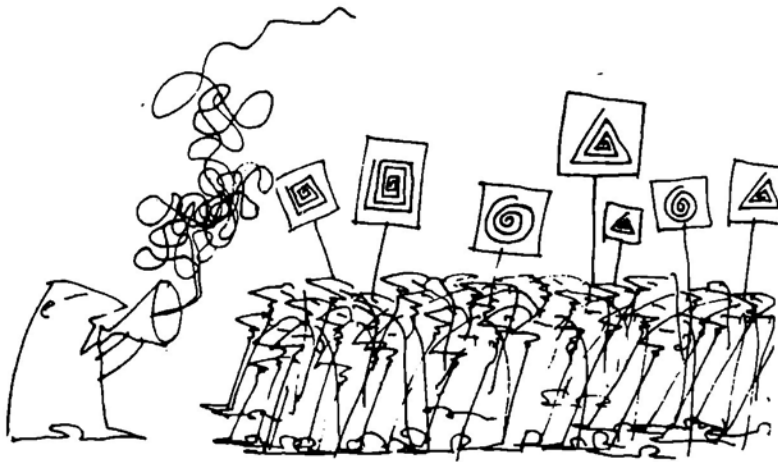
‘Η επιδίωξη αυτών τών μικρών σχηματισμών, θά λειτουργήσει σάν ακόμα ένας ανασχετικός παράγοντας για την κατάληψη της έξουσίας από τό κόμμα του κ. ‘Ανδρέα Παπανδρέου. ‘Ιδιαίτερα όταν, όπως πολλά σημεία δείχνουν, τό ΚΟΔΗΣΟ, δέν έχει άντίρρηση άρχων για τή συμμετοχή του σέ μιά νέα κυβερνητική πλειοψηφία.

‘Εμφανίζοντας την άπλή αναλογική σάν μιά δημοκρατική παραχώρηση, θά μπορεί ό κ. Καραμανλής να έλλίψει ότι, σέ άντάλλαγμα ένας αριθμός βουλευτών της αντιπολίτευσης, πού δέν άνήκουν ούτε στο ΠΑΣΟΚ ούτε στο ΚΚΕ, θά του παράσχουν την ύποστήριξη τους για να συγκεντρώσει την πλειοψηφία, πού άπαιτείται για να εκλεγεί Πρόεδρος – ύποστήριξη πού δέν διαθέτει αυτοδύναμη ή Ν.Δ.

‘Η διάσπαση σέ δύο κόμματα της σημερινής έτερόκλητης Ν.Δ. παρουσιάζει επίσης δελεαστικά πλεονεκτήματα. Τό Δεξιό κόμμα του κ. ‘Αβέρωφ, χρησιμοποιώντας σκληρή αντικομμουνιστική γλώσσα καί κάποιον έθνικιστικό λαϊκισμό, θά μπορέσει ένδεχόμενα να έπαναφέρει στην «όρθή όδό» όσους παρασύρθηκαν προς την «στείρα» ‘Εθνική Παράταξη ή – γιατί καί αυτό φαίνεται να συμβαίνει σέ όρισμένα σημεία της υπαίθρου – ακόμα καί προς τό ΠΑΣΟΚ. ‘Ετσι τό «ευρωπαϊστικό» καί εκσυγχρονιστικό μεταρρυθμιστικό κόμμα του κ. Ράλλη – μέ ή χωρίς τόν κ. Μητσotάκη, πού μπορεί ακόμα μιά φορά να περιοριστεί πεισματωμένος στα κρητικά του φέουδα – να μπορέσει να στραφεί άπερίσπαστο προς τά νέα άστικά στρώματα πού διψούν για μιά «μοντέρνα» καί φιλελεύθερη Δεξιά.

‘Η νέα κυβερνητική πλειοψηφία θά έχει δέδαια άξονα τό κόμμα του κ. Ράλλη, πού μοιάζει να είναι ή όριστική έπιλογή του κ. Καραμανλή, ό διάδοχος πού έμμεσα, άν όχι άμεσα, έχει ύποδείξει. ‘Αλλά ταυτόχρονα ή άρμοδιότητα, άπόφασης σέ τελευταία άνάλυση θά άνήκει πάντα στόν κ. Καραμανλή, πού από τό προεδρικό μέγαρο, θά διαιτητεύει καί θά όρίζει τις στρατηγικές επιδιώξεις του καθεστώτος.

Κι έτσι – άν αυτό τό όνειρεμένο σενάριο γινόταν πραγματικότητα – ό κ. Καραμανλής θά συγκεκριμενοποιούσε, καί θεσμικά πιά, αυτό πού υπήρξε ή πολιτική του πρακτική έδώ καί είκοσι χρόνια, να λειτουργεί δηλαδή έξω καί δίπλα από τά γεγονότα, «βγάζοντας την ούρά του» από κάθε ύπόθεση πού έπαιρνε τροπή δυσάρεστη. Μπορούμε σήμερα να διαπιστώσουμε άνεπιφύλακτα, χωρίς ίχνος κακής πίστης, ότι τό μυστικό της έπιτυχίας του πίο μακρόχρονο κινδυνή της χώρας είναι ή άριστοεργηματική του τεχνική στην έφεύρεση αποδιοπομπαίων τράγων μέσα από την ίδια του την παράταξη. Τέτοιοι «τράγοι» – άς μάς συγχωρεθεί ή έκφραση – υπήρξαν ό κ. Θεοτόκης, ό στρατηγός Γρίβας, ό κ. Παν. Κανελλόπουλος, οί Παύλος, Φρειδερίκη καί Κωνσταντίνος Γκλύξμπουργκ, ακόμα κι εκείνος ό ξεχασμένος συνεργάτης του έκλογικού πραξικοπήμα-

τος του 1961 που «καθάλψε αργότερα τό καλάμι», ό Γ. Παπαδόπουλος. Ό κ. Καραμανλής αντίθετα περνάει μέσα από όλες αυτές τις εθνικές συμφορές και πολιτειακές ανωμαλίες αλώβητος, άτάραχος, έπαναλαμβάνοντας χωρίς κανένα πλέγμα τις ίδιες εκτός τόπου και χρόνου γενικότητες και κοινοτυπίες. Σέ μικρότερη κλίμακα, μετά τή μεταπολίτευση, Βαρδιτσιώτης, Λάσκαρης, Μπάλκος, Μητσοτάκης, Παναγιωτόπουλος, Παπαληγούρας, Ζαρντινίδης, Μάρτης, Λαμπριάς κι ό ίδιος ό κ. Ράλλης χρεώνονται μέ άποτυχίες και σκάνδαλα, γελοιοποιούνται ή συγκεντρώνουν τή λαϊκή αγανάκτηση για άποφάσεις που παίρνει, χωρίς γνώση και περίσκεψη καμία, ό «ήγέτης» που μέ όλύμπια άδιαφορία αφήνει πάντα και για όλα τά ζητήματα άκάλυπτους τούς εκτελεστικούς του.

Ή άναρχία του κ. Καραμανλή στην Προεδρία λύνει κι άλλο ένα σοβαρό θεσμικό πρόβλημα, που δημιουργήθηκε μετά τήν κατάργηση της μοναρχίας. Τό σύστημα έξουσίας της έλληνικής ολιγαρχίας στηριζόταν πάντα στη διάκριση λαού και έθνους. Ό λαός παρασύρεται από τά πάθη του ή τούς δημαγωγούς, όλιγωρεί και υποκύπτει σέ χυδαίες ύλιστικές επιθυμίες. Είναι λοιπόν δυνατό νά φέρνει στην έξουσία κυβερνήσεις ανάξιες της εθνικής ιδέας που εκφράζει μεταφυσικά ό ανώτατος άρχων (παλιά ό βασιλιάς) μέ όργανο τις ένοπλες δυνάμεις. Ή ιδεολογική αυτή κατασκευή που έδινε τή δυνατότητα στην ολιγαρχία νά διακινδυνεύει τήν κυβέρνηση στά κοινοβουλευτικά παιχνίδια, χωρίς ποτέ νά παραδίδει τήν έξουσία, δηλαδή σέ τελευταία άνάλυση, τόν έλεγχο των ένόπλων δυνάμεων και της έξωτερικής πολιτικής, καταλύθηκε από τή δικτατορία και δέν έχει ακόμα άποκατασταθεί. Ή δισυπόστατη φυσιογνωμία του κ. Καραμανλή, «έθνάρχης» και πρωθυπουργός, είναι άχίλλειος πτέρνα της έξουσίας, γιατί ή κριτική που μοιραία προκαλεί ή άσκηση του δεύτερου ρόλου άγγίζει και τόν πρώτο που είναι ή έγγυση της άναπαραγωγής του συστήματος. Δυστυχώς όμως για τόν ήγέτη της Δεξιάς, όπως πάντα όταν έχει κανείς ν' αντιμετώπισει ανθρώπους, δηλαδή όταν τό πρόβλημα είναι πολιτικό, οι άστάθμητοι παράγοντες που θά μπορούσαν νά έμποδίσουν τήν όμαλή εξέλιξη του «σενάριου» είναι πολλοί και αξιοσημείωτοι.

Ή σημειώσουμε κατ' αρχήν ότι ή πρόθεση του κ. Καραμανλή νά κυβερνήσει στό Κέντρο της Δεξιάς μέ τόν κ. Ράλλη σάν πρωθυπουργό - διάδοχο, προϋποθέτει, άν τηρηθούν οι στοιχειώδεις κανόνες της κοινοβουλευτικής παράδοσης ότι ή μεταρρυθμιστική πτέρυγα θά έχει μεγαλύτερο βάρος από τήν άκροδεξιά του κ. Ήβέρωφ. Δέν έχουμε βέβαια από τό 1951, όποτε εμφανίζεται ό Παπάγος, καμιά περίπτωση όπου νά έχουν συγκρουστεί δύο κόμματα της Δεξιάς. Είδικοί στην άνάλυση των έκλογικών αποτελεσμάτων έπισημαίνουν σάν μόνη δυνατή ένδειξη, μέ κάθε έπιφύλαξη, βέβαια, λόγω της ιδιαιτερότητας της άναμέτρησης, τήν περίπτωση των τελευταίων δημοτικών εκλογών. Στη Λαμία και στην Πάτρα οι δύο παρατάξεις ίσορρόπησαν, αλλά στη Βέροια (38%) και στο Αίγιο (45%) επικράτησαν οι σκληροπυρηνικοί, ενώ οι μετριοπαθείς

δεξιοί συγκέντρωσαν μόνο 17% και 25% αντίστοιχα. Τέλος, είναι σ' όλους γνωστή ή περίπτωση του Πειραιά όπου ό έπίσημος ύποψήφιος της κυβέρνησης πήρε λιγότερο από τό 10% των ψήφων του χουντικού Σκυλίτση που είχε τήν ύποστήριξη των άκροδεξιών στοιχείων της Ν.Δ. Είναι έξ άλλου λογικό νά θεωρήσουμε ότι σέ κάθε παράταξη που συρρικνώνεται, όπως ή Ν.Δ. σήμερα, αύξάνει τό είδικό βάρος των άκραιών και σκληροπυρηνικών στοιχείων.

Ήν όμως ή κοινοβουλευτική άριθμητική ύποδεικνύει σάν πιθανό πρωθυπουργό τόν κ. Ήβέρωφ, τότε όλη ή κατασκευή του κ. Καραμανλή γίνεται έτοιμόρροπη. Ή ήγεσία του ΚΟΔΗΣΟ π.χ. δέν θά δεχτεί μέ κανένα τρόπο μιά συνεργασία που θά τήν οδηγεί πολύ πιο πέρα από τις αρχικές προθέσεις συμβιβασμού που είναι δυνατό νά έχει.

Άλλά δέν σταματούν εδώ οι δυσκολίες. Οι εκλογικοί άναλυτές ύπολογίζουν ότι ή άπλή άναλογική δίνει σέ κάθε κόμμα που εξασφαλίζει 35-37% των ψήφων 120 έδρες, στα δύο επόμενα κόμματα ΚΚΕ και Ήθνική Παράταξη γύρω στις 35 και αφήνει κάπου 25 για τούς ύπόλοιπους. Αυτό σημαίνει ότι δέν ύπάρχει κυβερνητική πλειοψηφία χωρίς τό ΠΑΣΟΚ και ένα τουλάχιστον από τά δύο κόμματα της Δεξιάς. λύση που μέ τά σημερινά δεδομένα μπορούμε νά θεωρήσουμε άδύνατη.

Ήν λοιπόν ό κ. Καραμανλής προωθήσει τελικά τήν άπλή άναλογική αυτό δέν μπορεί νά σημαίνει τίποτε άλλο παρά τό ότι είναι άποφασισμένος νά προκαλέσει μετεκλογικά μιά κρίση άποστασίας στο ΠΑΣΟΚ. Μιά τέτοια όμως προσπάθεια όποιες κι άν είναι οι πιθανότητες έπιτυχίας της θά ξανάφερνε τή χώρα στο 1965 και φαντάζει τερατώδης και έγκληματική. Ό κ. Καραμανλής βρίσκεται πιά σέ τέτοια ήλικία, ώστε θά πρέπει ό «πόθος» της ύστεροφημίας νά έχει εξισορροπήσει στη ψυχή του τόν «έρωτα» της Ήρχης.

Άλλά κι άν ακόμα πιθανολογήσουμε τό άπίθανο και ύπόθε-σουμε ότι στήνεται μέ έπιτυχία τό κυβερνητικό οικόδομημα που σκοπεύει ή εισαγωγή της άπλής άναλογικής, ή όμαλή λειτουργία του θά είναι ένα πρόβλημα πολύ πιο δυσεπίλυτο.

Όλοι οι άνθρωποι συναντούν κάποτε τά άνυπέρβλητα όρια που τάξει ό χρόνος. Και ή βιολογία έχει τούς χαλύβδινους νόμους της και οι έποχές αλλάζουν. Όλο και περισσότερο ψιθυρίζεται στο κυβερνητικό περιβάλλον ότι ό κ. πρωθυπουργός άρχίζει νά υπερβαίνει τά όρια αυτά και ότι ή άπόδοσή του φθίνει ραγδαία. Στενοί συνεργάτες του, του άποδίδουν μιά σειρά από χοντροκομμένα πολιτικά λάθη που κόστισαν ακριβά στο κύρος της κυβέρνησης. Πολλοί άναστενάζουν γιατί ό άυταρχικός και πεισματικός του χαρακτήρας δέν αφήνει κανένα περιθώριο για συζήτηση και κριτική. Πώς λοιπόν μ' αυτές τις προδιαγραφές θά μπορέσει ό κ. Καραμανλής νά άντεπεξέλθει στο έπίπονο έργο του εξισορροπιστή μιάς σύνθετης και αντιφατικής κυβερνητικής πλειοψηφίας που δέν θά ύπάγεται στη μονοκομματική πειθαρχία;

Σάν θέση άρχης υπήρξαμε, είμαστε και θά είμαστε άνεπιφύλακτα όπαδοί της άπλής άναλογικής. Ήν ό κ. Καραμανλής τήν είχε εισαγάγει σάν πάγιο εκλογικό σύστημα μέ τό σύνταγμα της μεταπολίτευσης ή έστω άμέσως μετά τις τελευταίες εκλογές θά είχαμε χειροκροτήσει μέ ένθουσιασμό και τήν πολιτειακή του σοφία και τή δημοκρατική του εύσυνειδησία.

Σήμερα, ή υιοθέτηση της άπλής άναλογικής είναι άπλως ένας μικροκομματικός έλιγμός της Δεξιάς και ή άρχή μιάς πολιτειακής ανωμαλίας.

Καλό θά ήταν τό ριψοκίνδυνο αυτό έγχείρημα νά μή δημιουργήσει έναν έπιπρόσθετο παράγοντα διάσπασης άνάμεσα στα κόμματα της αντιπολίτευσης. Ή υιοθέτηση μιάς κοινής στάσης πάνω στο εκλογικό σύστημα θά μπορούσε μάλιστα νά μετατρέψει τήν προσπάθεια του κ. Καραμανλή σέ μπουμερανγκ και ν' άποτελέσει τό πρώτο δήμα για τήν εκθρόνιση του. Έτσι ή δημοκρατική αντιπολίτευση θά άναδεικνυόταν και ό βασικός έγγυητής της όρθης λειτουργίας του πολιτεύματος.

τραυματίσαν πολλά μέλη, καταστρέφοντας συγχρόνως το αρχείο και άλλα χρήσιμα έγγραφα.

● Σύμφωνα με την εξαμηνιαία έκθεση του ΟΟΣΑ, το 1979 οι τιμές αυξάνονται στη χώρα μας με ρυθμό 25%.

● Τετρακόσιοι Μαροκινοί στρατιώτες σκοτώθηκαν και 175 αιχμαλωτίστηκαν σε σύγκρουση με αντάρτες του μετώπου Πολιορκία στο Μπίρ Ένζαράν, μία βδομάδα μετά την υπογραφή συμφωνίας ειρήνης ανάμεσα στην Μαυριτανία και στις ανταρτικές δυνάμεις.

Πέμπτη 16

● Αρχίζει στο Τριμελές Πλημμελειοδικείο Αθηνών, η δίκη των κατηγορουμένων για την υπόθεση της διαδρομής των θεμάτων κατά τις Πανελλήνιες εξετάσεις της Β' Λυκείου.

● Αναγκαστική παραίτηση υποβάλλει ο Άντριαν Γιάνγκ, μένιμος αντιπρόσωπος των Η.Π.Α. στον Ο.Η.Ε. μετά την αποκάλυψη ότι είχε μυστικές επαφές, με τον παρατηρητή του PLO στο Ήνωμένα Έθνη Τεχνί Τερζί.

Κυριακή 19

● Γεννοκτονία καταγγέλλουν οι Κούρδοι, μετά την γενική επίθεση που εξαπέλυσε εναντίον τους ο άγιατολάχ Χομείνι, σε μία απεγνωσμένη προσπάθεια να καταστείλει την εξέγερση του πληθυσμού του Ατζερμπαϊτζάν.

Δευτέρα 20

● Ο πρωθυπουργός της Ινδίας Σαράν Σίνγκ υποβάλλει την παραίτηση της κυβέρνησης του 24 μέρες από τον σχηματισμό της μετά από την άρνηση του κόμματος της Ίντιρα Γκάντι να του δώσει ψήφο εμπιστοσύνης στη Βουλή.

Τρίτη 21

● Μετά από έντολη του Χομείνι, οι αρχές της Περσίας έκλεισαν 44 συνολικά έντυπα και τα γραφεία του ΚΚ του Ιράν «Τουντέχ» με το δικαιολογητικό ότι «δεν ακολουθούν τη γραμμή του Ισλάμ».

Τετάρτη 22

● Ο γενικός γραμματέας του ΚΚΓ Ζώρζ Μαρσαί δήλωσε ότι συμφωνεί με τις προτάσεις του κ. Μίττερν για «κοινή δράση» και πρόσθεσε ότι «είμαι έτοιμος να συμμαχήσω ακόμα και με τον διάβολο για την ανατροπή της Δεξιάς».

Τρίτη 23

● Αρχίζουν οι τελευταίες - μετά την κατάργηση του θεσμού - πανελλήνιες εισαγωγικές εξετάσεις για τα ανώτερα και ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Τετάρτη 1

● Τριμελής αντιπροσωπεία του PLO, συζητάει με την τουρκική κυβέρνηση, σχετικά με την εγκατάσταση γραφείου των Παλαιστινίων στην Αγκυρα.

Πέμπτη 2

● Οι αντάρτες μέλη της «πολιτικοστρατιωτικής» πτέρυγας της ETA σε συνέντευξη τύπου, δήλωσαν ότι σταματούν τις βομβιστικές ενέργειες που είχαν εξαπολύσει σε ολόκληρη την Ισπανία και εκφράζουν τη λύπη τους για τα θύματα.

Παρασκευή 3

● Ο Μαχμούντ Άζάμ, στρατηγός της Συριακής αεροπορίας, τοποθετείται - μετά από συνένωση με τους Παλαιστινίους - επικεφαλής του στρατιωτικού τμήματος του PLO, στη θέση του Τουχέιρ Μοχσέν που δολοφονήθηκε στις Κάννες, στις 26 Ιουλίου.

Κυριακή 5

● Με την όρκωμοσία της τρικομματικής κυβέρνησης με πρωθυπουργό τον κ. Κοσιόγκα, στην οποία μετέχουν χριστιανοδημοκράτες, σοσιαλδημοκράτες και φιλελεύθεροι, τερματίζεται η εξαμηνιαία κυβερνητική κρίση στην Ιταλία.

● Κυβερνητικές πηγές επιβεβαιώνουν τις πληροφορίες ότι οι ελληνικές ένοπλες δυνάμεις δεν θα πάρουν μέρος στην ετήσια φθινοπωρινή άσκηση του NATO στη Μεσόγειο «λόγω διαφωνιών».

Δευτέρα 6

● Ανατρέπεται με πραξικόπημα ο Φραντσέσκο Νγκουέμα, πρόεδρος της Ισημερινής Γουινέας, ένας από τους πιο αλμυσταγείς δικτάτορες.

Τετάρτη 8

● Με την κατηγορία της συνωμοσίας, εκτελούνται 21 στελέχη του κόμματος «Μπάαθ», μπροστά στον πρόεδρο του Ιράκ Σαντάμ Χουσεϊν, από απόσπασμα που συγκρότησαν παλιοί σύντροφοί τους.

Πέμπτη 9

● Με πρωτοφανή αγριότητα, αστυνομικές δυνάμεις και ΜΑΤ, διαλύουν ειρηνική συγκέντρωση των εργατοϋπαλλήλων στο κέντρο της Αθήνας, καταργώντας ακόμη και το πανεπιστημιακό άσυλο για να συλλάβουν φοιτητές μέσα στο κυτίριο της Νομικής.

Δευτέρα 13

● Με το σύνθημα «θάνατος στους άθεους κομμουνιστές», φανατικοί μουσουλμάνοι επιτέθηκαν όπλισμένοι στα κεντρικά γραφεία της μαρξιστικής οργάνωσης «Φενταγίν» και

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗ

Η Κυβέρνηση με την κτηνώδη εισβολή στον Πανεπιστημιακό χώρο, που πραγματοποίησαν την 9η Αυγούστου τα άστυνομικά της όργανα, έδειξε την απόφασή της να μην επιτρέψει στην κοινωνική αγανάκτηση άλλες μορφές έκδηλωσης από τις παθητικές, δηλαδή τις αποχές από την εργασία. Αποδυναμώνοντας έτσι τις απεργιακές κινητοποιήσεις πιστεύει ότι μπορεί να τις «κλαδέψει» πιο αποτελεσματικά με τα άλλα αντιεργατικά μέτρα που διαθέτει το όπλοστάσιό της, όπως τις απολύσεις συνδικαλιστών, τις έπιστρατεύσεις, τους εκβιασμούς και τις εξαγορές.

Μέσα στα πλαίσια αυτής της αντιδημοκρατικής λογικής, που επικυρώθηκε με έπαχθείς καταδίδες διαδηλωτών, η κυβέρνηση άποπειράθηκε να επιβάλλει μία νέα, αντίθετη με το έθιμο που στη συγκεκριμένη περίπτωση έχει σχεδόν συνταγματική ισχύ, ερμηνεία του Πανεπιστημιακού άσυλου. Θέλησε να το περιορίσει δηλαδή, μόνο στις συγκεκριμένες από την πρυτανεία, καθαρά φοιτητικές εκδηλώσεις, διακόπτοντας έτσι κάθε ένδεχομενο σύνδεσμο ανάμεσα στο φοιτητικό και το εργατοϋπαλληλικό κίνημα.

Η πρόκληση ήταν βαρύτατη και αωστή ή ΕΦΕΕ προσανατολίστηκε προς μία συγκεντρωτική διαμαρτυρία.

Δυστυχώς όμως και ο δγκος και ο παλμός της συγκέντρωσης ήταν κατώτερος των περιστάσεων. Πέρα από τις ευθύνες της μιάς ή της άλλης κομματικής νεολαίας - φαίνεται ότι η ΚΝΕ π.χ. μπουκοτάρησε συστηματικά τη συγκέντρωση παρά τις επιφανειακές εκκλήσεις για συμμετοχή, ενώ η ΠΑΣΠ και ο Ρήγας Φεραίος επέδειξαν ακόμα μία φορά την αγωνιστική τους χαλαρότητα - η συγκεντρωτική της Τρίτης 28 του Αυγούστου ήταν κατά τη γνώμη μας μία ακόμα απόδειξη της βαθιάς κρίσης που περνάει το φοιτητικό κίνημα.

Ίσως όμως με την έναρξη του πανεπιστημιακού έτους τα συσσωρευμένα προβλήματα θα πιέσουν για να βρεθούν μορφές κινητοποίησης που θα κάνουν ξανά τους φοιτητές ένα δυναμικό στοιχείο του λαϊκού κινήματος, όπως έχει συμβεί και παλιότερα.

Η ΕΚΑΤΟΜΒΗ των μικροεπιχειρήσεων

Η καμπάνα χτυπάει για τους μικροεπιχειρηματίες. Άλλοι ανεβάζουν σε μερικές δεκάδες χιλιάδες κι άλλοι σε δύο ή τρεις εκατοντάδες χιλιάδες τον αριθμό των καταστημάτων, που θα υποχρεωθούν να καταθέσουν τα βιβλία τους και να πάντων κάθε δραστηριότητα, φέτος και του χρόνου.

Οι αιτίες είναι πολλές και διάφορες, αλλά συνάφει.

Η ύφεση, σε μεγάλο βαθμό εισαγόμενη, θα περιορίσει τον κύκλο εργασιών και θα τον «διαστρέψει» δημιουργώντας μία πιο συγκεντρωτική και απαιτητική ζήτηση.

Όπως τό εισόδημα των μισθωτών παραμένει στάσιμο, η κυβέρνηση που δεν έχει καμιά πρόθεση να θίξει τα υπερκέρδη των μεγάλων κερδοσκοπών, που την στηρίζουν και την πλαισιώνουν, θα καταπιέσει τους μικρούς μεσάζοντες. Σ' αυτό την υποχρεώνουν οι ανάγκες του σκληρού κοιναγορίκου ανταγωνισμού, που θα διεξαχθεί βασικά με όπλο το ρυθμό του πληθωρισμού.

Παράλληλα, η συγκεντρωση των νοσηρά πληθωρικών μικροεπιχειρήσεων είναι η μόνη δυνατότητα για να διατηρήσει τό ελληνικό κεφάλαιο τον έλεγχο όρισμένων τομέων της διανομής για ν' αντιταχθεί δηλαδή, με κάποια ελπίδα επιτυχίας, στα ξένα έμπορικά μονοπώλια που μπορούν και έχουν πια λόγους να μπουν και να εγκατασταθούν στη χώρα μας.

Τό πρόβλημα είναι ότι η οποιαδήποτε μεταμπίεση - δανειοδότηση, συνεταιρισμός, συσπείρωση - δεν μπορεί να κρύψει τό γεγονός ότι ένας αριθμός «μικρών» θα εξαναγκα-

στεϊ νά προλεταριοποιηθεῖ. Κι' αὐτό ἴσως γιά πολλούς σημαίνει ἐξαθλίωση γιατί οὔτε τήν κατάλληλη ἡλικία, οὔτε τίς γνώσεις διαθέτουν γιά ν' ἀλλάξουν ζωή.

Καί ὅλοι αὐτοί ψηφίζουν κι ἴσως νά διοχετεύσουν στήν ἐκλογική τους ἐπιλογή τήν εὐλογη ἀξίωσή τους, νά εἶναι τό κράτος περισσότερο εὐαίσθητο καί λιγότερο κοντόθωρο.

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΕΠΕΤΕΙΟΙ...

Ἀπό τήν πρόσφατη ἱστορία αὐτοῦ τοῦ πολύπαθου λαοῦ, ἡ Δεξιά «θυμάται» – μέ τόν τρόπο της θέβαια – καί πανηγυρίζει: Τό Δεκέμβρη τοῦ '44 καί τήν ἐπέτειο τῆς λήξης τοῦ Ἐμφυλίου. Αὐτό γίνεται κάθε χρόνο μέ τυπικά ἐπαναλαμβανόμενο τρόπο. Οἱ ἐμφύλιες συρράξεις πού εἶχαν «αἰσιο», γιά τήν Δεξιά, τέλος – μετά τήν ὑποστήριξη τῶν Ἀγγλων καί τῶν Ἀμερικανῶν – ἐμφανίζονται μέ τόν τρόπο πού βολεύει τό μετεμφυλιακό κράτος καί ὅλο τό σύστημα ἐξουσιῶν, διαστρεβλώνοντας ἱστορικά καί ἀποτελοῦν μέσο πολιτικῆς καί ἰδεολογικῆς ἀλλοτρίωσης.

Ὁ διχασμός ἔχει οὐσιαστικά ξεπεραστεῖ σάν «ἱστορικό» ἢ ἰδεολογικό πλέγμα ἀπό τόν ἑλληνικό λαό. Ἀντίθετα, «ἐκκρεμότητες» ἀπό τήν ἐποχή ἐκείνη, ὅπως ἡ ἀναγνώριση τῆς Ἑθνικῆς Ἀντίστασης καί ἡ ρύθμιση τοῦ προβλήματος τῶν πολιτικῶν προσφύγων μέ τόν ἐπαναπατρισμό καί τήν ἀποκατάστασή τους εἶναι ἐπείγοντα αἰτήματα.

Αὐτά ἄς ρυθμίσει ἡ κυβέρνηση.

Αὐτά ἀποτελοῦν πολιτικό αἶτημα γιά τήν ὁμαλοποίηση τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς.

Γιά τά ἄλλα, θά μεριμνήσει ἡ Ἱστορία.

ΚΩΝ. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ: Καί ὀλίγη πολιτική θεωρία

Στή συνέντευξή του στό Πολιτικά Θέματα – ὅπου ὁ κ. Μητσοτάκης εἰκονίζεται στό ἐξώφυλλο ὡς πρωθυπουργός μέ ὑπάλληλό του ἱεραρχικά τόν κ. πρωθυπουργό, πρὸς δόξαν τῆς ἰδεολογικῆς χρήσης τῆς φωτογραφίας – ὁ ὑπουργός Συντονισμοῦ μίλησε γενικά γιά τά γενικά προβλήματα ἀποφεύγοντας ἐπιμερισμούς, ἐξειδικεύσεις καί ἀκριβολογίες.

Εἶναι ἐνδιαφέρον τό πῶς χειρίζεται τό λόγο του ὁ κ. ὑπουργός. Ἐνα κείμενο μέ στόχο τήν κοινωνική συνεννόηση ἐν ὧσι τῆς ἀνάγκης ἐκσυγχρονισμοῦ καί μεταρρυθμίσεων (σ.σ. τοῦ ὑπάρχοντος κοινωνικοῦ συστήματος) μετατρέπεται σέ ἐπίθεση κατά τοῦ προβλεπόμενου ἐταίρου γιά τήν οἰκονομία αὐτῆς τῆς συνεννόησης. Ἀς δοῦμε κάποια σημεῖα ἀπ' τῆ συνέντευξη τοῦ κ. Μητσοτάκη πού προσδίδουν καί τῇ βασική ἰδεολογική διάσταση στό λόγο του.

Ὁ διευρυμένος οἰκονομικός ἐγκέφαλος μιλάει γιά τό πόσο κακό εἶναι ἡ προσωποποίηση τῶν πάντων (προσωποποίηση ἐννοεῖ τήν κριτική πού ἀσκοῦν στό πρόσωπό του γιά τήν πολιτεία του στό Ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ!). Πόσα θαφτίσια καί πόσες κουμπιές, ἔχει κάνει ὁ κύριος Μητσοτάκης; Μέ πόσους δεσμούς πελατείας ἔχει συγκροτήσει τό πολιτικό του φέουδο στήν Κρήτη; Πόσα καύσιμα καταναλώνει τό ἐλικόπτερό του «ἐπ' εὐκαιρία πανηγύρεων» προκειμένου νά καθήσει μέ τούς κατοίκους τοῦ ἐνός ἢ τοῦ ἄλλου χωριοῦ στό νομό Χανίων; Δέν μιλάνε λοιπόν γιά σκοινί στό σπῆτι τοῦ κρεμασμένου. Ἐκτός κι ἂν ποῦμε ὅτι τό (φεῦ ἐφήμερο) Κόμμα Νεοφιλελευθέρων εἶχε ἀπρόσωπη κομματική δομή, ὄργανα, ἱεραρχία, διαδικασίες κλπ!!

Παρακάτω ὁ, συνεχῶς μέτρα λαμβάνων καί ἀναιρῶν, ὑπουργός Συντονισμοῦ μιλάει γιά «μικροαστική καί μικροσυμφεροντολογική ἰδεολογία πού ὀδηγεῖ... σέ ἀντιδράσεις πού ἀγγίζουν τά ὅρια τῆς αὐτοκαταστροφῆς». Μά τί γίνεται ἄραγε; Οἱ πολῖτες εἶναι σχιζοφρενεῖς λόγω καί τῆς «ἐμφυτῆς διάθεσης ἀρνήσεως τῶν πάντων»; Γιά φανταστεῖτε ἕναν ἄνθρωπο πού ἀπ' τήν κούνια του, περνώντας ἀπ' τήν πολιτική του διάσταση καί τελειώνοντας τῇ ζωῇ του νά εἶναι ἐπὶ μονίμου θάσεως σχιζοφρενῆς χωρίς αἰτία κι

ἀφορμή. Ἐκτός κι ἂν φταίει ἡ μικροαστική ἰδεολογία πού ὀρισμένοι τῆς ἔχουν ἀναγνωρίσει μιά σχιζοφρένεια καί συμφωνοῦμε. Δέν συμφωνεῖ ὁ κ. Μητσοτάκης θέβαια. Γιατί ἡ κρατούσα ἰδεολογία τῆς κυρίαρχης τάξης παράγει συνεχῶς, στήν Ἑλλάδα, ἕνα μικροαστικό καί κοινωνικά κυρίαρχο, ἰδεολογικό μὀρφωμα πού χωρίς αὐτό δέν μπορεῖ νά εἶναι πολιτικά κυρίαρχο τό συγκρότημα συμφερόντων πού ἐκπροσωπεῖ ὁ κ. Μητσοτάκης.

Αὐτή ἡ ἀσυνείδητη ἰδεολογική ἐπίθεση στούς δυνάμει κοινωνικούς συμμάχους τῆς κυβέρνησης, ὁ κατά τά ἄλλα εὐφυῆς στυλοβάτης τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς, τῇ μετατρέπεται σέ συνείδητή ἐπίθεση, ὅταν κατηγορεῖ «ὀρισμένη μερίδα τῆς Ἀντιπολίτευσης», ὅτι παραβαίνει τούς «κανόνες τοῦ δημοκρατικοῦ παιχνιδιοῦ» καί «ὑποσκάπτει τήν ἐθνική συνοχή γιά θέματα δυσανάλογα μικρά ὅπως... ἡ μετακίνηση κατά 45 λεπτά... ὠραρίου μιάς κατηγορίας ὑπαλλήλων». Ἐδῶ ὁ κ. Μητσοτάκης μπλεγμένος πιά στή λογική τῆς ἰδεολογίας του παραβαίνει αὐτός τούς κανόνες τοῦ παιχνιδιοῦ. Γιατί συγκαλύπτει τήν πολιτική φύση μιάς κοινωνικῆς ἀντιπαράθεσης (π.χ. τό ὠράριο) μεταθέτοντας τό ἀντικείμενό της στήν ψ.ρ.α. Καί ἔτσι μὴ μιλώντας πολιτικά γιά τό πρόβλημα (γιατί δέν τοῦ τό ἐπιτρέπει ἐπίσης ἡ ἰδεολογία του) μπορεῖ νά ἀναχθεῖ κατ' εὐθείαν στήν ποινικὴ κατηγορία. Οἱ «ἐχθροί» «ὑποσκάπτουν τήν ἐθνική συνοχή». Κίνδυνος καί φόβος λοιπόν ἀπ' τούς κατά Μητσοτάκη θαρβάρους, καί, καθ' ἡμᾶς, ταξικούς πολιτικούς ἀντιπάλους τῆς κυβέρνησης πού ὑποσκάπτουν ὄχι τήν «ἐθνική συνοχή» (ἄς ἀφήσουμε τήν ἐννοια πού προσδίδει ὁ καθένας στόν ὅρο αὐτό) ἀλλά ἀμφισβητοῦν τήν πολιτική κυριαρχία τοῦ συγκεκριμένου μπλόκ ἐξουσίας καί τό συγκεκριμένο κοινωνικό σύστημα.

Ἔθνος δέν σημαίνει καπιταλισμός κ. Μητσοτάκη. Ἰδιαίτερα ὅταν ὁ τελευταῖος χαρακτηρίζεται ἀπὸ ἔκδηλα σημεῖα ἀποδιοργάνωσης τῆς κοινωνίας καί ἀδιέξοδο στήν παραγωγή ἐνός ἀνθρώπινου τρόπου ζωῆς, ἐν κοινωνία.

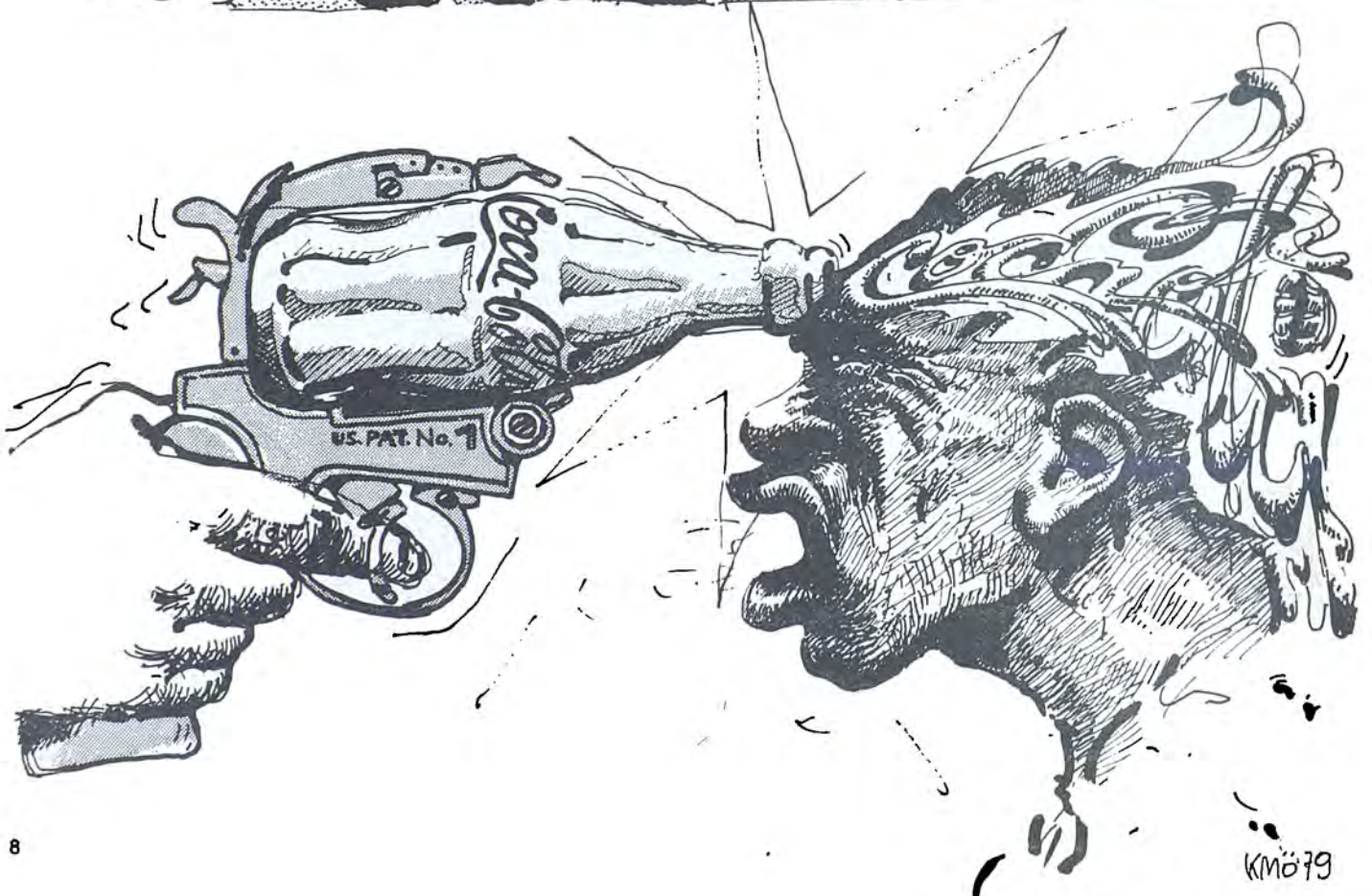
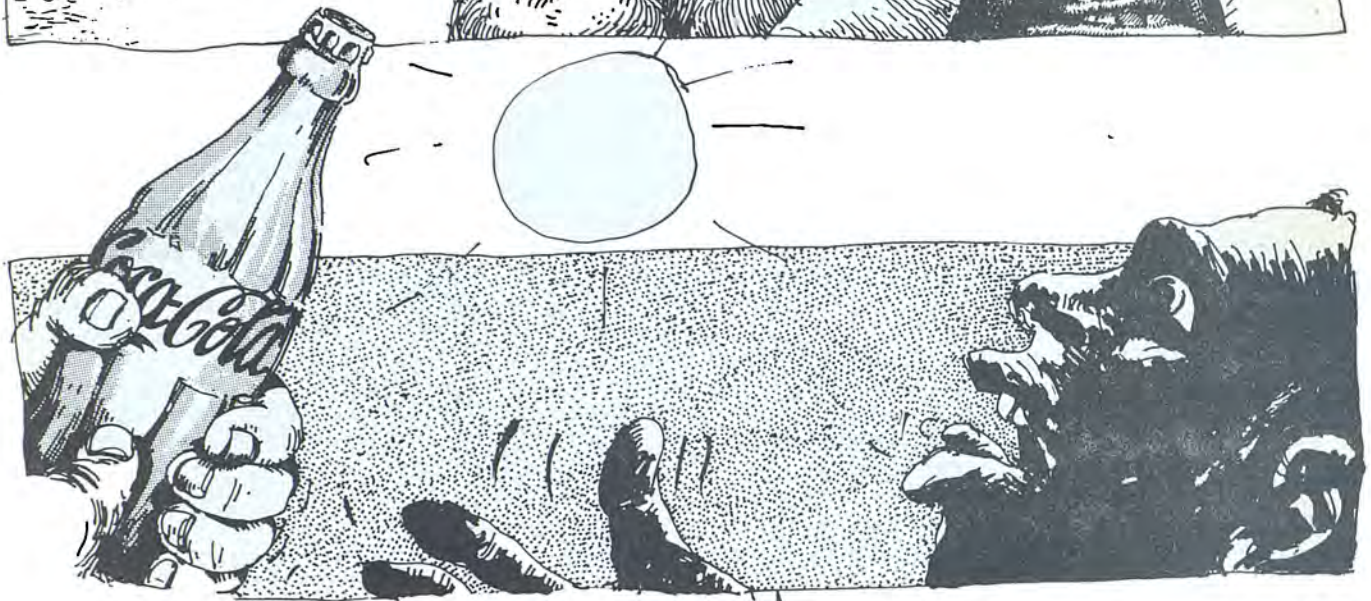
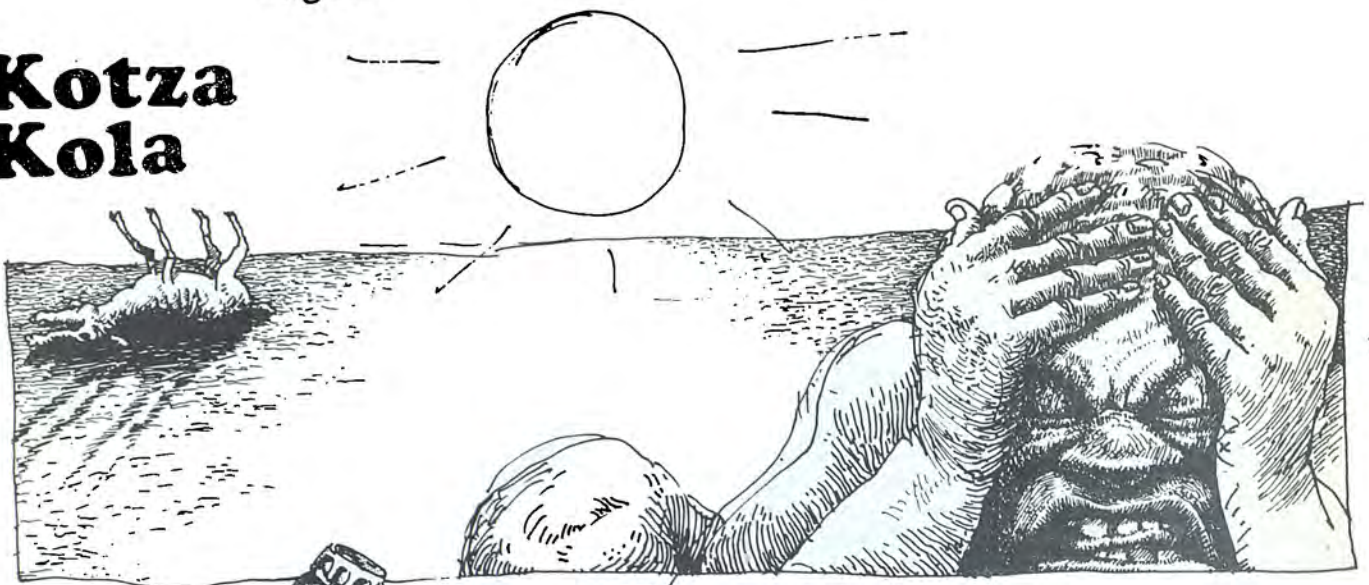
Ὁ κλῆρος ἔτυχε στόν κ. Μητσοτάκη νά τόν διαχειριστεῖ στήν κρίση του. Ρόλος, ἴσως, καταστροφικός.

ΚΑΙ ΤΩΡΑ: ΤΟ «ΑΝΤΙ» ΚΑΘΕ ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Τό τεῦχος πού ἔχετε στά χέρια σας, κυκλοφόρησε Παρασκευῇ. Λόγοι καλύτερης διανομῆς καί διευκόλυνσης ὅσων ἀναχωροῦν ἀπό τίς πόλεις τά Σαββατοκύριακα μᾶς ὑπαγόρευαν τήν ἀλλαγὴ. Ἡ προσπάθεια τῶν συνεργατῶν τοῦ περιοδικοῦ καί τῶν τεχνικῶν συντελεστῶν, ἔκαναν δυνατὴ αὐτὴ τὴ συντόμευση, ἔτσι τό ΑΝΤΙ θά κυκλοφορεῖ στό ἐξῆς ΚΑΘΕ ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ καί πιστεύουμε πῶς περισσότερο πιστά, οἱ φίλοι μας θά μᾶς παρακολουθοῦν καί θά διαδίδουν τό περιοδικό.

ΤΟ «ΑΝΤΙ» ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ
ΞΑΝΑ ΤΗΝ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 14 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ
καί κατόπιν
ΚΑΘΕ ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Kotza Kola

ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ:

Θρησκευτική εξέγερση ή άντεπανάσταση;

Οι εξέγερμένοι ένοπλοι του 'Αφγανιστάν έχουν περικυκλώσει μεγάλη αεροπορική βάση, όπου βρίσκονται πάνω από 1000 σοβιετικοί σύμβουλοι, έξι χιλιόμετρα από την Καμπούλ και απέκλεισαν το δρόμο που συνδέει τη χώρα με το σοβιετικό Ουζμπεκιστάν. 'Η κυβέρνηση έκτελεσε χιλιάδες άτομα, αλλά απέλυσε από την άλλη μεριά τα στελέχη του άριστερου κόμματος Παρσάμ που είχε μετάρχει στην κατάληψη της εξουσίας.

'Ο εμφύλιος πόλεμος που από αρκετούς μήνες έχει ξεσπάσει σ' αυτή τη χώρα και ή σημαντική σοβιετική παρουσία έβγαλαν πρόσφατα το 'Αφγανιστάν από την άφανεσία. Δημιουργείται σάν όμοσπονδο κράτος των διαφόρων φυλών 'Αφγάν (ή Πασιούν) στά μέσα του 18ου αιώνα. Στην αρχή ο Βορράς, που κατοικείται από έθνη τουρκομογγολικής καταγωγής, είναι κάτω από την έμμεση κυριαρχία των Τατάρων και κατόπιν της ρωσικής αυτοκρατορίας. Στόν 19ο αιώνα, τό κράτος είναι αρκετά όμοιογενές, ώστε να μπορεί να αντισταθεί με επιτυχία σέ τρείς στρατιωτικές έκστρατείες του άγγλικού αποικιοκρατισμού. Όταν τό 1919 τό 'Αφγανιστάν άναγνωρίστηκε όριστικά σάν ανεξάρτητο κράτος άπ' τίς δυτικές δυνάμεις, ή βασιλική οικογένεια καθιερώθηκε, γιά τό μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού, σάν ένοποιητικό στοιχείο. Τά σύνορα του 1919 περιλαμβάνουν πολλά έθνη και φυλές: 'Ινδοευρωπαίοι των βορειοανατολικών περιοχών, αναξάρτητοι Πασιούν στα σύνορα με τό Πακιστάν, Ουζμπεκοί και Τατζίκιοι στα σύνορα με τη Σοβιετική Ένωση.

Τό 1963 ο βασιλιάς Μοχαμάντ Ζαχίρ Σάχ άνάγκασε τόν εξάδελφό του, έκσυγχρονιστή πρωθυπουργό Μοχαμάντ Νταούντ Χάν, νά παραιτηθεί. Παράλληλα, συγκλήθηκε μία συντακτική συνέλευση, μέ τό παραδοσιακό σύστημα της συνέλευσης των φύλαρχων, που απέκλεισε τά μέλη της βασιλικής οικογένειας από κυβερνητικές θέσεις. 'Ο βασιλιάς έμοιαζει νά έχει υιοθετήσει τόν προοδευτικό μετασχηματισμό του 'Αφγανιστάν σέ συνταγματική μοναρχία, μέ την έννοια της Σοβιετικής Ένωσης που δέν σταμάτησε νά έχει στενές οικονομικές και πολιτικο-στρατιωτικές σχέσεις με τό βασίλειο.

Τό μόνο αντίβαρο στη βασιλική εξουσία ήταν ο στρατός. Τόν 'Ιούλιο 1970 μία ένιαία παράταξη των όπαδων του Νταούντ και των νέων άξιωματικών που είχαν εκπαιδευτεί στη Μόσχα, καταρτίζει ένα άναπτυξιακό πρόγραμμα σέ συγκεκριμένα σοσιαλιστικά πλαίσια.

'Ο Νταούντ, που πάντα είχε ύποστηρίξει την ένίσχυση των σχέσεων με την ΕΣΣΔ, καταφέρει τώρα να πραγματοποιήσει, μέ την άνοιχτή πιά ύποστήριξη των σοβιετικών, τό πολιτικό πρόγραμμά του: κηρύσσει την άθραυστη δημοκρατία και αύτοονομάζεται πρόεδρος της. Αρχίζει μία έντονη προσπάθεια έκσυγχρονισμού της χώρας: ή εξουσία των μουλλάδων μειώνεται,

ύπογράφονται πολλαπλές συμφωνίες με την ΕΣΣΔ γιά την δημιουργία μεγάλων βιομηχανικών μονάδων στόν τομέα των ύφαντών και του ταιμέντου, άνοίγεται ο όρεινός δρόμος που ένώνει την Καμπούλ με την Σοβιετική Σοσιαλιστική Δημοκρατία του Τατζικιστάν. 'Ακόμα, ή ΕΣΣΔ άναλαμβάνει την ύποχρέωση νά επανδρώνει και νά εκπαιδεύει, τώρα πιά ολοκληρωτικά, τόν στρατό της νέας δημοκρατίας και αρχίζει την έντατική έκμετάλλευση του φυσικού άέριου της περιοχής του Σεμπεργκάν.

Σέ δέκα χρόνια ή Σοβιετική Ένωση καταφέρει νά γίνει σχεδόν ο άποκλειστικός έμπορικός συνέταιρος του 'Αφγανιστάν.

'Ο Νταούντ Χάν επέβαλλε τό σύνταγμα του Φλεβάρη του 1978, αύταρχικού τύπου, που έδινε στόν Πρόεδρο της Δημοκρατίας σχεδόν άπόλυτες εξουσίες. 'Η αντίδραση των δύο κομμάτων της άριστερας, του Χάλκ (λαός) και του Παρσάμ (σημαία) κατέληξε σέ ένα ένιαίο μέτωπο κάτω άπ' την προεδρεία του Νούρ Μοχαμάντ Ταράκι. Ένα μέλος της ήγεσίας του Χάλκ δολοφονείται τό 1978 και ή άριστερά κινητοποιεί όλες τίς δυνάμεις της και συγκρούεται βίαια και επανειλημμένα με τό στρατό και την άστυνομία στην πρωτεύουσα. 'Ηταν ή εύκαιρία που περίμεναν οι νέοι άξιωματικοί του στρατού, που άποτελούν την ραχοκοκαλιά των δύο κομμάτων της άριστερας, γιά νά άνατρέψουν τόν πρόεδρο. Στίς 27 του 'Απριλίου του 1978 ο συνταγματάρχης Καντέρ, έν όνόματι ενός επαναστατικού συμβουλίου, βομβαρδίζει τό προεδρικό μέγαρο σκοτώνοντας τόν Νταούντ, ένώντνει την προεδρική φρουρά και παραδίδει σχεδόν άμέσως την έξουσία στα δύο κόμματα της άριστερας. 'Ο Ταράκι άναλαμβάνει την προεδρία, ο Μπαμπράκ Κεμάλ διανοούμενος του Παρσάμ μέ μεγάλη αίγλη και ο Μοχαμάντ 'Αμίν, της ήγεσίας του Χάλκ, άναλαμβάνουν την άντιπροεδρία και ο Καντέρ, σάν άντιπρόσωπος του στρατιωτικού παράγοντα, τό Υπουργείο Άμυνας. 'Η ένότητα όμως δέν κράτησε πολύ.

Τόν Μάη, ο Κεμάλ μαζί με άλλους 7 ύπουργούς του Παρσάμ μετατίθενται στο έξωτερικό σάν διπλωματικοί, πρώτο θήμα γιά την ύποστατική άπομάκρυνσή τους άπ' την έξουσία. Οι διαφωνίες μεταξύ των δύο κομμάτων δέν έγιναν γνωστές στο πλατύ κοινό. 'Η έπίσημη και μοναδική έφημερίδα της χώρας «Καμπούλ Τάιμς», μίλησε άόριστα γιά «συνωμοσία έναντίον της ασφάλειας της χώρας», «προδοσία» κλπ. όταν τό καλοκαίρι ο στρατός συνέλαβε όλα τά στελέχη του Παρσάμ. Φαίνεται ότι στην άμεση έθνικοποίηση των τσιφλικιών και της βασιλικής περιουσίας, συμφωνούσαν και τά δύο κόμματα, αλλά δημιουργούνταν προβλήματα σ' ό,τι άφορά τη συγκεκριμένη έφαρμογή των κυβερνητικών διαταγμάτων. 'Η δεικδίκηση των χωρικών ήταν ή άνακατάταξη του άγροτικού παραγωγικού πλούτου σέ θάρος των φεουδαρχών και ή ιδιοκτησία της γής. 'Η μεταρρύθμιση του Χάλκ δέν έλαβε ύπόψη τίς ιδιομορφίες αυτές. 'Η έθνικοποίηση μπόρεσε νά έξουδετερώσει τίς κυριότερες οικογένειες των φεουδαρχών, αλλά δέν συνοδεύτηκε από μία πολιτική ένίσχυσής της κοινωνικοποιημένης άγροτικής παραγωγής.

Οι έθνικοποιημένοι άγροί έμειναν άναξιοποίητοι και στίς έπαρχίες όπου ο κυβερνητικός έλεγχος ήταν πιο χαλαρός, τό άγροτικό κίνημα προτίμησε ν' άρχίσει άμέσως την διαίρεση των τσιφλικιών δημιουργώντας μιάν όλόκληρη περιοχή μικροκαλλιέργειας άνίκανης νά συντηρηθεί, χωρίς την κρατική δανειοδότηση.

'Ομως, τό κύριο πρόβλημα των ήγετών του Χάλκ, ύπήρξε ή δημιουργία της έθνικής ένότητας. Οι μοναρχικές κυβερνήσεις, γιά ν' άποφευχθούν φυγόκεντρες τάσεις, είχαν διαλέξει τό δρόμο του συμβιβασμού με τίς ίσχυρές φυλές. Στίς πιο άπομακρυσμένες περιοχές, ή μόνη ήχώ της κεντρικής εξουσίας στο παρελθόν, ήταν ή αίγλη του μονάρχη. Από κει και πέρα όλα τά προβλήματα της τοπικής διαχείρισης, τά λύνει τό συμβούλιο των γερόντων, σύμφωνα με μία διαδικασία που έχει παράδοση αιώνων. Στην περιοχή του Κύμπερ-Πάς, κοντά στα πακιστανικά σύνορα, οι παλιές κυβερνήσεις του 'Αφγανιστάν και του Πακιστάν και οι φυλές Πασκούν, είχαν ύπογράψει συμφωνίες, μέ τίς οποίες όρίζονταν ότι οι δύο έθνικοί στρατοί δέν θά διεισδύσουν στην «περιοχή των φυλών». Από τότε, οι Πασκούνι περιφρούρησαν την άνεξαρτησία του, όχυρώνοντας τό όρεινό έδαφος τους με κάστρα διασκορπισμένα στίς στρατηγικές διαβάσεις. 'Η επαναστατική ήγεσία της Καμπούλ έκανε τό τραγικό λάθος νά τοποθετήσει μηχανιστικά εύρωπαϊκά πρότυπα σέ μία κατάσταση που χαρακτηρίζονταν από όλα αυτά τά ιδιόρρυθμα στοιχεία οικονομικής και κοινωνικής συμβίωσης. Αυτός ο βουλησαρχικός θιασμός της άντικειμενικής κατάστασης, (λάθος όμως που μέ την όγκώδη οικονομική βοήθεια της ΕΣΣΔ μπορούσε νά διορθωθεί) δημιούργησε σήμερα μία έξαιρετικά δύσκολη κατάσταση στη μαρξιστική κυβέρνηση.

'Η άντιπολίτευση δέν έφανίστηκε άμέσως, γιατί οι παραδοσιακοί πολιτικοί και θρησκευτικοί ήγέτες των φυλών είδαν σέ μία πρώτη φάση μέ θετικό μάτι την άνατροπή του Νταούντ Χάν. 'Ο ύπερσυγκεντρωτισμός όμως του Χάλκ και των μαρξιστών άξιωματικών, κινδύνευε νά καταστρέψει άπ' τη μία μέρα στην άλλη, την πατροπαράδοξη όργάνωση των φυλών, χωρίς νά ύπόσχει καμιά κοινωνική δύναμη, έκτός από τό στρατό, που νά μπορέσει νά επεξεργαστεί νέες μορφές έξουσίας και όργάνωσης της παραγωγής.

'Η ύπόθεση που έχει άρκετούς ύποστηρικτές στόν Τρίτο Κόσμο, ότι ο στρατός μπορεί νά άποτελέσει επαναστατικό έκσυγχρονιστικό στοιχείο στην όργάνωση της οικονομίας, έννυ συγχρόνως επωμίζεται τό ρόλο του έγγυητή της έθνικής ένότητας, ήδη βρίσκεται σέ κρίση σέ άλλες γεωγραφικές περιοχές, γιατί βασίζεται στη βίαιη καταστολή κάθε φυγόκεντρης πολιτικής ή και κοινωνικής τάσης. Καί αυτή άκριβώς είναι ή ρίζα του εμφύλιου πόλεμου που έδώ και ένα χρόνο κατασπαράζει τό 'Αφγανιστάν.

Τό ένοπλο άντικυβερνητικό κίνημα έκανε την εμφάνισή του άκόμα από πέροι και φέτος άρχισε νά παίρνει σημαντικές διαστάσεις. Στίς 7 του Γενάρη ένας φυλετικός

στρατός 5.000 αντρών όπλισμένος με έγγλέζικα τουφέκια του δεύτερου παγκόσμιου πόλεμου έπιτέθηκε και κατέλαβε την πόλη Τοϊγκά Σεράι, πρωτεύουσα της επαρχίας Κουνάρ. Τόν Μάρτιο, πρόσφυγες στο Ιράν διηγήθηκαν στους ντόπιους και ξένους δημοσιογράφους ότι η πόλη τους, Χεράτ, κοντά στα ιρανικά σύνορα, εξεγέρθηκε και αντιμετώπισε με έπιτυχία για πολλές μέρες τις επιθέσεις του στρατού. Οι άλεξιπτωτιστές που έστειλε η Καμπούλ αυτομόλησαν και πέρασαν με τό μέρος των εξεγερμένων. Τέλος, η Καμπούλ έπιβλήθηκε, πρώτα βομβαρδίζοντας την πόλη κι ύστερα εισβάλλοντας με τεθωρακισμένα.

Στή πόλη Τζελαμπάντ, βάση των μονάδων που προορίζονται για τό Νουριστάν και τό Κουνάρ, περιχές τελείως ξεκομμένες πιά απ' τόν έλεγχο της κεντρικής κυβέρνησης, ο διοικητής του 77ου λόχου πυροβολικού, Ισλάμ Γκούλ, όχι μόνον αρνήθηκε να μεταβεί στο μέτωπο, αλλά δεν διέταξε να βομβαρδίσει τις άλλες μονάδες, σκοτώνοντας τρεις στρατηγούς. Η ανταρσία του λόχου καταπνίγηκε μόνον χάρις στην επέμβαση μονάδων άμεσης διακίνησης (με σοβιετικά έλικόπτερα).

Ο έμφύλιος πόλεμος τώρα πιά έχει πάρει τέτοιες διαστάσεις ώστε να μην υπάρχει επαρχία που να μην δρουν μ' έπιτυχία αντάρτικες μονάδες. Δραστήριες ομάδες είναι οι Τουρκομάνοι και οι Πασκούνι, κοντά στα σοβιετικά σύνορα, οι φυλές των Ντουράν και Μπαρκαζέι που έχουν συγγενικούς δεσμούς με τη βασιλική οικογένεια και οι Άχακζέι στη νότια έρημο κοντά στα σύνορα με τό Πακιστάν. Λίγο πιο βορινά, στην ανεξάρτητη περιοχή των φυλών, η πόλη Χόστ είναι πολιορκημένη από μήνες απ' τόν φυλετικό στρατό. Στις 25 του Μάη έγινε γνωστό ότι μια μηχανοκίνητη ταξιαρχία, δυόμισι χιλιάδων αντρών που κατευθύνονταν προς την πολιορκημένη Χόστ, αυτομόλησε. Τέλος, τόν περασμένο μήνα και η έθνικότητα των Χαζάρα (μογγολικής καταγωγής) έδιωξε τους αντιπροσώπους της κεντρικής κυβέρνησης απ' τά έδάφη της.

Όμως, παρά τις στρατιωτικές έπιτυχίες, η εξέγερση πάσχει από πολιτική άνομοιογένεια. Οι θρησκευτικές άρχες έχουν κηρύξει την «Τζεχάντ» εναντίον της κυβέρνησης και πολλά αντάρτικα έχουν εξοπλιστεί και βρίσκονται κάτω από την καθοδήγηση παλιών σοικφικάδων. Ο κύριος όγκος του ένοπλου αγώνα διεάγεται από τις ανεάρτητες φυλές, που δείχνουν μεγάλη άδιαφορία για ό,τι συμβαίνει στην Καμπούλ, άμα δεν θίγει άμεσα τά δικά τους συμφέροντα. Έν τέλει δεν λείπουν και οι μικρές φιλοκινεζικές ομάδες που προσπαθούν να δώσουν «άντηγεμονικό» χатаκτήρα στο κίνημα. Αυτή η δομή διευκολύνει την ιμπεριαλιστική διείσδυση και τις παρεμβάσεις γειτονικών ή μη χωρών. Έτσι, η ισλαμική κυβέρνηση του Ιράν έχει δείξει πολλές φορές ενδιαφέρον για τις δραστηριότητες των Άφγάνων Μουσουλμάνων και οι Ιρανοί Μουτζαχεντίν και Φενταγίν έχουν έπισης επανειλημμένα έκφρασει συμπάθεια προς τό αντάρτικο της γειτονικής χώρας. Τό Πακιστάν δεν χάνει την εύκαιρία να εξοπλίσει ένοπλες ομάδες στο Άφγανιστάν, κάνοντας αντίποινα για την ύποπτηριξη της Καμπούλ προς τό άριστερό άπτελευθερωτικό κίνημα του Βελουχιστάν, που δρώ σε πακιστανικό έδαφος.

Άλλά η πιο σημαντική ξένη επέμβαση εί-

ναι αυτή της Σοβιετικής Ένωσης. Η ΕΣΣΔ έχει τεράστια συμφέροντα στη χώρα αυτή. Η επέμβασή της ύποστηρίζει μια άριστερή κυβέρνηση άπέναντι σε μιάν αντιδραστική ή θολή εξέγερση. Η άναφορά της ήγετικής ομάδας στο μαρξισμό που έδραιώθηκε στην Καμπούλ και ο ισλαμινισμός του Χάκ πρέπει να προχωρήσει στο δρόμο του εκσυγχρονισμού, αντιμετώπιζοντας την άνοιχτή έχθρα της τεράστιας πλειοψηφίας του πληθυσμού. Η σοβιετική στρατιωτική βοήθεια εξασφαλίζει την έπιβίωση της κεντρικής κυβέρνησης. Η έμπλοκή όμως της ΕΣΣΔ σε άσιατικές πολεμικές περιπέτειες, πρόκαλει την αντίδραση όλων των μουσουλμανικών χωρών της περιοχής.

Κι όσο για τό είδος του σοσιαλισμού που μπορεί να δημιουργηθεί κάτω από τέτοιες συνθήκες... αυτό είναι μια άλλη ύπόθεση.

DARIO FORNARI

ΟΟΣΑ: Η άναθώρηση του μέλλοντος

Μετά την έπιτυχία που σημείωσε η γνωστή μελλοντολογική έρευνα της Λέσχης της Ρώμης που άρχισε τό 1972, όλοι οι διεθνείς όργανισμοί έπιδόθηκαν στις άποπειρες πρόβλεψης του μέλλοντος.

Πρόσφατα ο ΟΟΣΑ δημοσίευσε την έκθεση της ομάδας Interfuturs «Γιά έναν έλεγχο πάνω στο προβλεπτό και για μια διαχείριση του άπρόοπτου», που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Η μελλοντολογία έπαψε να θεωρείται ένας τομέας ύποπτης όνειροπόλησης. Τί θα συμβαίνει τό έτος 2.000 ενδιαφέρει άμεσα τις μεγάλες πολυεθνικές που πραγματοποιούν τόν μεγαλύτερο όγκο βιομηχανικών επενδύσεων και την εφαρμοσμένη έρευνα και έπομένως και τό έπιτελείο τους για τόν σχεδιασμό και την πρόβλεψη που είναι ο ΟΟΣΑ.

Τό είδικό ενδιαφέρον αυτής της έκθεσης είναι ότι αντίθετα με εκείνη της Λέσχης της Ρώμης, δεν διερευνά τόσο τά φυσιολογικά άδιέξοδα - ένέργεια, πρώτες ύλες, δημογραφικό, έπιστιοτικό, κλπ. - αλλά τις πολιτικές και κοινωνικοοικονομικές άπειλές για την άναπαραγωγή του καπιταλιστικού συστήματος.

Τέτοιοι παράγοντες για τούς συγγραφείς θα μπορούσαν να είναι:

● Η άποσταθεροποίηση των αξιών, που σημαίνει στην πράξη ότι ιδιαίτερα η νέα γενιά προτιμάει έξεμπορικές άξίες, όπως η συλλογικότητα, η κοινωνική έκτίμηση, η ψυχική ήρεμία και η επαγγελματική δεξιοτεχνία από τις άποτιμητές σε χρήμα ύπηρεσίες και τά παραδοσιακά διαρκή καταναλωτικά άγαθά.

● Η «κοινωνική μικροπολιτικοποίηση», δηλαδή η δημιουργία ομάδων κοινωνικών κατά κατηγορίες ή τόπους που άποκτούν αυτόνομη πολιτική έκφραση, πέρα από τούς θεσμούς, τά συνδικάτα και τά πολιτικά κόμματα.

● Οι κυβερνήσεις των έθνικών κρατών δείχνουν όλο και μεγαλύτερη άνικανότητα για την αντιμετώπιση μιάς σειράς προβλημάτων, που είναι είτε ύπερβολικά μεγάλα, είτε ύπερβολικά μικρά για τις παραδοσιακές άρμοδιότητές τους.

Αντίθετα η αντιμετώπιση της έντεινόμενης άνισότητας άνάμεσα στο Βορρά και στο Νότο της ύδρογείου είναι άρκετά

πραγματιστική και δεν άνοίγει προοπτικές. Η φαντασία των προνομιούχων στερεύει, όταν πρέπει να αντιμετώπισει τό πρόβλημα των πειναλέων μαζών του Τρίτου Κόσμου που διεκδικούν μια θέση στον ήλιο, θέτοντας σε άμεσο κίνδυνο και την παγκόσμια κατανομή πλουτοπαραγωγικών πόρων και τό ίδιο τό πολιτιστικό πρότυπο που έκπορεύτηκε από τη Δυτική Εύρώπη.

Τελικά η έκθεση μας άφήνει άνικανοποίητους όταν, προφανώς για να μην θίξει καμιά από τις κυβερνήσεις του ΟΟΣΑ, καταλήγει σε μια άνώνυμη στρατηγική πρόταση που συνδυάζει όλες τις δυνατές εξέλιξεις: την οικονομική αύξηση με κάθε θυσία και με δομικές προσαρμογές, την άπόσβεση των κοινωνικών συνεπειών της κρίσης της διεθνούς οικονομίας και την άξιοποίηση των νέων αξιών που άναφέραμε για να έπιταχυνθεί η εξέλιξη της κοινωνίας και της οικονομίας.

Έτσι η άνθρωπότητα όμως θα διατρέξει όλους τούς δυνατούς κινδύνους: και την όξυνση των άνισοτήτων και τη σκλήρυνση και την άβεβαιότητα της πρόωρης ύτοπίας.

ΖΙΜΠΑΜΠΟΥΕ (ΡΟΔΕΣΙΑ): Τό Άδιέξοδο της Θάτσερ

Η κ. Θάτσερ δεν πέτυχε στην προσπάθειά της να πείσει τό Συνέδριο της Κοινοπολιτείας για την έγκυρότητα του ψευδοσυνταγματικού καθεστώτος που δημιούργησαν ο ρατσιστής Σμίθ και οι μαύροι συνεργάτες του στο Ζιμπάμπουε. Σημαντικό ρόλο φαίνεται ότι έπαιξε η άποφασιστικότητα της πετρελαιοπαραγωγού Νιγηρίας. Άλλά και έπί τόπου η κατάσταση δεν είναι καθόλου ρόδινη για τούς άποικιοκράτες.

Οι δύο μαύροι κουίσιλινγκ του ρατσιστικού καθεστώτος του Σώλσπερυ, έπίσκοπος Μουζορέθα και πάστορας Σίτχουελ είχαν με την άδεια των λευκών και με τη βοήθειά τους συγκροτήσει μονάδες παρακρατικών τρομοκρατών από άνεργους και φυγόδικους του κοινού ποινικού δικαίου. Αυτοί οι «ιδιωτικοί στρατοί», δέκα χιλιάδες ένοπλοι, πλασιωμένοι από λευκούς άξιωματικούς, διακρίθηκαν για την άγριότητα της τρομοκρατίας που άσκοούσαν πάνω στους εξεγερμένους όμοεθνείς τους. Δεν είχαν θέβαια καμιά άποτελεσματικότητα άπέναντι στα ένοπλα σώματα του ΖΑΡΥ κι άκόμα περισσότερο του ΖΑΝΥ που με άφετηρία τη Μοζαμβίκη έχουν άπτελευθερώσει ένα σημαντικό τμήμα της χώρας. Ίσως γι' αυτό τά «βοηθητικά» ένοπλα σώματα μεταβλήθηκαν σε «μαφία» κατά την έκφραση του ίδιου του Ιάν Σμίθ. Έλήστεψαν και λαφυραγώγησαν όλόκληρα χωριά και έκαναν άρκετές έκτελέσεις για ιδιωτικό τους λογαριασμό, ζητούσαν με την άπειλή των δόλων χρήματα από τούς περαστικούς και πυροβολούσαν άσκοπα, μεθυσμένοι, στο κέντρο της πρωτεύουσας, προκαλώντας πανικό. Κι όταν οι λευκοί άποικιοκράτες προσπάθησαν να τούς άπομακρύνουν, για «έκπαίδευση και άναδιοργάνωση», οι μισοφόροι στασίασαν. Τότε ο Ροδεσιανός στρατός άνοιξε πυρ και σκότωσε 183 από τούς συνεργάτες της, ενώ έκατοντάδες άλλοι κλείστηκαν στις φυλακές.

Εκδόσεις του Μορφωτικού Ιδρύματος της Εθνικής Τραπέζης

- Botsford & Robinson**, *Ἀρχαία Ἑλληνική Ἱστορία*
Μετ. Σωτήριος Ε. Σαϊτσώνης
(17 × 24), σσ. xvi + 658 Δρχ. 600
- Gustave Glotz**, *Ἡ ἑλληνική «πόλις»*
Μετ. Ἀγνή Σακελλαρίου
(14 × 21), σσ. 491 Δρχ. 400
- Βάσου Καραγιώργη**, *Ἀρχαία Κύπρος «Ἀπό τῆ
Νεολιθική ἐποχή ὡς τὸ τέλος τῆς Ρωμαϊκῆς*
(17 × 24), σσ. 151 + πίν., εἰκ. ἐγχρ. 21, A/M 250 Δρχ. 250
- Elpidio Mioni**, *Εἰσαγωγή στὴν Ἑλληνική Παλαιογραφία*
Μετ. Νικόλαος Μ. Παναγιωτάκης
(17 × 24), σσ. 204 + 30 πίν. Δρχ. 350
- K. J. Dover**, *Ἡ Κωμωδία τοῦ Ἀριστοφάνη*
Μετ. Φάνης Ι. Κακριδῆς
(14 × 21), σσ. 349 Δρχ. 300
- Werner Jaeger**, *Δημοσθένης – Διαμόρφωση καὶ
ἐξέλιξη τῆς πολιτικῆς του*
Μετ. Δέσποινα Καρπούζα-Καρασάββα
(14 × 21), σσ. 306 Δρχ. 300
- Ι. Θ. Κακριδῆ**, *Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες στὴ νεοελληνικὴ
λαϊκὴ παράδοση*
(14 × 21), σσ. 107 Δρχ. 120
- Δημητρίου Σ. Λουκάτου**, *Εἰσαγωγή στὴν ἑλληνικὴ
Λαογραφία (β' ἔκδ.)*
(14 × 21), σσ. 351 Δρχ. 300
- H. J. Rose**, *Ἱστορία τῆς Λατινικῆς Λογοτεχνίας*
(2 τόμοι)
Μετ. Κ. Χ. Γρόλλιος
(14 × 21), σσ. Α' xx + 419, Β' 413 Δρχ. 600
- Λίνου Πολίτη**, *Ἱστορία τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας*
(14 × 21), σσ. ιστ' + 442 Δρχ. 400
- "Encyclopédie de la Pléiade"**, *Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας –
Ἡ Καντιανὴ Ἐπανάσταση*
Μετ. Κυριάκος Σ. Κατσιμάνης
(14 × 21), σσ. 305 Δρχ. 200
- "Encyclopédie de la Pléiade"**, *Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας –
19ος αἰώνας: Ρομαντικοί-Κοινωνιολόγοι*
Μετ. Τίτος Πατρίκιος-Παῦλος Χριστοδουλίδης
(14 × 21), σσ. 379 Δρχ. 300
- Ε. Π. Παπανούτσου**, *Α. Δελμούζος (Ἡ ζωὴ του –
Ἐπιλογὴ ἀπὸ τὸ ἔργο του)*
(14 × 21), σσ. 299 + εἰκ. Δρχ. 250
- Πινakoθήκη καὶ Γλυποθήκη τοῦ Μορφωτικοῦ
Ἰδρύματος τῆς Ἐθνικῆς Τράπεζας στὴ Θεσσαλονίκη**
31 ἐγχρωμοὶ πίν. 35 × 39 ἐκ. Δρχ. 400

Σημείωση: Τὰ βιβλιοδετημένα ἀντίτυπα ἐπιβαρύνονται μὲ 100
δραχμὲς

Εκδόσεις τῆς Εθνικῆς Τραπέζης

- Φοῖβου Ἀνωγειανάκη**, *Ἑλληνικά λαϊκά μουσικά
ὄργανα*
(25 × 30), σσ. 400, εἰκ. ἐγχρ. 154, A/M 103 Δρχ. 1.800
- Μανόλη Χατζηδάκη**, *Εἰκόνες τῆς Πάτμου*
(25 × 30), σσ. 205, εἰκ. ἐγχρ. 84, A/M 123 Δρχ. 2.200
- Μονὴ Σταυρονικήτα (Ἱστορία-Εἰκόνες-
Χρυσοκεντήματα)**
(25 × 30), σσ. 241, εἰκ. ἐγχρ. 92, A/M 21 Δρχ. 1.300
- Νεολιθικὴ Ἑλλάς**
(25 × 30), σσ. 356, εἰκ. ἐγχρ. 162, A/M 86 Δρχ. 1.500
- Ἑλληνικὴ Ἐμπορικὴ Ναυτιλία (1453-1850)**
(25 × 30), σσ. 510, εἰκ. ἐγχρ. 152, A/M 120 Δρχ. 1.800
- Λεύκωμα «Ἐλ Γκρέκο»**
26 ἐγχρωμοὶ πίν. 40 × 50 ἐκ. Δρχ. 1.000
- Λεύκωμα «Μακρυγιάννη» (Στοχασμὸς Μακρυγιάννη,
Χεῖρ Παναγιώτη Ζωγράφου – Εἰκονογραφία τοῦ '21)**
24 ἐγχρωμοὶ πίν. 40 × 50 ἐκ. Δρχ. 1.000
- Κύπρος '74 – Τὸ ἄλλο πρόσωπο τῆς Ἀφροδίτης**
(21 × 28), σσ. 277, εἰκ. ἐγχρ. 164, A/M 79 Δρχ. 500
- Μνήμη Ἰωάννη-Γαβριὴλ Ἐυνάρδου (1775-1863)**
(17 × 24), σσ. 141, εἰκ. ἐγχρ. 16, A/M 20 Δρχ. 250
- ΟΔΗΓΟΙ (εἰκονογραφημένοι):**
- Ἀττικὴ – Ἀπὸ τὴν Προϊστορικὴ ὡς τὴ Ρωμαϊκὴ
περίοδο**
(13 × 21), σσ. 78 Δρχ. 150
- Ἀχαΐα – Ἡλεία**
(13 × 21), σσ. 78 Δρχ. 150
- Χίος**
(13 × 21), σσ. 78 Δρχ. 150

* Κυκλοφοροῦν καὶ σὲ ἀγγλικὴ γλῶσσα

Πωλοῦνται σὲ ὅλα τὰ βιβλιοπωλεῖα
Κεντρικὴ Διάθεση: Πλατεία Μητροπόλεως 3,
2ος ὄροφος (τηλ. 32.21.337)
Πρατήριο: Ἐθνικὴ Τράπεζα, Καρ. Σερβίας 2
(Πλατεία Συντάγματος)
Τὰ ἔσοδα ἀπὸ τὶς πωλήσεις διατίθενται
γιά πολιτιστικούς σκοπούς

Δυό οί γραμμές – πλήθος οί αντιφάσεις

του Άντεργατικού

ΙΔΙΟΜΟΡΦΗ όσο και κρίσιμη είναι η κατάσταση που έχει δημιουργηθεί τελευταία στο συνδικαλιστικό κίνημα μετά την έξωση των οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων, την ολομέτωπη επίθεση της κυβέρνησης και της εργοδοσίας κατά των δικαιωμάτων και των διεκδικήσεων των εργαζομένων και την «δυστοκία» της συνεργασίας της αντιπολίτευσης για την αντιμετώπιση των υποτιθέμενων «κοινών» στόχων. Η ιδιομορφία που χαρακτηρίζει σήμερα την κατάσταση του συνδικαλιστικού κινήματος (άλλα και της κυβερνητικής πολιτικής και τακτικής απέναντί του) έγκειται στο γεγονός ότι εμφανίζονται να συγκρούονται βασικά δύο γραμμές σε όλους τους φορείς που έχουν άμεση ή έμμεση σχέση με τις δραστηριότητές του. Τόσο σε κυβερνητικό επίπεδο όπως απέδειξε η πρόσφατη κρίση με τους τραπεζοϋπάλληλους – όσο και σε συνδικαλιστικό (ΓΣΕΕ, παρατάξεις) ή σε πολιτικό (κόμματα της αντιπολίτευσης που δραστηριοποιούνται στο συνδικαλιστικό κίνημα) λειτουργούν και διαγωνίζονται δύο γραμμές: στην κυβέρνηση

έδρασε η «μετριοπαθής» του κ. Λάσκαρη και η «αδιάλλακτη» του κ. Μητσοτάκη· στη ΓΣΕΕ αλληλοϋπονόμευονται οι γραμμές της «μετριοπαθούς» ήγετικής ομάδας και της «σκληρής» χουντοκυβερνητικής πτέρυγας· στο ΠΑΣΟΚ (και κατ' επέκταση στην ΠΑΣΚΕ) η μετριοπαθής γραμμή που εκπορεύεται από πολιτικά και κοινοβουλευτικά στελέχη με κεντρώα προέλευση, με σοσιαλφανή συγκαταβατικότητα αντιμάχεται τη γραμμή των αδιάλλακτων συνδικαλιστικών στελεχών· στο ΚΚΕ (ΕΣΑΚ-Σ) η αναμέτρηση των δύο γραμμών, της «σκληρής» και της «μετριοπαθούς» – επηρεάζει σημαντικά την πολιτική και συνδικαλιστική αξιοπιστία του κόμματος. Ενώ στο ΚΚΕ έ.σ. (ΑΕΜ) η δεδομένη διαμάχη του με το ΚΚΕ (ΕΣΑΚ-Σ) δεν το εμποδίζει να παίζει το ρόλο του ισορροπιστή μεταξύ της ΕΣΑΚ-Σ και της ΠΑΣΚΕ με την οποία βρίσκεται σε στενότερη συνάφεια, γεγονός που σε όρισμένους κύκλους γεννά φόβους για κίνδυνο κηδεμονίας ή εξάρτησης.

ΣΤΟ κυβερνητικό επίπεδο η κρίση με την ΟΤΟΕ έδωσε την ευκαιρία στον υπουργό Έργας να πάρει τη «ρεβάνς» του από τον υπουργό Συντονισμού για τη «συμπύση» που υπέστη κατά την χάραξη, προβολή και επιβολή της φετινής εισοδηματικής πολιτικής. Οι χειρισμοί του κ. Μητσοτάκη στο θέμα του ωραρίου έφεραν από την αρχή τη σφραγίδα της αδιαλλαξίας από την οποία έπαιρνε να έπωφεληθεί ο υπουργός Έργας προβάλλοντας το προσωπείο του μετριοπαθούς και του διαλλακτικού.

ΕΝΔΟΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΑ

ΟΙ ΔΥΟ αυτές γραμμές στην κυβερνητική πολιτική – που σε όρισμένους μπορεί να θυμίζουν την τακτική του «καλού βασανιστή» σε σχέση με τον «κακό» συναδέλφό του – δέσποσαν σε όλη την περίοδο της κρίσης με τους τραπεζικούς και έδωσαν την ευκαιρία στην ΓΣΕΕ να θγει από τη μόνη συνδικαλιστική νάρκη της και να παίξει «φιλεργατικό» ρόλο, ένα ρόλο τον οποίο δεν είχε παίξει ποτέ της μέχρι τότε ούτε καν για να τηρήσει τα προσχήματα που θεωρητικά της επιβάλλει τουλάχιστον ο τίτλος της.

Στην πρώτη φάση της διαμάχης των δύο υπουργικών γραμμών θγήκε κερδισμένος ο

υπουργός Έργας, καθυστερώντας τους εργαζόμενους που παρέμειναν στην άρμοδιότητά του (μετά τον «επεκτατισμό» του κ. Μητσοτάκη), σε αντίθεση με τον κ. Μητσοτάκη που υπέστη μεγάλη ήττα με την αδιαλλαξία του και την έμμομη του στην αναμέτρηση. Αν τελικά, η κρίση των τραπεζοϋπαλλήλων έκτονώθηκε προσωρινά δεν οφείλεται σε «έπιτυχία» του υπουργού Συντονισμού, αλλά στην έσωτερική διαπάλη και τις αντιθέσεις της Όμοσπονδίας Τραπεζοϋπαλλήλων.

Η ΑΔΙΑΛΛΑΚΤΗ όμως στάση του κ. Μητσοτάκη συνέπεσε χρονικά με μία γενικότερη στροφή της κυβερνητικής πολιτικής ή οποία απέναντι στους εργαζόμενους και τις διεκδικήσεις τους εμφανίζεται ιδιαίτερα αυταρχική και καταπιεστική. Από αυτό συνάγεται ότι σε κυβερνητικό επίπεδο επικράτησε τελικά η σκληρή γραμμή την οποία ανέλαβαν να επιβάλλουν τα ΜΑΤ, ενώ ο κ. Λάσκαρης συνεχίζει να παριστάνει τον μετριοπαθή συνδιαλεγόμενο με τους τραπεζικούς και αποφεύγοντας να εκτεθεί με πράξεις και δηλώσεις γύρω από τις εργατικές διεκδικήσεις – το έργο αυτό ανέλαβε με έντυπωση αγνοία ή με πρόθεση συνειδητής δαστρέθλωσης της πραγματικότητας, ο υπουργός Δημοσίας Τάξεως!

Η ΜΟΝΗ έμφανής ανάμιξη του υπουργού Έργας στην υπόθεση των τραπεζικών ήταν η επίθεσή του κατά της ΟΤΟΕ για την

δραστηριότητά της στο διεθνή χώρο με σκοπό να καταγγείλει την κυβερνητική πολιτική. Ο κ. Λάσκαρης αναγκάστηκε μάλιστα να έλθει σε προσωπική αντίθεση και με τον Γενικό Γραμματέα της Διεθνούς των ιδιωτικών υπαλλήλων με τον οποίον τον συνδέουν πολλά από την περίοδο ακόμα που ο σημερινός υπουργός ήταν υπάλληλος της ΓΣΕΕ, άρμόδιος για τις διεθνείς της σχέσεις και τα χρηματοδοτούμενα από τις διεθνείς οργανώσεις εκπαιδευτικά σεμινάρια, Έλλήνων συνδικαλιστών.

ΣΕ ΓΕΝΙΚΕΣ γραμμές η δραστηριότητα της ΟΤΟΕ στον διεθνή χώρο – όπου αποκάλυψε το πραγματικό πρόσωπο της κυβερνητικής συνδικαλιστικής και κοινωνικής πολιτικής και τις μεθόδους επιβολής της – προκάλεσε μεγάλο «πονοκέφαλο» στον υπουργό Έργας, γιατί όχι μόνο διαψεύστηκε στην πράξη η εικόνα που είχε προβάλλει για τις σχέσεις κυβέρνησης – εργαζομένων και κατέρρευσε το οικοδόμημα της «ταξικής συνεργασίας», αλλά και γιατί αποκαλύφθηκε ο τρόπος με τον οποίο η κυβέρνηση μεταχειρίζεται τη συνδικαλιστική δραστηριότητα που την «ένοχλει».

Η ΔΗΛΩΣΗ ξένου συνδικαλιστή ότι η κυβέρνηση «σέβεται το συνδικαλισμό αρκεί να μην την ένοχλει», η κατάθεση προσφυγής στο διεθνές Γραφείο Έργας κατά της κυβέρνησης για παραβιάσεις των συνδικαλιστικών ελευθεριών (από τη Διεθνή

των 'ιδιωτικών 'Υπαλλήλων), ή υποβολή έπερώτησης στο Εύρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τό ίδιο θέμα και ή καταγγελία του - πα- νίσχυρου - προέδρου των γερμανικών συνδικάτων και ένθερμου υποστηρικτή της ένταξης της 'Ελλάδας στην ΕΟΚ ότι εάν γνώριζε αυτή την πιυχή της κυβερνητικής πολιτικής (τά συνδικαλιστικά μέτρα κατά των τραπεζικών) πριν από την ύπογραφή της ένταξης 'Ελλάδας-ΕΟΚ, τότε θά άνα- θεωρούσε τή στάση του, είναι μερικά χα- ρακτηριστικά δείγματα τόν κλίματος που δημιουργήθηκε στην Εύρώπη για τή νεο- δημοκρατική 'Ελλάδα.

Η «ΡΗΞΗ» των δύο ύπουργών στο θέμα των ώραρίων έδωσε, όπως προαναφέρ- θηκε, τήν εύκαιρία στή ΓΣΕΕ νά έμφανιστεί μέ «φιλεργατικό» μανδύα, νά πάρει έμμεσα θέση ύπέρ του ύπουργού 'Εργασίας και νά καταγγείλει άνοιχτά τόν ύπουργό Συντονι- σμού. Η ΓΣΕΕ χρησιμοποιήθηκε στήν προ- κειμένη περίπτωση σάν «έφεδρεία» ύπέρ του κ. Λάσκαρη, άνταποδίδοντας έτσι πρós αυτόν ένα μέρος από τήν «ύποχρέωση» που έχει άπέναντί του και προσδίδοντας σ' αυτόν «λαϊκή βάση» στόν «άνταγωνισμό» του μέ τόν «άπομονωμένο» (και «έμνηστη» της κοινωνικής γαλήνης») ύπουργό Συντο- νισμού.

Η «ΦΙΛΕΡΓΑΤΙΚΗ» όμως στροφή της ήγε- τικής ομάδας της ΓΣΕΕ δέν όφείλεται μόνο στήν προσπάθειά της νά ύποστηρίξει τόν κ. Λάσκαρη, αλλά και για νά θγει από τήν άπομόνωσή της ώστε νά «διευκολυνθούν» μέ τόν τρόπο αυτό, όρισμένες προσπά-θειες που καταβάλλει νά άποκτήσει προσ- βάσεις πρós τόν πολιτικό χώρο του κόμμα- τός της άξιωματικής άντιπολίτευσης. Η σκοπιμότητα αυτής της «προσέγγισης» εί- ναι διπλή:

- Σέ πρώτη φάση νά «έγκλωθίσει» στή διοίκηση της Συνομοσπονδίας, στελέχη από αυτό τόν πολιτικό χώρο (σ.σ. ή διοίκηση της ΓΣΕΕ πρόκειται νά συμπληρωθεί μέ δέκα νέα πρόσωπα) και

- σέ δεύτερη (και πιό μακροπρόθε- σμη) νά έξασφαλίσει τήν άνοχη - άν όχι τήν ύποστήριξη - της άξιωματικής άντι- πολίτευσης, όταν αυτή γίνει κυβέρ- νηση.

ΣΤΟΧΟΙ ΠΡΟΣΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ

Ο ΠΡΩΤΟΣ στόχος (ή ένταξη στελεχών του ΠΑΣΟΚ στήν διοίκηση της ΓΣΕΕ) άπο- τελεϊ σχέδιο του ύπουργού 'Εργασίας που έπιχειρήθηκε νά έφαρμοστεί πριν από τό συνέδριο της ΓΣΕΕ στήν Καλαμάτα μέ άντικειμενικό σκοπό νά έμφανιστεί ή νέα διοίκηση της Συνομοσπονδίας «άντιπρο- σωπευτική». Στο σχέδιο αυτό είχαν κληθεί παρασκηνακά νά συμμετάσχουν και οι άλ- λες δύο παρατάξεις της συνδικαλιστικής άντιπολίτευσης (ΑΕΜ και ΕΣΑΚ-Σ) μέ τήν ίδια άναλογία δύναμης που είχαν στήν προηγούμενη ΓΣΕΕ (24 της χουντοκυβερ- νητικής πλειοψηφίας και 11 της τριμερούς άντιπολίτευσης). Τελικά τό σχέδιο δέν ύλοποιήθηκε, ή ΓΣΕΕ καταλήφθηκε από τούς χουντοκυβερνητικούς, αλλά οι λόγοι που «έπέβαλλαν» τή συμβολική παρουσία της άντιπολίτευσης (δημοκρατικό και άντι- προσωπευτικό προσωπείο της ΓΣΕΕ, πρós έξωτερική κυρίως κατανάλωση, κατά τό σχέδιο του ύπουργού 'Εργασίας) έξακο- λουθούν νά ισχύουν.

ΕΤΣΙ, μιά έντελώς έπίπλαστη «ριζοπα- στικοποίηση» της ήγετικής ομάδας της ΓΣΕΕ και ή άσκηση κάποιος «κριτικής» πρós τήν κυβέρνηση, κρίθηκε από τούς έμπνευστές του όλου σχεδίου ότι θά διευ- κόλυναν τίς έπαφές της μέ παράγοντες της άξιωματικής άντιπολίτευσης για τήν «διεύρυνση» της διοίκησης της Συνομο- σπονδίας.

ΣΑΦΕΙΣ «άντιρρήσεις» πρós αυτή τή λύση έχει ό σκληρός πυρήνας των χουντο- κυβερνητικών της ΓΣΕΕ οι όποιοι προσ- βλέπουν στο νά καταλάβουν αυτοί τούς θώκους που κατέχει σήμερα ή ήγετική ομάδα, μέ τήν ύποστήριξη του ύπουργού 'Εργασίας. Ο πυρήνας αυτός φοβάται ότι ή - ένδεχόμενη - ένταξη στή διοίκηση των δημοκρατικών στελεχών θά καταστήσει «άσύδοτη» τήν ήγετική ομάδα.

ΒΕΒΑΙΑ σήμερα τήν κατάσταση στους κόλπους της ΓΣΕΕ τήν έλέγχει άπόλυτα ό ύπουργός 'Εργασίας ό όποιος είναι σέ θέση νά επιβάλλει στόν πυρήνα αυτό πει- θαρχία στίς άποφάσεις του. Σέ περίπτωση όμως ύπουργικής άλλαγής τά πράγματα δυσκολεύουν σημαντικά για τήν ήγετική ομάδα ή όποια τότε θά άπειληθεί μέ άνα- τροπή, όπως είχε συμβεί και παλαιότερα, όταν μετείχε ακόμα στή διοίκηση της ΓΣΕΕ και ή ένδεκαμελής άντιπολίτευση. Η σπουδή της ήγετικής ομάδας νά ύποστηρί- ξει τόν κ. Λάσκαρη στή «διαμάχη» του μέ τόν κ. Μητσοτάκη και νά άποτρέψει, μεταξύ άλλων, και ένδεχόμενη παραίτησή του σέ ένδειξη διαμαρτυρίας για τήν άγνόησή του από τήν κυβέρνηση στο θέμα του ώραρίου, δέν φαίνεται νά είναι άσχετη μέ τήν «ανάγκη» παραμονής του κ. Λά- σκαρη τουλάχιστον, μέχρις ότου γίνει ή διεύρυνση της διοίκησης της ΓΣΕΕ.

ΑΜΕΣΗ σχέση μέ τή «διεύρυνση» της διοίκησης της ΓΣΕΕ, αλλά και μέ τή γενι- κότερη συνδικαλιστική, πολιτική και τα- χτική του ΠΑΣΟΚ έχει ή έσωτερική διαπάλη μεταξύ πολιτικών - κοινοβουλευτικών και κομματικών συνδικαλιστικών στελεχών του κινήματος.

ΜΙΑ πτέρυγα της πρώτης κατηγορίας- καθοδηγούμενη από κοινοβουλευτικό στέλεχος μέ συνδικαλιστική προϊστορία και μέ προσωπικές σχέσεις μέ τά «κεν-

τρογενή» μέλη της ήγετικής ομάδας της ΓΣΕΕ πριν αυτά «διευρυνθούν» τό 1974 πρós τήν «Νέα Δημοκρατία» και ιδιαί- τερα πρós τόν ύπουργό 'Εργασίας - όχι μόνο δέν φαίνεται νά άποκλείει τή λύση της «διεύρυνσης» της διοίκησης της ΓΣΕΕ μέ συνδικαλιστικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ, αλλά και σέ κομματικό επίπεδο έπιχειρεί νά άποδυναμώσει τήν παρου- σία και τήν επιρροή των παραγόντων που έχουν τήν τυπική και τήν ούσια- στική εύθύνη για τή συνδικαλιστική τα- κτική του κινήματος.

ΕΞΙΣΟΡΡΟΠΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΑΣΟΚ

Η «ΜΕΤΡΙΟΠΑΘΗΣ» πρós τή ΓΣΕΕ τάση που ένδημει στο ΠΑΣΟΚ φαίνεται ότι άπο- τελεϊ παρακλάδι της γενικότερης τάσης που ύποστηρίζει τήν «κεντροποίηση» του σοσιαλιστικού χαρακτήρα του κινήματος σάν άπαραίτητης προϋπόθεσης για τήν προσέλευση των «κεντρογενών» ψηφοφό- ρων και τήν άπ' αυτήν σημαντική αύξηση της έκλογικής δύναμης του κινήματος. Τήν τάση αυτή άντιμάχεται ή «καθαρόαιμη» σοσιαλιστική πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ ή όποια έμμένει στήν προβολή και ύποστήριξη των διακηρυγμένων άρχών του ΠΑΣΟΚ και δέν δέχεται «άναθεωρήσεις».

ΟΙ ΔΥΟ πτέρυγες έχουν έλθει άρκετές φορές σέ σύγκρουση μέ «έξισορροπιστή» τόν πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ. Πάντως, φαινο- μενικά τόν τελευταίο καιρό έμφανίζεται σάν ιδιαίτερα ένισχυμένη ή κομματική - συνδικαλιστική πτέρυγα μετά από μιά άρ- κετά μεγάλη περίοδο «συμπίεσως» της τουλάχιστον σέ ό,τι άφορά τή συνδικαλι- στική παρουσία και πολιτική του ΠΑΣΟΚ. Οι μεταπτώσεις αυτές σημαίνουν ότι ή μάχη δέν έχει ακόμα κριθεί. Τά άποτελέσματά της περιμένει μέ έκδηλο και προφανές έν- διαφέρον ή ήγετική ομάδα της ΓΣΕΕ γιατί ή όριστική επικράτηση μιάς από τίς δύο «γραμμές» θά έπηρεάσει άμεσα - άρνητικά ή θετικά - τά σχέδιά της όχι μόνο για τήν «διεύρυνση» της διοίκησης της Συνομο- σπονδίας, αλλά και μακροπρόθεσμα για τήν άφομοίωσή της στόν μελλοντικό κυ- βερνητικό συνδικαλισμό.

ΚΚΕ: ΔΥΟ ΓΡΑΜΜΕΣ;

Η ΔΙΑΠΑΛΗ των δύο γραμμών στους κόλπους του ΚΚΕ (της «σκληρής» και της «μετριοπαθούς») δέν άφορά άμεσα τόσο τήν ΓΣΕΕ, όσο τόν γενικότερο ρόλο του κόμματος στο συνδικαλιστικό χώρο.

Η «ΣΚΛΗΡΗ» γραμμή - σύμφωνα μέ τίς ένδείξεις που ύπάρχουν - έχει ταχθεί ύπέρ της συγκρότησης συνδικαλιστικού σχήμα- τος σέ επίπεδο ΓΣΕΕ έλεγχόμενου από- λυτα από τό κόμμα, ένω ή «μετριοπαθής» άναγνωρίζει τήν έσωτερική όργανωτική δομή του κινήματος και είναι «θετική» πρós τήν ούσιαστικότερη και στενότερη συνεργασία της συνδικαλιστικής άντιπολί-τευσης για κοινή δράση κατά του χουντο- κυβερνητικού συνδικαλισμού. Μιά πτέρυγα μάλιστα της «μετριοπαθούς» γραμμής, δέν ήταν έντελώς άρνητική στήν πρόταση της ήγετικής ομάδας της ΓΣΕΕ για τή συμμε- τοχή της άντιπολίτευσης στή διοίκηση της Συνομοσπονδίας που θά προερχόταν από τό «συνέδριο» της Καλαμάτας. Για μεγάλο

χρονικό διάστημα, κατά τη φετινή συνδικαλιστική περίοδο, ή τακτική της ΕΣΑΚ-Σ στο θέμα της συνεργασίας και του συντονισμού της αντιπολίτευσης έδινε την εντύπωση ότι σε κομματικό και συνδικαλιστικό επίπεδο, είχε επικρατήσει η «σκληρή γραμμή» που όδευε προς τη δημιουργία προϋποθέσεων για τη συγκρότηση «αντι-ΓΣΕΕ». Πρώτο άμεσο στάδιο: η επίτευξη πλήρους έλεγχου στις δραστηριότητες κατά της κυβερνητικής οικονομικής και συνδικαλιστικής πολιτικής.

ΟΙ ΔΥΣΧΕΡΕΙΕΣ που παρουσιάζονται ακόμα στο συντονισμό της δράσης της αντιπολίτευσης αποδίδονται στην επικράτηση της «γραμμής» αυτής την οποία αποκρούουν ριζικά οι άλλες δύο παρατάξεις της συνδικαλιστικής αντιπολίτευσης (ΠΑΣΚΕ και ΑΕΜ), αν και για την πρώτη (ΠΑΣΚΕ) είναι εμφανές ότι η αντιδικία της με την ΕΣΑΚ-Σ έχει άφετηρία τον άνοιχτο πιά ανταγωνισμό των δύο παρατάξεων για τον έλεγχο του δημοκρατικού κινήματος.

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ όμως απ' αυτό, οι χειρισμοί της ΕΣΑΚ-Σ στην υπόθεση της συνεργασίας των παρατάξεων και η «προδιάθεση» της ΠΑΣΚΕ απέναντί τους, δημιουργήσαν τελευταία μία κατάσταση στο κίνημα κάθε άλλο παρά ιδανική. Η ουσιαστική αυτοαπομόνωση της ΕΣΑΚ-Σ από τις κινητοποιήσεις και η έμμονή της σε μορφές συνεργασίας μάλλον ανέφικτες, προκάλεσαν μεγάλο ρήγμα στην ενότητα των εργαζομένων που έχουν διαχωρίσει τη θέση τους από την ΓΣΕΕ. Ός ένα βαθμό μάλιστα προβλήματα σαν σοβαρά, όρισμένα όργανα και κέντρα, με συνέπεια να παρουσιάζεται τελευταία κάποια αναθώρηση στη «σκληρή γραμμή» και να εμφανίζεται μία διάθεση αποκατάστασης της συνεργασίας της αντιπολίτευσης.

Α: ΓΡΑΦΗ ΠΑΣΟΚ

ΜΙΑ ΑΡΚΕΤΑ «γλαφυρή», αποκαλυπτική και, σε γενικές γραμμές, σωστή παρουσίαση της διαπάλης που γίνεται στους κόλπους του ΚΚΕ σχετικά με την ακολουθητέα πολιτική στο συνδικαλιστικό χώρο, δίνει ένα «έσωτερικό ντοκουμέντο» του ΠΑΣΟΚ, το οποίο επισημαίνει την ύπαρξη στο ΚΚΕ δύο «γραμμών»:

- μιάς «στενοκομματικής» και «στενο-παραταξιακής», όπως χαρακτηρίζεται, και
- μιάς «ρεαλιστικής, συνεπούς και ενωτικής».

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ το ντοκουμέντο αυτό, κάτω από τον υπότιτλο «πολιτικές δυνάμεις που δρουν στο συνδικαλιστικό κίνημα» απαριεύει και κατονομάζει τις γραμμές αυτές και αναφέρει σχετικά:

«1. Η γραμμή του κυβερνητικού συνδικαλισμού, η οποία έχει σαν στόχο τον οργανωτικό έλεγχο από την κυβέρνηση και τα μονοπώλια της ηγεσίας του συνδικαλιστικού κινήματος με την παράλληλη απομαζικοποίηση και αδρανοποίηση των συνδικάτων... Αυτή είναι η μορφή της κομματικοποίησης του συνδικαλισμού από τη Δεξιά.

2. Η γραμμή του οργανωτικού ελέγχου, περιχαράκωσης και χειραγώγησης του κινήματος έτσι ώστε να ενταχθεί στη λογική και τις προοπτικές εξυπηρέτησης των κομματικών προοπτικών, κομμάτων που αυτοα-

ναγορεύονται σε έκ προοιμίου «έκφραστες» ή «ιδιοκτήτες» της εργατικής τάξης. Ο κύριος φορέας αυτής της αντίληψης είναι το ΚΚΕ. Αυτή η γραμμή θέλει το συνδικαλιστικό κίνημα των εργατοπαλλήλων σαν άμεσα καθοδηγούμενο και ελεγχόμενο οργανωτικά από τον κομματικό εκφραστή του, το «κόμμα της εργατικής τάξης», δηλαδή το ΚΚΕ. Μ' αυτή τη λογική όλοι οι άλλοι που δρουν στον χώρο είναι είτε παρείσακτοι, είτε ενδιάμεσες δυνάμεις, οι οποίες πρέπει να δεχτούν με οποιοδήποτε μέσο την καθοδηγητική πρωτοπορία του αντίστοιχου κόμματος. Τελικά είναι μία γραμμή σεχταριστική, αντικειμενικά διασπαστική, η οποία οδηγεί σε απομαζικοποίηση και αποδυνάμωση του συνδικαλισμού. Αυτή η γραμμή τελικά υλοποιείται με την απολιτική αντίληψη του τύπου π.χ. «ένα είναι το κόμμα της εργατικής τάξης» ή «πας μη μέθ' ήμυν είναι είτε πράκτορας της εργοδοσίας, είτε διασπαστής».

Εδώ πρέπει να τονιστεί ότι αυτή η τακτική είναι πέρα για πέρα λαθεμένη για το μαζικό κίνημα, αλλά πίο πέρα, μπορεί να ειπωθεί και για τα στενά κομματικά συμφέροντα των χώρων που την εφαρμόζουν. Διότι σαφώς είναι προτιμητέα και από στενοκομματική σκοπιά – χωρίς να υιοθετούμε σαν ΠΑΣΟΚ αυτή την άποψη – τα μαζικά σωματεία, και άς μην υπάρχει ο οργανωτικός έλεγχος, μιά και με τον τρόπο αυτό προσεγγίζουν το σωματείο και απολιτικές μάζες που μπορεί να κερδισθούν και κομματικά έφ' όσον υπάρχει πραγματική ορθότητα και συνέπεια στη θέση ενός πολιτικού φορέα που θα επιθεβαιώνονται και θα πείθουν κάθε μέρα. Ουσιαστικά, εδώ μπαίνει το πρόβλημα της αυτονομίας του συνδικαλιστικού κινήματος.

3. Η τρίτη γραμμή, που είναι η γραμμή της μη κομματικοποίησης αλλά της οργανωτικής αυτονομίας του μαζικού χώρου των συνδικάτων, της δημοκρατικής τους λειτουργίας, της μαζικοποίησής τους, της ταξικής τους προοπτικής και της πολιτικοποίησής τους. Η γραμμή αυτή θέλει το διαρθρωμένο μαζικό κίνημα σαν κύριο μοχλό στις γενικότερες εξελίξεις και σαν μέσο πάλης για τις ευρύτερες μάζες των εργαζομένων. Βλέπει το συνδικαλιστικό κίνημα σαν μιά από τις κύριες αιχμές του λαϊκού κινήματος. Η θέση αυτή κύρια εκφράζεται από το ΠΑΣΟΚ και όρισμένες άλλες δυνάμεις οι οποίες όμως με τό μην έχουν ιδιαίτερες μαζικές προσβάσεις αντικειμενικά έχουν περιορισμένες δυνατότητες να περάσουν αυτή την αντίληψη στις μάζες.

... Από τις τρεις γραμμές που προαναφέρθηκαν η μόνη σταθερή, μιά και είναι η μόνη σωστή πολιτική αντίληψη για τα μαζικά κινήματα, είναι η τρίτη, η γραμμή που καλύπτει πολιτικά και από το ΠΑΣΟΚ. Οι άλλες δύο είναι οι κυμαινόμενες γραμμές, η μόν γραμμή του κυβερνητικού συνδικαλισμού προσπαθεί να επιχρισθεί με μιά επίφαση εξευρωπαϊσμού – π.χ. προώθηση άποψης συνεργασίας τάξεων – τριμερούς συνεργασίας, όπως και μερικές μεγαλόστομες χωρίς προοπτικές αλλά και χωρίς υπόβαθρο. Ότι αυτή η προσπάθεια γίνεται συνειδητά σε μιά προσπάθεια αποπροσανατολισμού των εργαζομένων χωρίς να ξεφεύγει επ' ουδενί από το πλαίσιο των κυβερνητικών και εργοδοτικών εντολών. Παίζεται δηλαδή ένας ρόλος ενός κακοσκηνο-

θετημένου σκηνικού σε βάρος των εργαζομένων.

Η δεύτερη γραμμή που κυμαίνεται εντονα τον τελευταίο καιρό είναι η γραμμή του ΚΚΕ. Είναι πιά προφανές μετά από μία σειρά γεγονότων που έχουν συμβεί, ότι μέσα σ' αυτό τον κομματικό χώρο και ιδιαίτερα για τα μαζικά κινήματα, χτυπιούνται δύο γραμμές. Από την ηγεσία μέχρι τη βάση αυτού του κόμματος μπορεί να πει κανείς ότι έχουν γίνει τόσο σαφή τα πράγματα που ακόμη έχουν προσδιοριστεί και ποιά άτομα σαν φυσικά πρόσωπα πιά, προωθούν είτε τη μιά είτε την άλλη θέση: Η θέση η σεχταριστική και στενοκομματική εκφράζεται κύρια από παλιά στελέχη και λιγότερους νέους. Η θέση η πίο πλατιά, η πίο ενωτική στην πράξη με προοπτικές σεβασμού της αυτονομίας του μαζικού χώρου, κλπ., εκφράζεται από νεότερα στελέχη και μερικότερα παλιούς.

Στό μέτρο που θά επικρατήσει η δεύτερη άποψη όπωσδήποτε θά έχουμε πολύ καλύτερες συνθήκες κοινής δράσης στο μαζικό κίνημα. Αποτέλεσμα αυτής της έσωτερικής αντιφατικότητας είναι οι παλινωδίες προς τα έξω, π.χ. στο συνέδριο της Καλαμάτας, της Όμοσπονδίας Ίδιωτικών υπαλλήλων, του ΕΚΑ. Στην αποδοχή ή απόρριψη των εργοστασιακών σωματείων, κλπ., στην προώθηση ή αποδυνάμωση των διαφόρων συντονιστικών ή διάφορες δονκιχωτικές άπεργίες ή ακόμα συνεργασίες με κυβερνητικούς και χουντικούς συνδικαλιστές...

Β: ΓΡΑΦΗ ΚΚΕσ

ΑΝΑΛΟΓΗ γνώμη με αυτή του ΠΑΣΟΚ σχετικά με την «διασπαστική» τάση που λειτουργεί στους κόλπους της ΕΣΑΚ – Σ έχει φυσικά και το ΑΕΜ το οποίο κοντά στα άλλα προσπαθεί να παίξει το ρόλο της «συγκολλητικής ουσίας» μεταξύ της αλληλοϋπονομευόμενης αντιπολίτευσης, παραβιάζοντας άνοιχτά την τακτική της ΕΣΑΚ – Σ.

Χαρακτηριστικά στην πρόσφατη σύνοδο της Κ.Ε. του ΑΕΜ η κεντρική εισήγηση έκανε μεταξύ άλλων τις ακόλουθες παρατηρήσεις:

...«τη στιγμή ακριβώς αυτή της δξυνσης της αντιπεργιακής ύστερίας που επιβάλλονταν η πίο μεγάλη ενότητα και συνοχή στις γραμμές των οργανωμένων δυνάμεων της εργατικής τάξης, η πίο πλατιά αγωνιστική συμπαράταξη και κινητοποίηση για την απόκρουση της εργοδοτικής επίθεσης, η ΕΣΑΚ – Σ με δική της ευθύνη ανατρέπει τη συνεργασία των δημοκρατικών παρατάξεων. Βάζει ξανά σε εφαρμογή τη λογική των μονοπαραταξιακών διασπαστικών υποπειρώσεων, τα «102 σωματεία». Προχωρεί σε μονόπλευρες εκδηλώσεις (νέες παναθηναϊκές συγκεντρώσεις των 102 και άπεργία στις 15 Γενάρη 1979), υποσκάπτοντας την ενότητα δύναμης των εργαζομένων. Προωθεί και οργανωτικά τη συγκρότηση νέων σχημάτων. Όλες αυτές οι εφαρμογές που θάζουν σε άμεσο κίνδυνο την οργανωτική ενότητα του κόμματος, επιδρούν άρνητικά στις αγωνιστικές διαθέσεις των εργατών και ύπονομεύουν την αποτελεσματικότητα της πάλης...

... έμεις πιστεύουμε πως τα πράγματα θά ήταν πολύ διαφορετικά και τα διασπαστικά σχέδια της χουντοδεξιάς θά άνατρέπονταν,

άν οι δημοκρατικές συνδικαλιστικές δυνάμεις δρούσαν ενωμένες μετά τη μεταπολίτευση. Αν επεξεργάζονταν εγκαίρως τη στρατηγική και εξασφάλιζαν την ενιαία πάλη της εργατικής τάξης προς την κατεύθυνση της αποχουντοποίησης και του εκδημοκρατισμού. Οι αναχρονιστικές όμως επιδιώξεις της ΕΣΑΚ, η λυσσασμένη προσπάθειά της να διαλύσει το ΑΕΜ και κυρίως η αντίενωτική της γραμμή, κατέστρεψαν όλες τις δυνατότητες μιάς άλλης πορείας...

ΕΞ ΑΛΛΟΥ, στην απόφαση της συνόδου του ΑΕΜ ανατρέπεται σχετικά με τις προοπτικές της, όποιες, συνεργασίας:

... «Τό ΑΕΜ επιμένοντας σταθερά στην ενωτική του γραμμή απορρίπτει και καταπολεμά κάθε προσπάθεια δημιουργίας χωριστικών συσπειρώσεων και σχημάτων. Προωθεί με κάθε τρόπο την ενότητα δράσης ανάμεσα στους εργάτες με βάση τα άμεσα οικονομικά, κοινωνικά και δημοκρατικά τους προβλήματα, υποστηρίζει τη συνεργασία όλων των δημοκρατικών συνδικαλιστικών δυνάμεων και παρατάξεων πάνω σε κοινούς στόχους και αντιπαραθέτει δημόσια την πολιτική του εκεί όπου διαφωρίζονται οι θέσεις και οι κατευθύνσεις. Ένοείται πως βασική αρχή κάθε συνεργασίας παραμένει πάντοτε η αρχή της ισοτιμίας και η απόρριψη κάθε τάσης ηγεμονισμού και μονοπωλίου του κινήματος».

Από την «κριτική» αυτή διατύπωση του «ΑΕΜ» προς την «ΕΣΑΚ - Σ» προηγήθηκε (Ιανουάριος 1979) η απόφαση της Β' τακτικής συνόδου της Κ.Ε. του ΚΚΕ έσ. η οποία ανέφερε:

... «Η αντιμετώπιση της επίθεσης κυβέρνησης και εργοδοσίας και η ανάγκη ανάπτυξης και μαζικοποίησης του συνδικαλιστικού κινήματος απαιτεί να υπάρχει ανοιχτό μέτωπο κατά του κυβερνητικού συνδικαλισμού και της πολιτικής συνεργασίας των τάξεων, κατά της κυβερνητικής και εργοδοτικής τρομοκρατίας. Άλλά επίσης επιβάλλει την καταπολέμηση των παραταξιακών παραβάσεων, της συνδικαλιστικής δημοκρατίας και της αυτονομίας των συνδικαλιστικών οργανώσεων, παραθιάσεων που διευκολύνουν τα σχέδια του κυβερνητικού συνδικαλισμού. Κύρια έκφραση αυτή των άρνητικών τάσεων είναι η ΕΣΑΚ...»

Τό ίδιο όργανο, (ή Κεντρική Έπιτροπή του ΚΚΕ έσ.) τόν Ιούλιο υποστήριζε ότι:

... «Η διάσπαση του συνδικαλιστικού κινήματος αποτελεί επιλογή της κυβέρνησης και της ηγετικής ομάδας της ΓΣΕΕ, που την βαρύνουν ιδιαίτερα οι ευθύνες για τις συνέπειες που θα έχει στο συνδικαλιστικό κίνημα της χώρας...

Η κρίσιμότητα της κατάστασης επέβαλλε την αύξημένη ευθύνη και επαγρύπνηση των άριστερων συνδικαλιστικών παρατάξεων που τάσσονται για ένα ταξικό συνδικαλιστικό κίνημα. Έν τούτοις, την ώρα άκριβως που άπέναντι στην επίθεση της εξάρτησης επιβάλλονταν η πιο πλατιά αγωνιστική συμπαράταξη και κινητοποίηση των εργαζομένων για την άπόκρουσή της, η ΕΣΑΚ σπάει στην πράξη τη συνεργασία των δημοκρατικών παρατάξεων και άπέναντι στην διασπαστική πολιτική του κυβερνητικού συνδικαλισμού αντιπαρατάσσει τη λογική των μονοπαραταξιακών διασπαστικών συσπειρώσεων, με την συγκρότηση σχημάτων από σωματεία που άνηκαν κατά πλειοψηφία στην ΕΣΑΚ...»

Γ: ΓΡΑΦΗ ΚΚΕ

ΕΝΩΤΙΚΕΣ διακηρύξεις δέν παρέλειψε έν τούτοις να κάνει όλο αυτό τό διάστημα έπίσημα και τό ΚΚΕ (ή ΕΣΑΚ-Σ άκόμα και σε περιόδους άνοιχτής ρήξης με τις άλλες παρατάξεις ήταν σε φραστικό επίπεδο υπέρμαχος της ενότητας και της συνεργασίας). Έτσι τόν Ιανουάριο - πριν άκόμα έξωτερικευθούν οι αντίθεσεις της άντιπολίτευσης - ή Κ.Ε. του ΚΚΕ τόνιζε στην άπόφασή της:

«...στη σημερινή φάση για την αντιμετώπιση της κατάστασης που δημιουργήσε ή κυβέρνηση και ό κυβερνητικός συνδικαλισμός, ή κύρια προσπάθεια πρέπει να συγκεντρωθεί στη μαζικοποίηση και έπίμονη δράση των σωματείων και στόν συντονισμό της δράσης τους κατά πόλη και κλάδο. Έπίσης, στην έπίτευξη σταθερής συνεργασίας των δημοκρατικών συνδικαλιστικών παρατάξεων, σε τοπική και πανελλαδική κλίμακα με βάση ένα κοινό πρόγραμμα διεκδικήσεων...»

ΕΠΙΣΗΣ κατά τόν γενικό γραμματέα του ΚΚΕ οι πρόσφατες εξελίξεις «κάνουν άμεσα επιτακτική σήμερα την άνάγκη συνεργασίας των δημοκρατικών δυνάμεων για να μπει ένας φραγμός στην κυβερνητική πολιτική».

Σέ συνάντηση του ό Χαρ. Φλωράκης (15 Ιουλίου 1979) έπείσημανε ότι:

«...όπως όποτε τελευταία σημειώνονται, παρά τις δυσκολίες και τις ταλαντεύσεις άλλων δυνάμεων, άρισμένα θετικά θήματα στην κατεύθυνση της κοινής δράσης. Στό συνδικαλιστικό κίνημα, στά λόγια τουλάχιστον, όλες οι δυνάμεις άναγνωρίζουν τη θετική σημασία της συνεργασίας των δημοκρατικών συνδικαλιστικών παρατάξεων, δυναμώνει ή κοινή παρουσία στούς αγώνες για τά ουσιαστικά και συνδικαλιστικά δικαιώματα...»

...Βέβαια τά όσα θήματα έχουν γίνει με κανένα τρόπο δέν σημαίνουν ότι τό επί-

πεδο της συνεργασίας άνταποκρίνεται στίς μεγάλες άνάγκες του λαϊκού κινήματος ή άκόμα και στίς ένωτικές διαθέσεις των μαζών. Όρισμένες δυνάμεις συνεχίζουν να άρνούνται ή να έχουν έπιφυλάξεις για τη συνεργασία των δημοκρατικών δυνάμεων ή άκόμα να περιορίζουν άσφυκτικά τό πεδίο της κοινής δράσης. Χρειάζονται πολλά και σοβαρά θήματα να γίνουν...»

ΑΠΟ την άλλη όμως πλευρά, «ένισχυτικά» κατά κάποιο τρόπο της άποψης που διατυπώνεται στό ντοκουμέντο του ΠΑΣΟΚ σχετικά με τούς στόχους της «σκληρής γραμμής» του ΚΚΕ είναι τό περιεχόμενο μιάς «ένημερωτικής έκθεσης» που προωθήθηκε πρόσφατα προς διενεργεί συνδικαλιστικούς κύκλους και με προφανή προέλευση τό ΑΕΜ». (Η έκθεση αυτή θεωρεί σάν «δεδομένη» και έπικρατήσασα τη «διασπαστική γραμμή» στό ΚΚΕ και δέν μπροβαίνει στην άνάλυση και έπιοήμανση της «ρεαλιστικής, κλπ., τάσης»).

ΣΧΕΤΙΚΑ με τη γραμμή του ΚΚΕ ή έκθεση αυτή άναφέρει:

«...οι δημοκρατικές συνδικαλιστικές δυνάμεις και παρατάξεις δώσανε ένωμένες τη μάχη για δημοκρατικά και άντιπροσωπευτικά συνδικάτα. Για την ενότητα και την ενιαία έκφραση του κινήματος στη ΓΣΕΕ. Για την άνατροπή των διασπαστικών σχέδων. Για ένωτική και δημοκρατική διεξόδο άπό την κρίση και τη διάσπαση που σπρώχνουν τό κίνημα ό κρατικός παρεμβατισμός σε συμμαχία με τούς κυβερνητικούς και χουντικούς συνδικαλιστές. Η άπουσία μιάς κοινής στρατηγικής των δημοκρατικών συνδικαλιστικών δυνάμεων άπό τη μεταπολίτευση και μετά, ή υποτίμηση του χουντισμού ιδιαίτερα άπό την ΕΣΑΚ και την ΠΑΣΚΕ και ό ένδοπα παραταξιακοί άνταγωνισμοί υπήρξαν ή βασική αίτία άπό την πλευρά της άντιπολίτευσης που δέν ύψώθηκαν άποτελεσματικά φράγματα στά σχέδια του χουντοκυβερνητικού συνδικαλισμού.

Οι θέσεις των συνδικαλιστικών παρατάξεων:

ΕΣΑΚ-Σ: με την τελευταία ένέργεια της για τη συγκρότηση μονοπαραταξιακής «συντονιστικής έπιτροπής συνεργαζομένων σωματείων Αθήνας» έγκαταλείπει ουσιαστικά τη δημοκρατική συνεργασία και μπαίνει στη λογική μιάς άλλης Συνομοσπονδίας, μονοπωλεί τούς εργατικούς αγώνες, ύπονομεύει κάθε μορφή συνεργασίας, ένώ ύποκριτικά μιλάει συνεχώς για ενότητα. Δημιουργεί τετελεσμένα γεγονότα και προσπαθεί με κάθε τρόπο να επιβάλει την ήγεμονία της στά σωματεία, τις όμοσπονδίες και τις παρατάξεις.

Στά εργατικά συνέδρια της ΓΣΕΕ κλπ όλη ή πολιτική της άπέβλεπε στην άποχή άπό τις άρχαιρεσίες. Στην όριστική άποκοπή της άντιπολίτευσης άπό τό έπίσημο συνδικαλιστικό κίνημα. Δηλαδή σε μιά «ντέ φάκτο» διάσπαση με ευθύνη της Δεξιάς. Ήταν μιά καθαρή προετοιμασία του εδάφους για τη δημιουργία ξεχωριστών συνδικαλιστικών φορέων και σε εύθετο χρόνο μιάς νέας ΓΣΕΕ.

...Άπό την πλευρά της ή κυβέρνηση και ή μονοπωλιακή όλιγαρχία κατόρθωσαν να έπεκτείνουν τόν έλεγχο και να ένισχύσουν τις θέσεις του κυβερνητικού συνδικαλι-

σμού στις ηγεσίες των δευτεροβάθμιων ενώσεων. Κατόρθωσαν να εκπαραθυρύνουν τούς άριστερούς και δημοκρατικούς συνδικαλιστές. Νά μεταβάλλουν τό συνδικαλιστικό κίνημα σέ κρατική ύπηρεσία. 'Από τήν άλλη πλευρά ή δημοκρατική αντιπολίτευση μέ τίς διαφορετικές έκτιμήσεις της, στούς διαφορετικούς στόχους καί τίς επιδιώξεις της, τίς διενέξεις μεταξύ των παρατάξεων, δέν κατορθώνει νά συμφωνήσει πάνω σ' ένα μίνιμουμ πρόγραμμα μέ κύριο στόχο τήν απόκρουση τής πολιτικής τής λιτότητας καί τήν καταπολέμηση τοῦ κυβερνητικοῦ συνδικαλισμοῦ...

Δ: ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΓΡΑΦΗ

ΑΠΟ ΤΟ «πανόραμα» αὐτό των απόψεων, θέσεων καί ἐκθέσεων δέν πρέπει νά ἀποσιιάσει ή ΓΣΕΕ· ή «δραστηριότητα» τής οποίας διανθίζεται τόν τελευταῖο καιρό ἀπό ὀψιμο φραστικό «ἐνδιαφέρον» γιά τά προβλήματα των ἐργαζομένων. Συγκεκριμένα ή διοίκηση τής ΓΣΕΕ σέ ἀναφορά της πού ἔστειλε στίς διεθνείς ὁργανώσεις μέ τίς ὁποῖες εἶναι συνδεδεμένη ή συνομοσπονδία διατυπώνει τίς ἀπόψεις της σχετικά μέ τή γενικότερη κατάσταση καί τίς προοπτικές τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος.

Η ΑΝΑΦΟΡΑ αὐτή στάλθηκε – ὅπως ἀναφέρεται – γιατί «οἱ κομματικές συνδικαλιστικές παρατάξεις ἐπιχείρησαν πρό, κατά καί μετά τό συνέδριο (σ.σ. τής Καλαμάτας) νά προσβάλλουν τήν ἐγκυρότητα του καί νά δημιουργήσουν σκόπιμο θόρυβο μέ τή βοήθεια μερίδας τοῦ τύπου, σαφερῆ εἰκόνα καί ψευδεῖς ἐντυπώσεις, γιά νά παρασύρουν ἐνδεχόμενα σέ ἐσφαλμένες ἐκτιμήσεις μερίδα των Ἑλλήνων ἐργαζομένων καί τής κοινῆς γνώμης τόσο τοῦ ἐσωτερικοῦ ὅσο καί τοῦ ἐξωτερικοῦ».

ΣΤΗΝ ἀναφορά αὐτή ἀφοῦ ἐξειδικεύεται ὁ ρόλος τής ἡγετικῆς ὁμάδας τής ΓΣΕΕ καί «καθαγιάζονται» ὅλες οἱ ἐνέργειές της, ἐπιρρίπτονται ὅλες οἱ εὐθύνες γιά τήν κατάσταση στήν συνδικαλιστική ἀντιπολίτευση...

«...ὀρισμένοι ἐθεώρησαν κατάλληλη τή στιγμή γιά νά ἐπιτύχουν ὅτι δέν μπόρεσαν νά κάνουν μέσα σ' ὁλόκληρες δεκαετίες. Ὑπερεκτίμησαν τίς δυνάμεις τους καί τίς δυνατότητες πού ὑπάρχουν. Πίστεψαν πώς ἦταν δυνατόν νά χρησιμοποιηθεῖ ή διοίκηση τής ΓΣΕΕ σάν πρόσχημα ή μέσο γιά τήν πάλι τους σέ ἔκταση καί βάθος κομματικοποίηση τοῦ κινήματος. Ὑπολόγισαν ἔτσι καί κινήθηκαν λαθεμένα ἀφοῦ τό κόμμα πού σκόπευε σ' αὐτή τήν κατεύθυνση δέν ἦταν ἕνα καί μοναδικό, ἀλλά πολλά μέ διαφορετικές καί ἀγεφύρωτες φιλοσοφίες καί ἐπιδιώξεις. Τό ἀποτέλεσμα εἶναι γνωστό: ή προσπάθεια γιά τήν ἀνασυγκρότηση τοῦ κινήματος ἦταν φαινομενικά συλλογική. Στήν οὐσία τό χρέος αὐτό ἐπωμίσθηκε ή πλειοψηφία ή ή ἡγετική ὁμάδα, ὅπως καθιερώθηκε νά ἀποκαλεῖται στή διοίκηση τής ΓΣΕΕ, ἐνῶ οἱ ἀνήκοντες σέ διάφορες τάσεις ἐπεδόθησαν, χωρίς προσχήματα, σέ σκληρό ἀγώνα γιά τήν κατάληψη διοικήσεων καί ἀξιομάτων στό κίνημα. Καί γίναμε μάρτυρες ἀναμετρή-

σεων ὅχι τοῦ συγκροτημένου τμήματος των ἐργαζομένων μέ τήν ἐργοδοσία γιά τά δικαιώματα των ἐργαζομένων ἀλλά ἐξοντωτικών, μεταξὺ των παρατάξεων, ἀναμετρήσεων... Καί ἐνῶ μπροστά μας εἶχαμε ἕνα κόσμο μουδιασμένο ἀκόμα ἀπό τά πλῆγματα τής δικτατορίας, ἕναν κόσμο ἀδιάφορο ή ἐπιφυλακτικό, ἕνα κόσμο πού γιά νά πεισθεῖ νά ἀκολουθήσει χρειάζοταν πολύ δουλειά στή βάση καί τιτάνια προσπάθεια, θρέθηκαν ὀρισμένοι πού πίστεψαν πώς εἶχαν στή διάθεσή τους ὁργανωμένο καί ἐπαναστατημένο προλεταριάτο ὥριμο καί πανέτοιμο νά τό ρίξουν σέ ἀτέρμονους ἀγῶνες γιά στόχους κυρίως κομματικούς... Ἡ μειοψηφία των κομματικῶν συνδικαλιστικῶν παρατάξεων γιά λόγους καθαρά κομματικῆς πολιτικῆς, ἐπιδιώκει τήν ὑποταγή τής πλειοψηφίας στίς κομματικές ἐπιδιώξεις της στόν συνδικαλιστικό χώρο... Οἱ κατηγορίες καί ή συστηματική προσπάθεια πού καταβλήθηκε καί καταβάλλεται γιά τή διαστρέβλωση τής πραγματικότητας πρέπει νά ἀποδοθεῖ στήν ἀδυναμία των κομματικῶν συνδικαλιστικῶν παρατάξεων νά ἀποκτήσουν γνήσια ἀντιπροσωπευτική πλειοψηφία μέ καθαρά δημοκρατικές μεθόδους ἀνταγωνισμοῦ ἰδεῶν στό συνδικαλιστικό χώρο καί νά ἐπηρεάσουν μέ τά πολιτικά καί τά κομματικά συνθήματα τίς μεγάλες μάζες των Ἑλλήνων ἐργαζομένων. Πάρ' ὅλα αὐτά ή προσπάθεια συνεχίζεται καί θά συνεχιστεῖ μέ ὅλα τά μέσα πού ἔχουν στή διάθεσή τους γιά δημιουργία σύγχυσης στό συνδικαλιστικό χώρο καί τή μεταφορά καί τελική καθυστάση στήν κομματική γραμμή των συνδικαλιστικῶν στελεχῶν...»

ΣΤΗΝ κατακλείδα τής ἀναφορᾶς ἀνακοινώνεται μέ... μετριοφροσύνη:

«...Θεωρήσαμε ὑποχρέωσή μας νά συντάξουμε τήν σύντομη αὐτή ἐνημερωτική ἐκθεση... γιά τήν ἀντικειμενική πληροφόρησή σας ὡς ἀδελφῶν ὁργανώσεων καί παρακαλοῦμε γιά τήν προώθηση των παρεχόμενων πληροφοριῶν μέ τό μέσο τής ὁργάνωσής σας πρὸς ἀπόκρουση μιᾶς ἀνενδοίαστης καί συκοφαντικῆς ἐκστρατείας πού ἀρχισε ἤδη ἐναντίον τής ὁργάνωσής μας... Εἴμαστε ἐτοιμοί νά σᾶς παράσχουμε κάθε πληροφορία ή διευκρίνιση πού κρίνεται ἀναγκαῖα πάνω στό περιεχόμενο τής ἐκθέσεώς μας ή γενικότερα γιά θέματα τά ὁποῖα θά προκύψουν ἐνδεχόμενα ἀπό τίς ἐνέργειες στό διεθνῆ συνδικαλιστικό χώρο των κομματικῶν συνδικαλιστικῶν παρατάξεων...»

ΓΙΑ ΤΟ εὐτράπελο τοῦ πράγματος ἀξίζει νά σημειωθεῖ ὅτι στήν ἐκθεση τά μέλη τής χουντοκυβερνητικῆς διοικήσεως τής ΓΣΕΕ αὐτοαποκαλοῦνται «ἐλεύθεροι συνδικαλιστές» πού... «ἐνῶ ἀνήκουν πολιτικά καί ἀκολουθοῦν ἰδεολογικά ὅλα τά κόμματα τής χώρας (sic) ἀποκροῦν κάθε κομματική ἀνάμιξη καί ἐξάρτηση ἀπό τά πολιτικά κόμματα καί τίς συνδικαλιστικές παρατάξεις...»

ΑΛΛΑ, ὅπως εἶναι γνωστό, περισσότερα ἀπό τά μισά μέλη τής ΓΣΕΕ εἶχαν ἐντονη φιλοχουντική δράση, ἐνῶ τά ὑπόλοιπα ή δέν κρύβουν τή φιλοκυβερνητική τους τοποθέτηση ή παριστάνουν τούς «πολιτικούς στρουθοκάμηλους», ὅπως π.χ. ή «ἡγετική ὁμάδα» τής ΓΣΕΕ.

ΑΛΛΑ αὐτά, εἶναι βέβαια γιά τόν κυβερνητικό συνδικαλισμό, «ψιλά» γράμματα...

Ιστορία τῆς μουσικῆς

ΑΓΑΠΗΤΟΙ ΑΚΡΟΑΤΕΣ

ΣΤΑ

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΠΟΛΕΣ

ΑΛΛΑ ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ

ΤΟ ΜΟΝΟ ΠΟΥ ΣΑΣ ΠΡΟΣΦΕΡΟΥΜΕ ΕΙΝΑΙ ΟΙ

ΑΝ ΕΧΕΤΕ ΤΗ ΟΡΕΞΗ ΝΑ ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΙΑΒΑΣΕΤΕ ΤΗΝ

ΕΚΕΙ ΟΜΕΣ ΑΡΧΙΖΟΥΝ ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΒΑΖΑΝΑ

ΓΙΑΤΙ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΕΧΟΥΝ

ΠΟΛΛΑ

ΠΟΛΛΑ

ΠΟΛΛΑ

ΚΑΙ ΠΟΛΥ

ΛΙΓΕΣ

ΛΙΓΕΣ

ΛΙΓΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

Ἡ ἐξάρτηση τῶν συνδικάτων ἀπὸ τὴν κυβέρνηση καὶ τὰ κόμματα

Ὁ μύθος καὶ ἡ πραγματικότητα

τοῦ Θόδωρου Κατσάνεβα

Τὸ ΠΡΟΒΛΗΜΑ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν συνδικάτων ἀπὸ τὴν κυβέρνηση καὶ τὰ πολιτικά κόμματα ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ καινὰ θέματα τοῦ ἑλληνικοῦ συνδικαλισμοῦ. Χαρακτηριστικό εἶναι τὸ γεγονός ὅτι ὅλοι οἱ συνδικαλιστές τονίζουν σὲ κάθε εὐκαιρία πῶς δραστηριοποιούνται ἀνεξάρτητα ἀπὸ κομματικές σκοπιμότητες, μὲ κύριο γνώμονα τὴ βελτίωση τῶν συμφερόντων τῆς ἐργατικῆς τάξης.

ΣΥΝΕΧΗΣ εἶναι ἡ ἐμφαση πού δίνουν οἱ πολιτικοὶ καὶ συνδικαλιστικοὶ παράγοντες τῆς χώρας στὸ ἰδεώδες τοῦ ἀνεξάρτητου καὶ ἀδέσμευτου συνδικαλισμοῦ.

ΟΜΩΣ πίσω ἀπ' τὴν ἐπίπλαστη αὐτὴ ἐμφαση, διαφαίνεται ἡ ἐντελῶς ἀντίθετη ἱστορικὴ πραγματικότητα τοῦ ἑλληνικοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος — πραγματικότητα πού ὀφείλεται στὴν ἱστορικὴ ἐξέλιξη τῶν συγκεκριμένων πολιτικῶν καὶ οικονομικῶν δεδομένων τῆς χώρας.

Ἡ ΛΕΓΟΜΕΝΗ ἀνεξαρτησία τῶν συνδικάτων εἶναι «κενὸ γράμμα» ὅταν εἶναι γνωστὸ ὅτι στὴν πράξη, οἱ συνδικαλιστικὲς ὁργανώσεις, λειτουργοῦν μέσα σ' ἓνα περιοριστικὸ πλαίσιο ἐξάρτησής τους ἀπὸ ἐξωσυνδικαλιστικὰ κέντρα καὶ κύρια ἀπὸ τὴν κυβέρνηση.

ΜΙΑ ὀρισμένη ἀνεξαρτοποίηση τῆς συνδικαλιστικῆς δράσης παρατηρεῖται σὲ καλά ὁργανωμένους κλάδους ἐργαζομένων: στὴν Κοινὴ Ὠφέλεια, στὶς Τράπεζες, στὰ Μεταλλεῖα, σὲ ὀρισμένες σχετικὰ μεγάλες ἐπιχειρήσεις, στοὺς εκπαιδευτικούς, σὲ συγκεκριμένους τεχνικούς κλάδους τοῦ δημοσίου (μηχανικοί, χημικοί, κλπ).

Ἡ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΗ δραστηριότητα καὶ συνειδητοποίηση τῶν ἐργαζομένων στοὺς πῶ πάνω κλάδους εἶναι ἰδιαίτερα σημαντική: Αὐτὸ ὀφείλεται κύρια στὶς συγκεκριμένες συνθήκες ἐργασίας πού ἐπικρατοῦν στοὺς χώρους αὐτοὺς καὶ πού εἶναι εὐνοϊκὲς γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς συλλογικῆς δράσης. Ὅπως ἀναφέραμε καὶ σὲ παλιότερο ἄρθρο στὸ ΑΝΤΙ (τεύχος (124/28-4-79) οἱ πῶ σημαντικὲς τέτοιες συνθήκες εἶναι:

- τὸ σχετικὰ μεγάλο μέγεθος τῶν ἐκμεταλλεύσεων
- ἡ στρατηγικὴ θέση τῆς παραγωγικῆς διαδικασίας
- ἡ μονωτικότητα ἐργασίας

ΟΠΩΣΔΗΠΟΤΕ οἱ παράγοντες αὐτοὶ δὲν ἀποτελοῦν τοὺς μοναδικούς λόγους πού ἐξηγοῦν τὸ δυναμισμό τῶν συνδικαλιστικῶν ὁργανώσεων στοὺς πῶ πάνω κλάδους. Ὑπάρχει μιά πολυπλοκότητα σχετικῶν αἰτίων, πού θά πρέπει νά ἐξηγηθεῖ μέσα ἀπὸ τὸ εὐρύτερο ἱστορικὸ τῆς πλαισίου — πράγμα πού δὲν εἶναι βέβαια δυνατό νά γίνει ἐδῶ.

ΕΚΕΙΝΟ πού εἶναι ἰδιαίτερα σημαντικό εἶναι τὸ γεγονός ὅτι στοὺς κλάδους πού ἀναφέρθηκαν παραπάνω, ἡ ὑψηλὴ συνδικαλιστικὴ συνοχή καὶ ἡ οικονομικὴ ἀνεξαρτησία τῶν σχετικῶν ὁργανώσεων λειτουργοῦν ὡς ἓνα βαθμὸ, σάν προστατευτικὴ ἀσπίδα γιὰ τὴν ἀπόκρουση ἐξωτερικῶν παρεμβάσεων ἰδιαίτερα ἀπὸ τὴν κυβέρνηση.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ὁμως διαπιστώνεται ὅτι, στὶς περισσότερες σχετικὲς περιπτώσεις, ἡ μεγάλη πλειοψηφία τῶν συνδικαλιστῶν πού ἐκλέγονται στὰ διοικητικὰ ὄργανα τῶν ἀντιστοιχῶν σωματείων, διακατέχονται ἀπὸ προοδευτικὲς πολιτικὲς ἀντιλήψεις.

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ αὐτὸ δὲν εἶναι συμπτωματικό. Ἐνας ἀπὸ τοὺς λόγους στοὺς ὁποίους μπορεῖ νά ἀποδοθεῖ εἶναι ὅτι, σὲ ἀντίθε-

ση μὲ τοὺς πολιτικὰ τοποθετημένους στὴ Δεξιὰ, ἡ τοὺς λεγόμενους «ἀπολιτικούς», τὰ προοδευτικὰ ἄτομα ἐνδιαφέρονται σὲ μεγαλύτερο βαθμὸ γιὰ τὴ συλλογικὴ δράση. Ἀλλὰ ἀκόμη πῶ σημαντικό εἶναι σχετικὰ τὸ ἀδιαμφισβήτητο γεγονός ὅτι οἱ μισθωτοὶ στὴν πλειοψηφία τους διακατέχονται ἀπὸ προοδευτικὲς ἀντιλήψεις. Κατὰ συνέπεια εἶναι φυσικὸ νά ἐκλέγουν συνδικαλιστές πού πρὸςβεῦουν ἀνάλογες ἰδεολογικὲς ἀντιλήψεις.

Ἡ ΠΙΟ πῶν διαπίστωση δὲν ἀφορᾷ μόνο τοὺς καλά ὁργανωμένους κλάδους τῶν ἐργατοῦπαλλήλων. Ἀποτελεῖ μιά γενικότερη πραγματικότητα πού ἀφορᾷ τὸ σύνολο τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἄν καὶ στὴ χώρα μας δὲν ἔχουν γίνει σοβαρὲς στατιστικὲς ἐκτιμήσεις πῶν στὸ ἴδιο θέμα, εἶναι γενικότερα γνωστὸ καὶ ἀπὸ τὴν ἀντίστοιχη διεθνὴ ἐμπειρία, ὅτι τὸ μεγαλύτερο ποσοστὸ τῶν ἐργατοῦπαλλήλων ψηφίζει προοδευτικὰ κόμματα.

ΑΝΤΙΘΕΤΑ οἱ συντηρητικὲς Δεξιὲς παρατάξεις, ἀντιλοῦν τὸ κύριο μέρος τῆς ἐκλογικῆς τους πελατείας, ἀπὸ ἀνώτερα ἐισοδηματικά στρώματα καὶ μεσοαστικὲς κατηγορίες τοῦ πληθυσμοῦ: κύρια ἐμποροῦς, μεσάζοντες καὶ ἐπαγγελματιοβιοτέχνες. Τὰ ἄτομα πού ἀνήκουν στὶς πῶ πάνω κατηγορίες, δὲν ἐμπίπτουν φυσικὰ στὴν ἀρμοδιότητα τῶν ἐργατοῦπαλλήλικῶν συνδικαλιστικῶν ὁργανώσεων. Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τοὺς ἀγρότες, πού μέχρι πρόσφατα τουλάχιστο, ψηφίζαν στὴν πλειοψηφία τους συντηρητικὰ Δεξιὰ κόμματα. Ὅπως εἶναι γνωστὸ, συντηρητικὰ κόμματα ψηφίζουν στὸ μεγαλύτερο ποσοστὸ τους καὶ οἱ συνταξιῶχοι, πού κανονικὰ δὲν ἐμπίπτουν στὴν ἀρμοδιότητα τῶν συνδικαλιστικῶν ὁργανώσεων τῶν μισθωτῶν. Ἐπίσης συντηρητικὲς προτιμήσεις ἔχουν στὴν πλειοψηφία τους καὶ οἱ γυναῖκες. Ὅμως, μόλις λίγο περισσότερο ἀπὸ τὸ ἓνα τρίτο τῶν γυναικῶν ἀνήκα στὸ ἐργατικὸ δυναμικὸ τῆς χώρας, ἐνῶ πῶν λιγότερες εἶναι συνδικαλισμένες.

Οἱ ΠΑΡΑΠΑΝΩ διαπιστώσεις, ἀποτελοῦν μιά πῶν γενικὴ εἰκόνα τῆς πολιτικῆς γεωγραφίας τῆς χώρας, τῆς ὁποίας μιά ἐκτενέστερη ἀνάλυση δὲν μπορεῖ νά γίνει στὸ ἄρθρο αὐτό. Ἐκεῖνο πού ἐπιχειρεῖται ἐδῶ νά ἀποδειχθεῖ εἶναι τὸ γενικὰ παραδεκτὸ γεγονός ὅτι, σὲ ἀντίθεση μὲ ἄλλα στρώματα τοῦ πληθυσμοῦ οἱ περισσότεροι μισθωτοὶ καὶ ἰδιαίτερα συνδικαλισμένοι, διακατέχονται ἀπὸ προοδευτικὲς ἀντιλήψεις καὶ ἐκφράζονται συνδικαλιστικὰ ἀπὸ δημοκρατικούς καὶ ἀριστεροῦς πολιτικούς φορεῖς.

Κατὰ συνέπεια θά πρέπει νά θεωρεῖται φυσικὸ, οἱ συνδικαλιστικὲς ὁργανώσεις τῶν ἐργατοῦπαλλήλων νά ἐκπροσωποῦνται ἀπὸ προοδευτικὰ στελέχη καὶ νά διατηροῦν σχέσεις μὲ Κεντροαριστερά καὶ Ἀριστερά κόμματα.

Ἡ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ αὐτὴ ἀποτελεῖ ἄλλωστε μιά γενικότερα ἀποδεκτὴ πραγματικότητα σὲ διεθνή κλίμακα καὶ ἐιδικότερα στὴν Εὐρώπη. Σὲ πολλὲς μάλιστα εὐρωπαϊκὲς χώρες πού κυβερνῶνται ἀπὸ Κεντροδεξιὰ πολιτικὰ κόμματα, ὅπως ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἰταλία, οἱ συνδικαλιστικὲς ὁργανώσεις στὴ μεγαλύτερή τους πλειοψηφία διατηροῦν στενὲς σχέσεις μὲ τοὺς σοσιαλιστὲς καὶ τοὺς κομμουνιστὲς.

ΣΤΗ χώρα τοῦ παράδοξου, στὴν Ἑλλάδα, κάτι τέτοιο φυσικὰ δὲν ἰσχύει. Καὶ δὲν ἰσχύει ὄχι γιὰ τὸ ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐργατοῦπαλλήλοι εἶναι συντηρητικοὶ ἢ δὲν ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴ συνδικαλιστικὴ δράση. Ἀποτελεῖ συνέπεια τῆς συγκεκριμένης οικονομικῆς καὶ πολιτικῆς ἱστορίας τοῦ τόπου καὶ ἐιδικότερα τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς πού ἀποσκοποῦσε πάντοτε στὸν «ἀφ' ὕψηλου» ἔλεγχο τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος τῆς χώρας.

Μιά συνοπτική ἀναδρομή στήν Ίστορία τῆς ΓΣΕΕ

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ συνδικαλιστικό κίνημα ἀπὸ τὴ νηπιακὴ ἡλικία μέχρι τὴ σημερινὴ ἐφηβεία του, ἦταν πάντα εὐάλωτο στοὺς ἰσχυροὺς ἀνέμους τῶν πολιτικῶν ἐξελίξεων τῆς χώρας. Αὐταρχικὲς διακυβερνήσεις ἀπὸ τὴ Δεξιὰ καὶ διαδοχικὲς καθεστωτικὲς ἀνωμαλίες ἐξηγοῦν ὡς ἓνα θαυμάσιον αὐτὴ τὴ διαπίστωση. Ἀλλὰ ἡ ἀδυναμία τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ὀφείλεται καὶ στοῦτο ὅτι δὲν ὑπῆρχαν οἱ κατάλληλες οἰκονομικὲς προϋποθέσεις πού θά ὀδηγοῦσαν στήν αὐτοδύναμη ἰσχυροποίησίν του. Ἡ ἀνεπάρκεια τῆς βιομηχανικῆς ὑποδομῆς καὶ ἡ ὑπέρμετρη διόγκωση τοῦ τομέα τῶν ὑπηρεσιῶν, τὸ μικρὸ μέγεθος τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ οἱ περιορισμένες δυνατότητες ἀπασχόλησης, δὲν ἐνόησαν τὴν ἱστορικὴ παρουσία τῶν συνδικαλιστικῶν ὁργανώσεων.

ΔΙΑΣΠΑΣΜΕΝΗ καὶ ἀπομαζικοποιημένη ἡ ἐκπροσώπηση τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς χώρας στίς περισσότερες περιπτώσεις, εἶχε γιὰ ἀνώτατη ἡγεσία τῆς μιά κάστα συνδικαλιστῶν ἐλάχιστα ἀντιπροσωπευτικῶν.

Ἡ ΙΣΤΟΡΙΑ τῆς ΓΣΕΕ μιλά ἀπὸ μόνῃ της καὶ εἶναι μιά συνέχεια ἐξωσυνδικαλιστικῶν παρεμβάσεων καὶ πάνω ἀπ' ὅλα κυβερνητικῶν ἐπεμβάσεων. Στὸ παιχνίδι αὐτὸ γιὰ τὸν ἐλεγχὸ τῆς ὁροφῆς τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος, ἡ ἐργατικὴ τάξη ἔμενε σχεδὸν πάντα ἀπ' ἔξω.

● ΣΤΟ ΠΡΩΤΟ (ἰδρυτικὸ) καὶ στοῦ ΔΕΥΤΕΡΟ Πανελλαδικοῦ Συνέδριου τῆς ΓΣΕΕ πού ἐγιναν τὸ 1918 καὶ τὸ 1920 ἀντίστοιχα, ἐπικράτησαν μαρξιστές, πού υἱοθέτησαν σάν καταστατικὴ ἀρχὴ τὴν πάλῃ τῶν τάξεων. Στὴν περίοδο 1920-1926, ἡ ΓΣΕΕ ἀποτέλεσε πεδίο ἀλλεπάλληλων πολιτικο-ιδεολογικῶν συγκρούσεων πού προέρχονταν κύρια ἀπὸ ἐξωσυνδικαλιστικὰ κέντρα ἀποφάσεων.

● ΣΤΟ ΤΡΙΤΟ Πανελλαδικὸ Συνέδριο

Ὁ συνδικαλιστικὸς τύπος

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ συνδικαλισμὸς παρουσιάζει σήμερα μίαν εἰκόνα ἔντονου πολιτικοῦ σουρεαλισμοῦ πού ἡ πρωτοτυπία του δὲν ἔχει προηγούμενο στὴν Εὐρώπη, ἂν ὄχι σὲ παγκόσμια κλίμακα. Στὸν ἰδιωτικὸ καὶ ἡμιδημόσιο τομέα τῆς οἰκονομίας, ὡς ἀνώτατος συνδικαλιστικὸς φορέας, λειτουργεῖ ἡ ΓΣΕΕ. Οἱ «ἐκλεκτικὲς σχέσεις» τῆς μὲ τὴν κυβέρνησιν εἶναι ἀρκετὰ γνωστές. Μέσα καὶ ἔξω ἀπὸ τὴ ΓΣΕΕ λειτουργοῦν τρεῖς βασικὰ ὁργανώσεις: ἡ ΠΑΣΚΕ, ἡ ΕΣΑΚ-Σ καὶ τὸ ΑΕΜ πού συνδέονται ἀντίστοιχα μὲ τὸ ΠΑΣΟΚ, τὸ ΚΚΕ καὶ τὸ ΚΚΕέσ. Οἱ τρεῖς αὐτὲς ὁργανώσεις ἢ παρατάξεις, πού ἀντιπολιτεύονται τὴ σημερινὴ ἡγε-

σία τῆς ΓΣΕΕ, διατηροῦν δικὰ τους γραφεῖα, ξεχωριστὴ ὁργανωτικὴ δομὴ, ἐκτελεστικὴ ἐπιτροπὴ καὶ γραμματεία.

Ἡ ΕΣΑΚ-Σ ἐκδίδει μιά μικροῦ σχήματος ὀχτασέλιδη δεκαπενθήμερη ἐφημερίδα, τὴν «Εργατοῦπαλληλικὴ Φωνή».

Τὸ ΑΕΜ ἐκδίδει στὸ ἴδιο μέγεθος, τὴ μηνιαία ἐφημερίδα «Εργατικὴ Ἐνότητα».

Ἡ ΠΑΣΚΕ πρόκειται σύντομα νὰ ἐκδώσει τὴ δικιά της ἐφημερίδα.

ΑΣ ΣΗΜΕΙΩΘΕΙ ὅτι ἐπίσημο ὄργανο τῆς ΓΣΕΕ εἶναι ἡ δεκαπενθήμερη «Φωνὴ τῆς ΓΣΕΕ».

ΣΤΟ ΧΩΡΟ τῆς συνδικαλιστικῆς ἄκρας Δεξιᾶς κυκλοφοροῦν κατὰ περιόδους ἡ «Συνδικαλιστικὴ Δράσις» καὶ «Ὁ Συνδικαλιστὴς».

ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΕΣ πού πρόσκεινται στίς τρεῖς παρατάξεις, ἐλέγχουν ἓνα σχετικὰ περιορισμένον ἀριθμὸ ὁργανώσεων-μελῶν τῆς ΓΣΕΕ. Κατὰ τὴ σημερινὴ περίοδο, ἐλέγχουν τὰ Ἐργατικὰ Κέντρα τῆς Πάτρας, Ἐλευσίνας, Θήβας, Χαλκίδης, Τρίπολης, Σαλαμίνας, Βέροιας, Θεσσαλονίκης, Ἀρτας, Ρόδου, Χανίων καὶ

Λουτρακίου. Ἐπίσης ἐλέγχουν σὲ μεγαλύτερο ἢ μικρότερο βαθμὸ τὴν ΟΤΟΕ (Τραπεζοῦπάλληλοι), τὴν Ὁμοσπονδία Οἰκοδόμων καὶ Συναφῶν Ἐπαγγελμάτων, τὴν Πανελλήνια Ὁμοσπονδία Θεάματος Ἀκροάματος, τὴν ΟΣΝΙΕ (Ὁμοσπονδία Νοσηλευτικῶν Ἱδρυμάτων) καὶ τίς ἐκτὸς ΓΣΕΕ, ΓΕΝΟΠ-ΔΕΗ, ΟΣΠΑ (Ὀλυμπιακή), ΟΙΕΛΕ (Ὁμοσπονδία Ἰδιωτικῶν Ἐκπαιδευτικῶν Λειτουργῶν), τὴν ΠΟΛ (Λογιστές), τὴν ΟΜΕ (Μεταλλευτές) κ.ἄ. Συγκριτικὰ καὶ ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ ὁργανωτικὴ ἰσχύς τῶν πρωτοβάθμιων ὁργανώσεων πού ἐλέγχονται ἀπὸ τίς τρεῖς ἀντιπολιτευτικὲς παρατάξεις εἶναι μεγαλύτερος.

ΤΕΛΟΣ θά πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ἡ ΕΣΑΚ-Σ καὶ τὸ ΑΕΜ ἔχουν μεγαλύτερη ἰσχὺ στοὺς παραδοσιακοὺς χώρους τῶν βιομηχανικῶν ἐργατῶν καὶ τῶν οἰκοδόμων. Ἡ ΠΑΣΚΕ ἀντλεῖ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς δυνάμεως τῆς ἀπὸ ὑπαλληλικούς τομεῖς (Κοινὴ Ὁφέλεια, Τράπεζες), ἀπὸ τοὺς μεταλλωρύχους καὶ ἀπὸ ὀρισμένα καινούρια ἐργοστασιακά σωματεία.

του 1926, η διοίκηση της ΓΣΕΕ, μετά από άνοιχτη κυβερνητική παρέμβαση, περιήλθε στα συντηρητικά-ρεφορμιστικά στοιχεία.

● **ΜΕΤΑ ΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟ** Συνέδριο του 1928, μία σειρά Έργατικών Κέντρων και Όμοσπονδιών που βρίσκονταν κάτω από την επιρροή του Κομμουνιστικού Κόμματος, ίδρυσαν την Ένωτική Γενική Συνομοσπονδία των Έργατών. Η διάσπαση του κινήματος διευρύνθηκε μετά το ΠΕΜΠΤΟ Πανελλαδικό Συνέδριο (1930), με την αποχώρηση κυρίως των σοσιαλιστών που ίδρυσαν το 1931 την Πανελλαδική Γενική Συνομοσπονδία Έργασίας.

Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ οικονομική κρίση, η επικράτηση ολοκληρωτικών καθεστώτων στη Γερμανία και Ιταλία και η αλλαγή πολιτικής της κομμουνιστικής τρίτης διεθνούς, αντιστρέψαν τις διασπαστικές τάσεις στο ελληνικό συνδικαλιστικό κίνημα. Μέσα στο κλίμα συνεννόησης και ένοποιησης που επικράτησε τότε, έγιναν μία σειρά από κινητοποιήσεις, με αποκορύφωμα την προγραμματιζόμενη για την 4η Αυγούστου 1936 κήρυξη Πανελλαδικής απεργίας, που τελικά ανακόπηκε από την μεταξική δικτατορία.

Τό καθεστώς της 4ης Αυγούστου, ενσωμάτωσε τις συνδικαλιστικές οργανώσεις στον κρατικό μηχανισμό κατά το φασιστικό πρότυπο. Τό έβδομο Πανελλαδικό Συνέδριο της ΓΣΕΕ, που μετονομάστηκε σε Έθνική Συνομοσπονδία των Έργατών της Ελλάδος, έγινε το 1937.

ΜΕΤΑ ΤΗΝ απελευθέρωση από τους Γερμανούς, τό Μάρτιο του 1946, έγινε τό ΟΓΔΟΟ Πανελλαδικό Συνέδριο κατά τό οποίο η πλειοψηφία της διοίκησης της ΓΣΕΕ περιήλθε κάτω από τόν έλεγχο των δυνάμεων του ΕΑΜ και κυρίως του Κομμουνιστικού Κόμματος. Κατά την

ίδια περίοδο, η Συνομοσπονδία αποτέλεσε τό αντικείμενο έντονων πολιτικο-συνδικαλιστικών διαμαχών στις οποίες συμμετείχαν και ξένες αντιπροσωπείες συνδικαλιστών και «έμπειρογνώμωνών» από τό δυτικό και τό ανατολικό στρατόπεδο. Τελικά, σε αντιστοιχία και με τις ευρύτερες πολιτικές εξελίξεις της περιόδου εκείνης, ο έλεγχος της ΓΣΕΕ περιήλθε σε συντηρητικά-Δεξιά στελέχη (ρεφορμιστές).

ΑΠΟ ΤΑ μέσα της δεκαετίας του 1950 συνδικαλιστικά στελέχη που συνδέονταν με κόμματα της αντιπολίτευσης αναπτύσσουν αξιόλογη δραστηριότητα. Μετά τό 1956 ίδρύεται τό ΔΣΚ (Δημοκρατικό Συνδικαλιστικό Κίνημα) που συνδέεται με τήν ΕΔΑ. Κεντρικοί και Άριστεροι συνδικαλιστές αναπτύσσουν ακόμη μεγαλύτερη δραστηριότητα μετά τό 1960 – όποτε έγινε τό 14ο Πανελλαδικό Συνέδριο της ΓΣΕΕ.

ΛΙΓΟ αργότερα, ιδρύονται οι 115 ΣΕΟ (Συνεργαζόμενες Έργατοϋπαλληλικές Οργανώσεις), που τό 1967 γίνονται 720 και που έλέγχονται κατά κύριο λόγο από συνδικαλιστικά στελέχη του ευρύτερου πολιτικού χώρου της Κεντροαριστεράς. Τήν ίδια περίπου περίοδο, στελέχη που πρόσκεινται στο κόμμα της Ένωσης Κέντρου, δραστηριοποιούνται μέσα από τήν ΔΣΑ (Δημοκρατική Συνδικαλιστική Άλλαγή). Οι δύο αυτές οργανώσεις ύποκινησαν αρκετές απεργιακές κινητοποιήσεις από τις οποίες οι πιο σημαντικές ήταν των οικοδόμων.

ΟΙ ΑΤΥΠΕΣ συνδικαλιστικές οργανώσεις ΔΣΚ, ΔΣΑ, 115 ΣΕΟ, που είναι γνωστές σάν συντονιστικά όργανα, αποτελούν μία ιδιαίτερη ιστορική-ιδιόμορφη του ελληνικού συνδικαλιστικού κινήματος. Στα όργανα αυτά έχουν τις ρί-

ζες τους και οι σημερινές ανάλογες οργανώσεις (ΠΑΣΚΕ, ΕΣΑΚ-Σ, ΑΕΜ, Συντονιστικό Κοινής Ωφέλειας, Συντονιστικό 70 σωματείων, κλπ.) που πρόσκεινται σε κόμματα της αντιπολίτευσης.

ΜΕΤΑ τή νίκη του κόμματος της Ένωσης Κέντρου, τόν Φεβρουάριο του 1964 και μέχρι τό 1966, στη διοίκηση της ΓΣΕΕ έγιναν σημαντικές ανακατατάξεις, που συνδέονται με τις ευρύτερες πολιτικές εξελίξεις εκείνων των ετών. Χαρακτηριστικό είναι ότι κατά τήν περίοδο αυτή έγιναν πέντε διορισμοί Γενικών Γραμματέων της ΓΣΕΕ, με ειδικές δικαστικές αποφάσεις. Συγκεκριμένα τά ακόλουθα άτομα διορίστηκαν ως Γενικοί Γραμματείς: ο Ν. Παπαγεωργίου, της Όμοσπονδίας Έργατοϋπαλλήλων Τσιμέντου, σημερινός Πρόεδρος της ΓΣΕΕ, ο Γ. Δημητράκοπουλος της Όμοσπονδίας Σιδηροδρομικών, ξανά ο Ν. Παπαγεωργίου και τέλος ο Ι. Γαλάτης της Πανελληνίας Όμοσπονδίας Έργατοϋπαλλήλων Μετάλλων.

ΣΤΟ 16ο Πανελλαδικό Συνέδριο που έγινε στόν Πειραιά τόν Ιούλιο του 1966, οι παλιότερες αντιθέσεις των Μακρή και Θεοδώρου παραμερίστηκαν μπροστά στόν κίνδυνο που αντιπροσώπευε ή τότε Κεντροαριστερή συνδικαλιστική αντιπολίτευση με επικεφαλής τούς Ι. Άλευρά, Μ. Γαλανόπουλο, Τ. Δήμου, Κ. Μαργακουδάκη, Ν. Παπαγεωργίου, Κ. Παπαϊωάννου, Ο. Χατζηβασιλείου, κ.ά. Στό συνέδριο αυτό, ή συνδικαλιστική αντιπολίτευση κατάγγειλε έντονα τις εκλογικές παρατυπίες και παθάνομες μεθοδεύσεις του συνδικαλιστικού κατεστημένου και αποχώρησε. Τελικά οι Μακρής και Θεοδώρου επανεικλήχτηκαν με τήν κάλυψη της κυβέρνησης και των ένδιαφερόμενων δυτικών συνδικαλιστικών παραγόντων, στις θέσεις του Γενικού

Έπιλογή βιβλιογραφίας

“Αν και ή αναλυτική ιστορική διερεύνηση του ελληνικού συνδικαλιστικού κινήματος αναμένει ακόμη τόν συγγραφέα της, σχετικά κατατοπιστικές – παρ’ όλες τις διάφορες πολιτικές τους θέσεις – είναι οι ακόλουθες εργασίες: Jecchinis, Ch. Trade Unionism in Greece, Roosevelt University, 1967. Dertouzos, D. The Greek Labor Move-

ment: Its Role in the National Industrial Relation System, Rutgers University, Ph. D. 1962, κεφ. IV, V.

Stavrou, N.A. Pressure Groups in the Greek Political Setting, Washington Univ. Ph. D. 1970.

Davies, Margaret. The Role of the American Trade Union Representatives in the Aid – to – Greece Program, Washington Univ. Ph. D. 1960.

Κορδάτος, Γ. Η Ιστορία του Έλληνικού Έργατικού Κινήματος, Άθήνα 1931, επανέκδοση Μπουκουμάνης, 1972.

Μπεναρόγιας, Α. Η Πρώτη Σταδιοδρομία του Έλληνικού Προλεταριάτου, Άθήνα 1930, επανέκδοση Όλκος, 1975.

Σεφέρης, Κ. Έλληνικό Συνδικαλιστικό Κίνημα 1860 – 1975. Νέο Συνδικαλιστικό Κίνημα, Άθήνα 1976.

Πολυκράτης, Θ. Ο Συνδικαλισμός εν Έλλάδι. Έγκυκλι. Ηλίου, τόμος 17, σσ. 431-434.

Θέος, Κ. Έργατικά Συνδικάτα, Άθήνα 1947.

Λιθιεράτος, Δ. Τό Έλληνικό Έργατικό Κίνημα 1918 – 1923. Καρανάσης, Άθήνα 1976.

Πολυχρόνης, Α. Αι Έργατικά Ένώσεις, Άθήνα 1979.

Τρίμης, Γ. Τό Έλληνικό Συνδικαλιστικό Κίνημα και τά Προβλήματα των Έργαζομένων, ΓΣΕΕ, Άθήνα 1956.

Οικονομική και Λογιστική Έγκυκλοπαίδεια, τόμος Ο, σσ. 467-470.

Γαληνός, Ν. Ο Έργατικός Συνδικαλισμός στην Έλλάδα: Ιστορική έρευνα. Η Φωνή της ΓΣΕΕ, φύλλα 1976, 1977, 1978.

Φακιολάς, Ρ. Ο Έργατικός Συνδικαλισμός στην Έλλάδα, Παπαζήσης, Άθήνα 1978, κεφ. 2.

Γιά τήν ιστορική εξέλιξη όρισμένων επί μέρους συνδικαλιστικών κλάδων, βλ. Στρατής, Δ. 40 Χρόνια Άγώνες των Έλλήνων Σιδηροδρομικών, 1905 – 1945. Σύνδεσμος Υπαλλ. Σιδηρ. Έλλάδος, Άθήνα 1959.

Καραμπλιάς, Χ. Οι Έργατες Τύπου και ή Ιστορία τους, Άθήνα 1945.

Στεφανάτος, Κ. Ναυτεργατικό Κίνημα Έλλάδας, Σύγχρονη Έποχή, Άθήνα 1978.

Γραμματέα και 'Αναπληρωτή Γενικού Γραμματέα αντίστοιχα. (Η θέση του Προέδρου της ΓΣΕΕ καθιερώθηκε στο 17ο Συνέδριο τό 1971).

ΑΜΕΣΩΣ μετά την επικράτηση του πραξικοπήματος της 21ης 'Απριλίου, οι «ήγέτες» της εργατικής τάξης της χώρας, έστειλαν ένθουσιώδες συγχαρητήριο τηλεγράφημα στους συνταγματάρχες. Τό 1969, λόγω έσωτερικών διενέξεων ανάμεσα στους παράγοντες του δικτατορικού καθεστώτος, οι Μακρής και Θεοδώρου, αντικαταστάθηκαν στην ηγεσία της ΓΣΕΕ από τους Καμπανέλλη και Πλουμιδάκη.

ΟΠΩΣ είναι γνωστό, κατά την περίοδο της δικτατορίας, η συνδικαλιστική δραστηριότητα περιορίστηκε ολοκληρωτικά. Η ΓΣΕΕ και οι οργανώσεις-μέλη της μεταβλήθηκαν σε παραρτήματα της αυταρχικής διακυβέρνησης της χώρας από τους συνταγματάρχες.

ΜΕΤΑ τη μεταπολίτευση του 1974, μέ τό ΝΔ42/74, αντικαταστάθηκαν οι μέχρι τότε διοικήσεις των 'Εργατικών Κέντρων, των 'Ομοσπονδιών και των Συνομοσπονδιών. Στη ΓΣΕΕ ειδικότερα, διορίστηκαν οι Ν. Παπαγεωργίου και Χ. Καρακίτσος ως Πρόεδρος και Γενικός Γραμματέας, αντίστοιχα. Στίς περισσότερες πρωτοβάθμιες οργανώσεις παρέμειναν οι προηγούμενες διοικήσεις.

ΤΟ 18ο Πανελλαδικό Συνέδριο της ΓΣΕΕ πού έγινε τόν 'Απρίλιο του 1976 στην Καβάλα, ήταν τό πρώτο μετά τη μεταπολίτευση. Σ' αυτό έλαβαν μέρος 573 αντιπρόσωποι πού εκπροσωπούσαν 75 'Εργατικά Κέντρα και 42 'Ομοσπονδίες. Οι εκλογές στο ίδιο Συνέδριο έγιναν κατ' εξαίρεση μέ τό αναλογικό σύστημα, σύμφωνα μέ ειδική ρύθμιση του Ν. 6/75. Τά εκλογικά αποτελέσματα ήταν τά ακόλουθα:

ΔΣ (Δημοκρατική συνεργασία - πρώην ΑΣΔΗΣ, Παπαγεωργίου, Καρακίτσος, Θεοφανόπουλος)
ΕΔΣΚ ('Ελεύθερο Δημοκρατικό 'Εργατικό Κίνημα Χιώτης, Λευτεριώτης, Μαραθέλιας, ρεφορμιστές, δεξιοί)
ΕΣΑΚ ('Ενιαίο Συνδικαλιστικό 'Αντιδικτατ. Κίνημα Μαραγκουδάκης, 'Επιτρόπου, Σπυρόπουλος ΚΚΕ)
ΠΑΣΚΕ (Πανελλ. 'Αγωνιστικό Συνδικαλιστικό Κίνημα, Δασκαλάκης, Ραφτόπουλος, Φουρνάρης, ΠΑΣΟΚ)
ΑΕΜ ('Αντιδικτ. 'Εργατικό Μέτωπο, Χατζηθασυλείου, Γαλανόπουλος, Τασούλης, ΚΚΕ ές.)
'Ανεξάρτητοι (Ρομπόπουλος 14, Κοτσοβάλης 7)
'Ακυρα

Ψήφοι 'Εδρες

254 16

125 8

91 6

49 3

27 2

22 -

1 -

Σύνολο 568 35

ΜΕΤΑ τό 18ο Συνέδριο, η δεξιά ομάδα του ΕΔΣΚ, έπαψε νά λειτουργεί αυτόνομα. Οι περισσότεροι συνδικαλιστές - μέλη της ανέπτυξαν δραστηριότητα μέ την ομάδα της Δ.Σ., πού κι αυτή άλλωστε λειτουργεί άτυπα. Στίς διάφορες ομαδοποιήσεις πού διαμορφώνονται σέ επίπεδο ηγεσίας της ΓΣΕΕ, καθοριστικός είναι ο ρόλος του σημερινού 'Υπουργού 'Εργασίας κ. Λάσκαρη.

ΤΟ ΝΟΕΜΒΡΙΟ του 1978 έγινε τό 19ο Πανελλαδικό Συνέδριο της ΓΣΕΕ στην Καλαμάτα. Σ' αυτό πήραν μέρος 678 αντιπρόσωποι πού εκπροσωπούσαν 75 'Εργατικά Κέντρα και 42 'Ομοσπονδίες. Στίς εκλογές πού έγιναν μέ πλειοψηφικό σύστημα, επικράτησαν οι Ν. Παπαγεωργίου, πού εκλέχτηκε Πρόεδρος και ό Χ. Καρακίτσος (Γενι-

κός Γραμματέας). Σύμφωνα μέ τίς ψηφοφορίες πού διεξήχθησαν, υπολογίζεται ότι περίπου 120 αντιπρόσωποι υποστήριξαν τίς παρατάξεις ΠΑΣΚΕ, ΕΣΑΚ και ΑΕΜ πού αντιπολιτεύονται τή σημερινή διοίκηση της ΓΣΕΕ. 'Υπήρχαν επίσης περί τούς 10 μέ 20 ανεξάρτητοι αντιπρόσωποι.

ΛΙΓΟ πρίν, αλλά και κατά τή διάρκεια του Συνεδρίου, η ηγεσία της ΓΣΕΕ, πρότεινε στίς αντιπολιτευόμενες παρατάξεις τή σύναψη «συμφωνίας κυρίων» μέ βάση τήν όποια οι παρατάξεις αυτές θά συμμετείχαν στή διοίκηση της Συνομοσπονδίας μέ τήν ίδια, ή παρόμοια, αναλογία των έδρων πού κατέλαβαν στο 18ο Συνέδριο. Οι προτάσεις αυτές τελικά απορρίφθηκαν από τίς παρατάξεις.

3 ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΔΡΟΜΕΔΑ

Κρίση και Διάλογος

Από τό Γραφείο Τύπου του Κεντρικού Συμβουλίου της Ε.ΚΟ.Ν. «ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΑΙΟΣ» πήραμε τό κείμενο πού ακολουθεί σάν απάντηση στό άρθρο του συνεργάτη μας Κ. ΛΕΥΚΑΔΙΤΗ «Η δεύτερη Β' Πανελλαδική και πώς αποσοβήθηκε» πού δημοσιεύτηκε στό τεύχος 130 της 21/7/79.

Στό τεύχος της 21 Ιούλη 1979, ο συν-εργάτης σας Κ. Λευκαδίτης, μέ τό άρθρο του «Η δεύτερη "Β' ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΗ" ΚΑΙ ΠΩΣ ΑΠΟΣΟΒΗΘΗΚΕ», αναφέρεται στην Ε.ΚΟ.Ν. «ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΑΙΟΣ» και μάς υποχρεώνει νά διευκρινίσουμε όρισμένα σημαντικά θέματα πού προκύπτουν. Η δημοσίευση αυτών των διευκρινίσεων πιστεύουμε ότι θα είναι ιδιαίτερα χρήσιμη και για μάς και για σας.

Από την αρχή θέλουμε νά τονίσουμε: οι κριτικές μας παρατηρήσεις πού αφορούν τό συγκεκριμένο άρθρο δέν πρέπει νά παρερμηνευτούν και νά γενικευτούν συνολικά για τό ΑΝΤΙ και την πολιτική της διεύθυνσής του. Αδιάψευστη μαρτυρία του θετικού ρόλου του περιοδικού σας είναι τό εγρύ αναγνωστικό του κοινό. Η ιδιαίτερη δημοσιογραφική του συμβολή στό δημοκρατικό και εργατικό κίνημα, στίς συζητήσεις μέσα στην ελληνική άριστερά εκτιμούνται ευρύτατα και ιδιαίτερα στην οργανωτική μας και τό Κόμμα μας, τό ΚΚΕ έσωτερικού. Οι συναγωνιστικοί δεσμοί των μελών και στελεχών του ΡΗΓΑ μέ τό ΑΝΤΙ δέν δημιουργήθηκαν σήμερα ή χθές, αλλά στά χρόνια του επίμονου αντιδικτατορικού αγώνα. Σ' αυτή τή γενική κατεύθυνση, λοιπόν, μέ απόλυτο σεβασμό στή συμβολή του περιοδικού σας, άσκούμε την κριτική μας στό άρθρο αυτό.

1. Ένώ είναι φανερό ότι ο άρθρο-γράφος σας «παραδιάζει ανοιχτές πύλες» στό μεγαλύτερο μέρος του άρθρου, προσπαθεί νά δώσει την έντύπωση απο-κάλυψης κάποιων μυστικών, κάποιων προβλημάτων πού αποκρύπτονται. Αυτό μπορεί νά τό δεί κανείς ιδιαίτερα στον τίτλο του άρθρου. Τά γεγονότα στά οποία αναφέρεται είναι βασικά δύο: τό πρώτο, οι απόψεις - άρθρα στελεχών του ΚΚΕ Έσωτερικού· πηγή, ή ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, τό περιοδικό του Κόμματός μας, όπου και δημοσιεύθηκαν. Τό δεύτερο, ή συνδιάσκεψη της οργάνωσής μας στον Πειραιά· για τά προβλήματά της και τ' αποτελέσματά της έχει αναφερθεί ήδη κριτικά ο σύντροφος Γεωργούλας, Γραμματέας του ΡΗΓΑ και μέλος του Έκτε-

λεστικού Γραφείου της Ε.Ε. του ΚΚΕ έσωτερικού, στον «ΘΟΥΡΙΟ». Αλλά και τά μέλη της οργάνωσής μας είναι εγκαίρως και πλήρως ενημερωμένα.

2. Αλλά ο συντάκτης του άρθρου στηρίζει τό κλίμα των αποκαλύψεων και σέ άλλα «δεδομένα». Γράφει πως πρόκειται για μία «ανάμετρηση», «πού σέ άλλη κλίμακα, αναπαρήγαγε την κρίση πού όδήγησε στην αποχώρηση - ή δια-γραφή - τμήματος του Ρ.Φ.», έννοώντας, όπως είναι σαφές από τον τίτλο του άρθρου, τή δράση της Β' Πανελλαδικής, πριν από ένα χρόνο.

Πρώτα απ' όλα έχουμε χρέος νά διαψεύσουμε κάθε σύνδεση της πορείας και των προβλημάτων του ΡΗΓΑ μετά τό 1ο Συνέδριό του μέ τή δράση της «Β' Πανελλαδικής». Οι συζητήσεις και οι προβληματισμοί στην οργάνωσή μας έχουν σημείο αναφοράς τή στρατηγική του Κόμματός μας και του ΡΗΓΑ και όχι την άνατροπή τους. Μπορούμε νά σας διαβεβαιώσουμε πως οι εκτιμήσεις του άρθρου είναι έντελώς αυθαίρετες σ' αυτό τό σημείο.

Αν ο άρθρογράφος σας δέν έννοούσε ότι υπάρχουν πάλι θέματα στρατηγικών επιλογών, αλλά ότι ο ΡΗΓΑΣ κινδύνεψε νά υποστεί μία ομαδική αποχώρηση μελών και στελεχών του, πάλι έχουμε χρέος νά τονίσουμε κατηγορηματικά ότι κάτι τέτοιο ούτε σάν απλή πιθανότητα δέν αφορά τον ΡΗΓΑ μετά τό 1ο Συνέδριό του. Όσοι βρίσκονται σήμερα στον ΡΗΓΑ και τά καινούρια μέλη πού ένώνουν μαζί μας τίς δυνάμεις τους καθημερινά δέν είναι μόνο πεισμένα για την ορθότητα της στρατηγικής μας και των θετικών διεξόδων πού προτείνει και άγωνίζεται νά διανοίξει τό Κόμμα μας και ο ΡΗΓΑΣ, αλλά γνωρίζουν μέσα από την ίδια τους την πείρα πόσο δύσκολος είναι αυτός ο δρόμος του αγώνα πού διάλεξαν.

Ειδικότερα, δέν στέκει καμιά υπόνοια απ' αυτές πού αφήνει τό άρθρο για την οργάνωσή μας στον Πειραιά. Αντίθετα μάλιστα, ή πορεία της μετά τό 1ο Συνέδριο είναι πορεία ανάκαμψης, μεγαλύτερης συσπείρωσης, ολοκλήρωσης της φυσιογνωμίας, ξεπεράσματος των άδυ-

ναμιών, ένίσχυσης της μαζικής δράσης, ανάπτυξης πρωτοβουλιών στα μαζικά κινήματα της νεολαίας. Η Δ' Παμπειραϊκή Συνδιάσκεψη μέ τίς αποφάσεις της όχι μόνο προγραμματίσε τή δράση της σύμφωνα μέ τίς κατευθύνσεις της καθοδήγησης του Κόμματος και του ΡΗΓΑ, αλλά και σέ όρισμένα θέματα συνέβαλλε στό δημιουργικό προχώρημα των έπεξεργασιών της οργάνωσής μας συνολικά.

3. Η σύνδεση πού γίνεται στό άρθρο ανάμεσα στίς απόψεις - άρθρα των στελεχών του Κόμματος και τίς εργασίες της συνδιάσκεψης του Πειραιά, είναι αβάσιμη. Αρκεί νά έπισημάνει κανείς ότι τό ένα άρθρο δημοσιεύτηκε ένα μήνα μετά τή συνδιάσκεψη. Αλλά, από την άποψη της ουσίας, τό αντικείμενο της συνδιάσκεψης δέν είχαν γενικά θέματα της πολιτικής του ΚΚΕ έσωτερικού, αλλά ή εκτίμηση ενός χρόνου δουλειάς της πειραιώτικης οργάνωσης και ο προγραμματισμός της για την επόμενη χρονιά. Οι αδυναμίες, οι αρνητικές πλευρές ύπηρξαν στη συζήτηση του απολογισμού και έμπόδισαν την έξαγωγή συγκεκριμένων συμπερασμάτων και την ορθή αξιολόγηση του συνόλου του στελεχικού δυναμικού.

Αυτή είναι ή πραγματικότητα. Και ή φυσιολογική παρέμβαση των καθοδηγητικών οργάνων δέν αφορούσε την έπικράτηση της μιάς ή της άλλης ή όποιασδήποτε άποψης, αλλά τή διασφάλιση των κατακτήσεων του ΡΗΓΑ στα ζητήματα της δημοκρατικής και αποτελεσματικής λειτουργίας, όπου πραγματικά και κατά κοινή διαπίστωση ύπηρξε σχετική όπισθοχώρηση. Χρειάζεται νά επιμείνουμε εδώ γιατί τό άρθρο αφήνει νά έννοηθεί ότι ή πολιτική συζήτηση στην οργάνωσή μας δέν μπορεί νά διεξάγεται μέ διάλογο, και μάλιστα δημόσιο, αλλά μέ «άντιπαραθέσεις» και «οργανωτικά μέτρα», όπως γράφεται, πράγμα πού χαρακτηρίζει δυνάμεις μ' άλλη φυσιογνωμία κι όχι ανανεωτική, εύρωχομουνιστική.

4. Η βασική θέση του άρθρου είναι μέ σαφήνεια διατυπωμένη στό τέλος: «Η χρόνια κρίση στίς γραμμές του ΚΚΕ έσωτερικού, έτσι όπως ανακυκλώνεται

είτε με τη μορφή διαλόγου, είτε με οργανωτικά μέτρα, δεν φαίνεται να έχει θρει τη λύση της άκομα». Πρόκειται για μία θέση που δεν αναλύεται σ' αυτό το άρθρο – ούτε σ' άλλο άρθρο του Κ. Λευκαδίτη, απ' όσο ξέρουμε – και βέβαια, πολύ περισσότερο, δεν αποδεικνύεται. Τό πολύ – πολύ ίσως να θεωρεί ο ίδιος ο αρθρογράφος ότι κάποιες πλευρές της «χρόνιας κρίσης» επιβεβαιώνονται. "Ας τīs δούμε και ίσως αποσαφηνιστεί περί τίνος πρόκειται.

Ο ανοιχτός, δημόσιος διάλογος, λοιπόν, θεωρείται έκφραση κρίσης. Τόση επίδραση έχει ασκήσει πάνω μας η γοητεία της μονολιθικότητας και του δογματισμού! Στο Κόμμα μας και στον ΡΗΓΑ ποτέ δεν ισχυριστήκαμε πώς έχουμε δλοι την ίδια γνώμη πάνω σε θέματα της πολιτικής μας γραμμής και ιδιαίτερα των συμμαχιών μας. Αντίθετα, ο προβληματισμός όλων μας είναι και πραγματικός και επιθυμητός, είναι στοιχείο ζωντάνιας και δημιουργικότητας. Γι' αυτό και πάντοτε επιμείναμε και εφαρμόσαμε την αρχή του ελεύθερου δημόσιου διαλόγου και σέ πολύ δύσκολες στιγμές.

Αντί, λοιπόν, να χαιρετιστεί τό γεγονός ότι ανοίγει μία συζήτηση με άρθρα στελεχών του Κόμματος – όταν οι άλλες πολιτικές δυνάμεις δεν κάνουν καν ένα βήμα προς την κατεύθυνση της δημοκρατικής λειτουργίας – αντίθετα, θεωρείται σάν κρίση. Κατά τη γνώμη μας, και πιστεύουμε ότι αυτή είναι η μόνη λογική έρμηνεία, για κρίση θά μπορούσαμε να μιλήσουμε, αν μέσα από τη συνθετική διαδικασία του διαλόγου, δεν μπορούσε τό ΚΚΕ έσωτερικού και ο ΡΗΓΑΣ να προχωρήσουν στην έξαγωγή συμπερασμάτων, πού θά τους βοηθούσαν να προωθήσουν την αποτελεσματική λειτουργία και δράση τους. Αλλά αυτό ούτε ο ίδιος ο αρθρογράφος δεν τό υποστηρίζει. Κι έτσι η επίκληση της κρίσης «με τη μορφή του διαλόγου» μένει μετέωρη σάν μία «ταχυδακτυλουργία».

5. "Ας δούμε όμως και την «κρίση» με τη μορφή των «οργανωτικών μέτρων». Έδώ ο αρθρογράφος δεν είναι καλά ενημερωμένος, ενώ θά μπορούσε. Η συνδιάσκεψη της οργάνωσης του Πειραιά δεν εξέλεξε Γραφείο, αλλά πολυμελές Συμβούλιο. Δεν «στάλθηκαν» ποτέ έφτά μέλη του Κεντρικού Συμβουλίου. Τά περί «ανάκύκλωσης φραξιονισμού», πού μπαίνουν σέ εισαγωγικά ύπονοώντα έγκυρη πληροφόρηση, και ή συμπόρευση με τη Β' Πανελλαδική, δυστυχώς για την έγκυρότητα του άρθρου, δεν περιλαμβάνονται στίς εκτιμήσεις κανενός οργάνου, ούτε στα πλαίσια της πραγματικότητας. Βέβαια, όλα αυτά είναι αναγκαία για νά «επιχειρηματολογηθεί» ή κρίση.

6. "Αν ο αρθρογράφος επιδίωκε μία έγκυρη και υπεύθυνη ενημέρωση – ή έγκυρες αποκαλύψεις, αν θέλετε – θά είχε άπευθυνθεί και στην ίδια την καθοδή-

γηση πού ΡΗΓΑ, για νά ενημερωθεί, νά διασταυρώσει τίς πληροφορίες του ή για ό,τι άλλο θεωρούσε χρήσιμο. Τότε θά περιοριζόταν σέ πραγματικά γεγονότα, πού θά ήταν δυνατό νά ιδωθούν στή σωστή τους διάσταση.

Αντιλαμβανόμαστε, βέβαια, ότι άλλες πολιτικές δυνάμεις και ιδιαίτερα της άριστεράς, αντιμετώπιζουν τίς κριτικές τουλάχιστο με έχθρικό τρόπο. Είταν λάθος, πάντως, του Κ. Λευκαδίτη, άγνοώντας τό παρελθόν, νά θεωρήσει ότι ή Ε.ΚΟ.Ν. «ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΑΙΟΣ» θά συμπεριφερόταν με τόν ίδιο τρόπο, ότι διαπνέεται από την ίδια δογματική νοοτροπία. Μία προκατάληψη, μία «κακή συνήθεια» είχε σάν άποτέλεσμα νά χαθεί μία εύκαιρία για τό περιοδικό, τούς άναγνώστες του και για την άγνώση μας.

Δέν προσπαθούμε νά κρύψουμε άδυναμίες και έλλείψεις, θεωρούμε όμως πώς οι κατακτήσεις μας στό πεδίο της δημοκρατικής φαισιογνομίας βρίσκονται πολύ πιο μπροστά από κάθε άλλο πολιτικό όργανισμό. Θά θεωρούσαμε, λοιπόν, ιδιαίτερα θετική την πρόθεση νά παρουσιαστεί τό πραγματικό στίγμα των πρωτοβουλιών και των προβληματισμών της οργάνωσής μας, ειδικότερα για τόν Χάρτη των Κοινωνικών και Δημοκρατικών Δικαιωμάτων της Νέας Γενιάς.

7. Ο τρόπος πληροφόρησης ή άποφυγή της, οι αθέμιτες συνδέσεις, ή τάση άποκαλύψεων, ή διάθεση δημιουργίας έντυπων έργων και όχι άπόδειξης ισχυρισμών έξηγούνται και άπό την άδυναμία ή την έλλειψη θέλησης του αρθρογράφου νά άντιληφθεί τό κύριο: πώς τό ΚΚΕ έσωτερικού και ή Ε.ΚΟ.Ν. «ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΑΙΟΣ», παρ' όλες τίς άδυναμίες και τά λάθη τους στό παρελθόν, βρίσκονται σήμερα σέ μία φάση ανάπτυξης της δραστηριότητάς τους στούς περισσότερους τομείς και ήδη καταχτούν νίκες καθόλου άσημαντες, πώς χωρίς ν' άπομακρυνθούν από τίς βασικές τους έπιλογές – παρά τόν σημερινό δυσμενή συσχετισμό δυνάμεων – ξεπέρασαν τά έξυμμένα προβλήματα πού πρόκυπταν άπό την έκλογική άποτυχία του '77, δίνουν σκληρές πολιτικές μάχες – όπως για παράδειγμα τόν τελευταίο καιρό ενάντια στό στείρο και άποπροσανατολιστικό «σύνθημα» ΟΧΙ ΣΤΗΝ ΕΟΚ – άποτελώντας τη συνεπή ένωτική δύναμη στό χώρο, τουλάχιστο, της άριστεράς, τη μόνη όργανωμένη δύναμη πού παλεύει για την άνανέωση και τόν έκσυγχρονισμό του έλληνικού κομμουνιστικού κινήματος.

Απέναντι σ' αυτά ο αρθρογράφος άντιπαράτάσει τη «θεωρία της κρίσης». Αντιλαμβανόμαστε πολύ καλά πώς δέν πρόκειται για ένα άρθρο πολεμικής, απ' αυτά πού μάς έχουν συνθίσει ο «Ριζοσπάστης» κι ο «Οδηγητής». Όμως, άσχετα από προθέσεις, τό άρθρο βοηθάει ν' άπευθυνθεί μία άδικη κατηγορία για τό κόμμα πού παλεύει για την άνανέωση

και νά τοποθετηθεί στό ίδιο τσουβάλι με τό δογματικό Κ.Κ. Γιατί από τό άρθρο αυτό, τελικά, ο κάθε άναγνώστης παίρνει ό,τι θέλει: ή δογματική πρακτική βρίσκει «συννοδοιπόρους» ή τό ΚΚΕ έσωτερικού βγαίνει δογματικό. Και τελικά, όπως και τό ίδιο τό άρθρο τελειώνει, «τίθεται υπό άμφισβήτηση ή άξιοπιστία της έπαγγελίας για συσπειρώσεις των "άνανεωτικών δυνάμεων"», πού είναι βασικός στόχος του Κόμματος μας σήμερα.

Μπορεί κάτι τέτοιο νά χρειάζεται για νά δικαιώνει την προσωπική στάση του αρθρογράφου, αλλά νομίζουμε πώς δέν βοηθάει την άναγκαία σήμερα συσπείρωση των άνανεωτικών δυνάμεων και την καθαρή συζήτηση πού πρέπει νά διεξαχθεί μ' αυτό τό στόχο. Θά λέγαμε, μάλλον, ότι επιτείνει κάποια έμπόδια και δυσπιστίες. Γι' αυτό τό λόγο και τό κείμενό μας δίνει ιδιαίτερο βάρος στην άποσαφήνιση των θεμάτων πού έθεσε άμεσα ή έμμεσα ο Κ. Λευκαδίτης.

Αναγνωρίζουμε ότι ύπάρχουν σήμερα σοβαρά προβλήματα στή σχέση του τύπου με τίς πολιτικές δυνάμεις, πώς χτυπιούνται φωνές πού, έξω από τά κόμματα και τίς οργάνώσεις, προσπαθούν νά δώσουν τη δικιά τους συμβολή σέ μία ανεξάρτητη δημοκρατική πορεία του τόπου, στό διάλογο και τίς άντιπαραθέσεις ειδικότερα στό χώρο της άριστεράς. Οι άντιθέσεις πού δημιουργούνται δέν ξεπερνιούνται εύκολα, χωρίς συγκρούσεις. Απαιτούνται προωθητικές, συνθετικές διεργασίες και χρόνος για τό ξεπέρασμα των έμποδίων στην κριτική των πολιτικών οργάνισμών, για την άποφυγή της σκανδαλοθηρίας, την προώθηση του πλουραλισμού στίς άντιλήψεις των πολιτικών δυνάμεων, για τό δυνάμωμα της μαχόμενης, τεκμηριωμένης, διαλεγόμενης «άριστερης» δημοσιογραφίας.

Η δική μας στάση δέν είναι εύκαιριακή, είναι στενά δεμένη με την πλουραλιστική σοσιαλιστική προοπτική μας και στρατηγική, είναι άπόρροια των άγώνων πού δώσαμε και δίνουμε για την έλευθερία του τύπου και μέσα στίς γραμμές της άριστεράς, ενάντια στή θέση του δογματισμού ότι «αλήθεια είναι ό,τι συμφέρει στό κόμμα» και όσων έρωτοτροπουν μ' αυτές τίς άπόψεις. Σάς στέλνουμε αυτό τό κείμενο, πιστεύοντας ότι από την πλευρά μας συμβάλλουμε ούσιαστικά στούς στόχους αυτούς.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΓΧΥΣΗ ΕΝΟΣ ΔΙΟΙΚΗΤΗ

Ο στρατηγός-συγγραφέας

ΤΕΘΩΡΑΚΙΣΜΕΝΩΝ

’Η

Τά τάνκς του Καραμανλή

του ΡΕΠΟΡΤΕΡ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΥΜΕ στους αναγνώστες μας τό αὐτοβιογραφικό διβλίο «’Από τήν ’Αφρική στόν ’Εβρο» τοῦ Στρατηγοῦ ἐ.ἀ. ΜΙΧΑΗΛ Β. ΟΙΚΟΝΟΜΑΚΟΥ. Πρόκειται γιά ἕνα σχετικά μορφωμένο ἀξιωματικό. Γεννιέται στήν Ἀθήνα καί δέν εἶναι «κομπλεξικός» «καράδλαχος» «μέ μακρυνά σώθρακα» (σ. 10) ὅπως οἱ περισσότεροι συνάδελφοί του. Περνάει ἀπό τή Γερμανική Σχολή καί τό Πειραματικό καί φοιτᾷ σέ διάφορες ἐπαγγελματικές σχολές στήν Ἑλλάδα καί τή Γερμανία. Ἔχει πλούσια πολεμική δράση, στή Μέση Ἀνατολή μέ τόν «Ἱερό Λόχο», στόν Ἑμφύλιο, στήν Κορέα καί στήν Κύπρο καί ἔχει διοικήσει μεγάλες μονάδες σέ στρατηγικά σημεῖα. Δέν εἶναι οὔτε λιγότερο

οὔτε περισσότερο ἀκροδεξιός ἀπό ἄλλους συναδέλφους του.

Ο ΛΟΓΟΣ πού ἀποφασίσαμε νά τόν κάνουμε γνωστό σέ εὐρύτερο ἀναγνωστικό κοινό εἶναι ὅτι κατά τή γνώμη μας τό διβλίο του εἶναι χαρακτηριστικό δείγμα τῆς ἰδεολογικῆς καί πολιτιστικῆς σύγχυσης πού μαρτυρεῖ ἕνα μεγάλο ἀριθμό ἀξιωματικῶν τῆς γενιάς του καί νεότερους.

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ διαθέτει ἕνα γλαφυρό ὕψος γραφῆς. Τά σημειώματά μας θά εἶναι περιορισμένα καί ἀπλῶς εἰσαγωγικά. Τά ἀποσπάσματα πού παραθέτουμε μιλοῦν ἀπό μόνα τους.

Τό «συνεχές καρπάζωμα»

καί οἱ μέλλοντες «θασανισταί»

ΕΝΤΟΝΟ φῶς ρίχνουν οἱ ἀναμνήσεις τοῦ κ. Οἰκονομάκου στίς μεθόδους ἐκπαίδευσης πού ἐφαρμόζονται – δυστυχῶς ἀκόμα καί σήμερα – στίς στρατιωτικές σχολές.

«’Αλλά αὐτό τό συνεχές καρπάζωμα καί τό «ῥαδιό καψόνι» ὅπου μέ λουριδιές μέσα στό σκοτάδι ἐπιχειρεῖται ἡ ἐπιβολή πειθαρχίας σέ ἀνθρώπους πού προορίζονται γιά ἡγέται εἶναι ὄχι ἀπαράδεκτο, ὄχι ἐγκληματικό, ὄχι ἀπάνθρωπο, ἀλλά τελείως λανθασμένο. Καί σκέπτομαι δέν θρέθηκε ἕνας σῶφρων ἄνθρωπος νά ἀντιληφθῇ ὅτι διαπαιγγοῦνται λανθασμένα οἱ ἀξιωματικοί σ’ αὐτό τό ἱερό τέμενος πού λέγεται Σχολή τῶν Εὐελπίδων; Ἔτσι θά πρέπει νά ἐξεπαιδεύοντο μόνον ὅσοι προωρίζοντο γιά θασανιστά σά στρατόπεδα τῶν Σ.Σ.»

Οἱ «ρουφιάνοι»

Ο ΕΞΕΥΤΕΛΙΣΜΟΣ τῶν συνειδήσεων δημιουργεῖ τούς συστηματικούς καταδότες. Ἡ «ρουφιανιά» γίνεται μέσο διοίκησης καί ἱεραρχικῆς ἀνάδειξης. Ἐπεκτείνεται πέρα ἀπό τήν ἐπαγγελματική καί στήν προσωπική καί οἰκογενειακή ζωή καί βέβαια καί στά φρονήματα δλων ὅσων περιβάλλουν τόν ἀξιωματικό.

«Γιὰτί ὑπῆρχαν κάτι σκουληκία, ἀντρες δυό μέτρα, πού... μαρτυράγανε. Εἶναι γνωστά στό στράτευμα μέ τήν ὀνομασία «ΡΟΥΦΙΑΝΟΙ». Ἀπ’ αὐτούς φυλάγονται ὅλοι. Εἶναι πολλοί αὐτοί οἱ χαμερ-

πεῖς τύποι σέ ὅλους τούς βαθμούς καί σέ ὅλα τά ὅπλα. Ἔχουν συνδυάσει τήν εὐκολή πρόοδο μέ τήν ρουφιανιά». (σελ. 3) ... «Πολλές φορές ὁ ρουφιάνος, ψεύδεται, δέν καρφώνει μόνον τόν συνάδελφο, ἀλλά καί τήν οἰκογένειά του, τό παιδί του. Θίγει ζητήματα τιμῆς, ἐκθέτει ὑπολήψεις, σπιλώνει οἰκογένειες. Ψάχνει νά βρῇ τί πιστεύεις, τί ἐφημερίδα διαβάεις, ποιούς συναναστρέφσαι, τί ἦταν πρῶτα ἡ γυναίκα σου, ὁ πεθερός σου. Μήπως ὑπάρχει κανένα παραστρατημένο μέλος πού οἱ ἐνέργειές του νά ἀντανακλοῦν στήν ὑπόληψη τῆς οἰκογενείας;» (σελ. 4)

Ο ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ χαρακτήρας τῆς «ρουφιανιάς» ἐντείνεται ὅταν προκύπτει ἡ ἐκάστοτε κυβέρνηση τῆς Δεξιᾶς νά ἐπιλέξει τήν πραιτωριανή της ἡγεσία. Αὐτό συμβαίνει ὅταν ἐρθεῖ ἡ στιγμή τῆς προαγωγῆς στό βαθμό τοῦ ὑποστράτηγου:

«Προσέξατε! Ἐκτός ἀπό τό «τρέχον» ρουφιανιλίκι ἔχομε κι ἐκεῖνο πού πέφτει τήν ἐποχή τῶν κρίσεων, ἰδίαιτερα ὅταν πρόκειται νά προαχθοῦν ἀξιωματικοί στό βαθμό τοῦ Στρατηγοῦ, πού ἡ πυραμίδα ἔχει στενέψει πολύ. Τότε εἶναι κατευθυνόμενο» (σελ. 5).

«Ὁ βαθμός τοῦ ταξιάρχου εἶναι ὁ πλέον κρίσιμος βαθμός γιά τόν ἔλεγχο τοῦ χαρακτήρος τοῦ ἀξιωματικοῦ. Ὁ ὑπερήφανος, ὁ ἐντιμος, αὐτός πού ἔχει ἐπίγνωση τῆς ἀποστολῆς του ἀναμένει ψυχραίμα τήν κρίση τῶν κριτῶν. Οἱ ἄλλοι, θάσει σχεδίου, διαδίδουν διάφορα ἀναληθῆ ἢ καί ἀληθῆ ἀκόμη κατά τῶν ἀνταγωνιστῶν τῶν ὥστε νά ἐπηρεάσουν τήν γνώμη τοῦ Συμβουλίου. Κυρίως οἱ μομφές πού πιάνουν περισσότερο εἶναι πολιτικῆς μορφῆς. Ἔτσι παραμερίζονται πολλές φορές οἱ ἱκανοί γιά νά γίνουν ἄλλοι πού θεωροῦνται πιά ἐμπιστοί στήν Κυβέρνηση. Ἀλλά μέ τόν τρόπο αὐτό χαλάει ὁ Στρατός. (σελ. 6).

‘Ο Στρατηγός Πάτσης επιθεωρεί δημιουργία της Σχολής ‘Εφέδρων

‘Ο «‘Ιερός Λόχος» πριν από τη διάλυση

Κλίκες!

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ μās δίνει μιā ένδελεχῇ ἀνάλυση τοῦ φαινό-μενου τῆς κλίκας καὶ τῆς λειτουργίας της:

«Κλίκα» σημαίνει στὸ Στρατό μιā ὁμάδα ἀξιωματικῶν ποὺ ὑποτί-θεται πῶς ἔχει κοινὰ συμφέροντα. Ἀποτελεῖται ἀπὸ συμπατριῶτες, παραδειγματος χάριν Μανιάτες ἢ Κρητικούς ἢ Ρουμελιῶτες ἢ κλπ. ἢ ἀπὸ ἀνθρώπους ποὺ συνυπηρέτησαν μαζί ἢ ἀπὸ ὁμόφρονες ἰδεολογικῶς ποὺ ἀλληλοὑποστηρίζονται. Ἔχουν μεγάλο, ἀνώτατο κυρίως ἀρχηγό τῆς κλίκας ποὺ τὸν ἐπιβάλλουν διὰ τοῦ ψιθύρου καὶ τῶν διαδόσεων καὶ ποὺ αὐτὸς ἀναλαμβάνει νὰ τοὺς ὑποστηρίξῃ. Οἱ σκοποὶ των εἶναι τελειῶς ἰδιοτελεῖς καὶ κυρίως ἢ ἄνετος προώθησις χωρὶς μεγάλους κόπους. Πότε-πότε τῆς κολλᾶνε καὶ λίγο «πατριω-τισμὸς» γιὰ καμουφλάζ. Αὐτὲς οἱ κλίκες πολλές φορές συγκροτοῦν-ται ἀπὸ ἀνίκανους. Ὁ ἀνίκανος ἀνέρχεται καὶ τὸ ὑπόλοιπο μελίσσι ἀκολουθεῖ τὴν τύχη του. Ἐάν τελικὰ ἀποτύχῃ θρῖσκουν ἄλλον ἀρ-χηγὸ. Πολλές φορές τίς κλίκες αὐτὲς τίς χρησιμοποιοῦν καὶ ἱκανοὶ γιὰ νὰ ἀνέλθουν ἀφοῦ καταλαβαίνουν ὅτι τελικῶς θὰ φαγωθοῦν ἢ τίς ἀκολουθοῦν καὶ ἄριστοι ἀξιωματικοὶ ἀφοῦ δὲν μποροῦν νὰ κά-νουν διαφορετικά. Πάντως εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ τὰ θάλῃς μαζί τους ὅσο κατηρτισμένοι καὶ νᾶσαι. Αὐτὲς οἱ κλίκες, πολλές φορές συγκροτοῦνται μὲ ἄλλες κλίκες καὶ ὅποιος ἐπιζῇσει. Ἐκεῖνοι ποὺ θέλουν νὰ παραμεινουν στρατιῶται ἀγνοοῦν, πρέπει νὰ ἔχουν μεγάλη ψυχικὴ ἀντοχή γιὰ νὰ τὰ θγάλουν πέρα μόνοι τους» (σελ. 114).

Ἀντικομμουνιστικὴ Ἱεραρχία

Οἱ ΤΟΠΙΚΙΣΤΙΚΕΣ καὶ πρωσοποπαγεῖς «κλίκες» εἶναι καταδικασμένες γιατί προωθοῦν τοὺς ἀνίκανους. Τὸ ἴδιο καὶ οἱ πολιτικὲς ὁργανώσεις ποὺ διασποῦν καὶ καταστρέφουν τὴ συνοχή τοῦ στρατεύματος:

«Κάποτε δύο συμβαθῆται μοι μὲ ἐπλησίασαν μοῦ ἔδωσαν νὰ διαβάσω ἓνα ἐντυπο καὶ νὰ τὸ ὑπογράψω. Δὲν δέχτηκα. Μὲ ἐκά-λεσε ἓνας ταγματάρχης καὶ ἀφοῦ μοῦ ἐπλεξε τὸ ἐγκώμιον μοῦ ἐζήτησε κι αὐτὸς νὰ ὑπογράψω. Τοῦ ἀπάντησα ἀρνητικὰ: «Ἐγὼ καὶ τὸ τμῆμα μοι εὐρίσκονται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Πατρίδος, ἀλλὰ σὲ ὁργανώσεις δὲν γράφομαι, εἶναι καταστρεπτικὲς γιὰ τὸ Στρά-τευμα». Τὸ ἐπίστευα, τὸ πιστεῦω καὶ θὰ τὸ πιστεῦω. Στὸ Στρατὸ ὑπάρχει μόνον ἡ Ἱεραρχία. Γι’ αὐτὸ πρέπει νὰ ἐπιλέγεται μετὰ προσοχῆς, νὰ εἶναι ἡ κατάλληλη καὶ κυρίως γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ πραγματικότητα ΑΠΟΛΙΤΙΚΗ. Πολιτικὸς προσανατολισμὸς σημαίνει ἸΔΙΟΤΕΛΕΙΑ καὶ ἰδιοτέλεια σημαίνει ΑΝΙΚΑΝΟΤΗΣ. (σελ. 90).

ΟΜΩΣ ὁ στρατηγὸς βρίσκει μιā θαυμάσια δικαιολογία γιὰ τὴν ὑπαρξὴ καὶ τίς δραστηριότητες τοῦ ΙΔΕΑ. Πρόκειται γιὰ μιā ὑγιέστατη ἀντίδραση στὴ διείσδυση τοῦ κομμουνισμοῦ. Γιὰ μιā «Ἀντικομμουνιστικὴ Ἱεραρχία» ποὺ ἀναπληρώνει τὴν κα-νονικὴ, ὅταν ἡ τελευταία δὲν ἐκπληρώνει τὸν ἀντικομμουνι-στικὸ τῆς ρόλο:

«Πιστεύω ὅτι ὁ σύνδεσμος αὐτὸς ἐδημιουργήθη γιὰ νὰ δυνθῇ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τίς ἀλλεπάλληλες κομμουνιστικὲς ἐπαναστάσεις. Τὸν ἐδημιούργησαν τὰ γεγονότα. Καὶ πάλιν ὅμως δὲν ἠγνόησε τὴν Ἀντικομμουνιστικὴν Ἱεραρχίαν. Ἐάν ἡ διαμορφωθείσα τότε «κα-νονικὴ Ἱεραρχία» διὰ τῆς ἀνοχῆς τῆς δὲν ὑπέθαλπε τὴν κομμου-

νιστικὴ ἐξάπλωση, δὲν θὰ χρειαζόταν ἡ ὁργάνωσις καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ ὑπάρξει». (σελ. 90).

«Φαντασθεῖτε νά...»

Ἡ ΑΝΤΙΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ φαντασίωση ἔξ ἄλλου δικαιο-λογεῖ τὰ πάντα. Ἀκόμα κι ὅταν, σὲ τελευταία ἀνάλυση, δὲν ἀνοῖξε μύτη:

«Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ κινήματος παρουσιάστηκαν σπῆτι μας τρεῖς-τέσσερις ἀντάρτες καὶ μιā ἀντάρτισσα ἔκαναν ἐρευνα, εἶπανε στὴ μάνα μοι ὅτι ἐγὼ εἶμαι προδότης φασίστας καὶ ἐπῆραν ὅ,τι πράγματα στρατιωτικὰ εὗρηκαν, (τὰ περισσότερα τοῦ ἀξιωματικοῦ ποὺ προανάφερα) τὴ στολὴ μοι τῆς Σχολῆς Εὐελπίδων, συνέλαβαν τὸν πατέρα μοι καὶ τὸν ὠδήγησαν στὴν ἔδρα τους, ποὺ ἦταν κάπου ἐκεῖ κοντὰ στὴ Λεωφόρο Ἀλεξάνδρας. Ὁ ὑπεύθυνος δὲν ἦταν ἐκεῖ ἐκείνη τὴν ὥρα. Ὅταν ἦλθε ἀρχισε τὴ συζήτηση μὲ τὸν πατέρα μοι, γνωρίστηκαν, εἶδε ὅτι δὲν εἶχε καμμιά κατηγορία, τὸν ρώτησε γιὰ μένα καὶ τελικῶς ἀφοῦ τοῦ ἐπέστρεψε τὴ στολὴ τοῦ Εὐελπίδος τὸν ἄφησε ἐλεύθερο καὶ τοῦ εἶπε: «Κύριε Οἰκονομᾶκο πρόσχε τους γειτόνας». (σελ. 84-85).

ΓΙΑΤΙ, ὁ Στρατηγὸς Οἰκονομᾶκος φαντάζεται τὸν πατέρα «σφαγμένο ὡς φασίστα, στὸ Περιστέρι». Καὶ ἡ ὑπόθεση τοῦ ἀρκεῖ γιὰ νὰ δικαιολογήσῃ ὅλα τὰ «ἀντίποινα» ποὺ ἔγιναν ἀπὸ τοὺς ταγματασφαλίτες συναδέλφους καὶ συμμαθητὲς του στὰ τελευταία χρόνια τῆς κατοχῆς, ποὺ ὑπηρετοῦσαν στὸ «Στρατό». Τὸ γερμανικὸ στρατὸ βέβαια.

«Φαντασεῖτε, ὕστερα ἀπὸ τέσσερα χρόνια γυρίζοντας στὸ σπῆτι μοι, ἀφοῦ εἶχα πολέμησῃ κατὰ τῶν Γερμανῶν νὰ εὕρισκα τὸν πα-τέρα μοι μεταξὺ τῶν πωμάτων στὸ Περιστέρι σφαγμένο ὡς «φασί-στα». Βέβαια τὴν στερεότυπη ἀπάντησιν τὴν ξέρω. Αὐτὰ ἔχουν οἱ ἐπαναστάσεις! Ἐμεῖς ὅμως σ’ αὐτὴν νησιὰ δὲν πειράξαμε κανένα. Οὔτε καὶ στὴν ὑπόλοιπὴ Ἑλλάδα. Ἀντίποινα ἔγιναν καὶ πολὺ φυσικά ἀπὸ ἀνθρώπους ποὺ τοὺς εἶχαν πειράξει. Ἐν πάσῃ περιπτώσει. Ὅχι ὅμως ἀπὸ τὸ Στρατό». (σελ. 85).

Ἐμφύλιος: «φιγούρα», «λούφα» καὶ «πισινὴ»

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑ εἶναι καὶ ἡ ἀνάλυση τοῦ ἐμφύλιου, ποὺ ἐπιχειρεῖ ὁ συγγραφέας μας, γιὰ τὸ πνεῦμα μὲ τὸ ὅποιο ἀντιμε-τώπισαν ὀρισμένοι ἀξιωματικοὶ αὐτὸ τὸ κορυφαῖο γεγονὸς τῆς σύγχρονης ἱστορίας μας.

«Αὐτὸ τὸ ἔμπα-ἔβγα στὴν Ἀλβανία ποὺ ἀνάλογα γινόταν καὶ μὲ τὴν Γιουγκοσλαβία καὶ τὴν Βουλγαρία ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπαρξὴ ξένων στοιχείων στίς τάξεις των, Σλάβων, Σλαβομακεδόνων κλπ. μās ὠδήγησαν στὸ συμπέρασμα ὅτι δὲν ἐπρόκειτο περὶ «ἀδελφοκτό-νου» πολέμου, ταξικοῦ ἢ ἀπλῶς ἀγῶνος πρὸς κατάληψιν τῆς ἐξου-σίας, ἀλλὰ περὶ ἀγῶνος ποὺ ἐσκόπευε αὐτὴν ταύτην τὴν ὑπαρξὴ τῆς Ἑλλάδος, τῆς φυλῆς μας κατὰ πρῶτον μὲ ἀκρωτηριασμόν ἐνός μεγάλου τεμαχίου τῆς καὶ ἐν συνεχείᾳ ἡ ὑποβολῆσιν τῶν φιλῶν στοιχείων νὰ καταλάβουν τὴν ἀρχή. Δηλαδή ἐξηγοῦμαι σαφῶς. Ἐάν οἱ ἀντάρτες ἐκέρδιζαν τὸν πόλεμο θὰ ἐπαιρνε κάποιον μερίδιον

ή Άλβανία, κάτι ή Γιουγκοσλαβία και κάτι ή Βουλγαρία ενώ τό Κ.Κ.Ε. θά κατελάμβανε τήν έξουσία μέ τό υπόλοιπο τής Έλλάδος εις τήν διάθεσιν τοῦ παραπετάσματος». (σελ. 102).

ΑΛΛΑ ἐνῶ ὁ πόλεμος δέν εἶναι «ἀδελφοκτόνος» ἀλλά «ἐθνοαμυντικός», περιέργως τό ἠθικό εἶναι χαμηλό. Ὅσοι μποροῦν ἀπό τούς φαντάρους τήν κοπανάνε.

«Μήπως εἶδαμε, πλὴν ὀλίγων ἐξαιρέσεων, τό παιδί κανενός μεγαλόσχημου κοντά μας, δίπλα μας στόν ἀγῶνα πού δίναμε ὑπέρ θωμῶν καί ἐστίων κυριολεκτικά; Ὅλοι προσπαθοῦσαν ν' ἀποφύγουν τό πικρό ποτήριον, ἄλλοι στά μετόπισθεν, ἄλλοι κατατασσόμενοι στό Ναυτικό καί ἄλλοι στήν Ἀεροπορία». (σελ. 103).

ΑΛΛΑ καί μερικοί ἡγήτορες δέν δείχνουν μεγάλη διάθεση γιά μάχες:

«Κάτι δικά μας τεθωρακισμένα θγῆκαν λίγο ἔξω ἀπό τό Βόλο καί ἔβαλαν «στό γάμο τοῦ караγκιόζη», ἀπλῶς γιά νά δημιουργήσουν ἐντυπώσεις. Μετά τήν «μάχη» συναντήσαμε ἕνα συνάδελφο πού μᾶς διηγήθηκε ἀρκετούς ἡρωϊσμούς ἐκεῖνης τῆς θραδίᾳς. Κατάλαβα ὅτι ἐπρόκειτο περί «φιγούρας». Δέν ἔπεφτα ποτέ ἔξω. Σέ ὅλη του τή σταδιοδρομία «λούφα» καί «φιγούρα» ἦταν ὁ φίλος». (σελ. 97).

ΜΕΡΙΚΟΙ μάλιστα κρατᾶνε καί πισινή γιά καλό καί γιά κακό ἡ ὁποία θά ἦταν βέβαια ἀχρηστέ αν οἱ ἀντίπαλοι ἦταν ὄντως «Βούλγαροι», ὅπως ἰσχυρίζονται οἱ ὁμοϊδεάτες τοῦ κ. Οἰκονομάκου:

«Στό δρόμο ἕνας συνταγματάρχης εἶχε δυό ἐφημερίδες στήν τσέπη του, μιά δεξιά, μιά «δημοκρατική». Τήν τελευταία φαίνεται τήν εἶχε γιά «πισινή»... ἀν τόν ἐπιαναν αἰχμάλωτο. Ἀργότερα διαπιστώσαμε ὅτι τόν εἶχαν γιά «καραγκιόζη» στό Σύνταγμα». (σελ. 98).

Ἔνας Ἄγγλος θρασύς καί κουτός

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ἐπωφελοῦμενοι ἀπό τίς ἐθνικές περιπέτειες ἐγκαθίστανται καί δροῦν οἱ ξένοι συμβουλάτορες. Πρῶτα οἱ Ἑγγλέζοι, πού ὁ Στρατηγός μας ἀντιμετωπίζει ἀρχεῖτᾳ ἀγέωχα:

«Στή Σχολή εἶχαμε ἕναν Ἄγγλο λοχαγό ὡς σύνδεσμο καί σύμβουλο, ὁ ὁποῖος δέν ξέρω τί ἐπαφές εἶχε μέ τήν Διοίκηση, ἀλλά νομίζω ὅτι εἶχε ἀρκετό θάρρος, θράσος καί ἐγωϊσμό ὥσπου μιά ἡμέρα διδάσκοντας ἐγὼ προσωπικῶς ἕνα ἀντικείμενο στούς μαθητάς θέλησε νά μέ διορθώσῃ. Ἦταν ἀπειρος κι αὐτά πού θέλησε νά πῇ ἦταν κουταμάρες. Τόν ἔδωξα ἀπό τό πεδῖον ἀσκήσεων καί τοῦ συνέστησα ὅταν διδάσκω νά μὴν ἐμφανίζεται καθόλου. Ἐπῆρε τά βρεγμένα του καί ἔφυγε». (σελ. 93).

Ἡ «σκοτεινὴ δύναμις» καί ἡ βασιλικὴ ἀνικανότητα

ΑΛΛΑ πολὺ γρήγορα ἀντιλαμβάνεται ὅτι μιά μετεκπαίδευση στήν Ἀμερική – οἱ προστάτες ἔχουν στό μεταξύ ἀλλάξει – θά ἦταν μιά καλὴ κατοχύρωση γιά τή σταδιοδρομία του:

«Λόγω τῆς διενέξεως ἔχει ἀναλάβει τότε τήν Ἀρχηγία τοῦ Στρατοῦ ὁ Βασιλεὺς Παῦλος καί ὁ Διοικητὴς μου ἦταν Ὑπασιστης του. Ἐλα μοῦ λέει νά σέ παρουσιάσω στό Μεγαλειότατο. Πράγματι τήν ἐπομένη ἐπῆγα εἰς τὰ ἀνάκτορα καί μ' ἐπαρουσίασε στόν Βασιλέα. Ἐκεῖνος μέ τό καλοκάγαθο ὕφος πού τόν διέκρινε μέ ἄκουσε, ἀν-

τελήφθη ὅτι εἶχα δίκιο καί διέταξε ἀμέσως νά ἀντικατασταθῶ καί νά μεταβῶ στήν Ἀμερική ὅπως προέβλεπαν οἱ Διαταγές.

Πηγαίνω στή Διεύθυνση τοῦ Ὀπλοῦ καί χολωμένοι ἀπὸ τήν ἀπόδωσῃ Δικαιοσύνης μέ στέλνουν στήν Ἀμερικανικὴ Ἀποστολὴ στό Μετοχικὸ Ταμεῖο Στρατοῦ. Ἐκεῖ ἕνας ταγματάρχης Ἀμερικανὸς μέ ψιλὸ μαῦρο μουστάκι, μελαχροινὸς σάν Πορτορικανὸς γκάγκστερ μέ ἐπληροφόρησε ὅτι ἔφυγε ἡ Ἀποστολὴ γιά τήν Ἀμερική. Κατάλαβα, Διεύθυνσις καί Ἀμερικανικὴ Ἀποστολὴ μέ δουλεύανε». (σελ. 118).

ΕΜΠΛΕΚΕΤΑΙ ὁμως στή διένεξη Παπάγου καί Παύλου καί μᾶς δίνει ἀποκαλυπτικές λεπτομέρειες γιά τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο διοικούνταν τό στράτευμα παρὰ τό Σύνταγμα καί τούς νόμους:

«...Ἀπὸ ὅλη μου ὁμως αὐτὴ τήν περιπέτεια κατάλαβα ὅτι οἱ Ἀμερικανοὶ ἐπεμβαίνουν τόσο στό Στρατό μας, ὅσο ἐμεῖς δείχνουμε μπόσικοι καί ὑποχωρητικοί. Καί ὅτι ἐκτός ἀπὸ τήν Ἱεραρχία στόν Ἑλληνικὸ Στρατό ὑπάρχει καί μιά ἄλλη σκοτεινὴ δύναμις πού ὑπερδυναμίζει. Ποιὰ εἶναι αὐτή; Δέν εἶναι πάντα ἡ ἴδια. Κάθε φορὰ εἶναι καί κάτι ἄλλο. Δέν παύει ὁμως νά ἔχη αὐτὰ τὰ δύο στοιχεῖα: ΥΠΕΡΔΥΝΑΜΙΣ καί ΣΚΟΤΕΙΝΗ. Αὐτὴ ἡ διαπίστωση δέν ἀλλάξε μὲχρι πού ἀποστρατεύθῃκα», (σελ. 118).

Ἐπαιρνε ... καί ἔδινε ὁ τουρκόφιλος πράκτωρ

ΚΑΙ ΘΥΜΙΖΟΥΜΕ ὅτι ὁ Στρατηγὸς Οἰκονομάκος ἀποστρατεύθηκε μετὰ τὴ μεταπολίτευση. Ποιὰ νά εἶναι ἄραγε ἡ «σκοτεινὴ ὑπερδύναμις» πού ἐπεμβαίνει στό στρατό πάνω ἀπὸ τό κεφάλι καί τοῦ ἀρεμάνιου κ. Ἀβέρωφ καί τοῦ παντοδύναμου Ἐθνάρχῃ Καραμανλῇ; Ἰδιαιτέρως ὅταν, ὅπως μπορεῖ νά διαπιστώσῃ καί ὁ συγγραφέας, οἱ Ἀμερικανοὶ ἦταν καί εἶναι Τουρκόφιλοι ἢ «ἐκ πεποιθήσεως ἢ γενικωτέρως κατευθύνσεως».

«Καί ἕνα τελευταῖο μέ τὴ Σχολή. Μαζὺ μας, μέ τούς Ἑλληνες συναδέλφους, φοιτοῦσε καί ἕνας Ἀμερικανὸς Ταγματάρχης. Τὰ ἑλληνικά εἶχε μάθει, ὅπως μᾶς ἔλεγε, στή Στρατιωτικὴ Σχολή Ἑθνῶν γλωσσῶν τῶν ΗΠΑ. Κάτι ἀνάλογο ἔχομε κι ἐμεῖς. Ὅταν τόν ρώτησα πῶς εἶχε ἀποφασίσει νά διδαχθῇ μιά γλῶσσα χωρὶς «ἀντίκρουσμα» μοῦ ἀπήντησε ὅτι εἶχε φίλους Ἑλληνες στήν Ἀμερική καί ἀπεφάσισε νά μάθῃ τὴ γλῶσσα τους. Ἦμουν βέβαιος ὅτι ἦτο πράκτωρ. Ἦταν ἐξυπνότατος. Μόλις τελείωσε ἡ ἐκπαίδευσίς του ἐγύρισε ὅλη τὴ Μέση Ἀνατολή, ὑπηρετήσε ὅλα του τὰ χρόνια στήν Ἑλλάδα, ἔγινε Συνταγματάρχης, ἀπέκτησε γνωριμίες καί φίλους, ἦτο ἐνήμερος ὅλων τῶν προβλημάτων τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ ἦτο Τουρκόφιλος. Δέν γνωρίζω βέβαια ἐάν ἦτο ἐκ πεποιθήσεως ἢ γενικωτέρως κατευθύνσεως. Ὅσο καί ἀν προσπαθῶμε νά τόν κερδίσωμε ἐστάθη ἀδύνατον. Εἶχα ἀντιληφθεῖ ἐπίσης ὅτι τίς φιλίες του εἶχε ἀποκτήσει ὄχι μέ τό ἀζημίωτον. Ἐννοῶ ὅτι παρείχε κίνητρα, προστασία καί ὑποστήριξη. Ἐπαιρνε... καί ἔδινε».

«Ἄτιμοι ψευτοσύμμαχοι»!

ΕΘΝΙΚΙΣΤΗΣ ὁ Στρατηγὸς μας ἐξεγείρεται μπροστά στή δολιότητα τῶν δυτικῶν. Ἀλλὰ ὁ ἀντικομμουνισμὸς του τόν κρατᾷ ἀπὸ τήν ἄλλη μεριά δέσμιος τῆς ΝΑΤΟϊκῆς πολιτικῆς. Μόνη διέξοδος ἡ ἀπόλυτῃ ἀνεξαρτησία πού θά στηριχτεῖ στήν ἐθνικὴ ἐνότητα πού θά τήν πετύχει μόνον κάποιος ὑπεράνθρωπος μεσσίας.

«Ἄτιμοι ψευτοσύμμαχοι ποτέ δέν ὑπῆρξατε εὐκρινεῖς μαζὺ μας. Τί ἄλλο θέλετε νά σᾶς δώσουμε; Τὸ αἷμα μας τό πήρατε, τὰ λεφτά μας, τὴν εὐκρινειά μας, τὴν ἀγάπη μας, τό ἔδαφός μας. Πότε θά γίνετε ἀνθρωπῶι, ἀντρες σωστοί! Μοῦ ἔκανε ἐντύπωση πῶς αὐτὸς ὁ λαὸς κατῶρθωνε καί πολεμοῦσε, πῶς διετηρεῖτο ἔτσι μεγάλως. Μά γιά τήν πατρίδα του εἶναι σωστός. Καί ἀφοῦ εἶναι γιά τόν ἑαυτό τους σωστοὶ δέν μπορεῖ νά εἶναι καί γιά τούς ἄλλους, γιά μᾶς. Ἐτοὶ ἄτιμα μᾶς φέρθηκαν πάντα. Γι' αὐτοὺς οἱ Ἑλληνες πότε γίνονται Γερμανόφιλοι καί πότε Ρωσόφιλοι. Εἴμαστε δυστυχῶς συναίσθηματικοί. Ἐσχῆμα γρήγορα. Ἐσχῆμα τὴ Μικρασιατικὴ καταστροφὴ καί τόν ἄτιμο ρόλο πού παίξανε τότε. Σέ λίγα χρόνια θά ξεχάσωμε καί τόν ἄτιμο ρόλο πού παίξανε στή Μέση Ἀνατολή γιά νά μᾶς διαλύσουν τὸ Στρατό. Καί τὴ Κύπρο, θά ξεχάσωμε. Καί ὅλες τίς προσβολές πού μᾶς κάνουν. Μόνον ὅταν ἐνθωοῦμε τότε ὑπάρχει περί-

Κάθε Κυριακὴ

Εξόρμηση

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Συγκινημένος μου είπε: «Μέ συγκινήσατε και μέ έκάνατε νά αίσθανθώ υπερήφανος!».

Είς αντίλλαγμα μετά διετίαν μέ άπεστράτευσε...! έμπαιζων τόν ίδιον τόν έαυτόν του... Δέν έβαζα... πλάτη, όπως κατ' επανάληψιν μου διεμηνύετο...

‘Ο πρωθυπουργός και ό στρατηγός. Φωτογραφία και λεζάντα από τό διδύλιό

πτωσις κάτι νά γίνη. Πώς όμως και τότε θά ένωθούμε; Τι είν' αυτό που θά μάς ένωση; Ποιός θά τό έπιτύχη;». (σελ. 83).

Αί μανιώδεις σύζυγοι και τά κομφορ

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ θά έρθει δέβαια άργότερα μέ τά γνωστά άποτελέσματα. Άνάμεσα σέ μιάν έκστρατεία στήν Κορέα, μιά διαμονή στήν Κύπρο και μιά μετεκπαίδευση ό άξιωματικός έχει τόν καιρό νά άφιερώσει λίγες σκέψεις σ' αυτήν που τόν βoηθάει ν' άνέβει: τή σύζυγό του.

«Αυτή είναι εκείνη, ή όποία θά ρυθμίση τόν οικογενειακό προϋπολογισμό ώστε ή οικογένεια νά κινηθί μέσα στά όρια τής άξιοπρεπείας.

Αυτή που θά υποδεχθί τούς φίλους και συναδέλφους του συζύγου της και θά τόν άναδείξη κοινωνικώς. Αυτή θά φροντίση γιά τήν εύπρεπή του εμφάνιση. Αυτή είναι που θά τόν άκολουθήσθι άδιστακτα στήν δυσμενή μετάθεση και αυτή που θά δεχθί νά κατοικήσθι σέ έπαρχιακό σπίτι που δέν διαθέτει τά άπαραίτητα «κομφορ». Αυτή είναι τά πάντα!

‘Ο σύζυγος - άξιωματικός στήν ύπηρεσία του, φροντίζει νά προσδεύσθι πρός όφελος τής οικογενείας του. Τίς όλίγες ελεύθερες ώρες του άφιερώνει στήν οικογένειά του και τότε προσπαθεί νά δώσθι, τόν ελάχιστο αυτό χρόνο, ότi τής έχει άποστερήσει λόγω τής υπερβολικής άπασχολήσεώς του.

Αί σύζυγοι πρέπει νά άποφεύγουν τίς συγκρίσεις μέ άλλες συζύγους, ή του «άναξίου» συζύγου μέ τόν «τάδε» ή τόν «δείνα» έπιτυχημένο. ‘Εξωθούν μ' αυτόν τόν τρόπον τόν σύζυγό τους, νά αντιπαθί τούς συναδέλφους του και πολλές φορές νά μετέρχεται μέσα άντισυναδελφικά γιά νά τούς ύποσκελήσθι». (σελ. 146).

ΔΥΣΤΥΧΩΣ στίς έπαρχιακές φρουρές έλλοχεύει ένας σατανικός έχθρός του στρατιωτικού ήθους: ή τράπουλα.

«Τό ελάττωμα παρέμεινε στό Στρατό μας τό μεταλαμπαδεύσαμε δέ και εις τās συζύγους μας, αί όποίαι έγιναν πλέον μανιώδεις. Τά χαρτιά μας πάντως στήν άξιολόγηση έρωτούν: «Ρέπει πρός τήν χαρτοπαιξίαν;» ΟΧΙ άπαντούν στερεοτύπως οί Διοικηταί και άς ξεμεροβραδιάζονται στή πράσινη τσόχα οί άξιολογούμενοι παίρνοντας ό ένας τό μισθό του άλλου». (σελ. 69).

«ΑΥΤΟΣ ό Νάσερ τής ‘Ελλάδος»

ΕΝΩ λοιπόν από τόν ‘Εθρό ως τήν Κύπρο οί άξιωματικοί μας χαρτοπαίζουν, μαζί μέ τās μανιώδεις συζύγους τους, προχωράει πρός τό προσκήνιο μιά μυστηριώδης φυσιογνωμία. Δέν έχει ούτε πρόγραμμα, ούτε άπόψεις. ‘Όμως δέν εργάζεται «γιά κανένα κόμμα». Κι αυτό άρκεί γιά νά τόν ύποδεχτεί ό συγγραφέας «μετά βάλων και κλάδων»:

«Διάσπαρτα είχαν άκουσθί κάτι φήμες: ‘Ο Νάσερ’ τής ‘Ελλάδος. Προσωπικά πιστεύω στίς φιλοδοξίες. ‘Εάν δέν ύπάρχουν δέν ύφίσταται πρόοδος, εξέλιξης. Από τήν άλλη μεριά έχομε άπηυδύσει από τήν έλλειψη προγράμματος και από τήν προχειρότητα και τήν έπιπολαιότητα που άντιμετωπίζουν οί άρμόδιοι τά προβλήματα τής Πατρίδος μας. ‘Όλοι περιμένουμε έκάστοτε τό «Μεσσία». Γιατί νά μήν είναι: «Αυτός». ‘Εάν άξίζει, νά τόν βοηθήσωμε όλοι. Δέν πρέπει νά μάς φοβίξη ή όνομασία που θά δώσουμε στό Πολίτευμα. Δέν νομίζω ότi ή όνομασία τό διαμορφώνει αλλά οί άνθρωποι που Διοικούν δίδουν τόν τόνο τής σκληρότητας ή τής μετριοπαθείας. ‘Υπήρξαν περίοδοι πλήρους «δημοκρατίας» στήν ‘Ελλάδα και οί άντίπαλοι του κόμματος που κυβερνούσε δέν έτολμούσαν νά βγούν στό δρόμο, κι' άν έθγαίαν έδέροντο άνηλεώς. ‘Η διαπίστωσις μου πάντως ήτο ότi «ΑΥΤΟΣ» δέν ειργάζετο γιά κανένα κόμμα. ‘Ο ίδιος θά Διοικούσε και θά ΕΠΕΒΑΛΕ τό καθεστώς του». (σελ. 142).

«Κοινωνική επανάσταση μέσα στό στρατό»

ΑΞΙΑ ιδιαίτερης προσοχής είναι ή άνάλυση που γίνεται γιά τήν άποδοχή τής 21ης ‘Απριλίου από τούς άξιωματικούς, σάν ιδιαίτερο κοινωνικό στρώμα. ‘Η ίδιομορφία του στρατιωτικού επαγγέλματος τροφοδοτεί τήν άνάγκη πολέμων και πραξικοπημάτων:

«Είχε πλήρως διαπιστωθί τόσο από τούς άρμόδιους φορείς όσο και από τούς ενδιαφερομένους ότi ή πυραμίς του σώματος τών ‘Αξιωματικών είχε διογκωθί περί τό μέσον της, δηλαδή εις τούς βαθμούς του λοχαγού και του ταγματάρχου. ‘Εάν δέν έλαμβάνετο μέριμνα νά λάβη χώραν εκτόνωσης πρός τά άνω, έπρομηνύετο έκρηξις. Αί έκρηξεις δέ αυτού του είδους ήσαν επικίνδυνες. Μέ διαθεβαίωσαν ότi εξ όσων γνωρίζω τό γεγονός μελετάται και θά λυθί προσεχώς. Περί τό 1960 πράγματι όταν άκόμη ύπηρετούσε στή Κύπρο έγινε μιά έθελουσία έξοδος, ή όποία έν πολλοίς έσημείωσε άποτυχία, όδιό τό πρόβλημα δέν έλύθη. ‘Αντιθέτως ή Κυβέρνησις απέκτησε και άλλους έχθρούς. ‘Η ‘Επανάστασις τής 21ης ‘Απριλίου έλυσε τό πρόβλημα. ‘Η έκρηξις είχε συντελεσθί. Οί άξιωματικοί άνέπνευσαν. Νομίζω ότi αυτή είναι ή φιλοσοφία όλης αυτής τής άναταραχής εις τό Στράτευμα από ‘Απριλίου 1967 και έπέκεινα. ‘Η επανάστασις ήταν «ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ» μέσα στό Στρατό. Οί άξιωματικοί και ίδια οί κατώτεροι, επέλυσαν ώρισμένα προβλήματά τους. ‘Εδω όμως ήταν ή κρίσιμη στιγμή. ‘Επρεπε οί Διοικηταί, οί άνωτέρων βαθμών νά κρατήσουν και νά μή γίνουν ύποχείριοι τών μικρών και ίδια αυτών που αυτοί ένόμιζαν, κακώς, ότi τούς «περνούσε». Μέ τούς περισσότερους δέν έγινε αυτό, κι' έτσι ξεπεσαν στά μάτια τους. Καί δημιουργήθηκε τό άλλο φαινόμενο: «Τρώγοντας έρχεται ή όρεξις» δηλαδή ν' άνεβούμε πιο ψηλά. Διώξε και διώξε μέ τό πρόσχημα ότi δέν είναι «δικός μας» μέχρι που φθάσθι στόν ‘Ιωαννίδη. ‘Εδίωξε κι αυτός. Τελικά τήν ταφόπετρα τήν έβαλε ή μεταπολίτευσις που από φόβο, μισαλλοδοξία, εκδικητικότητα και έλλειψι πολιτικής, διπλωματίας και προοπτικής συνεπλήρωσε τό εκκαθαριστικό της έργο και τήν διχόνοια, στό Στράτευμα που θά κρατήσθι γιά πολύ καιρό άκόμη άν δέν ληφθούν έστω και τώρα, μέτρα ή άν δέν σώσθι τό Στράτευμα κάποιος... πόλεμος, που είναι φυσικά άνεπιθύμητος από όλους και που τελικά θά έπισωρεύσθι ένα σωρό άλλα προβλήματα». (σελ. 168, 169).

«Δέν συνήντησα πουθενά δυσάρεσκεια...»

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ Οικονομάκος δίνει στό λαοπρόδλητο καθεστώς τής 21ης ‘Απριλίου ένα σύντομο κυβερνητικό πρόγραμμα, που όρίζομε μάλλον άφελές, κι' άς μάς συγχωρήσθι γι' αυτό.

«Όταν έφθασα στήν ‘Ελλάδα έξέθεσα στούς άρμόδιους πώς έβλεπα έγώ τήν κατάσταση σάν τρίτος. Πρώτα - πρώτα ότi επρεπε νά επανέλθι ή πειθαρχία στό Στράτευμα. ‘Υστερα ότi πρέπει νά γίνωνται έργα, χωρίς αυτά νά διατυμπανίζονται από τά μπαλκόνια και τρίτον νά περιορισθούν οί λόγοι ενός προσώπου δίπλα στό όποιο πρέπει νά τοποθετηθί κάποιος που νά του «τραβάη τό σασκάκι». Αυτός που τά είπα μέ άκουσε μέ προσοχή και εκράτησε σημειώσεις. Συνεφώνησε δέ άπόλυτα μαζί μου ότi είχα δική. ‘Εμίλησα μέ πολύ κόσμο. Μέ ανθρώπους σοβαρούς και άλλους που μου είχαν έμπιστοσύνη και μπορούσαν νά εκφραστούν έλεύθερα. Δέν συνήντησα πουθενά δυσάρεσκεια γιά τό καθεστώς που είχα επιβληθί». (σελ. 68).

ΑΥΤΑ μάς λέει ό έξοχος αυτός διανοητής. ‘Αλλά θά επανέλθουμε προσεχώς μέ ένα άκόμα, σύντομο, σημείωμα πρός τέρψιν και μάθησιν τών άναγνωστών μας.

Η χρητική επίσκεψη του Νέστορος στο χώρο των ανώγειων

‘Η σημασία μιᾶς παράδοσης στόν καιρό μας

Μέ τη σειρά μας κι εμείς τιμήσαμε την πρωτοβουλία και την πρόσκληση του κ. Χατζηδάκι και ακολουθήσαμε τό δρόμο γιά τ’ Ανώγεια, τόπο συνάντησης και συζήτησης γιά τή σημασία μιᾶς λαϊκῆς παράδοσης. “Αξία ἡ ἰδέα κι ἄξια ἡ προσπάθεια. Πρώτη στό εἶδος τῆς θά λέγαμε, πού λειτουργεῖ σάν δείγμα καί σάν πρόκληση, στό ἐμφανῶς πλέον παρατηρούμενο, πολιτιστικό κενό τοῦ τόπου.

‘Η «παράδοση» θέμα-ἀφορμή γιά τή «συνάντηση», ἐντοπίστηκε σ’ ἓνα χώρο πού βιώνει καί σήμερα – ἔστω καί μεταλλασσόμενη – μιᾶ παράδοση. Καί ἡ «συνομιλία στό καφενεῖα» πού πρότεινε ὁ Μ. Χατζηδάκις, ἐν εἰδει συνέχισης τῆς θεωρητικῆς ἐκδοχῆς τῆς «παράδοσης», πού διατυπώνονταν στό κλειστό «φουαγιέ» τοῦ δημαρχιακοῦ μεγάρου μέσ’ ἀπό τίς ὁμιλίες τῶν συνέδρων – εἰσηγητῶν, σκόπευε ἴσως στή μέθεξη τοῦ Λόγου τῶν διανοουμένων τῆς «συνάντησης» μέ τό Μῦθο τῆς πρακτικο-ἐμπειρικῆς συνειδήσεως τῶν Ἀνωγειανῶν (τό σχῆμα Λόγος-Μῦθος, τό δανειζόμαστε ἀπό τό κείμενο τῆς κ. Νέστορος πού παρατίθεται σ’ αὐτές τίς σελίδες). ‘Η τελευταία, δάνεια στή σύλληψή της, πρόταση, μᾶς ἀνοίγει ἴσως ἓνα εὐρύ πεδίο προβληματισμοῦ γιά τά πολλά καί σημαίνοντα φαινόμενα πού παρατηροῦνται πρόσφατα στό σώμα τῶν Ἑλλήνων διανοουμένων στή

σχέση τους μέ τήν παράδοση. Ὅρισμένα ἀπ’ αὐτά τά φαινόμενα ἐκφράστηκαν μέ ἐνάργεια στή «συνάντηση στ’ Ανώγεια». Τόσο στούς «καλεσμένους», ὅσο καί στήν ἰδεολογία στή σχέση τους μέ τό χώρο καί τούς κατοίκους του, καθῶς συνεῖχε αὐτή τή σχέση. ‘Η δημοσιογραφική φιλολογία γιά τ’ Ανώγεια, μέσ’ ἀπ’ τίς στήλες τῶν καθημερινῶν ἐφημερίδων, κινήθηκε μεταξύ τῆς ἀποσπασματικῆς ἀναπαραγωγῆς τῶν κειμένων τῶν συνέδρων καί προσπάθειας γιά δημοσιογραφική στό ρυθμό – ἀλλά καί φιλολογικῆς στό ἦθος – μεταφορά τοῦ κλίματος τῶν Ἀνωγειῶν «ἐν μέσῳ» συνάντησης. Καί σίγουρα ὁ καθημερινός τύπος συνέβαλε κατά πολύ στή δημοσιοποίηση αὐτοῦ τοῦ πολιτιστικοῦ συμβάντος, πού στούς πρωταγωνιστές του θά πρέπει νά δώσουμε προεξάρχουσα θέση καί στή δημοτική ἀρχή τῶν Ἀνωγειῶν. Σάν δείκτη τοῦ ἐνδιαφέροντος πού ἐκφράστηκε ἀπό τόσους καί τόσους ἐπώνυμους καί «ἀνώνυμους», ἀλλά καί σάν προσπάθεια νά παρουσιάσουμε διάφορα κείμενα ἀπ’ τ’ Ανώγεια πού θεωρήσαμε ὅτι ἀνταποκρίθηκαν στό θέμα καί παρουσίαζαν μιᾶ θεματολογική πολυμέρεια.

Σ’ αὐτό τό τεῦχος παρουσιάζουμε τέσσερα κείμενα:

Τό πρῶτο κείμενο, τοῦ **Μάνου**

Χατζιδάκι, «ἀνοιγμα» τῆς συνάντησης, ἀλλά καί ἐξομολόγησι τοῦ ἴδιου τοῦ δημιουργοῦ, μᾶς εἰσάγει μέ τήν ἀμεσότητα τοῦ ποιητικοῦ του λόγου στό Μῦθο καί τή βιωμένη οὐσία του.

Τό δεύτερο εἶναι τοῦ ἱστορικοῦ **Φίλιππου Ἡλίου**, μέ τό ὅποιο καί ἀνοίξε ἡ «συνάντηση». Μιά εἰσαγωγή σέ κάποιες ἰδεολογικές «σταθερές» πού περιγράφουν τά ὅρια διαφόρων ἐρμηνευτικῶν ἐκδοχῶν καί θέσεων γιά τήν παράδοση καί λειτουργεῖ ταυτόχρονα καί σάν ἐργαλεῖο μιᾶς γενικότερης μεθοδολογίας, μέ προκαταρκτικές προτάσεις γιά τήν προσέγγισι αὐτοῦ τοῦ χώρου.

Τό τρίτο ἀνήκει στήν καθηγήτρια τῆς ἑδρας τῆς λαογραφίας στό πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης **Ἀλκη Κυριακίδου Νέστορος**. ‘Η κ. Νέστορος δέν ἔκανε εἰσῆγησι στ’ Ανώγεια. Ἐμεῖς θεωρήσαμε σωστό νά τῆς ζητήσουμε ἓνα κείμενο, ἔστω κι ἂν ἐγγράφεται στά... «παραλειπόμενα».

Τό τέταρτο κείμενο εἶναι τοῦ καθηγητῆ **Δ. Μαρωνίτη** καί ἀποτελεσε κατά κάποιο τρόπο τό «κλεισιμο» τοῦ τριήμερου τῶν εἰσηγήσεων-παρεμβάσεων.

Στό ἐρχόμενο τεῦχος θά δημοσιεύσουμε τήν εἰσῆγησι τῆς **Ἑλένης Καραϊνδρου**, αὐτῆν τοῦ **Ἐρατοσθένη Καψωμένου**, καθῶς καί ὅσα μᾶς εἶπε στ’ Ανώγεια ἡ **Ἀγγελική Φωτοπούλου**, ἐκπρόσωπος τοῦ περιοδικοῦ «Καθέφτης».

Μυθολογικά τῆς παράδοσης

τοῦ Μάνου Χατζιδάκι

Τῇ συζήτηση ἀνοίξε ὁ Μάνος Χατζιδάκις πού παρουσίασε τό δήμαρχο Ἀνωγειῶν Γιώργο Κλάδο, τόν διευθυντή τοῦ Τρίτου Προγράμματος Γιώργο Κουρουπό καί τόν Πρόεδρο τῆς Μουσικῆς Ἀκαδημίας Κρήτης Γιώργο Δεληγιαννάκη. Καί ὀρίζοντας τά «διαδικαστικά πλαίσια» ἄρχισε τή σύντομη εἰσήγησή του:

 Καλωσορίσατε καί ἀπό μένα νιώστε σπίτι σας· ἀπλῶς ὅσο σᾶς ἐπιτρέπουν τά καθίσματά σας, συνομιλεῖτε, διακόψτε ἂν θέλετε, χωρίς νά σᾶς περάσει ἀπ' τό νοῦ δι' συνεδριάζουμε σοβαρά, χωρίς αὐτό νά σημαίνει ὅτι δέν θά μιλήσουμε σοβαρά. Ὅλοι σας εἶστε ἐπώνυμοι καί ἄξιοι γιά νά χειριστεῖτε ὑπεύθυνα ἢ ἀνεύθυνα, κατά πῶς προτιμάτε, τό θέμα τῆς παράδοσης πού τρεῖς μέρες ἐδῶ στ' Ἀνώγεια πρόκειται νά μᾶς ἀπασχολήσει.

Μά πρὶν ἀρχίσω, θέλω μέ τή σειρά μου νά εὐχαριστήσω τ' Ἀνώγεια τοῦτη τή φορά, ὁλόκληρο τό χωριό καί τοὺς κατοίκους του, πού μᾶς φιλοξενοῦν καί μᾶς προσφέρουν ἀγάπη, βοήθεια καί συμπαράσταση στήν προσπάθεια πού ἀναλάβαμε, σάν Τρίτο Πρόγραμμα καί σάν Ἀκαδημία Μουσικῆς τῆς Κρήτης, νά ὀργανώσουμε διαλόγους μέσ' στοὺς ἐλληνικούς χώρους, μέ πολυδιάστατα καί ζωντανά θέματα, πού ἀπασχολοῦν καί ἐνδιαφέρουν ὅλους μας.

Καί φυσικά μαζί μέ τοὺς Ἀνωγειανούς, θέλω νά εὐχαριστήσω πρῶτον καί καλύτερον, τόν ἀγαπητό μας δήμαρχο Γεώργιο Κλάδο, πού ἄξια ἐκπροσωπεῖ ἐτοῦτο τό χωριό, τό γεμῖτο δύναμη, ὁμορφιά καί πλούσια πρόσφατη ἱστορία. Χωρίς τοὺς Ἀνωγειανούς, τόν δήμαρχο καί τοὺς συμβούλους του, καί αὐτοὺς πού μᾶς δεχτήκανε στά σπίτια τους, δέ θά ἔχαμε τήν χάρη καί τή γοητεία πού μᾶς παρέχει ἡ φιλοξενία τους, οὔτε καί μιᾷ ἀνεξίτηλη ἀνάμνηση γιά τά κατοπινά μας. Καί τοὺς εὐχαριστοῦμε γιά ὅλα αὐτά, ἀπ' τήν ψυχή μας.

Εὐχαριστῶ καί σᾶς πού ἤρθατε δῶ πέρα, καί ὅσους θά ῥθοῦνε αὐριο ἢ μεθαῦριο, μὴν ἔχοντας καιρό νά μείνουνε κοντά μας καί τίς τρεῖς μέρες. Ἀκόμα εὐχαριστῶ καί αὐτοὺς πού δέ θελήσανε νά ῥθοῦνε, καί αὐτοὺς πού ἀρνήθηκαν πεισματικά, καί αὐτοὺς πού τ' ἀμελήσανε. Γιατί χωρίς ἀμφιβολία, ὅλοι μαζί ἀπόντες καί παρόντες θά συντελέσουμε στό νά περάσουμε ὁμορφα καί νά μιλήσουμε μέ πάθος ἢ καί χωρίς πάθος, γι' αὐτό πού συνηθίσαμε ν' ἀποκαλοῦμε ἐλληνική παράδοση. Ἐλπίζω νά κρατήσετε φωτογραφίες, προγράμματα, ἀποκόμματα, κουνόπνια, κάρτ ποστάλ καί αὐτόγραφα, ὥστε ν' ἀποτελέσουν κάποτε παράδοση γιά τά παιδιά σας (γιά ὅσους ἔχουν ἢ θά κάνουνε παιδιά).

Καί πρῶτ' ἀπ' ὅλα, τί θά πεῖ παράδοση.

 Εἶν' τά παιδιά, εἶναι οἱ πρόγονοι, εἶναι συνθήεια γιά ὑποχρέωση; Εἶναι κάτι πού μᾶς παρέχει ἀσφάλεια... ταυτότητα καί σιγουριά, ἢ ἐμπόδια, ἀναστολές καί ἀποθάρρυνση γιά μιᾶ... πρὸς τ' ἄστρο ἐκτόξευσή μας; Πῶς εἴμαστε τοποθετημένοι ἀπέναντί της, εἶναι Κυρία, παρθένα ἢ γριά; Καί πῶς μᾶς φανερώνεται ἐντός μας; Μὲ μιᾷ ἐσωτερικῇ διεργασία, ἀπὸ ἀνάγκη πού πολλές φορές μᾶς ὀδηγεῖ στό δάθος τῶν πηγῶν μας, ἢ ἀπὸ διάθεση νᾶμαστε κάτι διαφορετικό, νά ξεχωρίζουμε ἀπ' τοὺς ἄλλους; Εἶναι παράδοση οἱ συνθήειες τῶν πατέρων μας, οἱ παλιές φωτογραφίες τῶν συγγενῶν μας, πού σκονισμένες χάνονται στά συρτάρια, ἢ ἐκεῖνο τό φῶς πού μᾶς ἀποκαλύπτει, τό ἀποτύπωμα τῶν δακτύλων μας, τό περίγραμμα τοῦ σώματός μας, ἢ σκιά μας;

Ἰδιαίτερα τοῦτο τό χρόνο πού τήν γιορτάζουμε καί ἐπίσημα, μᾶς ἤρθε ὁ πειρασμός νά θέσουμε τό ἐρώτημα: Τί πάει νά πεῖ παράδοση;

Στίς μέρες μας πολύ γιορτάζονται τά «παραδοσιακά» καί προστατεύονται ὄχι μόνο ἀπ' τίς ἀρχές, ἀλλά καί ἀπὸ τοὺς συλλόγους, καί ἀπὸ τά γυμναστήρια, καί ἀπὸ τά κόμματα καί τίς πολιτικές παρατάξεις. Θᾶχτε ἀκούσει πῶς ὅλοι σκίζονται νά μὴ χαθεῖ τό πρόσωπό μας, τά ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά μας, καί δίχως νᾶχουμε δραχμὴ ἀποφασίζουμε τή διατήρηση κάθε σπιτιοῦ καί κάθε χώρου, μέσ' στὸν ὁποῖο κάποιος πρόγονος ἔζησε, σκέφτηκε ἢ τέλος πάντων ἐφτιαξε κάτι. Χώρια πού ὑπάρχουν ἐκπομπές στήν Τηλεόραση, ὅπου καλοδιατηρημένες Κυρίες μὲ ὀδοντιατρικὴ ἄρθρωση καί συνεχῶς δακρύζοντα μάτια, προσπαθοῦν νά μᾶς πείσουν πῶς κάθε πρόγονος, ὅλοι οἱ πρόγονοι, ἀρκεῖ νά μὴν εἶναι κάποιος ζωντανός, ὑπῆρξαν ὅλοι τους, ὑπέροχοι, γενναῖοι καί ἐθνικοί. Καί δέν χωρᾶνε αὐτά ἀμφισβήτηση καί κριτική. Ἀποτελοῦν παράδοση ἐθνική. Ὅμως ἔχουμε καί μιᾷ διαφορετικὴ παράδοση, ἥς τήν ποῦμε, πιό προοδευτική. Μέσ' τήν ὁποία ὁ συμπαθὴς μας Μουφλουζέλης, κάνει περίπατο μέ τὸν στρατηγὸ Μακρυγιάννη, σέ ὥρες ἀπογευματινές. Ὁ πατὴρ ἡμῶν Βαμβακάρης μελοποιεῖ σέ ἦχο πλάγιο τῇ Γυναικί τῆς Ζάκυνθος τοῦ Διονυσίου Σολωμοῦ. Καί ἡ Μαντῶ Μαυρογένους χορεῦει βαρὺ ζεῖμπέκικο μέ τήν Ρόζα Λούξενμπουργκ, τήν Πασιονάρια ἢ τήν Πηνελόπη Δέλτα, ἐνισχύοντας ἔτσι τό κίνημα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῶν γυναικῶν.

Καί ὅλ' αὐτά, μᾶς συντηροῦν τά τελευταῖα δέκα χρόνια, σ' ἓνα ἐκτυφλωτικό πανόραμα μέ μολυσμένο ἀγέρα, μέσ' στὸν ὁποῖο κινούμεθα ὅλοι μας ἀνώνυμοι καί ἐπώνυμοι, γιά νά συνθέσουμε τελικά μιᾷ καινούρια καί συγχρονισμένη ἐθνικὴ φυσιογνωμία, κατάλληλη γιά ἀφίσες καί γι' ἀναγνωστικά σχολείων κατωτάτης ἐκπαιδύσεως. Ἐτσι, λέμε, θά μποῦμε στήν αἰωνία Εὐρώπη. Ἐνῶ ἄλλοι φωνάζουν πῶς ἔτσι θά ἐξαφανιστοῦμε μέσ' στή μεγάλη Εὐρώπη. Σημασία ἔχει πῶς εἶτε χαθοῦμε, εἶτε χωθοῦμε, θάμαστε μέσα στήν Εὐρώπη. Κι ὅσο γιά τήν φυσιογνωμία, ἥς ἀρκεστοῦμε στήν ἀπλή Μεσογειακή. Ἡ ἡμιμαθὴς προσήλωση τῶν νέων μας στά «παραδοσιακά» καί ἡ χρῆση τῶν στοιχείων τους ἀνεξέλεγκτα, μαζί μέ τίς φιλότιμες προσπάθειες τῶν «εἰδικῶν καλλιτεχνῶν τοῦ σήμερα» – τά πάντα σέ εἰσαγωγικά –, νά συνυπάρξει ὁ Μάρκος Μπότσαρης μέ τόν Γκεβάρα, περιέχουν, ἂν ὄχι κίνδυνο, τουλάχιστο κάτι σάν γελοιοποίηση καί μιᾷ καχυποψία, γιά τήν εὐκολία παρουσία τῆς παράδοσης στά πόδια μας. Συγχρόνως δέ, ἀποτελεῖ καί ἀναστολή γιά κάθε σοβαρότερη προσπάθειά μας νά θγοῦμε ἀπ' τ' ἀδιέξοδο τῶν καιρῶν, σάν σύνολο, σάν ἔθνος καί σάν ἄτομα.

Γιατί, νά ποῦμε τήν ἀλήθεια, ἡ ἀφελὴς ὑπενθύμιση τῆς ἐκ παραδόσεως ἀρετῆς μας καί τῆς παραδοσιακῆς γραφικῆς ἰδιότητάς μας, ἂν δέν προκαλεῖ θυμῆδια, τουλάχιστον ἐνισχύει τὸν τουρισμό, εἶναι ἐμπορεύσιμη – πού λένε, καί στοχεύει στό νά ἐνισχύσει τό ἐθνικὸ μας φρόνημα. Ἄλλο, ἂν μέ τό ἐμπόριο τοῦ γραφικοῦ ἐκπορνεύεται ἡ ἐθνικὴ μας εὐαισθησία καί μέ τήν συνεχὴ πλύση ἐγκεφάλου περὶ τοῦ ἐθνικοῦ, διαδρώνεται ἡ ψυχικότητά μας καί ἡ πνευματικὴ ἀντοχή μας.

 Ἀλλὰ τί γίνεται μέ τήν αὐθαιρεσία τῶν ἀσυμβίβαστων καί ἐπαναστατημένων νεολαίων, πού ἀνακαλύπτουν ἀπαίδευτες προεκτάσεις ἡρώων καί γεγονότων τοῦ καιροῦ μας μέσα στήν τοπικὴ παράδοση; Πῶς ν' ἀντιδράσει κανεὶς στίς ἀφελεῖς διὰ λόγου ἐρμηνεῖες τῶν ποιητικῶν κειμένων, καί στήν ἀκόμη ἀφελέστερη μουσικὴ τους κάλυψη; Στ' ἀλήθεια, εἶναι παιδεία σήμερα νά ἐρμηνεύει ἡ Ρόζα Ἑσκενάζυ καθυστερημένα καί λυπητερά τοὺς προπολεμικοὺς καί ἀνώνυμους ρεμπέτες, πλάι σέ μεγαλοφάνταστα καί ἀκόμη ἀφελέστερα μελωδικὰ ντυσίματα τῶν λόγων τοῦ Μακρυγιάννη ἢ τοῦ Σεφέρη ἢ τοῦ Καδάφη; Κι αὐτό εἶναι παράδοση; Καί στ' ὄνομά της φυσικὰ λειτουργεῖ μιᾷ καλοστημένη μηχανῇ πού μᾶς ἐξουθενώνει. Κι ὅμως γιά ὅποιον σκέπτεται καί γιά ὅποιον ἔχει τουλάχιστον τήν πρόσφατη συν-

έχεια του τόπου μέσα του, θά είναι σέ θέση ν' αντιληφθεί πώς τό μόνο πού δέν μᾶς χρειάζεται πιά είναι τό γραφικό, ἡ παράσταση, οἱ ἄλλοτινές συνήθειες. Γιατί ὅλ' αὐτά δέν μᾶς ἐνώνουν μέ τούς προγόνους μας, ἂν δέν τούς ἔχουμε ἤδη μέσα μας, τοποθετημένους ἀνεξίτηλα. Καί γεννιέται πάλι ἕνα ἄλλο ἐρώτημα. Πόσο μᾶς είναι ἡ παρουσία τούς χρήσιμη ἐντός μας; Καί ἰδιαίτερα σέ τούτους τούς καιρούς; Γιατί οἱ νεκροί, ὡς γνωστόν, μᾶς συγκρατοῦν ἀπ' τό κακό, ἀλλά καί μᾶς κρατᾶνε δέσμιους στή Γῆ, δέ μᾶς ἀφήνουν νά πετάμε ἂν δέν τούς ἀρνηθοῦμε. Χωρίς πάλι αὐτό νά σημαίνει πώς ἔχουμε ἀνάγκη ἀπό μιά χωρίς ὄρια παρουσία τους. Ὅταν μετά τόν πόλεμο ὁ Πικιώνης μέ μαθητές του τοποθετοῦσε μέ περίσσια προσοχή τό ἕνα πετραδάκι πλάι στό ἄλλο στοῦ Λουμπαρδιάρη, ὁ Ἐλύτης εἶχε καί ὅλας ἀνακαλύψει μέ τή βοήθεια τῆς Μαρίας καί τῆς Ἑλένης του, τό Αἶγαιο, ὁ Ἑγγονόπουλος τά σπῖτια τῶν Ἰωαννίνων καί ὁ Μόραλης μέ τόν Νικολάου τίς πόρτες καί τά παραθύρια τῆς Αἰγίνας καί τοῦ Πόρου. Ὁ Σικελιανός ἔκανε παρέα μέ τόν Σωτήρη τόν Σπαθάρη στή Κηφισιά καί ὁ Καζαντζάκης ἔγραφε τήν Ἀσκητική του ἀπομονωμένος στήν Αἶγινα. Τότες καί ἐγώ, γνήσιο παιδί ἐκείνου τοῦ καιροῦ, πρωτοανεκάλυπτα χωρίς μεθύσια καί ναρκωτικά, μονάχα μέ βαρὺ γλυκό, τόν Μάρκο, τόν Τσιτσάνη καί τόν Δασκαλάκη. Πρὶν τριανταπέντε χρόνια...

Νά μήν ξεχνᾶμε ἐπίσης πώς ἡ χώρα ἦταν κατεστραμμένη ἀπ' τόν πόλεμο, τήν κατοχή καί τούς Γερμανούς καί τό ἐπίσημο ἑλληνικό κράτος ἐκείνου τοῦ καιροῦ χτυποῦσε κάθε τόσο ἕνα τεράστιο γκόνγκ ἀπό τό ραδιόφωνο γιά νά μᾶς θυμίζει μέ βροντερή φωνή, πώς εἴμαστε τριῶν χιλιάδων χρόνων γέροι, λές καί ἦταν φάρμακο ἢ συνταγή γιά ἀνοικοδόμηση. Ἐτσι λοιπόν γεννήθηκε ἡ ἀνάγκη γιά ὁ,τι μικρό, ἀληθινό καί ταπεινό, ἀντίδραση ὑγίης τῶν φωτισμένων, στόν φαναρισμό καί στόν ἐπίσημο καί προγονόπληκτο σκοταδισμό. Τό γραφικό ὑπῆρξε ἀπαραίτητο. Μέ μόνη διαφορά, πώς δέν ἐπρόφθασε νά γίνει οὐσία καί νά ξεπεραστεῖ μέσ' ἀπό διεργασίες πνευματικές. Ἀρχισε ὁ τουρισμός, ἡ καλοπέραση καί τό ἐμπόριο. Ὑποχρεωθήκαμε νά φορέσουμε τίς ἐθνικές στολές καί νά χορεύουμε τόν Καλαματιανό γιά Γάλλους, Ἀγγλους καί Γερμανούς. Νά φωτογραφηθοῦμε μέ σπασμένες κολῶνες καί νά μιλήσουμε ἀρχαῖα σέ ἀγγλική μετάφραση. Ἐτσι σήμερα ζοῦμε τήν τόσο συγκεχυ-

μένη σχέση μας μέ τήν παράδοση. Ὅλα τά θεωροῦμε ἀπαραίτητα, γιά νά μπορέσουμε στό μέλλον νά συμπληρώσουμε πιστοποιητικά καταγωγῆς. Κι ἀκούγεται παντοῦ τό κάπως φαρμαϊκό μας αἶτημα. Ἡ Ταυτότητα. Νά μήν χάσουμε τήν ἐθνική μας ταυτότητα. Ἀλλά κανείς δέν ἐπιχειρεῖ νά διευκρινίσει, ποιά στοιχεῖα ἀκριβῶς συνθέτουν τή ταυτότητά μας, γιά νά φροντίσουμε νά τά μαζέψουμε καί νά τά προφυλλάξουμε ἐπιμελῶς μέσα σέ πλαστική ἢ δερμάτινη θήκη. Καί τέλος, μᾶς εἶναι πράγματι ἀπαραίτητη, μέ τά στοιχεῖα τοῦ παρελθόντος; Ἀρχίζω ἐπίσης ν' ἀμφιβάλλω.

Κεῖνο πού νιώθω σίγουρα μέσα μου εἶναι μιά φυσική ἀπέχθεια σ' ὅ,τι χρειάζεται παράσταση, σέ ὅ,τι γραφικό. Δέν μ' ἐνδιαφέρουν οἱ συνήθειες τοῦ πατέρα μου καί τῶν λοιπῶν συγγενῶν, παρὰ μόνο στό ποσοστό πού συντηροῦνται μέσα μου καί μ' ἐξυπηρετοῦν στό σήμερον. Κι ἂν αὐτό πού περιέχω εἶναι μιά ἐνδειξη ἑλληνικῆς παράδοσης, τότε καλῶς νά ὑπάρξει. Γιατί δέν θά μ' ἀρέσει νά παριστάνω τόν πολύ Ἑλληνα. Θέλω νά εἶμαι, ὅσο εἶμαι. Καιρός εἶναι ἡ ἐννοία Ἑλληνας νά δώσει τή θέση της στήν ἐννοια ἄνθρωπος. Καί τότε πιστεῦν πώς θά συνδεθοῦμε μέ μιά πιό βαθιά παράδοση πού κατά σύμπτωση, εἶναι καί αὐτή γνησίως ἑλληνική.

Μέ δύο λόγια τό θέμα μας εἶναι: Ὑπάρχει στό καιρό μας μιά ὑπερβολική καί αὐθαίρετη χρήση τῆς ἐννοιας παράδοση. Δημιουργοῦμε παραστάσεις καί ἀποτυπώνουμε τίς ἔγχρωμες φωτογραφίες στή μνήμη τῶν προγόνων μας. Μπερδεύουμε τούς ἥρωες καί τό περιεχόμενό τους καί τούς κάνουμε νά ζοῦν δυσδιάστατα ὅπως στόν Καραγκιόζη ὁ Μ. Ἀλέξανδρος μέ τόν Βεζύρη. Καί οἱ δύο μεγαλόπρεποι καί συμπαθεῖς. Μᾶς ἐκστασιάζει ὁ τσαμικός μέσα σέ ντισκοτέκ. Εἴμαστε σέ θέση λοιπόν νά βροῦμε τήν ἀληθινή ροή μας μέσ' στούς καιρούς πού ἐρχονται; Γιά νά δεχθοῦμε μιά ὀδυνηρή πραγματικότητα σάν τιμόνι ἀλήθεια κάποτε. Ποιά εἶναι τά ἠθικά στοιχεῖα μέσα ἀπ' τήν παράδοση γιά νά τά συλλέξουμε καί πώς θά γίνει ἀπόρριψη τοῦ γραφικοῦ;

Σᾶς τά παραδίδω καί συγχωρέστε μου πού δέν ὑπῆρξα πιό μεθοδικός στήν τοποθέτηση τοῦ θέματος. Διαθέτω βλέπετε ποιητική ἰδιοσυγκρασία πού μοῦ ἀπαγορεύει τήν ὁμαλή δομή.

Ἰδεολογική χρήση τῆς παράδοσης

τοῦ Φίλιππου Ἡλιοῦ

Θά ἤθελα, στήν πολύ σύντομη αὐτή παρέμβαση¹, νά ἐπισημάνω τή θαύτατη καί ἰδιότυπη ἰδεολογική φόρτιση πού ἔχει ὑποστεί, στίς τελευταῖες ἰδίως δεκαετίες, ὁ ὅρος παράδοση καί τά παράγωγά του.

Ὅλοι θά συμφωνήσουμε, πιστεύω, γιά τό ὅτι οἱ ἀσάφειες καί οἱ συγχύσεις στό ἐπίπεδο τῆς ὀρολογίας εἶναι πολλές. Ἴσως, μερικοί, νά συμφωνήσουμε στό τέλος, καί γιά τό ὅτι πίσω ἀπό τίς συγχύσεις καί τίς ἀσάφειες κρύβονται, ἂν ὄχι κάποιες ὑστεροβουλίες, πάντως, ὅπωςδήποτε, κάποιες ἐτερογενεῖς σκοπιμότητες.

Ὁ λόγος μας θά εἶναι γιά τήν ἰδεολογική χρήση² τῆς παράδοσης καί, ἀκριβέστερα, γιά τήν ἐκδοχή της, πού ἀναπτυσσόμενη πρὸς τίς πιό διαφορετικές καί ἐτερόκλητες κατευθύνσεις, τείνει, στήν ἐποχή μας, νά ἐπικαλύψει πιό νηφάλιες καί πιό συστηματικές προσεγγίσεις τοῦ θέματος.

Δέν θά ἀναφερθῶ, συνεπῶς, στήν ἴδια τήν παράδοση, ἔτσι ὅπως θά μπορούσαμε νά τήν ὀρίσουμε σάν ἕνα παράγωγο κάποιων συγκεκριμένων ἱστορικῶν διαδικασιῶν. Ἐκεῖ ἡ δυσκολία θά ἦταν νά βροῦμε τί θά μπορούσε νά μή θεωρηθεῖ παράδοση. Θά ἀναφερθῶ στή χρήση πού γίνεται τῆς ἐννοιας παράδοση ἀπό κοινωνικούς καί ἰδεολογικούς φορεῖς πού βρίσκονται ἔξω ἀπό τήν παράδοση καί οἱ ὁποῖοι λειτουργοῦν σέ χρόνια πολύ μεταγενέστερα ἀπό τήν παράδοση στήν ὁποία ὑποτίθεται ὅτι ἀναφέρονται.

Ἦδη, ὅπως ἐμφανίζεται διογκωμένη, ἡ χρήση καί ἡ κατάχρηση τῆς ἐννοιας παράδοση μέσα στήν ἐπίσημη ἑλληνική ἰδεολογία, ὑποδηλώνει μιά θέληση νά ἀναδειχτοῦν καί νά πριμοδοτηθοῦν οἱ πραγματικές καί κυρίως οἱ ὑποθετικές συνέχειες πού ἐμφανίζονται οἱ κοινωνικοὶ σχηματισμοί.

Ὑποθαμίζονται, ἔτσι, καί περιθωριοποιούνται, ἔμμεσα ἀλλά ἀποτελεσματικά, οἱ ἀσυνέχειες – δηλαδή οἱ ρήξεις καί οἱ ἀντιπαραθέσεις πού ἐπίσης ἐμφανίζονται μέσα στούς κοινωνικούς σχηματισμούς καί πού ἐκφράζουν κατά κανόνα τήν παρουσία νέων δυνάμεων πού θέτουν ὑπό ἀμφισβήτηση τίς ἰσχύουσες ἰσορροπίες.

Ἐνα δεύτερο καί σχετικό σημεῖο πού θά πρέπει νά ἐπισημανθεῖ εἶναι ὅτι στίς μέρες μας – στήν κοινὴ ἀλλά καί στήν ἐπίσημη ἀντίληψη κι ἀκόμα καί στή δική μας συνάντηση – μέσα στή λέξη καί τήν ἐννοια παράδοση ἀντικατοπτρίζεται ὄχι ἡ συνολικὴ νεοελληνικὴ παράδοση ἀλλὰ κάτι πολύ μερικότερο, ὁ λεγόμενος λαϊκὸς πολιτισμός. Ἐδῶ χρειάζεται, ἴσως, μιά διευκρίνιση:

Σέ κοινωνίες διαστρωματωμένες ὅπως εἴταν καί εἶναι ἡ ἑλληνική, ὁ λαϊκὸς πολιτισμὸς ἀποτελέσει, πάντα, μιά μερίκευση: εἴταν καί εἶναι ὁ πολιτισμὸς τῶν κυριαρχοῦμενων κοινωνικῶν στρωμάτων καί τάξεων³. Καί ἡ ἰδιοτυπία του ἔγκειται, ἀκρι-

δώς, στο ότι παρουσιάζεται πάντα σαν μία σύνθεση στοιχείων πρωτογενών με στοιχεία που αντλεί ή που του επιβάλλονται από τον πολιτισμό των κυρίαρχων τάξεων. Για το λόγο αυτό, ο λαϊκός πολιτισμός δεν υπήρξε ποτέ ούτε άμολυντος, ούτε μό-
νος.

Όταν όμως, μέσα στη διάσταση της ιδεολογικής χρήσης, ο λαϊκός πολιτισμός⁴ ταυτίζεται με την παράδοση και όταν φορ-
τίζεται με όλη την ιερότητα και το συναισθηματικό βάρος που
έχει ή λέξη και ή έννοια παράδοση μέσα στις συλλογικές συνει-
δήσεις, δεν είναι μόνο ότι ο ίδιος αποκτά μία καθολικότητα
που δεν είχε ποτέ μέσα στο πλαίσιο της νεοελληνικής κοινω-
νίας.

Τό ουσιαστικό είναι ότι, με τον τρόπο αυτό, του παρέχεται ή
δυνατότητα να εξοδεύσει, να υποκαταστήσει και, κυρίως, να
θέσει «έκτός παραδόσεως» όλα τα δυναμικά στοιχεία του
νεοελληνικού πολιτισμού: εκείνα, άκριδώς, που συγκροτούν τη
νεοελληνική ιδιαιτερότητα και τα όποια από την εποχή που
έμφανίστηκαν, στα χρόνια της Τουρκοκρατίας, και ως τις ήμέ-
ρες μας, λειτουργήσαν προς την κατεύθυνση της υπέρβασης
των εκάστοτε παραδοσιακών σχηματισμών, προκειμένου να
φέρουν λύσεις που να ανταποκρίνονται στις νέες πραγματικό-
τητες και στις νέες ανάγκες που διαμορφώνονταν, διαδοχικά,
μέσα στα πλαίσια της ελληνικής κοινωνίας.

Για τους σύγχρονους φορείς της ιδεολογικής χρήσης της
παράδοσης και του λαϊκού πολιτισμού, αυτό μοιάζει να είναι
και το κυρίως ζητούμενο⁵.

Ταύτιση, λοιπόν, της παράδοσης με το λαϊκό πολι-
τισμό. Όμως και στο σημείο αυτό διαπιστώνουμε
μία περαιτέρω μερίκευση. Όχι ο ζωντανός λαϊκός
πολιτισμός – αυτός που επιδιώκει ή που διαμορφώ-
νεται στις μέρες μας και στην εποχή μας στους κόλ-
πους των κυρίαρχων κοινωνικών ομάδων και τάξεων.
Όχι. Αυτό θεωρείται ότι έχει μολυνθεί από τις διαφορές
προσμίξεις με έτερογενή στοιχεία, που έχουν νοθείσει την άρ-
χική του καθαρότητα. Δεν είναι λοιπόν σέ θέση να αντιπροσω-
πεύσει την περιζήτητη ελληνική μας ταυτότητα. Καί από την
άποψη αυτή δεν μπορεί να έχει παραδειγματική αξία.

Έτσι, λαϊκός πολιτισμός – αυτός που ταυτίζεται με την
παράδοση – τείνει όλο και περισσότερο να θεωρηθεί ένας πο-
λιτισμός που άνθισε στην περίοδο κυρίως της Τουρκοκρατίας
και στον 19ο αιώνα, και που έχει πιά σχεδόν ολοκληρωτικά
εκλείψει ως οργανικό στοιχείο της ζωής. Καί έχει εκλείψει
γιατί, άκριδώς, μέσα στη ροή της ιστορίας έχουν εκλείψει ή
έχουν περιθωριοποιηθεί οι αντικειμενικοί όροι – ο προκαπι-
ταλιστικός κοινωνικός σχηματισμός, ή προκαπιταλιστική άγρο-
τική οίκονομία – μέσα στους όποιους ή μορφή αυτή του λαϊκού
πολιτισμού μπορούσε να εύδοκιμήσει.

Νά σημειώσουμε και εδώ ότι ακόμα και σ' αυτή την
τόσο στενή έκδοχή, όπου ή παράδοση ταυτίζεται με
τόν «παραδοσιακό» λαϊκό πολιτισμό – πάλι, ή εί-
κόνα που παρουσιάζεται είναι μερικευμένη. Ό λαί-
κός πολιτισμός δεν εμφανίζεται ποτέ στη συνολική
του ιστορική διάσταση. Καί πολύ σπάνια εμφανίζονται οι συγ-
κεκριμένοι άνθρωποι και οι συγκεκριμένοι όροι ζωής των αν-
θρώπων που διαμόρφωσαν αυτό τον πολιτισμό. Ίσως γιατί ή
εικόνα που προέκυπτε από μία νηφάλια, έπιστημονική,
έρευνα αυτών των όρων, θά ήταν λίγο ζοφερή σέ σχέση με τό
ζητούμενο – όποτε θά διαταράσσονταν και τό ζητούμενο ιδι-
αυτικό σχήμα.

Έτσι αναδεικνύονται επί μέρους φαινόμενα και επί μέρους
έκδηλώσεις χωρίς την παραμικρή έγνοια για τις αναγκαστικές
σχέσεις τους με τα ιστορικά σύνολα στα όποια ανήκουν.

Ό Άλέξης Πολίτης, σέ μία πολύ ενδιαφέρουσα ανακοίνωση
του, στο «Άντί», έχει έπισημάνει ότι ή ένσωμάτωση στοιχείων
του παραδοσιακού πολιτισμού στην άστική παιδεία γίνεται
μόνο όταν τα φαινόμενα που ένσωματώνονται έχουν περάσει
σε μερική, ή σέ άπόλυτη, άχρηστία, και ότι οι περίφημες ρίζες,
οι ρίζες μας, ανακαλύπτονται, πάντα, άφου πρώτα έχουν ξε-
ραθεί⁶.

Άπό κεί και πέρα όμως και στο μέτρο που τά πράγματα ελ-
ναι έτσι, έχουμε να κάνουμε όχι τόσο με φαινόμενα-ζωντανής
παράδοσης – ή όποια είναι, όπως γνωρίζουμε, «ή άμεση, αυ-
θόρμητη μεταβίβαση, από άνθρωπο σέ άνθρωπο και από γενιά
σέ γενιά, μορφών ζωής και δημιουργίας», όσο με φαινόμενα
ανάβιωσης. Άηλαδή με συνειδητή έπιλογή, από τό σώμα προ-
γενεστέρων πολιτισμών, στοιχείων που κρίνεται ότι μπορούν
να αξιοποιηθούν γιατί θεωρούνται χρήσιμα και αναγκαία για
τή διαμόρφωση του σύγχρονου βίου.

Αυτό και νόμιμο είναι, και αποτελεί μία από τις σταθερές
της συλλογικής συμπεριφοράς των κοινωνικών ομάδων.

Όμως τό ζητούμενο της ιδεολογικής χρήσης της παράδοσης
δεν είναι αυτό. Τό ζητούμενο της είναι να αναδειχτεί ή παρά-
δοση – λαϊκός πολιτισμός, σέ παραδειγματική αξία του νέου
έλληνισμού.

Για να στοιχειοθετηθεί, ακόμα μία φορά, μία θεωρία που δεν
έπαλθεύεται έμπειρικά, μία θεωρία που βρίσκεται σέ διά-
σταση με τις ιστορικές πραγματικότητες που θεωρεί ότι αποδί-
δει, αλλά που, παρόλα αυτά, αποδεικνύεται εξαιρετικά χρή-
σιμη για τις σύγχρονες άναμετρήσεις.

Ή θεωρία για ένα αυτόχθονα, έλληνορθόδοξο, ρωμαλέο και
πολυδιάστατο λαϊκό πολιτισμό – που μπόρεσε να άντέξει και
να άνθισει και μέσα στις πιο άντίξοες συνθήκες της Τουρκο-
κρατίας, για τό λόγο ότι μπόρεσε να κρατήσει άμόλυπη την
έθνική και ή θρησκευτική του καθαρότητα, την ελληνική του
ταυτότητα και άδιατάρακτες τις έσωτερικές του ίσοροπίες.
Καί που όδηγήθηκε στην άποσύνθεση μόνο όταν λειτουργήσαν
δυνάμεις έξωγενείς και έτερόφωτες – και ξενόφερτα πνευμα-
τικά κινήματα που μπόρεσαν να τον διαβρώσουν. Μέσα σ'
αυτή την προοπτική τό «δίδαγμα» και τό «νόημα» της ιστορίας
είναι σαφές.

Άν, τώρα, θέλαμε να δάλουμε όνόματα σ' αυτές τις δυνάμεις
που θεωρήθηκαν έξωγενείς και έτερόφωτες, θά βρίσκαμε, λίγο
πολύ, συγκεκριμένα, όλα τα κινήματα και όλους τους ανθρώ-
πινους φορείς που, από τά χρόνια της Τουρκοκρατίας ως τις
ήμέρες μας, λειτουργήσαν προς την κατεύθυνση του έμπλουτι-
σμού του νεοελληνικού πολιτισμού και της ανανέωσης της έλ-
ληνικής κοινωνίας: από την κρητική λογοτεχνία ως τον έλλη-
νικό Διαφωτισμό, από τον Ρήγα ως τον Κοραή και ως τό Σο-
λωμό, από τά κινήματα της έθνικής άπελευθέρωσης ως τά κι-
νήματα των κοινωνικών μετασχηματισμών, οι κατά καιρούς έλ-
ληνικές πρωτοπορίες έδρασαν πάντα, μέ κύριο στόχο την άνα-
τροπή των παραδοσιακών πλαισίων – των πλαισίων που επέ-
βαλε μία «παράδοση» που δεν αντιστοιχούσε, πιά, στις νέες
ανάγκες.

Καί, άκριδώς, άπέναντι σέ όλα αυτά τά κινήματα της κοινω-
νικής και της πνευματικής ανανέωσης και του έξσυγχρονισμού,
ή ιδεολογική χρήση της παράδοσης είχε – έχει κληθεί να παίξει
ένα ρόλο άνάσχεσης.

1. Δημοσιεύεται εδώ, με μικρές προσαρμογές, τό κείμενο της ανακοίνωσης
που έγινε στο «Άνάλγητα». Ό χρόνος που είχα στη διάθεσή μου δεν επέτρεπε
ούτε μία πιο άναλυτική προσέγγιση του θέματος, ούτε την παρουσίαση των
τεκμηρίων που θά στοιχειοθετούσαν τις αντίστοιχες άπόψεις.

2. Για την ιδεολογική χρήση και ή διάκριση που επιβάλλεται να γίνει ανά-
μεσα σ' αυτήν και στην έγγενή ιδεολογική λειτουργία κάθε ιστορικού έργου,
βλ. Φιλ. Ήλιου, «Ή ιδεολογική χρήση της ιστορίας. Σχόλιο στη συζήτηση
Κορδάτου – Ζεύγου», Άθ. 1976 (άνάτυπο από τό π. Άντί, τευχ. 46). Πβ.
έπίσης Άλκη Κυριακίδου – Νέστορος, Ή θεωρία της ελληνικής Λαογραφίας,
Άθ. 1978, σ. 185 και πολλ.

3. Πβ. τό σύντομο αλλά περιεκτικό σημείωμα του Σπύρου Άσδραχά, στο
«Άντί», τευχ. 40 (6 Μαρτίου 1976), σ. 43.

4. Οι άπαντήσεις στην έρευνα για τον λαϊκό πολιτισμό που δημοσίευσε τό
«Άντί», στα τεύχη του 40-48 (Μάρτιος – Ιούνιος 1976), καλύπτουν όλο τό
φάσμα, από την έπιστημονική προσέγγιση ως τις πιο άκραίες, άντιφατικές –
άλλά τελικά παραπληρωματικές – ιδεολογικές χρήσεις.

5. Αυτού του είδους ή ιδεολογική χρήση της παράδοσης δεν είναι, φυσικά, ή
μόνη που έκδηλώνεται στην εποχή μας. Είναι όμως εκείνη που τείνει να
κατασταθεί σέ κυρίαρχο στοιχείο της έπίσημης νεοελληνικής ιδεολογίας.
Άπό τελείως διαφορετικούς όρίζοντες, με διαφορετικούς, «προσδευτικούς»,
στόχους, αλλά, κατά περίεργο τρόπο, με τό ίδιο, κατά βάση, σκεπτικό, άνα-
πτύσσεται μία παράλληλη ιδεολογική χρήση της παράδοσης, που, στήριγμένη
στη μυθοποίηση των έννοιων: λαός – λαϊκός, τείνει να υποκαταστήσει τις
έπώνυμες κοινωνικές δυνάμεις. Ή τάση αυτή δεν έξετάζεται εδώ.

6. «Άντί» τευχός 43 (17 Άπριλ 1976)σ. 44.

Τά παραλειπόμενα ένός διαλόγου για την παράδοση

της "Αλκης Κυριακίδου – Νέστορος

Καμιά φορά πρέπει κανείς να αρχίζει από το "Αλφα. Ίδιαίτερα όταν αυτοί που συγκεντρώνονται για να συνομιλήσουν, παρά την εξωτερική ομοιομορφία τους, κουβαλούν μαζί τους ποικίλες και ασυμβίβαστες, πολλές φορές, μεταξύ τους αποσκευές – πράγμα που οφείλεται, κατά τη γνώμη μου, στο ότι στον τόπο μας, επειδή ακριβώς η εκπαίδευση είναι τόσο ανεπαρκής, από ένα βαθμό καλλιέργειας και πάνω ή παράδοση είναι τόσο εξατομικευμένη. Αυτή όμως είναι ή άλλη παράδοση, όχι αυτή για την οποία ο Μάνος Χατζιδάκης και το Τρίτο Πρόγραμμα μάς κάλεσαν να συζητήσουμε στα "Ανώγεια Μυλοποτάμου Κρήτης. Η παράδοση «ή περί ης ο λόγος» δεν ήταν ή ατομική, αλλά ή κοινή μας, υποτίθεται, παράδοση, αυτή που κληρονομήσαμε από τους πατεράδες μας, κι αυτοί από τους δικούς τους. Πώς την κληρονομήσαμε; Αυτό είναι ένα ερώτημα που δεν τέθηκε στη συνάντηση, και αυτό πιστεύω πως είναι το "Αλφα απ' όπου πρέπει να' αρχίσουμε.

Η εγκύκλιος παιδεία μας καλλιεργεί την ιδέα μιάς παραδόσης που συνεχίζεται αδιάκοπη από την προελληνική ακόμη εποχή – έχει, ωστόσο, ακουστεί πως και κάποιος «αρχάνθρωπος» ήταν άρραιφνης Έλλην – ως τις μέρες μας. Αυτοί είμαστε, «οι από τριών χιλιάδων ετών Έλληνες». Η πίεση της συνέχειας εξουδετερώνει το δίλημμα που θα έβγαζε για την αλλαγή, και έτσι ή ελληνική ιστορία – ταυτιζόμενη με την παράδοση – γίνεται μιά σούπα, που κάθε της κουταλιά έχει πάντοτε την ίδια γεύση: τά ελαττώματα του Έλληνα (ό ατομικισμός του κτλ.) καταστρέφουν κάθε τόσο τά επιτεύγματα του ανώτερου πνεύματός του, αλλά «τά μεγάλα πεπρωμένα του έθνους» εγγυώνται για την ανακύκλωση της δόξας. Το λεπτό θέμα, πως εξασφαλίζεται ή συνέχεια, δηλαδή πως μεταδίδεται ή ελληνικότητα από γενιά σε γενιά μέσα σε τόσες χιλιετίες όπου συνέβησαν τόσες κοσμοϊστορικές αλλαγές – αυτό το θέμα δεν θίγεται, τουλάχιστον ευνόχως. Υποδόσκει όμως ή πίστη πως ή παράδοση «είναι στο αίμα μας»· πως αρκεί να γεννηθεί κανείς Έλλην, για να κληρονομήσει αυτόματα την «τρισχιλιετή ήμων παράδοσιν». Φυσικά, πρόκειται για καθαρά ρατσιστική άποψη, αλλά αν δεν την πει κανείς με τ' όνομά της, το γεγονός περνά άπαράτηρητο.

Επιτρέψτε μου να ξεκινήσω από το "Αλφα: ή παράδοση δεν κληρονομείται· μαθαίνεται. Ο άνθρωπος είναι το μόνο ζώο – σύμφωνα με τις ως σήμερα διαπιστώσεις, τουλάχιστον – που έχει εξωτερικεύσει τη μνήμη του και την έχει τοποθετήσει έξω από το άτομο, στο κοινωνικό σώμα. Η συμπεριφορά των ζώων, που ή γνώση της τους εξασφαλίζει την επιβίωση, εδράζεται στη μνήμη του είδους, που μεταδίδεται κληρονομικά. Η συμπεριφορά του ανθρώπου όμως, που ή γνώση της του εξασφαλίζει επίσης την επιβίωση, είναι θέμα μάθησης: το καινούριο μέλος μιάς κοινωνίας πρέπει να ενσωματώσει την εξωτερικευμένη μνήμη της ομάδας του, που εδράζεται στο κοινωνικό σύνολο, μέσω της γλώσσας, κυρίως, αλλά όχι μόνον αυτής. Για να επιβιώσει, δηλαδή, ο άνθρωπος, πρέπει να «κοινωνικοποιηθεί». Κάτι τέτοιο θά είχε στο νου του, φαντάζομαι, ο Αριστοτέλης, όταν είπε πως ο άνθρωπος είναι «ζώον κοινωνικόν», και πως ο μοναχικός άνθρωπος «ή θηρίον ή θεός».

Αυτό που ενσωματώνει τώρα ο άνθρωπος για να «κοινωνικοποιηθεί» είναι ή «εξωτερικευμένη μνήμη» της ομάδας, όπως τη λέει ο Leroi Gourhan, δηλαδή ή παράδοση, που σημαίνει και τον τρόπο της μετάδοσης και το ίδιο το μήνυμα. Από τους γονείς μας, με την άμεση, την προφορική έπαφή, παίρνουμε τη λειτουργική γνώση που μάς χρειάζεται για την επιβίωση. Αυτό

είναι το πρώτο στάδιο της κοινωνικοποίησης. Έπειτα, μέσα από το σχολείο και από τη βαθμιαία ένταξή μας στην ευρύτερη κοινωνία, διαμορφώνουμε την πιο προχωρημένη κοινωνική μας συνείδηση. Παράδοση τό ένα, παράδοση και τό άλλο. Αλλά τό μέσο, ο τρόπος της μετάδοσης, είναι διαφορετικός, και αυτό, κατά τον Marshall McLuhan επηρεάζει και τό ίδιο τό μήνυμα.

Για να προσεγγίσουμε τό θέμα παράδοση χρειάζεται να δαλούμε ορισμένους άξονες αναφοράς. Ο πρώτος είναι, πιστεύω, ή διάκριση που πρέπει να γίνει, όχι στο περιεχόμενο του μηνύματος, αλλά στο μέσο επικοινωνίας· γιατί μέ άλλες συνθήκες λειτουργεί ο προφορικός λόγος, μέ άλλες ο γραπτός, μέ άλλες ο σύγχρονος τηλεπικοινωνιακός (όπου έχουμε μιά επανεμφάνιση του προφορικού λόγου μέσα σε καινούρια τεχνολογικά συμφραζόμενα). Ο δεύτερος άξονας, που τέμνεται μέ τον πρώτο, είναι ή διάκριση ανάμεσα στην παράδοση και την ιστορία. Η ταύτιση τους στην ελληνική παιδεία οδήγησε στην επικυριαρχία της συνέχειας· έλλπιζω ο άποχωρισμός τους να συντελέσει στην επίγνωση της ασυνέχειας και της σημασίας της μέσα στο ιστορικό γίνεσθαι.

Μ' αυτό δεν θέλω καθόλου να πω πως δεν υπάρχει συνέχεια στην ελληνική παράδοση και ιστορία. Και βέβαια υπάρχει, και της έχουν μάλιστα δώσει ένα ρομαντικό όνομα: «ή νεολιθική μας κληρονομιά». Στίς μικρές αγροτικές κοινότητες της περιοχής μας, της Ανατολικής Μεσογείου, όσο ο τρόπος παραγωγής παρέμενε ο ίδιος, όπως είχε για πρώτη φορά εγκαθιδρυθεί από τη λεγόμενη «νεολιθική επανάσταση», όταν οι άνθρωποι εγκαταστάθηκαν μόνιμα σε ορισμένες περιοχές και άρχισαν να καλλιεργούν τη γή – όσο, λοιπόν, ο τρόπος παραγωγής παρέμενε ο ίδιος, οι άνθρωποι μέσα στίς μικρές αγροτικές κοινότητες εξακολουθούσαν να αισθάνονται αλληλέγγυοι με τη Φύση, να είναι ένταγμένοι στη Φύση. Τό μόνο που άλλαξε στην κοσμοθεωρία τους στη διάρκεια των χιλιετιών ήταν οι μορφές των δυνάμεων που κυβερνούσαν τη ζωή τους: ο Όλυμπος παραχώρησε τη θέση του στην Ίερουσαλήμ ή για τις μουσουλμανικές χώρες – στη Μέκκα. Υπάρχει λοιπόν στην λαϊκή μας αγροτική παράδοση ένα νήμα ενότητας και συνέχειας. Έπειδή όμως οι μικρές αγροτικές κοινότητες δεν ζούν απομονωμένες, αλλά αποτελούν μέρος του κοινωνικού συνόλου που δημιουργείται από τη σχέση πόλης και χωριού (άλλωστε χωριά υπάρχουν μόνον από τότε που έγιναν οι πόλεις), ή συνέχεια αυτή, ή «νεολιθική μας κληρονομιά», δεν μένει στάσιμη και αναλλοίωτη, αλλά μεταβάλλεται – αδιόρατα ίσως, γιατί ή προφορική κοινωνία του χωριού απορροφά τους κραδασμούς της ιστορίας, πάντως όμως μεταβάλλεται. Οι μεταβολές της, είναι αλήθεια, δεν μοιάζουν με τις τομές που παρατηρούνται στην επίσημη ιστορία· γιατί οι ιστορικές τομές, για να γίνουν μ' αυτή τη μορφή αντιληπτές, πρέπει να έχουν γραπτή υπόσταση. Τό παρελθόν ξεχωρίζει από τό παρόν και αντιπαρατίθεται, μάλιστα, σ' αυτό μόνον από τη στιγμή που θά καταγραφεί· από τη στιγμή που «κείται» και άποκτά έτσι αντικειμενική υπόσταση. Στίς προφορικές κοινωνίες υπάρχει μιά ρευστότητα ανάμεσα στο παρελθόν, τό παρόν και τό μέλλον: τό ένα προσαρμόζεται στο άλλο, χωρίς κανείς να νοιάζεται για την «αντικειμενική αλήθεια», που είναι, άλλωστε, μιά έννοια του εγγράμματος πολιτισμού. Ωστόσο, και ή συνέχεια της λαϊκής αγροτικής παράδοσης διακόπτεται, στο μέτρο που μεταβάλλεται ή σχέση πόλης – χωριού μέσα στην ιστορία. Δύο είναι οι μεγάλες τομές: από την αρχαιότητα στο μεσαίωνα και από την φεουδαρχία στον καπιταλισμό. Τό πρόβλημα της εξουσίας έλ-

ναί αλληλένδετο μέ τον τρόπο παραγωγής και δέν θά κατανοήσουμε τό κοινωνικό φαινόμενο στό σύνολό του, άν τά δυό δέν τά άντιμετωπίσουμε στή συμπληρωματική τους σχέση.

Τά όσα είπα δέν λύνουν, βέβαια, τό πρόβλημα τής παράδοσης – ούτε καν τό θέτουν, νομίζω. Τά θεωρώ όμως σάν τίς ελάχιστες απαραίτητες προδιαγραφές γιά νά άνοιξει ή συζήτηση. "Αν πρέπει νά τούς δώσω κάποιο όνομα, θά έλεγα πώς πρόκειται γιά επιστημολογικές προδιαγραφές, μολονότι ή χαρακτηρισμός ήχει κάπως φιλόδοξος και καυχησιάρης. "Όπως και νά τίς όνομάσουμε, ώστόσο, τό γεγονός παραμένει ότι προδιαγραφές χρειάζονται: αυτές πού προτείνονται έδώ ή άλλες ή και άλλες. Τό άχνό περιγράμματί τους θά μπορούσε, είναι αλήθεια, νά τό ανακαλύψει κανείς μέσα στό εισαγωγικό κείμενο του Μάνου Χατζιδάκη, μέ τό όποιο άνοιξε, στά "Ανώγεια, ή συζήτηση γιά τή λαϊκή παράδοση. Ήταν ένα κείμενο άριστοτεχνικό, προσαρμωμένο στό ρυθμό τής προφορικής παράδοσης, ρευστό, πολυσήμαντο – μ' ένα λόγο: μυθικό. Τί κρίμα πού έχουμε άνεπίστροπτα πιά περάσει στην άντίπερα όχθη του Μύθου, και άπαιτούμε – οί άνόητοι! – ή διάλογος νά στηρίζεται στό Λόγο!

20.8.1979 – "Άγιος Γεώργιος Νηλείας

"Από τίς συνεδριάσεις στό δημοτικό φουαγιέ" στό θήμα ή Φ. "Ηλιού

Ή παράδοση και οί παραδοσιακές περιπέτειες τής νεοελληνικής ποίησης

του Δ.Ν. Μαρωνίτη

Τό επόμενο κείμενο αποτελεί τήν αυτόματη συνδρομή μου στή «συνάντηση γιά τή σημασία μιās λαϊκής παράδοσης», πού έγινε στά "Ανώγεια από τίς 12 ως τίς 15 Αύγουστου. Πρόκειται γιά παρατηρήσεις και προτάσεις τής στιγμής – αντίδραση σέ κάποιες φυγόκεντρες εισηγήσεις και, τελικά, προσχώρηση στή μονολογική έμπάθεια όλων μας. "Ο άναγνώστης λοιπόν θά πρέπει νά έπιστρατεύσει όλες του τίς επιφυλάξεις, προπάντων εκεί όπου πολύπλοκα προβλήματα σχηματοποιούνται στό έπακρο ή τούς λείπει όλότελα τό άποδεικτικό ύλικό. Πέρα από μικρές φραστικές διορθώσεις τό άρχικό κείμενο έμεινε σχεδόν άνέπαφο, μέ τήν έλπίδα ότι έτσι ή προχειρότητά του μετριάζεται κάπως από τήν επίκαιρή του θερμοκρασία.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΑ

Θά προσπαθήσω νά μεταφέρω τό κέντρο δάρους από τήν «άρχαιολογία» τής παράδοσης στην έμπλοκή της μέ τό παρόν, επιμένοντας περισσότερο στό χώρο τής λογοτεχνίας. Προτάσσονται όμως κάποιες μεθοδολογικές διακρίσεις, πού κατά τή γνώμη μου χρειάζονται, προκειμένου νά περιγραφούμε μέ κάποια ακρίβεια τό πρόβλημα πού μās άπασχολεί.

1. Οί προηγούμενες εισηγήσεις και ή ένδιάμεση συζήτηση επιβάλλουν, νομίζω, νά διαχωρίσουμε τρεις τουλάχιστον φάσεις τής παράδοσης:

- α) τήν παράδοση έν ενεργεία,
- β) τήν παράδοση σέ άδράνεια, και
- γ) τήν παράδοση σέ κρίσιμο μετασχηματισμό.

Δέν πρέπει νά θεωρείται άυτόνομη ότι σέ μία δεδομένη στιγμή τό σύνολο τής παράδοσης βρίσκεται διαζευκτικά σέ μία από τίς τρεις καταστάσεις. Ένδέχεται ένα μέρος του παραδοσιακού συστήματος σέ μία περίοδο νά εμφανίζεται

άδρανοποιημένο, ένα άλλο νά μετασχηματίζεται, ένώ κάποιο τρίτο νά είναι σέ φάση ενεργείας. Παράδειγμα τά σημερινά "Ανώγεια μέ τίς πρόχειρες έντυπώσεις των τριών ήμερών.

Εύκολα πιστεύω διαπιστώνει κανείς ότι και σήμερα στά "Ανώγεια ή προφορικός διάλογος και ή άφηγηματικός μονόλογος δεσπόζουν. "Ανθρωποι κάθε ήλικίας και διάφορης παιδείας επικοινωνούν μεταξύ τους βασικά μέ τον προφορικό λόγο: μιλούν και άκούν μ' ένα γλωσσικό κώδικα έξαιρετικά εύστοχο, συλλογικής στάθμης, ένώ ταυτόχρονα ή προφορική τους συμπεριφορά παρακολουθείται από ψυχαγωγική εύφορία. "Ο προφορικός λόγος δηλαδή έκφράζει και διασκεδάζει. Δέν είμαι σέ θέση νά πω σέ ποιά από τίς τρεις φάσεις πού διακρίναμε βρίσκονται οί άλλοι τομείς τής άνωγειανής παράδοσης: ή μουσική, ή χορός, ή ύφαντική, ή αρχιτεκτονική τους, κτλ.

2. Οί προηγούμενες εισηγήσεις και ή περιπέτεια τής συζήτησης οδηγούν στό συμπέρασμα ότι ή παράδοση έχει ένα δικό της, συγγενή χώρο, κι ένα φιλόξενο, άφιλόξενο ή προβληματικό περιβάλλον. "Ο συγγενής χώρος αποτελεί κατά κάποιο τρόπο τό έσωτερικό τής παράδοσης· τό περιβάλλον τό όρίζουν κυρίως οί μελετητές και οί χρήστες τής παράδοσης. Πάντως ή παράδοση καθεαυτή παράγεται, προάγεται και σταθμεύει μέ τά δικά της ύποκείμενα και άντικείμενα. Στόν ζωτικό χώρο της (όσο τουλάχιστον τό παραδοσιακό σύστημα παραμένει σέ φάση ενεργείας) προβλήματα διακριτικής όρολογίας δέν δημιουργούνται (τά ενεργά ύποκείμενα τής παράδοσης δέ μιλούν γιά παράδοση), και διλήμματα δραματικά δέν αναφύονται (τό παλιό και τό νέο, τό ντόπιο και τό ξένο δέν αποτελούν συνειδητές τουλάχιστον άντιθέσεις). "Ο διακριτικός όρος παράδοση, ή άδιαφορία ή ή άγωνία γιά τή συντήρησή της, τό θησαυρισμό της ή τον ένοφθαλμισμό της στή σύγχρονη παραγωγή, όλα αυτά και τά συμπληρώματά τους άνήκουν κατά βάση στους χρήστες και στους μελετητές των παραδοσιακών συστημάτων, συνθέτουν έπομένως τό δικό μας πρόβλημα και τό δικό μας πλέγμα άπέναντι στην παράδοση.

3. Ή χρήση τής παράδοσης είναι άναμφισβήτητα πολλαπλή

Ἀνύγεια. Φοίκλορικὲς ἐκδηλώσεις στὴν πλατεία τοῦ χωριοῦ

καὶ κατὰ κανόνα μικτὴ. Γιά λόγους ὅμως μεθόδου χρήσιμη ἀποδείχεται ἡ τριπλὴ διαίρεσή της: σέ χρήση ἐπιστημονική, καλλιτεχνική καὶ ἰδεολογική – πολιτική. Ὅσο κι ἂν ἡ ἰδεολογικὴ χρήση κατευθύνει ἢ ἐπιχρωματίζει τίς ἄλλες δύο, ἡ διάκρισή της ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴ περιέργεια καὶ τὴν καλλιτεχνικὴ ἐκμετάλλευση πρέπει νὰ γίνεται, γιὰ νὰ ἀποφεύγονται οἱ ἰδεολογικὲς ἀκριβῶς ὑπεραπλουστεύσεις.

4. Ὅσοι ὀργάνωσαν τὴν παρούσα συνάντηση ἐνδιαφέρονται ὑποθέτω περισσότερο γιὰ τὴν καλλιτεχνικὴ χρήση τῆς λαϊκῆς παράδοσης. Στὸ ἐσωτερικὸ τῆς καλλιτεχνικῆς αὐτῆς χρήσης ἡ περιοχὴ τῆς λογοτεχνίας πρέπει πιστεύω νὰ ὑπογραμμιστεῖ. Γιατί ἡ λογοτεχνία, στὸν τόπο μας φαίνεται νὰ προβληματίστηκε καὶνωρίτερα καὶ θαύτερα ὥς πρὸς τίς σχέσεις της τόσο μέ τὴ δημοτικὴ παράδοση ὅσο καὶ μέ τὴ λόγια πού σεβάστηκε τό νεοελληνικὸ παραδοσιακὸ κορμό. Μὲ τίς ἐπιλογές της αὐτὲς ἡ λογοτεχνία μας καθόρισε θὰ ἔλεγα ἐν πολλοῖς τὴν πορεία καὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν, τουλάχιστον κατὰ τὸν περασμένο καὶ τὸν παρόντα αἰῶνα, καὶ πιθανόν ἐξακολουθεῖ νὰ παίζει τὸν προσδιοριστικὸ αὐτὸν ρόλο της καὶ σήμερα

Η ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΜΠΥΛΗ

Θὰ ἀποτελοῦσε στόχο φιλόδοξης διατριβῆς ἡ σκιαγράφηση τῶν σχέσεων τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας καὶ τῆς λαϊκῆς παράδοσης. Ἡ ἐργασία αὐτὴ πρέπει κάποτε νὰ γίνει. Πρὸς τὸ παρόν δὲν εἶναι ἴσως ὁλοτελὲς παραπλανητικὸ νὰ σταθοῦμε σέ ὀρισμένα ὀνόματα σταθμοῦ τῆς νεοελληνικῆς ποίησης, ἀπὸ τὸ Σολωμὸ ὥς τίς μέρες μας, προτείνοντας πρὸς ἔλεγχο ἢ ἀπόρριψη πολὺ γενικοὺς χαραχτηρισμοὺς πού ἀφοροῦν στὸ θέμα μας.

1. Σολωμός καὶ Ἑπανήσιοι:

Ἡ δημοτικὴ γλῶσσα καταφάσκειται. Τό δημοτικὸ τραγοῦδι ἀντιμετωπίζεται ὥς ὑγιὲς ρίζα γιὰ τὸ φυτό τῆς ἐπώνυμης ποίησης. Τὰ ἔργα τῆς κοιντικῆς λογοτεχνίας βοηθοῦν στὴν κατάργηση τῶν στεγανῶν ἀνάμεσα στὸν λαϊκὸ καὶ στὸ λόγιό δημιουργό, στὴν ντόπια καὶ τὴν ἐπέισακτη ἐμπνευση. Τὰ σύγχρονα εὐρωπαϊκὰ ρεύματα ἐγκλιματίζονται. Λογοτεχνικὸ ἰδεῶδες: «εἶδος μικτὸ ἀλλὰ νόμιμο». Ἡ ἐπιλογὴ αὐτὴ στὸ σύνολό της μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ἰδεολογικὰ προσοδευτικὴ καὶ ποιητικὰ ρομαντικὴ.

2. Ἀθηναϊκὴ Σχολή:

Ἡ λαϊκὴ γλῶσσα ἀπορρίπτεται. Ἡ δημοτικὴ παράδοση καταφρονεῖται. Τό νεοελληνικὸ ἔδαφος ὑποκαθίσταται ἀπὸ τὴν ἀρχαιοελληνικὴ οὐτοπία. Ἡ σύγχρονη εὐρωπαϊκὴ λογοτεχνία ἐπηρεάζει τυπολατρικὰ τοὺς θιασώτες της. Ἐπιλογὴ ἰδεολογικὰ ἀντιδραστικὴ καὶ ποιητικὰ ρομαντικὴ.

3. Ψυχάρης – Παλαμᾶς – Διάδοχοι καὶ Ἐπίγονοι:

Ἀγωνιστικὴ ὡς φανατικὴ προάσπιση τῆς λαϊκῆς γλώσσας, τῆς παραδοσιακῆς σοφίας καὶ τοῦ δημοτικοῦ τραγοῦδιου. Στὸν νεοελληνικὸ κορμὸ προστίθεται τό Βυζάντιο, ὁ Σολωμός καὶ ὁ Κάλβος συμφιλώνονται, ὁ ρομαντισμός, ὁ παρνασσισμός καὶ ὁ συμβολισμός καλλιεργοῦνται δίχως πλεγματικές ἀναστολές. Ὁ πολιτικὸς φιλελευθερισμός, ἡ ἐθνοκεντρικὴ προσήλωση καὶ ἡ μεγάλῃ ἰδέα δοκιμάζονται ἀλλὰ τελικὰ ἐπιδιώνουν.

4. Μεσοπόλεμος καὶ Γενιά τοῦ '30:

Ἡ Μικρασιατικὴ καταστροφὴ ἐναλλάσσει τὴν αἰσιόδοξη μεγαλοπρέπεια μέ τὴν αἰσθητικὴ ἀπαισιοδοξία. Ὁ ρεαλισμός τοῦ Καβάφη καὶ ἡ καταλυτικὴ σάτιρα τοῦ Καρυωτάκη ἀπωθοῦνται ἢ σκανδαλίζονται. Τὴν κρίσιμη στιγμὴ ἀναστέλλει τὴ «διάλυση» ἡ γενιά τοῦ τριάντα μέ τὴν εἰσαγωγὴ τῆς μοντέρνας ποίησης. Ἡ προγραμματικὴ ρῆξη τῆς εὐρωπαϊκῆς νεοτερικῆς ποίησης μέ καθετὴ παραδοσιακὸ καὶ ἡ ἀρχικὴ τουλάχιστον σύνταξή της μέ ἐπαναστατικὲς πολιτικὲς ἐπιλογές, γρήγορα κατευνάζονται στὸν ἑλληνικὸ χῶρο.

Σ' αὐτὸ συνετέλεσαν δύο τουλάχιστον αἰτίες, κατὰ τὴ γνώμη μου. Ἡ δικτατορία τοῦ Μεταξᾶ γρήγορα ἀποχρωμάτισε πολιτικὰ ὅσους, μέ ἀστική ἢ μεγαλοαστικὴ καταγωγή καὶ παιδεία, ἄσκησαν στὸν τόπο μας κατὰ τὴν περίοδο αὐτὴ τὴ μοντέρνα ποίηση. Οἱ λίγοι ἐξάλλου ἀριστεροὶ ποιητὲς, κομματικὰ καλυμμένοι, ἀπέρριψαν τὴ μοντέρνα ποίηση ὡς ἀντιδραστικὴ, κατὰ τίς ἐπιταγές τοῦ σοσιαλιστικοῦ ρεαλισμοῦ, καὶ ἀναχρονιστικά προσηλώθηκαν στὴν παλαιὰ ποιητικὴ παράδοση, ἀποκρούοντας ὡς παρακμιακοὺς καὶ τὸν Καβάφη καὶ τὸν Καρυωτάκη.

Ἔτσι οἱ μοντέρνοι ἄστοι τῆς δεκαετίας τοῦ '30-'40 δημιούργησαν περίπου ἀνενόχλητοι ἓνα νέο λογοτεχνικὸ καὶ ἰδεολογικὸ μοντέλο, πού κακόζηλα ὀνομάστηκε «ἐλληνικότητα» καὶ δελεαστικά λέγεται «ρωμιόσύνη» καὶ «καμήλιος τῆς ρωμιόσύνης».

Στὸ μοντέλο αὐτὸ μετέχει ἡ εὐρωπαϊκὴ ποιητικὴ πρωτοπορία κυρίως μέ τίς γαλλικὲς καὶ ἰσπανικὲς ρηξικέλευθες ἐκφραστικὲς φόρμες, ἐνῶ ἡ νεοελληνικὴ λαϊκὴ καὶ λόγια ποιητικὴ παράδοση ἐπανεντικμάται τώρα μέ σοβαρότητα ἢ μέ σοβαροφάνεια.

Καταρχὴν χρησιμοποιεῖται ὡς προάγγελος τῆς μοντέρνας ποίησης, ὅπου παρέχει δείγματα ἐντατικῆς, τολμηρῆς καὶ οἰκειᾶς ἐκφρασης. Κατὰ δεύτερο λόγο ὁ κύκλος τῆς παράδοσης διευρύνεται: ἐπιστρατεύονται, ὡς σύνολο, ἡ ἑλληνικὴ γεωγραφία, ἱστορία καὶ τέχνη, μέ σκοπὸ νὰ βρεθεῖ καὶ νὰ προβληθεῖ τό διαχρονικὸ τους ἦθος – ἓνα εἶδος καταγωγικῆς ταυτότητας τοῦ νεοέλληνα πού ὑπόκειται στὸν Ὀμηρο, στὴν ἀττικὴ τραγωδία, στὸ δημοτικὸ τραγοῦδι καὶ τὸν Ἑρωτόκριτο, στὸ Σολωμό, τὸ Μακρυγιάννη, τὸν Παπαδιαμάντη καὶ τὸ Θεόφιλο. Στὸ σύστημα αὐτὸ δὲ βολεῖται εὐκολὰ ὁ Καβάφης καὶ προγραμματικὰ ἀπόβλητος θεωρεῖται ὁ Καρυωτάκης. Τέλος ὁ ἀναμφισβήτητος αἰσθησιασμός τοῦ δημοτικοῦ τραγοῦδιου καὶ τῆς λαϊκῆς μας τέχνης γενικότερα καταγράφεται ὡς ἀπελευθερωτικὸς καὶ ἐξ ἀποτελέσματος σύμμαχος τοῦ φροῦνδικοῦ ὑπερρεαλισμοῦ.

Ἀσφαλῶς ἡ προηγούμενη δάνανση περιγραφή ἐκδιάζει σέ μεγάλο βαθμὸ τὰ πραγματικὰ δεδομένα, (οἱ ὁμοιότητες λ.χ. ἀνάμεσα στὸν Ἑλύτη, τὸν Ἑγγονόπουλο καὶ τὸν Ἐμπειρίκο δὲν εἶναι μεγαλύτερες ἀπὸ τίς διαφορές τους), ἀφήνει ὅμως ἀκάλυπτη κυρίως τὴν περίπτωσή τοῦ Σεφέρη, ὁ ὁποῖος δίχως νὰ ἀποτελεῖ καταφανὴ ἐξάιρεση, βάφτισε τὸ μοντέλο τῆς ἐλληνικότητας καὶ τῆς ρωμιόσύνης σέ πολὺ βαθύτερα νερά. Ἡ εὐρωπαϊκὴ παιδεία του δὲν τὸν ἔκαμε ἐντέλει ὑπερρεαλιστὴ. Τὰ ἀπαγορευτικὰ ὅρια πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση δὲν πρέπει νὰ ἀναζητηθοῦν μόνο στὴν ἐπίδραση τοῦ Ἐλίου ἀλλὰ καὶ στὸν πιὸ βασανισμένο, προσωποκότερο διάλογο τοῦ Σεφέρη μέ τὴ νεοελληνικὴ καὶ τὴν ἑλληνικὴ ποιητικὴ παράδοση. Ἡ βαθιὰ ἱστορικὴ του συνείδηση καὶ ἡ ἡδονικὴ του φύση γρήγορα τὸν ἔφεραν σέ παράλληλη τροχίᾳ μέ τὸν Καβάφη, καὶ ἡ μεσοπόλεμη ἀπαισιοδοξία ἄδηλα τὸν διεσταύρωσε μέ τὸν Καρυωτάκη. Ἀνέφερα

δύο μόνο παραδείγματα που διακρίνουν το Σεφέρη από τους άλλους της γενιάς του τριάντα. Το περίεργο πάντως είναι ότι, όταν η γενιά του '30 θέλει να υποστηρίξει τη γονιμότητα του συλλογικού της μοντέλου, καταφεύγει στο όνομα του Σεφέρη – το μέγεθος και η υψηλή ποιότητα του έργου του θεωρούνται ως έσωτερικός σκελετός της γενιάς του '30.

Τήν κοινή πάντως σχέση της γενιάς αυτής με την παράδοση την παρακολούθησαν και τη στήριξαν ή σύγχρονη ζωγραφική και αρχιτεκτονική (Κόντογλου και Πικιώνης, για να μείνω στα ένδοξότερα σήματα), ενώ λείπει το αντίστοιχο από τη μουσική δραστηριότητα της ίδιας εποχής, αν δεν με παγιδεύουν οι έλλιπέστατες στον τομέα αυτόν γνώσεις μου.

5. Μεταπολεμική ποίηση:

Ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος, οι έμπειρες της κατοχής και ο εμφύλιος εκτρέφουν μία νέα γενιά ποιητών με βαθιά πολιτικά και υπαρξιακά τραύματα. Η γενιά αυτή στο σύνολό της (οι εξαιρέσεις δεν αναιρούν πιστεύω τον κανόνα) απορρίπτει, σιωπηρά ή φανερά, το σύμπλεγμα παράδοσης και μοντερνισμού, όπως τό όργάνωσε η γενιά του '30 λίγο πολύ σε σύστημα και σχεδόν σε μύθο. Η ελληνικότητα θεωρείται τώρα ύποπτη (έξ αιτίας και της μεταξικής της ανταύγειας) και η ρωμιούσκη κάπως αισθηματική. Στο διαχρονικό ελληνικό ήθος της γενιάς του '30 ή μεταπολεμική ποιητική γενιά αντιπροτείνει την ποιητική και πολιτική ευθύνη για τό έδώ και για τό τώρα. Ο ύπερ-ρεαλισμός περιορίζεται, και όπου συνεχίζεται τρέπεται από φυγόκεντρος σε κεντρομόλο (ή διαφορά στο σημείο αυτό Έγ-γονόπουλου και Σαχτούρη είναι πιστεύω χαρακτηριστική).

Στό μεταξύ οι άριστεροί ποιητές συμφιλώνονται με την μοντέρνα ποίηση, ένσωματώνουν όμως στην ποιητική ήθική τους τόσο τον πικρό σαρκασμό του Καρυωτάκη όσο και τον ιστορικό ρεαλισμό του Καβάφη, ενώ ή έμπράγματη ποιητική γλώσσα του Σεφέρη προκρίνεται γενικά από τη φωτεινή λυρική χλιδή του Έλύτη.

Όσο για την παράδοση (δημοτική, λαϊκή και συγγενική λόγω) δεν αντιμετωπίζεται πιά ως συνεκτικός ύμνας του Νέου Έλληνισμού και δεν προβάλλεται όπωσδήποτε ως συλλογική άσπίδα για πολιτική κάλυψη και έντέλει ούδετερότητα. Όταν άνιχνεύονται σήματά της, αυτά άξιολογούνται κυρίως ως ρήγματα της πολιτικής, κοινωνικής και παιδευτικής καταπίεσης του λαού. Γενικά ο διάλογος των μεταπολεμικών ποιητών με την παράδοση δεν είναι πιά συμπαγής και έποπτικός· έξατομικεύεται, δραματοποιείται και σχεδόν κατακερματίζεται. Κάθε ποιητής, με δική του ευθύνη, επιλέγει, όταν επιλέγει, θραύσματα του παραδοσιακού ύλικού που τον έρεθίζουν ή τον υπηρετούν, δίχως να φιλοδοξεί να τά άνασυνθέσει, μέσα σε μοντέρνο περίβλημα, σε λογοτεχνικό και ιδεολογικό μοντέλο.

Πόσο άτομικός και άποσπασματικός είναι ο διάλογος των μεταπολεμικών ποιητών με την παράδοση τό δείχνουν οι ποσοτικές και ποιοτικές διαφορές στο κεφάλαιο αυτό άνάμεσα σε ποιητές λίγο πολύ της ίδιας περιφέρειας: λ.χ. άνάμεσα στον Άναγνωστάκη και τον Άλεξάνδρου, ή στο Σινόπουλο και τό Σαχτούρη.

Η άπομυθοποίηση αυτή της «μοντέρνας παράδοσης» που συντελέστηκε στα μεταπολεμικά χρόνια έχει και την άρνητική της όψη. Η άγωνία για άυτοπροσδιορισμό (ή παράδοση θεωρείται, και εν μέρει είναι, τρόπος έτεροπροσδιορισμού) παράγει προοδευτικά ποίηση άμυθολόγητη και κάπως άπαίδευτη. Άποτέλεσμα: ο χώρος του ποιητικού μύθου προσφέρεται άκόμη και σήμερα σε ποιητές της γενιάς του '30, με άντιθετικούς πόλους τον Έλύτη και τό Ρίτσο.

Πρόχειρο Συμπέρασμα:

Όποιαδήποτε συζήτηση για «τή σημασία μις λαϊκής παράδοσης στον καιρό μας» πρέπει να λάβει υπόψη της σοβαρά τίς περιπέτειες της λογοτεχνίας μας, ειδικότερα ίσως της ποίησής μας, στο κρίσιμο αυτό κεφάλαιο. Με ένα τέτοιο μέτρο θά μπορούσαν ίσως να εκτιμηθούν δικαιότερα ή παραδοσιακή αισιοδοξία του Θεοδωράκη ή άκόμη και του πρώιμου Χατζηδάκη, για να μείνω σε περίοπτα μουσικά όνόματα του καιρού μας.

**Τό ζήτημα δεν είναι μόνο
νά διαβάσετε «ΑΝΤΙ»
άλλά νά μπορείτε
ν' άνατρέχετε σ' αυτό σταθερά.**

**Άποκτεΐστε
τήν πλήρη σειρά των 9 τόμων**

Οι τόμοι του ΑΝΤΙ:

- Α (6 έξαμ. '74, τεύχη 1-9)
- Β (α έξαμ. '75, τεύχη 10-22)
- Γ (6 έξαμ. '75, τεύχη 23-35)
- Δ (α έξαμ. '76, τεύχη 36-48)
- Ε (6 έξαμ. '76, τεύχη 49-61)
- ΣΤ (α έξαμ. '77, τεύχη 62-74)
- Ζ (6 έξαμ. '77, τεύχη 75-89)
- Η (α έξαμ. '78, τεύχη 90-102)
- Θ (6 έξαμ. '78, τεύχη 105-115)

Στους τόμους του ΑΝΤΙ – πανόδετους, με έξώφυλλα και άναλυτικά περιεχόμενα θεμάτων και συνεργατών – θά βρείτε μία πλούσια και πολύπλευρη καταγραφή:

- της πολιτικής και πολιτιστικής ζωής μας
- της κατάστασης στην Άριστερά
- της έξωτερικής επικαιρότητας
- των ιδεολογικών ρευμάτων της εποχής μας και
- πλήθος στοιχεία που ένδιαφέρουν όσους συμμετέχουν στα προβλήματα του τόπου μας.

Ζητείστε τους τόμους του ΑΝΤΙ από τά γραφεία μας:

Δημοχάρους 60 (Τ.Τ. 601) τηλ. 732.713 και 732.819.

Όσοι μένουν στην έπαρχία μπορούν να ζητήσουν την άποστολή των τόμων με άντικαταβολή. Μπορείτε άκόμη να άνταλλάξετε τά τεύχη με δεμένους τόμους πληρώνοντας την βιβλιοδεσία (160 δρχ. στον τόμο).

ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΞΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Του Θ. Σταυρόπουλου

ΟΙ ΠΡΟΟΔΟΙ που έχουν συντελεστεί στην επιστήμη και στην τεχνολογία, προσφέρουν στον άνθρωπο – για πρώτη φορά στην ιστορία του – τη δυνατότητα να υλοποιήσει όλα τα δεδομένα της ελευθερίας. Θα αρχίσουμε μ' έναν όρισμό αυτών των δεδομένων: Κοινωνικοποιημένη οικονομία, αυτοκυβέρνηση και αυτοδιαχείριση των παραγωγών - πολιτών, συμμετοχή στη λήψη των αποφάσεων και στην άσκηση όλων των κοινωνικών λειτουργιών, άμεση δημοκρατία, πολιτιστικός και ανθρωπιστικός εμπλουτισμός της καθημερινής ζωής.

Ο ΑΝΤΙΛΟΓΟΣ που προτάσσεται συνήθως στην παρούσα προβληματική, έντοπιζεται σε τρία επίπεδα:

- Στο κοινωνικοπολιτικό επίπεδο: η σημερινή ταξική διάρθρωση της κοινωνίας και η υπερσυγκεντρωτική συγκρότηση του αυταρχικού - γραφειοκρατικού κράτους, υποτίθεται ότι κάνει να είναι αδιανόητη κάθε σκέψη και απόπειρα δράσης για κοινωνική αλλαγή και ελευθερία. 'Η πιο χυδαία έκδοχή αυτής της αντίρρησης καταλήγει στη συμβουλή: «μην ενδιαφέρεσαι για τα κοινά», ενώ η πολιτική έκφρασή της είναι η δικτατορία. Στο όνομα ενός χυδαίου πραγματισμού οδηγούμαστε στην άρνηση του κοινωνικού ανθρώπου, στη ζώωδη - άγελαια αντίληψη του κοινωνικού βίου.

- Ξεκινώντας από την παραδοχή της αριστοτελικής θεμελίωσης της πολιτικής κοινωνίας, απορρίπτουμε ex principio κάθε άρνηση της ανθρώπινης ελευθερίας.

- Στο επίπεδο της ψυχολογίας: οι σκεπτικιστές υποστηρίζουν ότι η σημερινή ψυχολογική και πνευματική συγκρότηση των παραγωγών - πολιτών, δεν επιτρέπει τη συμμετοχή στις λειτουργίες της πολιτικής κοινωνίας και στη λήψη των αποφάσεων για τα κοινά. 'Ισχυρίζονται επίσης ότι, η συγκεντρωτικότητα του σημερινού κράτους και η τερατώδης υπερδιόγκωση των πόλεων αποκλείει κάθε τέτοια δυνατότητα.

- Στο επίπεδο της μεθοδολογίας τέλος, οι απολογητές της ιδεολογίας του γραφειοκρατικού συγκεντρωτισμού υποστηρίζουν την «αναγκαιότητα» της πολιτικής καθοδήγησης των παραγωγών - πολιτών από μίαν «έλιτ» επαγγελματιών της πολιτικής που θα απαλλοτριώσουν όλες τις πολιτικές λειτουργίες των πρώτων και θα τις άσκησουν, στο όνομα και για λογαριασμό τους.

ΣΥΝΙΣΤΩΣΑ των τάσεων αυτών είναι η αποδοχή του πλατωνικού σχήματος: διαχωρισμός της πολιτείας στους μόνιμα κυβερνώντες, σάν «ἀρμόδιους, ἐπαίοντες» και τους μόνιμα κυβερνώμενους. Καί τα τρία αυτά επίπεδα καταλήγουν στην ουσιαστική κατάλυση του δημοκρατικού συστήματος και της ελευθερίας του κοινωνικού ανθρώπου.

ΟΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΠΡΑΓΜΑΤΩΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ: ούτοπία ή πραγματικότητα

ΟΙ ΑΡΝΗΤΕΣ της ελευθερίας προβάλλουν ένορχηστρωμένα σάν κοινό έπιχειρήμα, ότι μιά αντίληψη καθημερινής πραγμάτωσης της ελευθερίας, είναι ούτοπική και δεν μπορεί να εφαρμοστεί. Κι όμως οι περισσότερες ούτοπίες του παρελθόντος βρίσκουν την πραγμάτωσή τους σήμερα. 'Η αριστοτελική θεωρία «φύση - κίνηση, κίνηση - φύση» καθώς και οι προηγηθείσες θεμελιώσεις των Δημόκριτου, Λεύκιππου, του Θαλή και του 'Αρίσταρχου του Σάμιου κλπ., βρίσκουν την πειραματική τους πραγμάτωση στις μαθηματικές και φυσικές εφαρμογές, ύλη - ενέργεια, ενέργεια-ύλη, καθώς και στη κβαντομηχανική, την ηλεκτρονική, την κυβερνητική.

ΠΑΡΑ τις προσωρινές παλινδρομήσεις ή πορεία της ιστορίας είναι βασικά προοδευτική προς την κατεύθυνση του εξανθρωπισμού της κοινωνίας. 'Η εξέλιξη της ανθρωπότητας από την πρωτόγονη φυλετική κοινότητα, στο σημερινό κατακτημένο όχυρό της πολιτικής δημοκρατίας, τεκμηριώνει έμπρακτα τις «ούτοπίες» του παρελθόντος. Ποιά είναι όμως η σχέση ούτοπίας και πραγματικότητας. 'Εδώ θα πρέπει να σημειώσουμε ότι:

- 'Η σχέση θεωρίας και πράξης είναι ιστορικά δυναμική. Οι θεωρητικές εργασίες των μεγάλων ούτοπικών της 'Αναγέννησης, όπως του Τζιάκομο Καμπανέλλα, καθώς και των μεγάλων ούτοπικών σοσιαλιστών, του 'Ουεν, του Σαίιν Σιμόν, του Σάρλ Φουριέ, βρήκαν τη συνέχεια τους στη συνθετική επιστημονική έρμηνεία και ανάπτυξη των Μάρξ, 'Ενγκελς, κ.ά.

- 'Η σχέση θεωρίας και πράξης είναι πολιτικά δυναμική. 'Ενα σύστημα ιδεών μπορεί να συμβάλλει στην επιτάχυνση των κοινωνικών και πολιτικών εξελίξεων, να γίνει δηλαδή μοχλός της κοινωνικής μεταβολής, εάν υιοθετηθεί από την πλειοψηφία των παραγωγών - πολιτών. Αυτό που χαρακτηρίζεται σάν ούτοπία είναι η θεωρητική σύλληψη των δυνατοτήτων για επιστημονικές και κοινωνικές αλλαγές. 'Ετσι τα όρια ανάμεσα στην ούτοπία και στην πραγματικότητα είναι ρευστά.

ΟΠΩΣ διαπιστώθηκε: «Οι σκοποί μας είναι δυνατό να πραγματοποιηθούν μερικές φορές, μόνον όταν οι άνθρωποι ενεργοποιούνται σέ μεγάλη κοινωνική έκταση για «ούτοπικούς» σκοπούς. Μπορεί ένας σκοπός να είναι αντικειμενικά πρώιμος, αλλά να άνακνει τόσο έντονα ανθρώπινες ενέργειες, ώστε αυτές, ίσως άπροσδόκητα και για τους ίδιους τους ανθρώπους που συμμετέχουν, να μεταβάλλουν τις ιστορικές συνθήκες» (Μ. Μάρκοβιτς, «Περιβάλλον και ποιότητα ζωής», εκδόσεις ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ, σ. 92). Για τό κοινωνικό άτομο τίποτε δεν είναι στατικό και άπόλυτο: η μετάβαση από την ούτοπία στην επιστημονική διαπίστωση κι από εκεί στην κοινωνική πραγμάτωση είναι διαλεκτική, συνεχής και δυναμική.

ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΑΞΙΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

ΘΑ ΗΤΑΝ άφελής και άντιστορική η αντίληψη που θα ύποστήριζε ότι η ανθρώπινη πρόοδος προχωρεί άνεμπόδιστα, ειδυλλιακά και άρμονικά. 'Η ανθρωπότητα προχωρεί μέσ' από συγκρούσεις, άντιθέσεις και προσωρινές παλινδρομήσεις. Αύτή η συνθετική πορεία έμπεριέχει και τό τραγικό στοιχείο της ιστορίας. 'Ο Αίσχύλος στον «Προμηθέα δεσμώτη» περιγράφει την τραγική και έπώδυνη άφύπνιση και εξέγερση του ανθρώπου έναντίον του σκοταδισμού και του δεσποτισμού, ενώ ό Εύριπίδης μέ τό συγκλονιστικό διάλογο της Κλυταιμνήστρας μέ τόν 'Αγαμέμνονα, ανατέμνει όλο τό τραγικό θάθος της ιστορικής διαδικασίας της καθυπόταξης της γυναίκας στην έξουσία του άντρα, δηλαδή του μισού πληθυσμού του πλανήτη από τόν άλλο μισό. 'Ο Θουκυδίδης, μέ τό συγκλονι-

στικό διάλογο Ἀθηναίων καί Μηλισίων θά περιγράψει τήν ωμότητα καί τήν κτηνωδία τῆς ἱμπεριαλιστικῆς βίας.

Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ κατηγορήθηκε γιά «ἀσέβεια πρὸς τοὺς θεοὺς» ἀπ' τοὺς δεινόσαυρους τοῦ ἀντιδραστικοῦ κόμματος τῆς Ἀθήνας καί ὑποχρεώθηκε νά δραπετεύσει στή Χαλκίδα γιά νά συνεχίσει ἐκεῖ, σάν πολιτικός ἐξόριστος, τίς ἐπιστημονικές του ἐρευνες καί τὸ συγγραφικὸ ἔργο του.

Ο ΓΑΛΙΛΑΙΟΣ περνᾷ ἀπὸ δίκη καί διακινδυνεύει τήν πυρά μέ κατηγορίες πού κατασκευάστηκαν ἀπὸ τήν «ιερά ἐξέταση», ἐνῶ ὁ Ἀϊνστάιν φεύγει ἀπὸ τήν πατρίδα του, τὴ μεσοπολεμικὴ Γερμανία, γιά νά ξεφύγει ἀπὸ τὸ διωγμὸ τοῦ Γ' Ράιχ.

ΟΜΩΣ ὅλες αὐτές οἱ ἱστορικές τραγωδίες ἔχουν ποιοτικά καθολικό, ἀλλὰ ποσοτικά μερικὸ χαρακτήρα σέ σχέση μέ τὸ τραγικὸ διλήμμα πού ἀντιμετωπίζει τὸ σύνολο τῆς σημερινῆς ἀνθρωπότητας.

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

ΔΙΛΗΜΜΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑΣ

Η ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗ περίοδος πού διανύουμε ἐμπεριέχει καί τὴ σύγκρουση τέτοιων ἱστορικῶν δυνάμεων ὥστε ἡ ἐκβασή της θά προσδιορίσει τήν τύχη τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Αὐτό εἶναι τὸ ἱστορικὸ διλήμμα τῆς ἐποχῆς: Ἡ ἡ κοινωνικοποιημένη αὐτοδιαχειριζόμενη οἰκονομία θά ὑποτάξει τίς τεράστιες φυσικές δυνάμεις τῆς θερμοληπτικῆς, τῆς ἡλιακῆς καί τῶν ἄλλων πηγῶν ἐνεργείας μαζί μέ τόν αὐτοματισμὸ καί τήν ἡλεκτρονική, σ' ἓνα δημοκρατικά-συλλογικά ἐπεξεργασμένο σχέδιο κοινωνικῆς παραγωγῆς καί ἀναπαραγωγῆς μέ γνώμονα τήν «ἐν μέτρῳ» ἀρμονικὴ ἱκανοποίηση τῶν ὑλικῶν, τῶν ψυχολογικῶν καί τῶν διανοητικῶν ἀναγκῶν τοῦ κοινωνικοῦ ἀνθρώπου· ἡ ἀντίθετα τὰ κυρίαρχα οἰκονομικά καί κρατικά συμφέροντα μέ τήν ἀντικοινωνική, ἰδιοτελή καί ἀλόγιστη μεταχείριση τῶν ἐνεργειακῶν δυνάμεων, τοῦ σταθεροῦ κεφαλαίου καί τοῦ συνολικοῦ κοινωνικοῦ πλούτου θά ὀδηγήσουν τήν ἀνθρωπότητα σέ μιὰ δίχως προηγούμενο ἱστορικὴ καταστροφή. Τὰ συμπτώματα τοῦ ἱστορικοῦ κινδύνου ἔχουν φανεῖ. Ἡ ἀπειλή κατὰ τῶν φυσικῶν καί βιολογικῶν προϋποθέσεων τῆς ζωῆς εἶναι παρούσα.

Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ τοῦ Ναγκασάκι καί τῆς Χιροσίμα καί ἡ ἀλλοίωση τῆς χημικῆς σύστασης τοῦ ἐδάφους μέ τίς θόμβες ναπάλμ στὸν πόλεμο τοῦ Βιετνάμ εἶναι δύο ἀναντίρρητες ἐνδείξεις τῆς ἀπειλούμενης καταστροφῆς. Ἀλλὰ καί πέρα ἀπὸ τίς πολεμικές συγκρούσεις, ἡ πράξη καταστροφῆς τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος συντελεῖται ἐν ψυχρῷ, μπροστά στὰ μάτια μας, κατὰ τὴ διαδικασία τῆς μονοπωλιακῆς - καπιταλιστικῆς συσσώρευσης.

ΕΤΣΙ ὀδηγοῦμαστε σέ μιὰ θεμελιακὴ, κατὰ τὴ γνῶμη μας, προγραμματικὴ πρόταση γιά ἓνα κίνημα νεοδιαφωτισμοῦ: τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἀνθρωπισμοῦ πού θά συνενώνει τήν ἀνάπτυξη τῶν ἐπιστημῶν μέ τὰ ἰδεώδη καί τίς κατευθύνσεις τῆς ἀνθρωπιστικῆς ἐξιοκρατίας.

Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ γιά τὴ διαφύλαξη τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος καί τῆς ἀνθρώπινος ζωῆς συνιστᾷ προϋπόθεση κάθε προόδου. Τὸ σοσιαλιστικὸ κίνημα τῶν ἐργαζομένων ὀφείλει νά τὴν ταυτίσει μέ τίς δημοκρατικές διαδικασίες τῆς αὐτοκυβέρνησης, τῆς αὐτοδιαχείρισης καί τῆς ἀμεσης δημοκρατίας, τῶν προσωπικῶν ἐλευθεριῶν, τοῦ δημόσιου διαλόγου καί ἀντίλογου.

Η ΤΑΥΤΙΣΗ σοσιαλισμοῦ καί ἐλευθερίας συνιστᾷ τήν πεμπτοῦσια πραγμάτωσης τῶν ἀνθρωπίνων οἰκολογικῶν πεπρωμένων.

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ:

ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΑΤΖΗ

ΘΗΤΕΙΑ

(ἀγωνιστικὰ κείμενα 1940-1950)

περιέχει τὰ παρακάτω διηγήματα πού δημοσιεύονται γιά πρώτη φορά σέ χωριστὸ τόμο:

Τραγούδι στὴν Ἀθήνα, Δρακόλιμνη, Ἡ γυναίκα τῆς Φούρκας, Ὁ κυρίαρχος τῆς Ψυττάλειας καί τὸ μεγάλο ἀφήγημα Μουργκάνα, χρονικὸ ἀπὸ τίς μάχες τῆς Μουργκάνας τὸ 1948.

Ἡ τιμὴ τοῦ βιβλίου εἶναι 150 δρχ.

Ἐκδόσεις «Κείμενα»

ΙΔΕΟΔΡΟΜΙΟ

34
ΟΠΟΙΟΣ ΚΑΝΕΙ
ΜΙΣΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ
ΑΝΟΙΓΕΙ ΤΟ ΛΑΚΟ ΤΟΥ

ΤΙ ΣΟΪ
ΑΝΘΡΩΠΟΙ
ΕΙΣΤΕ
ΕΣΕΙΣ
ΟΙ ΝΕΟΙ
ΕΚΔΟΤΕΣ

ΟΙ
ΕΚΔΟ-
ΣΕΙΣ
ΜΑΣ

ΤΟ
Νº 32
ΖΕΙ

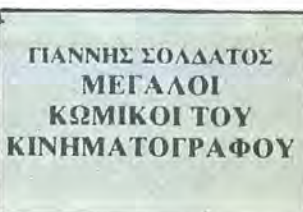
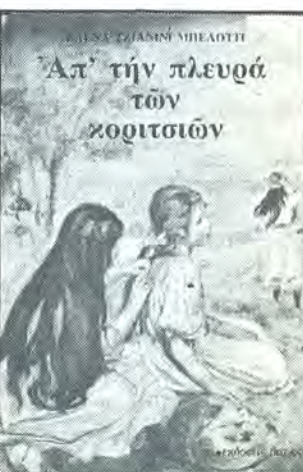

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΑΘΗΝΑ: Σόλωνος 94 τηλ. 3607744

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΒΙΒΛΙΟΥ Κ. Μελενίκου 34 τηλ. 212610

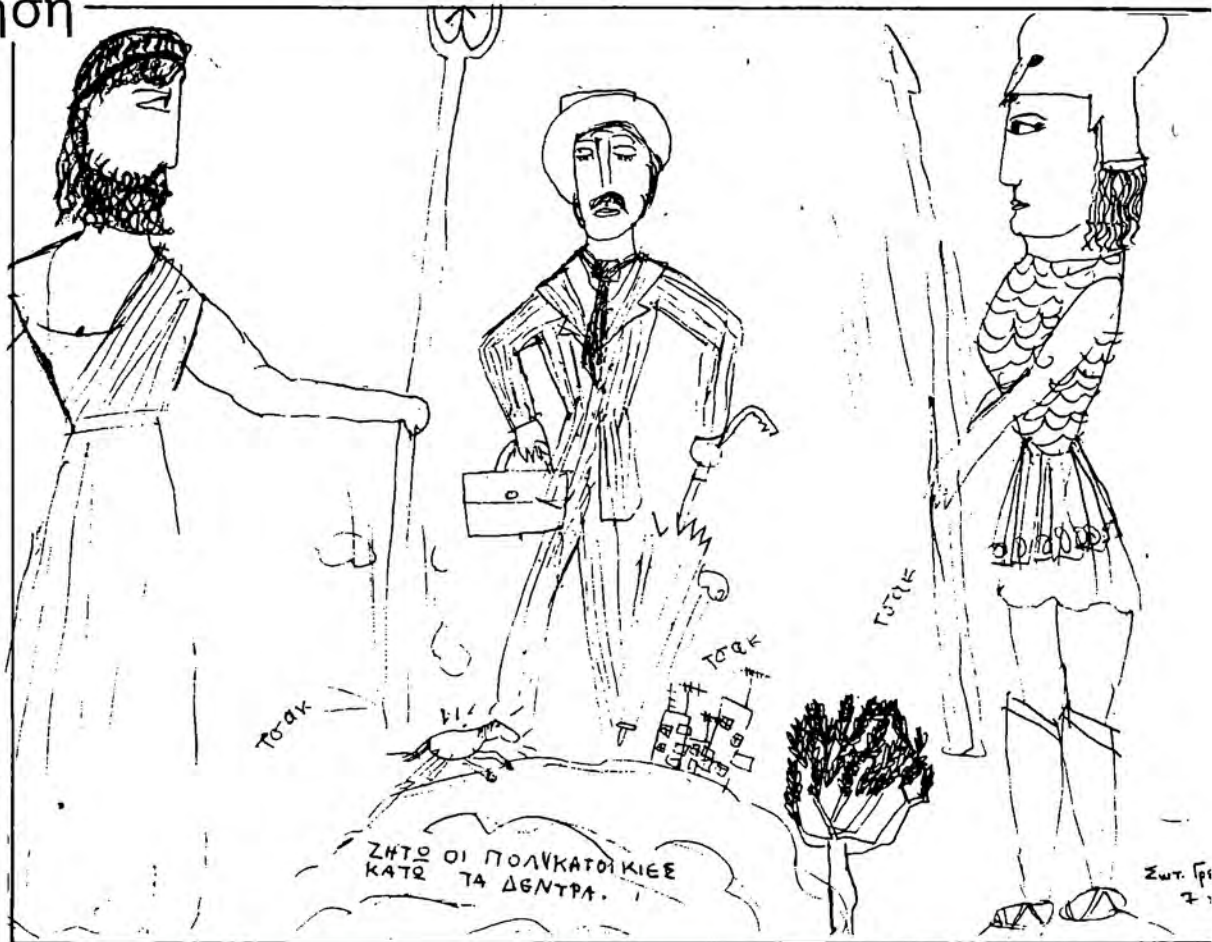
Ο διαγωνισμός παιδικού σχεδίου

Καί μιά ἐξήγηση

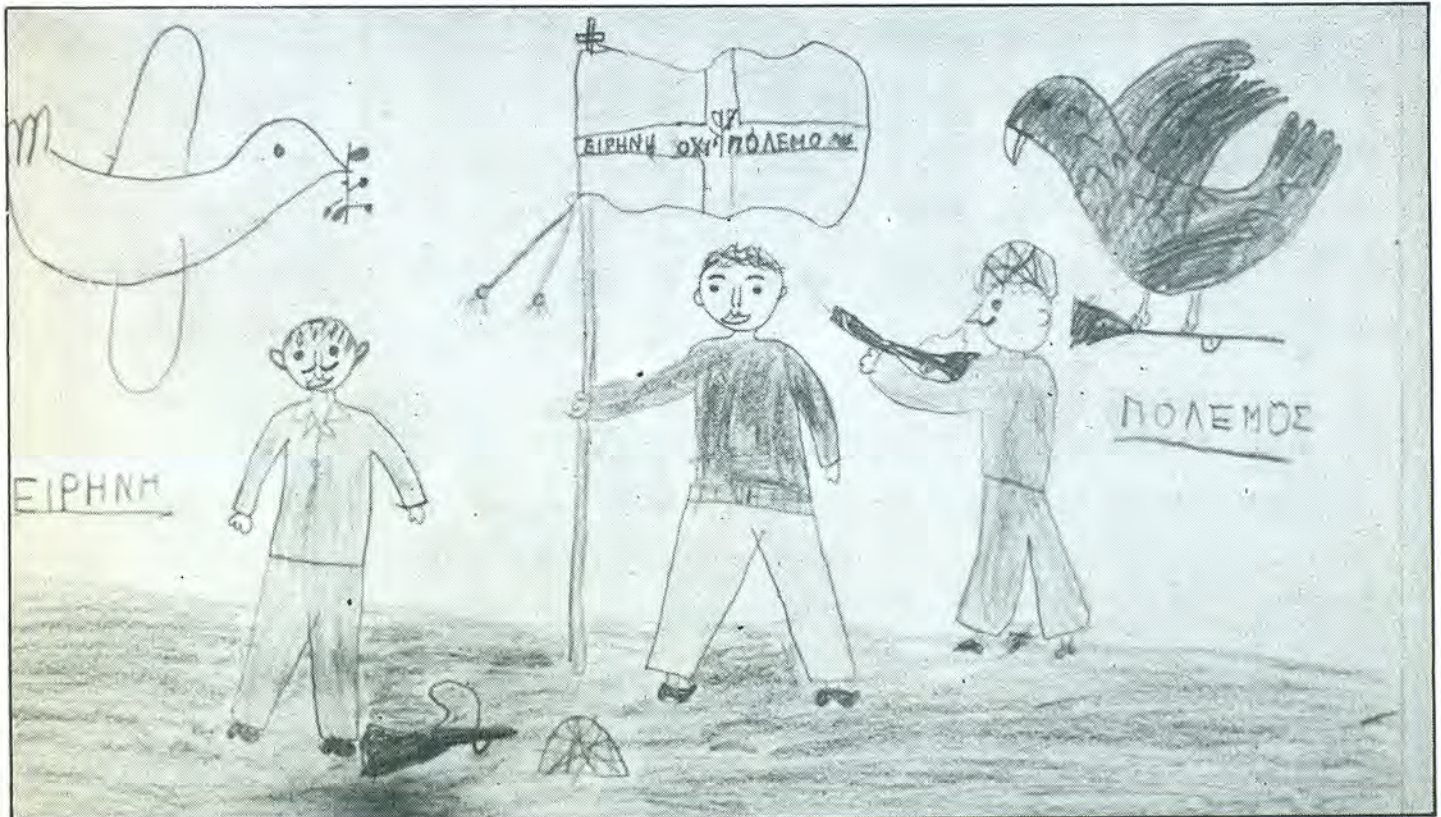
ἀπό τὴν Εἰρήνη Ψαρέλλη

Καί... δέκα μῆνες μετὰ τὴ λήξη τῆς προθεσμίας, ἀποφάσισα νὰ ἐκτελέσω, ὅσο γίνεται πιά σωστά, τὰ καθήκοντά μου, σάν γραμματέας τῆς ἐπιτροπῆς γιὰ τὸ διαγωνισμό - ἐκθεση παιδικοῦ σχεδίου πού προκήρυξε τὸ ΑΝΤΙ, στὸ τεῦχος 115 τῆς 30/12/78. Μπορεῖ νὰ τὸ θυμάστε, μπορεῖ καὶ ὄχι. Εἶχε θέμα του: «**Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ**», καὶ οἱ μικροὶ φίλοι τοῦ περιοδικοῦ - ἢ ἀλλιῶς τὰ παιδιὰ τῶν μεγάλων φίλων τοῦ περιοδικοῦ - μποροῦσαν νὰ σχολιάσουν στὰ σχέδιά τους: Τὰ πολιτικά γεγονότα, τίς πολιτικές συζητήσεις τῶν μεγάλων, ὅσα ἀκούνε ἀπ' τὸ ραδιόφωνο, βλέπουν στὶς ἐφημερίδες, εἰ καὶ φυσικά ὅσα συζητᾶνε μεταξὺ τους γιὰ τὴν πολιτικὴ!

Ἐδῶ πού τὰ λέμε δὲν ἦταν καὶ εὐκολο θέμα. Ἴσως δὲν ἦταν καὶ εὐστοχη ἐκλογή. Ἐμεῖς εἴμαστε σίγουροι πῶς οἱ μικροὶ μας φίλοι, παρουσίασαν ὅποια συζήτηση γιὰ τὴν πολιτικὴ ὑπάρχει στὸ σπίτι. Ἐκτός... κι ἂν δὲν ὑπάρχει πιά... Ὅμως, σάν ἐπιτροπὴ χρωστᾶμε μιὰν ἐξήγηση γιὰ τὰ σχέδια τῶν φίλων μας.

Σωτ. Γρεβενιώτης, 7 χρονῶν.

Χρήστος Χ. Παπαλάμπρος, 7 χρονῶν.

Θεοχάρης Συνεκακούλης
7,5 χρόνων
Τὸ Πλοῦτεχνάο

Θεοχάρης Συνεκακούλης, 7 χρονών.

Ερνέστος Μπερούκας, 7 χρονών

Η ΕΞΗΓΗΣΗ

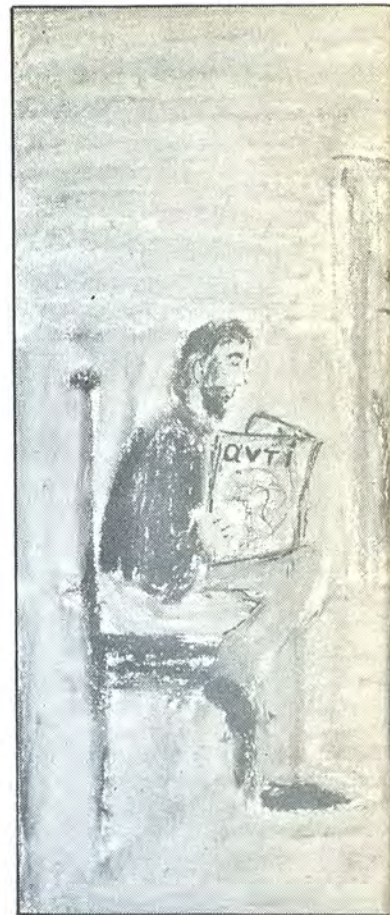
Τῇ ζωγραφικῇ καὶ τὸ ἰχνογράφημα γενικότερα τοῦ παιδιοῦ, μέχρι τὴν ἡλικία τῶν 10-11 χρονῶν, θά πρέπει νά τῇ δοῦμε σάν ἓνα μέσο ἔκφρασης. Ἐνα μέσο αὐθόρμητο καὶ ἐξαιρετικά ὑποδοθητικό στὴν ἐπικοινωνία τῶν παιδιῶν μέ τόν περίγυρο. Αὐτὴ ἡ ἔκφραση ἔχει ἀξία καθαρὰ προσωπική καὶ δίνει στοιχεῖα γιά τὴν ἱστορία τοῦ κάθε παιδιοῦ, τὰ συναισθήματά του, τὴ φαντασία του, τὸ ἐπίπεδο νοημοσύνης του.

Γιά τοῦτο οἱ ἐπιλογές καὶ ἐπιβραβεύσεις τοῦ «καλύτερου παιδικοῦ σχεδίου» ἢ τῆς «καλύτερης παιδικῆς ζωγραφιάς», πέρα ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι καλλιεργοῦν τὸν ἀνταγωνισμό κλπ. κλπ. εἶναι ἀντιψυχολογικές καὶ ἀντιπαιδαγωγικές καὶ δέν ἔχουν σχέση μέ τίς διδασκασίες δόμησης τῆς νοημοσύνης καὶ τῆς προσωπικότητας τοῦ παιδιοῦ.

Ἡ παραπάνω ἐξήγηση μᾶς ὁδήγησε νά παρουσιάσουμε σ' αὐτό τὸ τεῦχος ὁρισμένα – λόγω χώρου – μόνο σχέδια ἀπὸ ὅσα λάβαμε, χωρὶς καμιὰ ἀξιο-

κρατική ἐπιλογή. Κάθε σχέδιο ἀπ' ὅσα ἔφτασαν στὸ περιοδικό ἔκφράζει τὸν προβληματισμό τοῦ κάθε παιδιοῦ, σ' ἓνα ὕψος ἐντελῶς προσωπικό. Γιά ὅλα αὐτά, ἡ ἐπιτροπὴ ἀποφάσισε νά εὐχαριστήσῃ τὸ κάθε παιδί γιά τὴ συμμετοχή του, μ' ἓνα βιβλίο πού κρίνει κατάλληλο γιά τὴν ἡλικία του.

Τὴν ἐπιτροπὴ ἀποτελοῦσαν οἱ σκιτσογράφοι **Μέντης Μποστατζόγλου (ΜΠΟΣΤ)** καὶ **Κώστας Μητρόπουλος**, ἡ ψυχολογική καὶ παιδαγωγική **Ντίνα Διθάρη**. Γραμματέας ἦταν ἡ **Εἰρήνη Παρέλλη**.

Βαγγελίτσα Πέππυ

ΕΣΚΑΣΑΝ ΣΙ ΒΟΜΒΕΣ
ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ
Η ΠΛΑΚΟΣ: ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕ
ΤΗΝ ΚΑΤΑΜΕΤΡΗΣΗ ΤΟΥΣ

ΣΟΒΙΕΤΙΚΟΙ ΘΑ ΦΤΙΑΞΟΥΝ
ΤΟ 'ΜΕΤΡΟ'.

Γιαν. Μπητσάκης, 14 χρονών

Παναγιώτα Χ. Παπαλάμπρου, 8 χρονών

Τό Βατερλώ της Παιδείας

Τελευταίες μέρες των εισαγωγικών εξετάσεων στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα – τελευταίες ώρες. Ο θεσμός αυτός που έχει ταλανίσει «έν σειρά» γενιές και γενιές, πεθαίνει. Όλοι όσοι ζήσαμε κάποτε αυτή τη διαδικασία, με αγωνία παρακολουθούμε τον επιθανάτιο ρόγχο του θεριού: Ζήτημα 1ον.

Γνωρίζουμε από τώρα τον αριθμό των ζωντανών και των νεκρών, ποιά θα είναι η διαδικασία ταφής;

Αναλογιζόμαστε με κάποια κρυφή χαρά: Τουλάχιστον είναι η τελευταία χρονιά! Τού χρόνου νέα συστήματα εγκαινιάζονται, νέες μέθοδοι. Δοκιμασμένες έμπειριες εκ του εξωτερικού πολλά υποσχόμενες...

Οι εισαγωγικές εξετάσεις καταργούνται: Ζήτημα 2ον. Τι δάσουμε όμως στην θέση τους;

Σειρά από εξετάσεις πανελλήνιες των μαθητών από την τρίτη γυμνασίου ξεκινώντας, ως να τελειώσουν το Λύκειο.

Μιά γεύση «Πανελλήνια» γευτήκαμε «Πανελληνίως» φέτος. Ράμμος ο πρώτος αριθμός, σās λέει τίποτα;

Έτσι, τί μπαίνει στη θέση των εισαγωγικών εξετάσεων: Ζήτημα 3ον. Οι Πανελλήνιες, ψιθυρίζουμε, πού θα προετοιμάζονται γι' αυτές οι μαθητές συνέχεια. Θα τις βλέπουν επιφύλακτες απ' τα δεκατέσσερά τους κι όλοι οι γύρω φίλοι τους στα γρήγορα θα γίνονται αντίπαλοι.

Όλοι μαζί λοιπόν, με χάρη και χαρούμενοι, σάν χορωδία χώρας ελληνικής, ας πούμε μες με μία φωνή:

«Ο θεσμός απέθανε, ζήτω ο θεσμός»!

Τά Φεστιβάλ Νεολαίας

Με τό φεστιβάλ της ΚΝΕ – ΟΔΗΓΗΤΗ εγκαινιάζονται τό Σεπτέμβριο οι ετήσιες γιορτές των πολιτικών νεολαίων που έχουν θεσμοποιηθεί και στην περίοδο από τη μεταπολίτευση θέλησαν να αποτελέσουν μίαν απάντηση στις ελεγχόμενες – και απολιτικές – κρατικές φεστιβαλοπανηγύρεις.

Κυρίαρχα θετικά χαρακτηριστικά των φεστιβάλ αυτών είναι: ο πολιτικός χαρακτήρας και η λαϊκή ποικιλόμορφη συμμετοχή. Στα φεστιβάλ της ΚΝΕ τα χαρακτηριστικά αυτά στοιχεία είναι σαφή, καθώς και η οργανωτική τους επάρκεια.

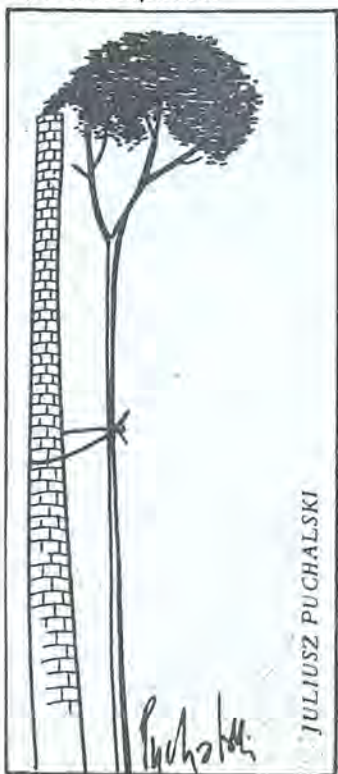
Οι «γιορτές Νεολαίας» του ΠΑΣΟΚ και τό φεστιβάλ ΑΥΓΗΣ – ΘΟΥΡΙΟΥ που ακολουθούν έχουν – αν κρίνουμε απ' την ως τώρα πείρα – ανάλογα χαρακτηριστικά, με ατελέστερη ή άλλοτε καλύτερη οργάνωση, αλλά όχι πάντα την ανάλογη συμμετοχή. Αυτά είναι όμως κυρίως θέματα που σχετίζονται με μία διαφορετική αντίληψη ή με τις διαφορετικές οργανωτικές δυνατότητες των φορέων.

Τό σημαντικό όμως είναι ότι τά φεστιβάλ αυτά μεταδίδουν προς τά έξω τό βασικό πολιτικό μήνυμα των αντίστοιχων φορέων. Καί αυτό είναι πού έχει σημασία.

Φέτος, θά παρακολουθήσουμε αυτές τις γιορτές με ίδιο ενδιαφέρον, αλλά και με περισσότερες

ελπίδες. Η πείρα, οι παρατηρήσεις και μαζί τά σημερινά αίτήματα, θά πρέπει νά προσδώσουν ένα χαρακτήρα μαχητικό και ζωντανό και νά βοηθήσουν στο σωστό στήσιμο του λαϊκού πανηγυριού.

Τό περιοδικό μας θά παρακολουθήσει αυτές τις γιορτές και θά επιδιώξει νά παρουσιάσει όσα σημαντικά συμβάντα.

αίθουσες

Από μικρό κι' από τρελό...

...μαθαίνεις την αλήθεια. Κι' από την προπαγάνδα που άπλοποιεί και σχηματοποιεί τά επιχειρήματα. Έχεις άπτες άποδείξεις γιά τό επίπεδο του προβληματισμού σε όρισμένους πολιτικούς χώρους. Έτσι στή «Νέα Δημοκρατία» (τεύχος 27) δημοσιεύεται όλοσέλιδη διαφήμιση με λεζάντα: «Η Εύρύστη στην καθημερινή ζωή μας – προσφέρει μεγαλύτερη ποικιλία προϊόντων στον καθένα μας». Μέσα σ' ένα παχύ καλάθι υπάρχει και τό πουλιού τό γάλα. Γερμανικά αυτοκίνητα, Ιταλικά ψυγεία, άγγλικά κοστούμια, βελγική μπύρα... κι ό ελληνικός ήλιος. Εύτυχεις Έλληνες! «Ουδέ σπείρουν, ουδέ θερίζουν». Ξαπλώνουν στην λιακάδα και καταναλώνουν τά προϊόντα του μόχθου των Εύρωπαιών.

Στή Σόφια, συναντηθηκαν γιά 10 μέρες, από τις 15 ως τις 25 Αυγούστου, παιδιά απ' όλο τον κόσμο γιά νά γιορτάσουν μαζί τη «χρόνια» τους.

Η πρόσκληση έγινε στις άρχές του '79 από τά παιδιά της Βουλγαρίας με τον τίτλο «Σημαία της Ειρήνης». «Μικρή είναι ή χώρα μας, έλεγε, ή καρδιά της όμως μπορεί νά συγκεντρώσει ή μουσική όλων των παιδιών, όλα τά τραγούδια σας, όλες τις ζωγραφιές σας, τους χορούς και τά ποιήματά σας».

Έτσι 8.500 παιδιά ηλικίας 6-14 χρόνων από 85 χώρες του κόσμου, πήραν μέρος στο φεστιβάλ της Βουλγαρίας, στέλλοντας ζωγραφιές, ποιήματα ή τραγούδια που έκρινε μία επιτροπή από τους Άλμπερτι, Φερσταντ, Κάραγιαν και Μιχαλακόφ.

Τό φεστιβάλ έγινε υπό την αιγίδα του προέδρου Τοντόρ Ζίφκωφ και του γεν. διευθυντή της ΟΥΝΕΣΚΟ Άμάντο Μπαχάρ Μ. Μπόου.

Με τό έργο του Άλέξη Δαμιανού «Τό καλοκαίρι θά θερίσουμε» πήρε μέρος ό «Οργανισμός Ήπειρωτικού Θεάτρου» στο φετινό φεστιβάλ Ίθάκης, άφου πρώτα τό παρουσίασε με επιτυχία στα χωριά της Ήπειρου.

Τό έργο έχει σκηνοθετηθεί συλλογικά από την ομάδα του «Η.Θ.», τά σκηνικά και τά κοστούμια έγιναν από τη Μάγκυ Άσδεστά και παίζουν οι ήθοιοι: Χάρης Άθανασίου, Ζωή Βουδούρη, Δημήτρης Γιαννακόπουλος, Νικαίη Κουντούρη, Γιώργος Νάκος, Μενέλαος Ντάφλος, Σπύρος Μισθός, Μιχάλης Μπίζιος,

Μιχάλης Παπαευαγόρου, Ναταλία Στεφάνου, Γιώργος Τζέρος.

● Πολιτιστικές εκδηλώσεις με τοπικό πανηγύρι, εκθέσεις εργαλείων των μαστόρων της πέτρας, λαϊκά δρώμενα της περιοχής, εκθέσεις γιά τη γυναίκα στα μαστοροχώρια, πραγματοποιήθηκαν από 13 μέχρι 17 Αυγούστου στην Πυρσόγιαννη.

Τίς εκδηλώσεις αυτές οργάνωσε ή Προοδευτική Ένωση Πυρσόγιαννης και τό περιοδικό ΑΡΜΟΛΟΙ

● Διήμερο πανηγύρι – 11 και 12 Αυγούστου – με τίτλο: «Γιορτή Σταφίδας '79» οργάνωσε ό «Σύλλογος Φιλοπρόσδων Κρεσενών Όλυμπίας», με ποικίλες εκδηλώσεις πολιτιστικού και άγροτικού χαρακτήρα.

Στή γιορτή, πού έγινε σε χώρο έξω από την πόλη, έγιναν: Έκθεση σταφίδας και άλλων άγροτικών προϊόντων, εκθέσεις ζωγραφικής, κεραμικής χειροτεχνίας, άθλητικές εκδηλώσεις, άπαγγελίες, μουσική

● Αυτές τις μέρες βρίσκεται στην Άθήνα τό σουηδικό συγκρότημα ΡΑΝΤΟΜΙΜΤΕΑΤΕΡΝ πού θά πραγματοποιήσει 4 παραστάσεις στο θέατρο ΑΒΕΡΩΦ.

Οι Σουηδοί καλλιτέχνες, με επικεφαλής τον Στανισλάβ Μπουσόφσκι (σεναριογράφος και σκηνοθέτης του συγκροτήματος) έχουν προσκληθεί από τη ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΣΥΝΤΕΧΝΙΑ· τό πρόγραμμα πού θά παρουσιάσουν στο άθηναϊκό κοινό περιλαμβάνει δύο έργα παντομίας: Τό «Κυνήγι του άρδονιού» και «Τό τσίρκο». Μία παράσταση, γιά μικρούς και μεγάλους.

Οι παραστάσεις του «ΡΑΝΤΟΜΙΜΤΕΑΤΕΡΝ», θά δίνονται κάθε βράδυ από τις 8 μέχρι τις 11 Σεπτέμβρη στο θέατρο ΑΒΕΡΩΦ.

● Η «Εταιρία Οικογενειακού Προγραμματισμού», είχε την πρωτοβουλία νά εκδόσει και κυκλοφορήσει ένα έντυπο με τίτλο: «Αντισύλληψη» – εργασία του ειδικού έρευντή, γιατρού Κλάιβ Γούντ.

Τό έντυπο περιέχει πληροφορίες σχετικά με τον έλεγχο της γονιμότητας, τά μέτρα έλέγχου των γεννήσεων και τους τρόπους αντισύλληψης, χρήσιμες γιά κάθε γυναίκα.

Η διεύθυνση της Εταιρίας Οικογενειακού Προγραμματισμού είναι: Σόλωνος 121, (2ος όροφος) τηλ. 36.06.390.

ΤΑ ΖΩΑ

Δέν ξέρω ποιά απ' όλα τά ζώα στο ζωικό βασίλειο νά διαλέξω γιά νά διηγηθώ τούτη τήν ιστορία μου. 'Επειδή κάθε ζώο είναι προκαθορισμένο, θά μου επιτρέψετε νά πάρω δυό τετράποδα, μέ φτερά, καί ὁμορφα μάτια, δίχως ὄνομα καί συνομοταξία. Μόνο τό φύλο τους νά διαφέρει. 'Εκείνη τοῦ γεννοῦσε παιδιά. Κι αὐτός τή γονιμοποιούσε.

'Ηταν δυό ζωάκια εὐτυχισμένα λοιπόν πού ἐκτελοῦσαν τόν προορισμό τους. 'Ὅσπου μιά μέρα πλάκωσαν κάτι θεριά πού τά ἀνάγκασαν νά φύγουν απ' τά δικά τους βοσκοτόπια.

Στήν ξενητεία (πού δέν ἦταν ἄλλη απ' τήν πίσω πλευρά τοῦ ἴδιου βουνοῦ) νοσταλγοῦσαν τοὺς παλιούς λειμῶνες. Αἰσθάνονταν ξένα ἐκεῖ κι ἀπροσάρμοστα. Μά ἀκόμα πιο πολύ φοβόταν μήπως τά θεριά ἀνεδαινόναται μιά μέρα τήν κορυφή, ροδολήσουν κι απ' αὐτή τήν μπάντα.

— 'Αν σκαδάμε ἕνα τούνελ, μέσα απ' τό βουνό, θά μπορούσαμε νά πάμε πίσω, τῆς εἶπε μιά μέρα αὐτός.

— Μέ τό ρύγχος πού ἔχεις θά πάρει αἰῶνες. Θά ναι τό τούνελ τοῦ Σισύφου...

Προσαρμόστηκαν στήν ξενητεία ὅσο νά πείς, πιάσαν καινούργιες γνωριμίες μέ τά ἄλλα ζώα. Μά δέν ἦταν τό ἴδιο. 'Η νοσταλγία τοὺς ἔφαγε.

'Ὅσπου, μιά μέρα, κάτι κυνηγοί, περνώντας, μιλοῦσαν γιά τά θεριά πού ἔφυγαν, καί τώρα ἐπιτέλους μπορούσαν κι αὐτοί νά κυνηγήσουν. Κρυμμένοι στό λαγούμι τους, οἱ δυό τους, φοβόταν μήν τοὺς ἀνακαλύψουν τά λαγωνικά. Κι ἐκεῖ πού γλίτωσαν απ' τά θεριά, δέν θά γλιτώναν τώρα απ' τοὺς ἀνθρώπους.

Μά ἡ πληροφορία στάθηκε χρήσιμη κι ἀποφάσισαν μιά μέρα

τήν ἐπιστροφή τους. 'Αποχαιρέτησαν τοὺς ξένους πού τοὺς δέχτηκαν στή δική τους γῆ καί γύρισαν, πάνω απ' τό βουνό, σ'α παλιά λημέρια.

Μά δέν ἀναγνώριζαν τίποτα. Τά θεριά, μέ τά νύχια τους, σά νάταν ἐρπύστριες, τά εἶχαν ἀνασκάψει όλα. Τά θράχια εἶχαν μετακινηθεῖ. Καί τά τριφύλλια εἶχαν γίνει πυρηνικές παπαροῦνες.

'Απ' τή μελαγχολία τους δέν ἄντεξαν πολύ. Σκεφτόταν νά γυρίσουν σ'τόν τόπο τῆς ἐξορίας τους, μά κι αὐτό δέν ἦταν λύση.

'Ὅσπου προτίμησαν ν' ἀνέβουν στήν κορυφή, κι ἐκεῖ νά τελευτήσουν. Περαισιμέ, σά θγείς γιά κυνήγι σέ τοῦτο τό βουνό, τά δυό θάμνα πού δλέπουν τόνα τᾶλλο, εἶναι οἱ δυό τους. Ριζώσαν ἐκεῖ ψηλά, ἀλλάξαν, μετεμψυχωθήκαν, γιατί ὁ τόπος τους δέν τοὺς χωροῦσε. Ξένοι νά ναι στοὺς δικούς τους. Καί δικοί στοὺς ξένους.

ΤΟ ΝΥΦΙΚΟ

'Ηταν ἕνα νυφικό ἀπό τοῦλι. 'Ὅπως ἡ Γιώτα πού τό πρωτοφόρεσε ἔκανε ἕνα εὐτυχισμένο γάμο μέ τόν Δημητρά, τόν καλετάνιο, πού σέ λίγο καιρό ἔγινε ἐφοπλιστής, τῆς τό ζήτησε ἡ κυρά-Μαραγγοῦ γιά τήν κόρη της, τή Βγενοῦλα.

'Η Γιώτα, ξενοφερμένη στό νησί — παντρεύτηκε μέ τόν ἄντρα της στό 'Αμέρিকা — ἦταν γνωστή γιά τή γενναιοδωρία της. Μά σέ πράγματα πού τήν ἀγγίζαν προσωπικά, κανένας δέν ἤξερε πῶς θά ἀντιδράσει.

'Ἐτσι ἡ κυρά-Μαραγγοῦ ἦταν πολύ ἐπιφυλακτική ὅταν τῆς τό ζήτησε. Τόχε μεράκι νά παντρεύει τό κορίτσι της καί τώρα πού βρέθηκε γαμπρός, καί μάλιστα Νορβηγός, ἤθελε νά τόν ἐντυπωσιάσει.

Βέβαια ἦταν λίγο πιο λεπτή καί πιο κοντή ἀπό τήν Γιώτα. 'Αλλά θά τό φέρναν σ'τά μέτρα της, χωρίς — αὐτό τό ἐγγυόταν — νά τό καταστρέψουν.

Γιά τή Γιώτα — πού συμπαθοῦσε τό κορίτσι της, τή Βγενοῦλα — σχεδόν συνομιλήκες κι ἤξερε τόν καημό της γιά νά παντρευτεῖ τόν ξανθό Νορβηγό, ἦταν χαρά νά τῆς τό δώσει.

'Η Βγενοῦλα παντρεύτηκε πράγματι στό νυφικό τῆς Γιώτας κι ἀμέσως ἔφυγε μέ τόν ἄντρα της γιά τό Βορρά ἀφήνοντας τή μιζέρια τοῦ νησιοῦ καί τοὺς τουρίστες. 'Ὅπου ἔγινε, λέγαν, βασιλίσσα.

— Μά τί χάρες εἶχε ἡ βλοσυροκομμένη, ἀποροῦσαν οἱ ἄλλες κοπέλες τοῦ νησιοῦ.

— Τό νυφικό, τό νυφικό εἶναι γουρλίδικο, εἶπαν οἱ γριές καί σκόρπισαν τή φήμη.

Τώρα ἐρχόταν κάθε λίγο καί λιγάκι κοπέλες απ' τά δυό χωριά τοῦ νησιοῦ καί ζητοῦσαν τῆς Γιώτας τό νυφικό της. Παντρεύτηκαν συνολικά ὀκτώ κι ὅταν ἡ Γιώτα ζοῦσε μέ τόν ἄνδρα της πιά στό Λονδίνο, θγάλαν ὅλες μαζί μιά φωτογραφία καί τῆς τήν στείλαν γιά ἐνθύμιο.

Τό νυφικό εἶχε ἀλλάξει σχῆμα, φάρδαινε ἡ στένευε, κόνταινε ἡ μάκραινε, ἀνάλογα μέ τό σῶμα τῆς νύφης. Κι ἔμεινε σ'τά χέρια τῆς τελευταίας, τῆς πιο ταλαιπωρημένης απ' ὅλες. Οἱ νέες κοπέλες δέν τό ζητοῦσαν πιά. Θά διαλυόταν.

Μιά μέρα ἕνα τελέξ, ἀπό τό Σίτν, ζητοῦσε κατεπειγόντως νά σταλεῖ μέ τό πρῶτο ἀεροπλάνο τῆς 'Ὀλυμπιακῆς τό νυφικό στό Λονδίνο.

Τό νησί εἶχε ἀποκτήσει στό μεταξύ ἀεροδρόμιο κι ἔτσι, ἀπό κεῖ, ὁ πιλότος τῆς τοπικῆς γραμμῆς θά τό παρέδιδε σ'τόν συνάδελφό του τῆς γραμμῆς 'Αθηνών-Λονδίνου. 'Ἐπρεπε τό ἴδιο ἀπόγευμα τό νυφικό νά βρίσκεται στό σπῆτι τοῦ ἐφοπλιστή, γιατί στό μεταξύ ἡ γυναίκα του, ἡ Γιώτα, πέθανε ξαφνικά, τήν ὥρα πού γυρνοῦσαν ἀπό μιά θεγγέρα κι ἤθελε αὐτός, λέγαν, νά τή ντύσει μέ τό ἄσπρο νυφικό ἀπό τοῦλι, γιά νά ναι τό ἴδιο εὐτυχισμένη ἡ γυναίκα του, ἡ Γιώτα, στό πάντρεμά της μέ τό Χάρο.

Τά δύο αὐτά διηγήματα τοῦ ΒΑΣΙΛΗ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ περιλαμβάνονται στό διδῆλο του «Ο ΤΡΟΜΕΡΟΣ ΜΗΝΑΣ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ, 13.8.78 — 30.9.78» πού θά κυκλοφορήσει τό Σεπτέμβρη ἀπό τίς ἐκδόσεις «ΦΙΛΙΠΠΟΤΗ».

Ποικίλα «κοίλα» κι ή... κατρακύλα

Άννης Θ. Κολτσιδοπούλου.

Στην άκρη του καλοκαιριού και των φεστιβάλ, στην αρχή μιας είδικη-γενικής οικονομικο-πολιτικής κρίσης και στο τέλος της ύπομονής μας, παρακολουθούμε το ελληνικό θέατρο ση-μαιοστολισμένο και άπλανές, αλαφιασμένο ή άδασμένο να χο-ρεύει άλλοπρόσασλα σε ρυθμούς διαφόρους. Ρυθμούς επιχορη-γήσεων, τουριστικών προσταγών, ρυθμούς αποκλεισμών, απο-λύσεων, απεργιών, επιδημιών, διωγμών.

Οί προφεστιβαλικές εκδηλώ-σεις στους «πρόποδες του ιερού δρόμου της ακροπόλεως» κλπ., κλπ., σύντομες κι «επίλεκτες»... δέν μέν ελπαν τό μυστικό τό κριτηρίου συμμετοχής. Είδαμε την πραγματικά εξαίσια **Όπερα του Πεκίνου**, όπου η ευαισθησία κι η ακρίβεια λόγου και ήχου, συν-αγωνίζονταν μέσα σε ευδιάκριτη παρτιτούρα, την ακρίβεια του ρυθμού και της κίνησης. Ένα μάθημα ανάγνωσης, έρμηνείας κι εκτέλεσης μιας δόκλεισης παρα-δοσιακής τέχνης.

Είδαμε όμως και την «παγκό-σμια πρώτη» των χαμένων «έρ-γων» του Αίσχϋλου, την περιλά-λητη «Ψυχαστασία» από τό **Άμφιθέατρο** του Σπύρου Εύαγ-γελάτου. Ένα φιλολογικό πό-νημα που δέν έφθανε μέ τά ξεβο-ριασμένα τον συντηρία για να γίνει θέατρο, πόσο μάλλον αίσχυ-λικό. Σάν πόνημα σεβαστό, σάν πλάσισμα αυθάδες. Σε καθό-λου καλή ώρα ο σκηνοθέτης, αναζητούσε αισθητικιστικά δε-κανίκια για να στηρίξει τους ήθοποιούς του που παράπαιαν ανάμεσα σ' ένα δύσκολο γ' αυ-τούς χορόδραμα (Ντόρα Τσάτου) κι ένα φτηνό, φτιαχτό όνειρό-δραμα. Όταν από μια παρά-σταση λείπει τό κείμενο, ή τε-χνική και ή τέχνη, δέν ξέρω στο τέλος τί μένει. Ίσως ή ουσκευ-αία μέσα σ' ένα άτέλειωτο πηχτό άσπρο που ξεσκέπαζε χυλιωειτω-μένα σύμβολα και σκέπαζε την άμηχανία. Ίσως ακόμα να μένει μια πηγαία μουσική σύνθεση που έδειχνε ξεκάθαρα σε ποιά κατεύ-θυνση είχε την πρόθεση να κινη-θεί ή παράσταση και σε ποιά τε-λικά κινήθηκε. Όπως και να 'χει όμως τό πράγμα, ή θεβιασμένη αυτή κατασκευή, στηριγμένη σε μια «κεκτημένη» οριάντωση, πήρε τά χειροκροτήματα του κάθε διαζώματος, τις ζητωκραυγές ενός συγκεκριμένου κόσμου που, ώ του θαύματος, σχημάτιζε λου-ρίδες ευδιάκριτες μέσα στο υπό-λοιπο κοινό, πήρε τέλος τις κρι-τικές της. Άλλες - οι λιγοστές - άγαναχτισμένες. Άλλες, άμήχα-νες αλλά ύποταγμένες, μυρίκαζαν

τις δηλώσεις του ίδιου του σκη-νοθέτη στη συνέντευξη τύπου σερβιροντάς τις ως κριτική και ίδιον έργον κι άλλες πάλι σωστές μυαλλάντες αιωνίας πίστεως κι άναγνώρισης, δέν δίσταζαν να παραγνωρίσουν τις ίδιες τους τις άρχές περί αρχαίου δράματος και θεατρικής τέχνης. Έτσι τέλειωσε τό προφεστιβάλ στο **Ηρώδειο** για ν' αρχίσει τό Φεστιβάλ στους ίδιους πρόποδες του ίδιου ιερού δρόμου, μέ τό ίδιο καλμάραρο φόντο και την ίδια ώρα έναρ-ξεως. Ό τομέας θέατρο, μάς έδωσε ως τώρα την επανάληψη του **«Οιδίποδα»** από τό **Θέατρο Τέχνης** (κριτική για την επιδαι-ρεία παράσταση σε προηγούμενο τεύχος του ΑΝΤΙ), την **«Μήδεια»** του Σενέκα από τό **Κ.Θ.Β.Ε.** σε «πανελλήνια πρώτη» παρουσίαση από τον Σπύρο Εύαγγελάτο κι άκολουθούν οι παραστάσεις του έκτακτου θιάσου **Μιχάλη Κακο-γιάννη** και του άτακτου θιάσου του **Έθνικού** (έάν ως τότε δοθεί λύση στο θέμα των απολύσεων). Για την παράσταση της **«Μή-δειας»** του Σενέκα, θά μιλήσω ύστερ' από μια σύντομη ματιά στην **Επίδαυρο**. Έκει, τό **Έθνικό** θέατρο μάς έδωσε ως τώρα μια απεργία, τις Φοίνισσες, τον Προμηθέα Δεσμώτη, τον Έωνα και τους Όρνιθες. Στις περισσότερες από τις έθνικές μας αυτές παραστάσεις - μια κι όπως μου δηλώθηκε δέν δικαιούμαι επαγγελματική είσοδο ή πρόσ-κληση - ελπα να γλυτώσω την τα-λαιπωρία κι έμεινα σπίτι μου.

Άκολούθησε ή κάθοδος του **Θεάτρου Τέχνης** μέ τις «Τρωάδι-τισσες» του Εϋριπίδη σε σκηνο-θεσία Κ.Κούιν και τους **Ιππής** του Άριστοφάνη σε σκηνοθεσία Γ. Λαζάνη. Πιστεύω πως είναι ελάχιστο καθήκον μου ν' άσχο-ληθώ σε ιδιαίτερο γραπτό μέ την άπωσθήποτε σημαντική αυτή πα-ρουσία.

Ό **Λυκαδητίος**, άνεμοδαρμέ-νος καλ... πολυφωνικός, άνάμεσα σε «Καλλιματζίτσους» κι άλλα ξωτικά του δάσους του, μάς έκανε ως τώρα και δυό προσφο-ρές. **Τό ήμέρωμα της Στρίγγας**

του Σαίξπηρ και τις **Ίκέτιδες** του Εϋριπίδη.

Η άναγεννησιακή κωμωδία της **«Στρίγγας»** μαζί μέ την **«Μήδεια»** του Σενέκα συμπλη-ρώνουν την συμμετοχή του Κ.Θ.Β.Ε. στο Φεστιβάλ Άθηνών. Τό Φεστιβάλ Έπιδάυρου φιλοξε-νεί ακόμα την επανάληψη των περσινών **«Περσών»** και τις **«Εκκλησιάζουσες»**.

Τό **«Ημέρωμα της Στρίγγας»** λοιπόν σε μετάφραση και σκηνο-θεσία Γ. Σεβαστιόλογου, σκηγι-κά-κοστούμια Σάββα Χαρισσιδη και μουσική - τραγουδιών Κώ-στα Νικητά, άποτέλεσε ως τώρα μια άπ' τις λίγες άνάσεις των Φε-στιβάλ. Μια άνάσα που βγήκε άπ' τους καλλιτεχνικούς πνεύμονες ενός άνθρώπου που ρχεται από την άυτοεξορία του νοσταλγός, άλλ' ακόμα άμόλυντος. Κι άκρεούρητος. Άς κοιτάξουν λοιπόν τό σύστημα κι οι άνθρω-ποφάγοι μηχανισμοί του, από πιο ψαχνό μπορούν ν' άρχίσουν.

Θάσος του σκηνοθέτη, ήταν τά νέα κυρίως στελέχη του **Κ.Θ.Β.Ε.** μ' έκτακτη συμμετοχή της Μάγας Λυμπεροπούλου στο ρόλο της **«Στρίγγας - Κατερίνας»** (Πέρ' από κάθε άντίρρηση για την άποψη αυτού του ρόλου, ή Μά-για Λυμπεροπούλου στάθηκε μο-ναδική στην έρμηνεία μιας νευ-ρωτικής Κατερίνας, που έπειτα από μακρό σπασμωδικό φτερού-γισμα, καταλήγει μέ σπασμένα τά φτερά, στο κλουβί της ύποταγής, της ήττας, της σκληδιάς μέ μια τράγκοτατη δήλωση μετανοίας).

Μέ την έσοχη μετάφραση του Γιώργου Σεβαστιόλογου, άκού-σαμε επιτέλους έναν καινούριο Σαίξπηρ. Σύγχρονο μά κι έλκισα-δειανό, άμεσο, θεατρικό, λαϊκό μαζί και «καθώς πρέπει», είρω-νικό, κωμικό, σκεπτικό και φιλό-σοφο. Πλησιάσαμε τ' άστεία και τους χυμώδεις διαζιφισμούς του, ίσορροπήσαμε στις άκροδασίες του ύφους του, στά γλωσσικά του παιχνίδια, στη γοργότητα του λό-γου του. Άντιληφθήκαμε την χω-ρητικότητά τους. Η μοναδική αυτή μετάφραση κατέφνεγε για λόγους άλλοτε σκηνικούς κι άλ-λοτε δραματουργικούς και σ' όριζόμενες παραφραστικές έπεμ-βάσεις που έκτός από μία (φι-νάλε), ήταν όλες πιστές στο πνεύμα του Σαίξπηρ, στο ύφος και στα μέσα του.

Ό σκηνοθέτης χρησιμοποίησε πολύ όρθά, έκτός άπ' τον πρό-λογο, τά ίντερμέδια, και τον επί-λογο του έργου, δίνοντάς του έτσι, την σωστή του ταυτότητα, δηλαδή θέατρο στο θέατρο.

Θαρρώ, πως είναι μόλις ή δεύ-τερη φορά, που τό έργο παίζεται στην Έλλάδα ολοκληρωμένο.

Η παράσταση, «κτίστηκε» πεντακάθαρα, γλαφυρά, προ-σεγμένα, δίχως «μουντζούρες». Είχε μία ροή θαυμαστή κι ένα ρυθμό που δέν ξέφευγε ούτε λε-πτό. Στηρίχτηκε σε πάμπολλα θεατρικά εύρήματα, αλλά επι-νοήσεις του σκηνοθέτη κι άλλα δάνεια από γνωστά, δοκιμα-σμένα, πολιτογραφημένα εύρή-ματα του παγκόσμιου ή άποκτη-ματα του ντόπιου θεάτρου. Όλα όμως έγκυρα κι άφομοιωμένα μέσα στη συγκεκριμένη παρά-σταση, όλα οργανικά και χρεια-ζούμενα, μακριά από έντυπωσια-σμούς, άκροβατισμούς, πυροτε-χνήματα και φανφάρες. Ήταν μια παράσταση μέ οίκόσημο τή σεμνότητα, την περίσκεψη, τό με-ρόακι, και τό επαγγελματικό ήθος.

Είναι φανερό, πως ο σκηνοθέ-της, άνήκει στη μικρή μερίδα εκείνων, που έπιστρέφουν κι άναζητούν την αλότητα και την αληθινότητα του Σαίξπηρ, έπιζη-τούν την άποτίναξη κάθε εικονο-γραφικής, ίστορικής ή λόγιας φλואρίας. Όλα στοιχεία που του φόρτωσαν, ό γαλλικός κλασικι-σμός του 17ου αιώνα, ό ρομαντι-κός κορσές του 18ου, ή σχολα-στικότητα κι ή ξαντλητικότητα του νατουραλισμού, ή έξαλλο-σύνη, οι άκρότητες κι οι αύθαι-ρεςίες των «καινοτόμων-νεωτε-ριστών» της κάθε έποχής.

Όταν λοιπόν ένας σκηνοθέτης έχει συλλάβει τόσο βαθιά τό Σαίξπηρικό πνεύμα, όταν βρίσκει τά ύπόγεια γλωσσικά μονοπάτια και τις ζωντανές άντιστοιχίες για να τόν μεταφράσει και να τόν μεταφέρει, είναι περιεργο πως παρεξηγει τόσο ριζικά ένα ρόλο-άξονα, δηλαδή τον ίδιο τον ρόλο της Κατερίνας-Στρίγγας, τό ίδιο τό «ήμέρωμά» της. Άνήκω - δυστυχώς - κι εγώ σ' αυτούς που διαφωνούν άπόλυτα μέ την άποψη της τραγικής **«Κατερίνας»** μέ τό ήμέρωμά της - «δήλωση μετανοίας» και τόν μονόλογό της - ύστατη θλιθερή μεταστροφή. Ό Σαίξπηρ, συνεχίζει τό παιχνίδι του και στόν τελευταίο της μονό-λογο. Η ύποταγή της Κατερίνας στόν σατραπικό άνδρα, ποτέ δέν θά γίνει. Τό μόνο που άλλαζει, είναι τό θράσος σε σοφία κι ή άν-ταρσία σε συγκεκριμένη ειρωνία και τακτική. Ό έπιλογος, άλλω-στε, μέ τό παραφρασμένο από τον σκηνοθέτη φινάλε, όπου ό μεθυ-σμένος γανωματς τσίφτης, «πολύ, μά πάρα πολύ άμφιβά-λει» για τό πραγματικό ήμέρωμα της Στρίγγας, ανατρέπει την ίδια την σκηνοθετική άποψη. (Άν δέν καταλογίζει και ύποκρι-αία βαρύτητα στόν συγκεκριμένο ρόλο). Τό έργο, έχει όλο τά ση-μάδια της **«Φάρσας** μέσα στη

Φάρασα». Ήδη ο πρόλογος – όπου μία «στρίγγλα»-ταβερνιά- ρισσα κυνηγάει τον Τσίφτη, είναι άρκετά συνήγορο στοιχείο για τον γυναικείο δυναμισμό του έργου. Εκεί έρχεται να προστεθεί κι άλλος ένας «οϊωνός». Η άρ- ρηση της υπάκουης Μπιάνκας, μικρότερης αδερφής της Κατερί- νας και μίας νιόπαντρης χήρας να υπακούσουν τυφλά στο κάλε- σμα των αντρών τους. Η Κατε- ρίνα του Σαίξπηρ τους απαντάει συμβολικά, σ' έναν κώδικα γυ- ναικείας τακτικής, που οι άντρες δεν αντιλαμβάνονται, μά ξεπά- ζονται για δαμαστές.

Λυπάται κανείς ειλικρινά, να μή μπορεί να συμφωνήσει με την άποψη μίας τόσο έξοχης παρα- στασης.

Τό σκηνικό του Σάββα Χαρα- τοίδη, μία από τις ωραιότερες κι απλούστερες ξύλινες εξέδρες που είδα, αποτελούσε στοιχείο της Σαιξπηρικής άναγνωσης. Τά κο- στούμια του, γεμάτα χρώμα, προσωπικότητα, αναφορές και σχόλια, ντύσαν περίτεχνα τον θίασο και την παράσταση.

Κι ο θίασος ολόκληρος ένα μι- κρό θαύμα για τό Κ.Θ.Β.Ε. Έπλαθαν ρόλους ήθοιοι άγνωστοι ως τώρα, δενόταν σ' ένα έμπειρο σύνολο, έπαιζαν, δη- μιουργούσαν, διασκεδάζαν, ψυ- χαγωγούσαν, σχολίαζαν, από τον πρώτο ρόλο μέχρι τό τελευταίο

πέρασμα. Θά 'θελα απ' αυτό τό θαυμάσιο σύνολο, απ' αυτόν τον – έπιτέλους – θίασο, να μην ξε- χωρίσω κανέναν. Έύχομαι μόνο ν' ανταμώνουν συχνά κάτω από μπαγκέτες που νά τους οδηγούν σέ τέτοιες θεατρικές ένορχη- στρώσεις.

Η «άσπρη σημαία» της κωμο- δίας (σύμφωνα μέ τά έλισαβε- τιάνα θεατρικά έθιμα), ύψώθηκε κι άνέμισε μ' έπιτυχία στην εξέ- δρα του Κ.Θ.Β.Ε. Η «μαύρη σημαία» όμως της ρωμαϊκής τρα- γωδίας που ύψώθηκε στο Ήρω- δειο μέ τό έμβλημα μάλιστα της «πανελλήνιας πρώτης» δεν είχε την ίδια τύχη. Η «Μήδεια» του Σενέκα – τραγικού ποιητή και τραγικότερου παιδαγωγού του Νέρωνα – ή σκοτεινή, μαγική, βαρβαρική Μήδεια, ή καινόμενη απατημένη γυναίκα κι ή ξέφρενη φόνισσα μάνα, δεν νομίζω πώς έμφανίστηκε στή σκηνή του Ήρωδείου. Ο Σπύρος Εύαγγε- λάτος που την σκηνοθέτησε, απέ- θηκε ολοκληρωτικά στις δυνάμεις της πρωταγωνίστριας Άντιγόνης Βαλάκου κι έμπιστεύτηκε στους ρομαντικούς της ώμους όλο τό δάρος ενός ρωμαϊκού μπαρόκ. Οι υπόλοιποι ρόλοι, απ' τη γραφή τους ήδη αναμικρότεροι, μαζί μέ τον στατικό χορό που μονολογεί τά τρέχοντα και τά παρελθόντα, έδειχναν ακόμα αναμικρότεροι και στατικότεροι, έτσι καθώς

αφέθηκαν σέ μία ύποτυπώδη γραμμική πορεία, δίχως νά υπο- στηριχτούν από τη φαντασία και την εύρηματικότητα του σκηνο- θέτη.

Η «Μήδεια» της Άντιγόνης Βαλάκου, ήταν – κατά τη γνώμη μου – ένα άχνό σκίτσο ρόλου, μέ κάρθο στο άλλο έγραφε, κι άλλου όχι. Τό κοντράρισμα ενός τόσο ξέφρενου ρόλου μέ την γλυ- κήτητα, την ήπιότητα και την έσωτερικότητα της ήθοιοιού, την άνάγκαζε νά τυποποιεί τίς έξ- ωτερικεύσεις του πάθους της, σέ κλείσιμο των ματιών, ύψωμα των χειρών, άστάθεια της περπατη- σιάς.

Άπ' τό ίδιο τό Σενεκικό κεί- μενο, που ή τροφός λείει πριν τίς έμφανίσεις της Μήδειας, θγαίνετ ξεκάθαρα τό ξέφρενο ύφος κι ή μανία του ρόλου. Μ' αυτή την προετοιμασία, περιμένει ο θεατής συγκεκριμένες εικόνες κι ήχους, που όμως δεν έρχονται. Η γραφή του Σενέκα στάζει αίμα, ιδρώτα, λυσομανάει, φλέγεται. Είς' ένας άπαραβίαστος μπούσουλας, δε- σμευτικός και μονοκόμματος για τον έρμηνευτή της. Ένα μέτρο, που όφείλει μάλλον νά ξεπερνιέ- ται έρμηνευτικά, άλλ' όχι νά ύστερεί.

Οί σκηνές της μαύρης μαγείας, της βαρβαρικής τελετουργίας και της προετοιμασίας των φονικών, είχαν ένα περίγραμμα, όμως έμει-

ναν σ' αυτό. Έξαντλήθηκαν γρή- γορα, κάηκαν στην ίδια τή φτια- χτή φωτιά τους.

Τό σκηνικό του Γιώργου Πά- τσα, προσφερόταν για κάθε έπι- θυμία μέ τον όγκο και την λει- τουργικότητά του. Έμεινε όμως άνεμετάλλευτο. Τά κοστούμια του ούδέτερα, δίχως ιδιαίτερες αναφορές και στόχους. Η μου- σική του Στέφανου Γαζουλέα, έπαιξε μάλλον ρόλο περιθω- ριακό.

Τό κοινό του Ήρωδείου, του- λάχιστον στίς πρώτες γραμμές, πάλι χειροκρότησε και πάλι ζη- τωκραύγασε! Όταν εξαιρέσουμε μία έντονη φωνή δυσαρέσκειας που άκούστηκε από τίς πάνω σειρές, οι αντιδράσεις του κοινού της Μήδειας ήταν παραπλήσιες μ' εκείνες της «Στρίγγλας». Τό γεγονός αυτό κι άλλα παρόμοια – όπως οι αντιδράσεις του κοινού στην παράσταση του Μ. Βολα- νάκη άποκοκλειστικά στην προ- μέρα – ή εκείνες στίς παραστά- σεις του Μιχάλη Κακογιάννη, οδηγεί στο συμπέρασμα πώς σύγ- χυση, τουριστική ψυχολογία, «νο- θεία», «χαβαλές» ή υπερευαι- σθησία επικρατεί στα πλήθη των Φεστιβαλιστών.

Γιά την παράσταση του Μίνου Βολανάκη (Έκκλησιάζουσες) και του Θ.Ο.Κ. («Ίκέτιδες») ο χώρος πιέζει νά συνεχίσουμε στο επό- μενο τεύχος.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΕΙΜΩΝΑΣ «ΟΙ ΧΤΙΣΤΕΣ»

ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΕΙΜΩΝΑΣ

ΟΙ ΧΤΙΣΤΕΣ

ΚΕΔΡΟΣ 1979

(... Γιά νά άκουστεί όμως καλά ή μεγάλη αυτή και γυμνή μεταφορά, χτυπά συνεχώς από κάτω ή άλλη φλέβα του βιβλίου: ή Θεσσαλία και ή Κάλυμνος, ή άσιαπκή φυλή και ή Μικρασία, οι Λαζοί, οι Τούρ- κιοι και οι Βούλγαροι, ή φτωχούλα Σερβία και ο Βαρδάρης, ο έμφύ- λιος πόλεμος και οι καπνεργάτριες, οι χτίστες από την Ξάνθη και οι παπάδες του καλοκαιριού. Παράλληλα τά χαραγμένα όνόματα : Σταυροφορία, Ευδοκία, ή δασκάλα Άγλαία, ή Βαλασή, Κυριακή και Χρυσώ, και ο Δικαίος. Η επώνυμη αυτή άνδρωπογεωγραφία είναι ή δικαιούσνη του έργου.

Έτσι ποικιλική μεταφορά και ένσαρκη κυριολεξία σμίγουν συνεχώς μεταξύ τους, όπως τά φωνήεντα και τά σύμφωνα μίας λέξης, και άρθρώνουν τούς «Χτίστες»: ο τελετουργικός μύθος πάνω στα πραγ- ματικά θέματα· τό πληγωμένο τοπίο πίσω από τό ίερο σκηνικό· κάτω από τά δραματικά προσωπεία τά έπιληπτικά πρόσωπα).

Δ. Ν. ΜΑΡΩΝΙΤΗΣ 'ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 26 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1979,,

(... αυτό τό επικίνδυνο κείμενο που άναπτύσσεται από άνάγνωση σέ άνάγνωση, πολυδιάστατο μά κι' άδιαπέραστο κάποιες φορές.

Στους Χτίστες διαγράφεται, άνάμεσα όνειρο και μύθο, ή πορεία ενός «έξατομικευμένου» έλληνισμού, μέ μίαν άφήγηση που μετα- ιπδάζει από τη δεισιδαιμονική γοητεία του λαϊκού παραμυθιού στην άύστηρη ποιτικότητα της Αποκάλυψης, ζωντανεύοντας κάποι- τε τό θαλερό λόγο των βυζαντινών χρονογράφων και των συναξα- ριστών).

ΤΖΕΝΗ ΜΑΣΤΟΡΑΚΗ "ΑΝΤΙ 126,,

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ
Πανεπιστημίου 44 - Τηλ: 3615.783

Τά πρώτα γενέθλια

του Ν. Δελάκη

Σεπτέμβριος 1978.

Δέκα χρόνια μετά την εμφάνιση της τηλεόρασης στην Ελλάδα, η ΕΡΤ αποφασίζει να δεχθεί τις προτάσεις ενός νέου παραγωγού και να συγκροτήσει ένα καινούριο τμήμα που θα καλύπτει έναν τομέα που μέχρι εκείνη τη στιγμή, κάλυπτε έμμεσα από το συνολικό της πρόγραμμα. 'Αντικείμενο-στόχος: ΤΟ ΠΑΙΔΙ και μέσα στην κακογουστιά, τά λάθη και την άνευθυνότητα 10 χρόνων, στήνεται το ΤΜΗΜΑ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΕΚΠΟΜΩΝ.

Σεπτέμβριος 1979.

Τό παιδικό τμήμα γιορτάζει τά πρώτα του γενέθλια και μάς δίνει την ευκαιρία να δούμε πώς απ' αυτό τό παιδί που μπορούσε να εξελιχθεί σε συμπαθητικό, ξεπρόβαλε ένα σχήμα νόθο και περίεργο.

Δέν θά ασχοληθούμε μέ όλες τίς έκπομπές του τμήματος, αλλά μόνο μέ μία, μία κι ή συχνότητα της προβολής και ή ύφή της μάς δίνει την μεγαλύτερη δυνατότητα για μία κριτική στάση απέναντι στον «έξουσιαστικό» της, πρὸς τά παιδιά, λόγο.

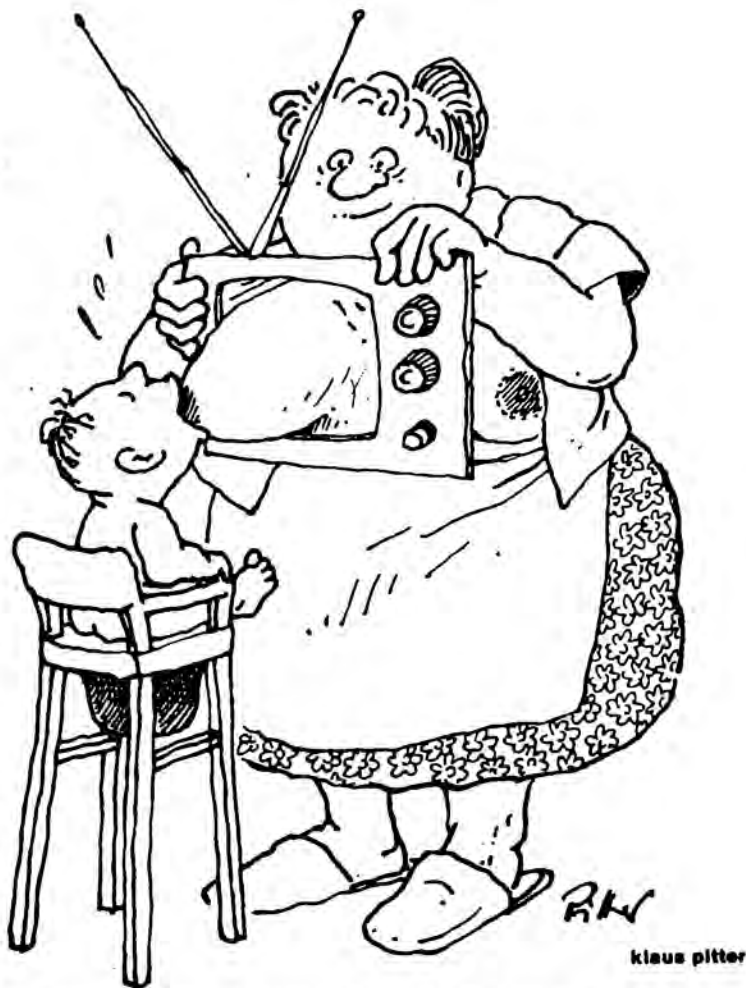
Είναι «ΤΑ ΝΕΑ ΜΑΣ» τό παιδικό δελτίο ειδήσεων. Έμφανίζεται για πρώτη φορά στις 29 του Σεπτεμβρίου. Ένα μοντέλο πολύ συγγενικό μέ των ειδήσεων των μεγάλων, αλλά παράλληλα μέ μία φανερή διάθεση (όπως εΐπαν όσοι ασχολούνται μέ τά παιδιά) νά γίνει κάτι τό διαφορετικό. Μιά διάθεση που πήγαζε μόνο από την αντικειμενικότητα των ειδήσεων που παρουσιάζονταν (για πολλούς ευνόητους λόγους, δέν λέγονταν όλες οι ειδήσεις που θά μπορούσαν νά καλύψουν τά παιδικά ενδιαφέροντα).

Όμως δύο μήνες πρίν κλείουν τον πρώτο χρόνο της ζωής τους, άρχισαμε νά διαπιστώνουμε, φανερά πιά, κάποιες αλλαγές, μέ σημαντικότερη την αλλαγή στο

περιεχόμενο. Αυτό δέδαια δέν σημαίνει πώς όλα τ' άλλα πήγαιναν καλά. 'Απλά, δέν μπορούσαν νά φανούν μέσα από ένα κατεστημένο και καθοριστικό μοντέλο (που είναι και τό βασικότερο λάθος της έκπομπής), που αποδυναμώνει κάθε προοπτική καλή ή κακή, απομακρύνει τίς όποιες συγκρούσεις και την περιορίζει σε μία ραδιοφωνική παρουσίαση των ειδήσεων.

Έτσι, ενώ μέχρι πρίν λίγο καιρό ακούγαμε για αφιερώματα δήμων και συλλόγων στα παιδιά, ξαφνικά έφτασαν στ' άφτιά μας ειδήσεις μέ περιεχόμενο, νοθεσίες διάφορες, φιλικά σχόλια για τούς χωροφύλακες, κλπ.

Και μάς γεννήθηκε τό έρώτημα: ΤΙ ΕΧΕΙ ΣΥΜΒΕΙ; Πώς έτσι ξαφνικά τά πράγματα άλλαξαν; Διαπίστωσαν οι ύπεύθυνοι πώς έχθρικά πρὸς τό «κρατούν καθεστώς» στοιχεία, είχαν εισβάλει κι έκαναν πλύση έγκεφάλου στα παιδιά; Προσχώρησε ή έκπομπή σ' άλλο τμήμα ή παραχωρήθηκε άλλου σάν αντίλλαγμα για τό στέριωμα μιάς θέσης; Μή-

Klaus Pitter

πως μπροστά στο άδιέξοδο μιάς μπετοναρισμένης λογικής που θέλει τούς άλλους απλά προσχήματα, παραιτήθηκαν οι συνεργάτες της έκπομπής και οι «καρραδοκούντες» έπωφελήθηκαν εύκαιρίας; ΤΙ ΑΠ' ΟΛΑ ΑΥΤΑ; Ένας σίγουρος λόγος είναι τό γεγονός ότι δημοσιογράφος και ψυχολογικός της έκπομπής έφυγαν, μη δεχόμενοι νά συνεργήσουν πιά μέ τή στείρα και ισοπεδωτική λογική της ΕΡΤικής άποψης.

Άλλ' άς δούμε τά πράγματα μέ τή σειρά τους.

Είναι γεγονός πώς τό ΤΜΗΜΑ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΕΚΠΟΜΩΝ της

ΕΡΤ είχε δώσει για ένα διάστημα, δείγματα «προσοχής» στο παιδί: Μιάς προσοχής που στηριζόταν στους εξής κανόνες:

1. Τό παιδί είναι τό παιδί (όχι κάποια ισότιμη προσωπικότητα) κι έμεις οι μεγάλοι που πρέπει άν τ' αγαπάμε, και νά τό προσέχουμε και νά τό θάλουμε νά διαλέξει μέσα άπ' τά δικά μας κριτήρια, σάν αυτά τά κριτήρια, νά 'ναι δικά του.

2. Τό παιδί αναγνωρίζεται σάν τό αναπόφευκτο συμπλήρωμα της οικογένειας.

3. Τό παιδί λογαριάζεται σωστό, μόνο όταν είναι ύπάκουο και ύποτακτικό και ή προσωπικότητά του τίθεται στή διάθεση των γονιών του και του κρατούντος κοινωνικού συστήματος.

Βέβαια, όλοι αυτοί οι κανόνες της ΕΡΤικής άποψης, καλύπτονταν έντεχνα μέ τό μανδύα των ύπαρκτων-άνύπαρκτων συμβουλευτικών επιτροπών που άποτελούσαν ψυχολόγοι και παιδαγωγοί, κι από τό κύρος της συνέπειας όρισμένων ονομάτων, έτσι πού πρὸς τά έξω νά εμφανίζεται σάν ένα καλό πρόγραμμα.

Όμως οι άνθρωποι (ύπεύθυνοι τμήματος) ύπακούοντας στους δικούς τους φόβους για τά προσωπικά όφελή, τίς προκαταλήψεις και τίς προλήψεις τους, δέν τά κατάφεραν νά κρατήσουν ως τό τέλος τά «προσχήματα», άποκάλυψαν την αυστηρή ιεραρχία

το "μαγαζι" έχει απ' όλα.

Διδοτου και Ζωοδοκου Πηγης

τηλ. 3602539

χία (όχι τή διοικητική) πού τηρούσαν και πού κρατούσε τό παιδί στο τελευταίο σκαλοπάτι μιάς κλίμακας, πού ή μορφή της χανόταν περδεδμένα άνάμεσα σέ παραμυθάδες και έκφωνητές.

★ ★ ★

Ή τηλεόραση είναι αυτή τή στιγμή, τό κυριότερο μέσο κάλυψης του έλεύθερου χρόνου μικρών και μεγάλων και μέ τήν εξέλιξη των μέσων ενημέρωσης, έχει αποκτήσει τεράστια πολιτική σημασία. Κάθε έκπομπή, είναι μαζί ενημέρωση, τέχνη, τεχνική, οικονομία, μέθοδος, μήνυμα. Έτσι, αν εξετάσουμε τό προϊόν και τή συχνότητα τής επανάληψής του, διαπιστώνουμε πολύ γρήγορα, ότι περνάμε σ' ένα ευρύ πεδίο, όπου ή τηλεόραση εμφανίζεται μέ ποικίλα πρόσωπα, μεταφέροντας σέ συνειδήσεις μή διαμορφωμένες άκόμα (όπως είναι τά παιδιά) ένα οικοδόμημα σημείων, πού συνδέεται μέ τήν προστασία, τή λογοκρισία, τήν προπαγάνδα, τήν ψυχαγωγία, τά είδωλα και τή μαζική επικοινωνία και επιρροή, δηλαδή έναν έξουσιαστικό λόγο πού μερικές φορές έρχεται σέ αντίθεση άκόμη και μέ τό κατεστημένο, σέ μία έξυπνη προσπάθεια νά τό υπηρετήσει σωστά.

★ ★ ★

Μέ βάση λοιπόν τά παραπάνω στοιχεία, «ΤΑ ΝΕΑ ΜΑΣ» είναι μία έκπομπή πού προσφέρεται ιδιαίτερα γιά τό άρθρο. Άπευθύνεται σέ παιδιά, μεταδίδεται καθημερινά, έχει άκροατικότητα και τό ιδεολογικό της «βάρος» είναι μεγάλο.

Στά ΝΕΑ ΜΑΣ διακρίνουμε τά εξής επίπεδα τά όποια συνθέτονται και επιδρούν ένιαία:

ΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ: Άκριβές αντίγραφο των ειδήσεων των μεγάλων. Δυό παιδιά πού προσπαθούν νά μεταφέρουν τό κλίμα τής σοβαρότητας τής γραμμένης από μεγάλους ειδήσης, μέ ένα δήθεν δικό τους λεξιλόγιο, στους συνομήλικούς τους, χρίζοντάς τους - γιά νά τηρήσουν τήν αληθοφάνεια - συνεργάτες, ανταποκριτές κλπ. Έτσι εν άγνοία τους έξυπηρετούν τά πρότυπα και τους στόχους αυτών πού δέν θέλουν νά χαλάσουν τήν ισορροπία των μοντέλων και των προτύπων τής ζωής, μετατρέποντας τους έαυτούς τους σέ διαφημιστικούς ήρωες κάποιων αξιών πού επιβάλλει τό σύστημα μία και ή τηλεόραση έχει τήν ικανότητα νά τά κάνει νά αισθάνονται άπ' τή μία στιγμή στήν άλλη Βουγιουκλάκηδες, Δαδινόπουλοι, κλπ. κλπ. Ή ψευδαίσθηση του πρωταγωνιστή γιά τά παιδιά, ή έξυπνότητα των αξιών γιά τους υπύθυνους, τό πρόγραμμα πού σέβεται τό παιδί γιά τους γονιούς.

● **Η ΔΙΑΡΚΕΙΑ:** Πέντε λεπτά

όπου πρέπει νά χωρέσουν τά πάντα. Έτσι ό δημοσιογράφος αναγκάζεται νά γίνει διαφημιστής, γιατί μόνο ή διαφήμιση έχει τή δυνατότητα νά δίνει και σέ 30'' ολοκληρωμένες ιστορίες.

Ο κόσμος των παιδιών δέχεται τίς φριχούρες πού πάνε κι έρχονται άπ' τήν μία είδηση στήν άλλη σάν άνολοκλήρωτα στοιχεία παραμυθιού, πού νομίζει ότι μπορούν νά ολοκληρωθούν στή δική τους φαντασία, χωρίς νά προλαβαίνει όμως νά αντιδράσει και παράλληλα χωρίς νά του επιτρέπει ό χρόνος νά ενημερωθεί.

● **ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ:** Ό,τι έχει σχέση μέ εκδηλώσεις πού γίνονται γιά παιδιά. Ποτέ κάτι πού άφορά μεγάλους και θά μπορούσαν νά τό ξέρουν, ποτέ «άσχημες» ειδήσεις, ποτέ σχόλια, γιατί, όλα αυτά χαρακτηρίζουν άριστερές τίς ειδήσεις και κάνουν τά παιδιά νά σκέφτονται αλλιώς, ποτέ ενημέρωση γιά διβλία γιατί «είναι» διαφήμιση και όχι ενημέρωση, ποτέ άτυχήματα γιατί «δημιουργούν» τραύματα, ποτέ γεγονότα τής καθημερινής ζωής, γιατί είναι σκληρά και άπάνθρωπα και δέν έντάσσονται στή λογική ότι ό κόσμος του παιδιού είναι ξεχωριστός κόσμος κι όχι ό συγκεκριμένος καθημερινός όπου θά πρέπει νά άνδρωθεί.

Έτσι, ένα περιεχόμενο πού έστω και σ' αυτά πού του επιτρέπεται προσπαθεί νά σταθεί αντικειμενικά στίς κατευθυντήριες εκδηλώσεις όλων των άποχρώσεων, όχι άλλά κινδυνεύει, άλλά βρίσκει από τή μία στιγμή στήν άλλη σέ θέση πού χαρακτηρίζεται σάν άπαραδέκτη γιά τά δεδομένα τής τηλεόρασης, σάν χώρος προπαγάνδης «άνατρεπτικών» ιδεών.

★ ★ ★

Τό μοντέλο, ή διάρκεια και τό περιεχόμενο, είναι γεγονός ότι δρουν ένιαία σάν άποτέλεσμα. Έτσι είναι τουλάχιστον κουτό, αν όχι άπαραδέκτο, νά χαρακτηρίζεται ένα δελτίο σάν φορέας άριστερών ειδήσεων (άκόμη κι όταν παρουσιάζει τίς εκδηλώσεις προοδευτικών συλλόγων) όταν αυτές οι ειδήσεις (πού δέν σέβονται παρά τήν αντικειμενικότητα), περνάνε μέσα από ένα μοντέλο άπόλυτο, άυταρχικό και στηριγμένο στή λογική ότι τό παιδί πρέπει νά άκολουθεί τό πρότυπο του μεγάλου μέ τελικό στόχο τή «σωστή» (μέ τήν ΕΡΤική άποψη) ένσωμάτωσή του στο ύπάρχον κοινωνικό σύστημα.

Και καταλήγοντας φτάνουμε στο έρώτημα: Πώς οργανώνεται, πώς παρουσιάζεται και πώς λειτουργεί, μέ συναίσθηση ευθύνης, ένα καθημερινό δελτίο ειδήσεων γιά παιδιά μέσα στίς δομές ενός κρατικού καναλιού;

□

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

**Τό βιβλίο-σόκ
του Ζάν-Λουϊ Μπορύ**

**Στό φώς
τής μέρας**

**(Τό δικαίωμα νά είσαι
όμοφυλόφιλος)**

**Δέν μπορεί
νά τό άγνοήσει
κανείς**

Τό έπόμενο βιβλίο μας:
Ο φανταστικός
κινηματογράφος

- Γιά μία Έπαναστατική Προοπτική των Λαϊκών Άγώνων
- Γιά τήν Άντρωση του Λενινιστικού Ρεύματος

ΣΤΟ ΦΥΛΛΟ ΤΗΣ 31 - Αύγούστου

- Τό μήνυμα των γεγονότων τής 9ης Αύγούστου
- **ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ:** Μετά 42 χρόνια φασισμού ένας λαός άνασαίνει έλεύθερα.
- Πολιτικά κείμενα των Φενταγίν
- **Ζιμπάμπουε.** Χρεωκοπούν τά ίμπεριαλιστικά σχέδια.
- Τό ΚΚΕ και οι έργατικοί άγώνες
- Τά νέα οικονομικά μέτρα άπόδειξη τής χρεωκοπίας τής κυβερνητικής οικονομικής πολιτικής
- Η άπάτη των Συλλογικών Συμβάσεων.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΚΑΘΕ ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Ἡ ὄπερα τοῦ Ραμῷ «Ἰππόλυτος καί Ἀρική»

Τοῦ Γιώργου Λεωτσάκου

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑ ἀσφαλῶς καί ἀρκετά ἀνταμείβουσα ἐμπειρία ἡ παράσταση τοῦ «Ἰππόλυτος καί Ἀρική» (1733), ἀπό τίς πρώτες ὀπερες τοῦ μεγάλου Ζάν Φιλίπ Ραμῷ (1683-1764), σέ λιμπρέτο τοῦ ἀδελφῆ Πελλεγκρέν πού ἔχει σά «σημεῖο ἐκκίνησης» τῆ «Φαίδρα» τοῦ Ρακίνα. Ἦταν μιά προσφορά τοῦ Ἀγγλικοῦ Φεστιβάλ Μπάχ (ἴδρ. 1963) πού ἐμπνυχώνει ἡ Ἑλληνίδα κλαθεσινίστα Λίνα Λαλάντη. Θετικά τῆς σημεία: 1) Ἡ παρουσίαση στό ἑλληνικό κοινό μιάς μορφῆς λυρικοῦ θεάτρου – ὀπερας τοῦ 17ου καί τοῦ 18ου αἰώνα – μέ τήν ὁποία σίγουρα δέν τό ἐξοικείωσαν δυό διδασκαλίες τῆς «Στέφης τῆς Ποππαίας» (προδικτατορικά στό Ἡρώδειο, ἀπό τό μεγάλο Τσεφιερέλλι καί, πρόσφατα, ἀπό τήν Ε.Λ.Σ.) καί μιά τοῦ «Διδῷ καί Αἰνείας» τοῦ Πέρελλ, ἀπό τήν Ε.Λ.Σ. ἐπίσης. 2) Ἡ γνωριμιά μας μ' ἕνα ἀπό τά μεγάλα ἐκεῖνα ἔργα τῆς εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς παράδοσης τά ἐμπνευσμένα, ἔστω ἀπό «δεύτερο» ἢ «τρίτο» χέρι, ἀπό τόν ἀρχαιοελληνικό πολιτισμό: ἦταν κι αὐτός ἕνας ἀπό τοὺς στόχους τοῦ Φεστιβάλ Ἀθηνῶν στό ξεκίνημά του τοῦ 1955. Πόσοι ἀπ' αὐτοὺς ἔχουν σήμερα ξεχαστεῖ! 3) Ἡ πρόσκληση τῆς κριτικῆς σκέψης σ' ἕναν προβληματισμό γύρω ἀπό τά ὁποία θετικά ἢ ἀρνητικά σημεία τῆς ἀναπαραστατικῆς πιστῆς ἀναδίωξης τοῦ μουσικοῦ αὐτοῦ θεάτρου. 4) Μιά οὐσιαστική ἐπαφή μέ τόν Ραμῷ. Ἀπό τό Χαϊντελ, ἂν τό κοινό μας ἀγνοεῖ τίς ὀπερές του, τουλάχιστον ἀραῖα καί πού ἀκούει ὀργανική μουσική του σέ ζωντανές ἐκτελέσεις. Ἡ ὀργανική μουσική τοῦ Ραμῷ ὁμως δέν ἀκούγεται (μιλάμε πάντα γιά ζωντανές ἐκτελέσεις) πουθενά ἄλλου πέρα ἀπό τήν αἴθουσα τοῦ Γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου.

Ὅπως ἐξήγησε πρὶν ἀπό τήν παράσταση ἡ Λίνα Λαλάντη μιλώντας ἑλληνικά καί ἀγγλικά (δέ θά 'ταν προτιμότερο νά μοιράζονταν πολυγραφημένα τά ὅσα ἐνδιαφέροντα εἶπε;) ἡ παρουσίαση αὐτή ἦταν τόσο πιστή, ὥστε οἱ μουσικοὶ τῆς ὀρχήστρας νά παίζουν σέ ὄργανα ἐποχῆς ἢ σέ πιστά τους ἀντίγραφα: ἔγχορδα σχεδόν χωρὶς «διμπράτο», πνευστά χωρὶς κλειδιά. Γι' αὐτό καί ἡ μουσική ἀκουγόταν μισό τόνο χαμηλότερα ἀπ' ὅ,τι ἂν παιζόταν ἀπό τά ἴδια αὐτά ὄργανα, ἀλλά στή μορφή μέ τήν ὁποία κατασκευάζονται σήμερα.

Πρὶν ὅμως μιλήσουμε γιά τήν παράσταση, λίγα λόγια γιά τό ἔργο: κάθε μιά ἀπό τίς πέντε (5) πράξεις του ἀκολουθώντας τά μορφολογικά καθιερωμένα τοῦ λυρικοῦ θεάτρου τῆς ἐποχῆς, εἶναι μιά σειρά ἀπὸ «ἀριθμούς» – ἄριες, ντουέτα, τρίο, χορούς, χορωδιακά κτλ. πού ἐναλλάσσονται μέ ρετσιτατίβα. Ἡ τέχνη τῆς δραματικῆς χαρακτηρισολογίας εἶναι ἀκόμα στενά συνυφασμένη μέ τήν πορεία τῆς συναρπαστικῆς πρωτότυπης στήν εὐλυγεία τῆς μελωδίας καί μέ τό «ἦθος» τοῦ χρησιμοποιούμενου

τρόπου, μείζονος ἢ ἐλάσσονος. Ἐδῶ κι ὅταν μιλοῦμε γιά μελωδική γραμμή, ἀναφερόμαστε τόσο στό ἐνὸργανο στοιχεῖο, ὅσο καί στήν περίτεχνη φωνητική «κολορατούρα». Ἀραῖες, ἀλλά καί συναρπαστικές, ὅπου ὑπάρχουν, εἶναι οἱ ἐμφατικότερες δραματικές ἀποστοφές, «προ-ρομαντικές» ἢ περιγραφικές. Παράδειγμα. τὰ ἀφρισμένα κύματα στήν γ' πράξη, ἀπώτατο προμήνυμα τῆς «Θάλασσας» τοῦ Ντεμπυσσύ ἢ τό θαλάσσιο τέρας πού σκοτώνει (πρόσκαιρα!) τόν Ἰππόλυτο στή δ'. Κι ὁμως πόση ἀληθοφάνεια χαρίζει ἡ ἐμπνευση τοῦ Ραμῷ στήν ἡθελμένη (σύμφωνα μέ τίς ἐπιταγές μιάς αὐτοδιδασκείας τέχνης) συμβατικότητα τοῦ λιμπρέττου πού ξεστρατίζει παρασάγγες μακριά ἀπὸ τό Ρακίνα!

Τά ἐρωτηματικά ὁμως ἀρχίζουν ἀπὸ ἕνα σημείο καί πέρα: Πιστή ἀναπαράσταση ἢ ὄχι (καί ἦταν πιστή!) γιά μιά ἀκόμη φορά εἶχαμε μιά ἀδασάνιστη μεταφορά μιάς σκηνηκῆς διδασκαλίας μελετημένης γιά κλειστό χώρο στή μακρόστενη πασαρέλα τοῦ Ἡρώδειου, μέ φόντο τό παμπέριστο, ἀντιθεατρικότατο ρωμαϊκό ντουβάνι. Γιά χάρη του ἐξηλώθηκε ἐν-

τελῶς τό ὅποιο σκηνικό (ἔστω καί ἀπλό χρωματιστό φόντο: τό πρόγραμμα δέν ἀνάφερε σκηνογράφο ἢ σκηνικά) πλασιῶνε τά τόσο ἐνδιαφέροντα κοστούμια ἐποχῆς τοῦ Μπουκέ (1750) πού ξαναζωντάνεψε ὁ Ντέρεκ Οὔεστ καί πού θύμιζαν ζωγραφικῆς τοῦ Τίεπολο, τοῦ Μπουσέ ἢ τοῦ Σαρντέν. Ἐνα μέρος τῆς μαγείας χάθηκε ἔτσι.

Ἀπὸ τήν ἄλλη πλευρά ἡ διεύθυνση τῆς ὀρχήστρας ἀπὸ τόν σέρ Τσάρλς Μακέρας, ἂν κάπου-κάπου (ε' πράξη) ἦταν λίγο ὑποτονική ἐκφραστικά, εἶχε σπάνια καθαρότητα ἀρθρώσης, ἡχητική διαφάνεια πού θύμιζε ἀπάλῳ «παστέλ», ἀφογο συγχρονισμό ἀκόμη καί σέ περάσματα γρήγορων δέκατων ἔκτων ἢ τριακοστίων δευτέρων καί τονική ἀκριβεία σπάνια σ' αὐτά τά ὄργανα. Ὅμως, ὁ τόσο χαρακτηριστικά ἀπαλότερος (σέ σύγκριση μέ τά σημερινά) ἦχος τῶν παλιῶν αὐτῶν ὀργάνων, σέ συνδυασμό καί μέ τόν παράγοντα ὑπαιθρο μέ τόν ὁποῖο ἀσφαλῶς δέν πρόλαβαν νά ἐξοικειωθοῦν πολύ οἱ ἐκτελεστές, σπάνια δενόταν μέ τίς φωνές: ὄχι τῆς χορωδίας (ἀπαλῆς, μουσικότητας καί ὑστερα ἀπὸ λίγο, πολύ ἀξιόπιστης τονικά) ὅσο τῶν μονωδῶν. Τό σύνολό τους χαρακτηρίζε χτυπητή ἀνομοιογένεια φωνητικῶν ὅπως πού λίγες φορές ἔχομε συναντήσει σέ παραστάσεις ὀπερας αὐτῆς τῆς ἐποχῆς – ἔξω ἀπὸ τήν Ἑλλάδα ἐννοεῖται. Κι ἐδῶ τό κοινό μας θ' ἀξίζε νά συγκρίνει τοὺς τραγουδιστές αὐτοὺς μ' ἐκείνους τῆς Ὀπερας Δωματίου τῆς Μόσχας (ἄφογους σέ ὁμοιογένεια!) ὅσο κι ἂν ἡ μουσική πού ἐρμήνευαν οἱ τελευταῖοι ἦταν σ' ἕνα ὕψος ἱστορικά μεταγενέστερο κατὰ μισόν αἶωνα.

Δέ θά πρέπει νά ξεχνοῦμε πῶς οἱ τραγουδιστές τῆς ἐποχῆς τοῦ Ραμῷ δέν τραγουδοῦσαν ἄλλη ἀπ' αὐτή τήν περίτεχνη μελωδική φωνητική γραφή στήν τεχνική τῆς ὁποίας οἱ Γάλλοι θά πρέπει νά εἶχαν μιά παράδοση, τότε, 100 καί πλέον ἐτῶν – ἀρκεῖ νά φυλλομετρήσουμε τήν ἀξεπέραστη ὡς σήμερα διδακτορική διατριβή τοῦ μουσικολόγου Henri de Funieres «Ἡ Ἰταλική Ὀπερα στή Γαλλία πρὶν ἀπὸ τό Λυλλῷ» (1913, πρόσφατη ἀνατύπωση). Καί σήμερα ὑπάρχουν ἀρκετοὶ τραγουδιστές πού ἀφιερώνονται σχεδόν ἀποκλειστικά σ' αὐτό τό ὕψος – στή διαγνώση ὑπῆρχαν ἀρκετοὶ πού ὑπαγόρευαν αὐτή τή σκέψη λ.χ. ἡ Ἀρική (Λύντα Ράσσελ), μουσικότητα, ἀκριβέστατη, μέ καθαρότατες τρύλλες μ' ὅλο πού ἡ φωνή τῆς ἦταν κάπως «μικρή» καί κάπως ἀδύνατη χα-

μηλά, ἐνῶ τήν ἀρθρώσή τῆς χαρακτηριστικῶς φωνήεντα κάπως κλειστά. Ἡ ὁ Ἰππόλυτος (Ἰαν Κάλει), μέ μαλακή φωνή καί αἰσθησιμότητα, παρά τήν τονική του ἀστάθεια πού κάποτε ξεπερνοῦσε τό ἀνεκτό. (Τό ντουέτο τους, στήν α' πράξη ἦταν λίγο ἀναιμικό). Ὑπῆρχαν ὁμως καί ἄλλοι πού μᾶς ἔκαναν νά σκεφθοῦμε τό πόσο προβλήματα παρουσιάζει τό πέρασμα ἀπὸ τόν Βέρνι ἢ τόν Πουτσίνι (αὐτοὺς, προφανῶς, τραγουδοῦν συνήθως) σ' αὐτό τό «γαλάντικο» ὕψος τοῦ 18ου αἰώνα. Ἐτοί λιγότερο ὁ ἀρκετὰ μουσικὸς Θησέας (Νηλ Χάουλεττ) καί πολύ περισσότερο ὁ Πλούτωνας (Ρόντερικ Κέννεντυ) μέ τά ἰταλικότατα «ῥῶ» του (κλασικὸς τύπος κραυγαλέου τραγουδιστῆ ἐπαρχιακῆς ἰταλικῆς ὀπερας πού ἀνοίγει τά πόδια του καί... ξεφωνίζει) ἐδειξαν ἀρκετά τό πόσο ἔξω ἀπὸ τά συνηθισμένα «νερά» τους ἦταν στό Ραμῷ. Τὰ ἴδια ἰσχύουν καί γιά τόν Ποσειδῶνα: κακή γαλλική προφορά, μπαλλαριστή, «σκούριασμένη» φωνή – καί κάπως λιγότερο γιά τὴ Φαίδρα (Κάρλντ Οὐάτκινσον) πού ἡ γεμάτη, λίγο μπαλλαριστή τῆς φωνῆ εὗρεκε τό μέτρο τῆς ὑγείας καί τῆς εὐρωστίας τῆς ψηλὰ μᾶλλον (χαμηλὰ εἶνε τὴν ἐντύπωση ὅτι τραγουδοῦσε μέ «λαϊμό»). Θετικές ἐντυπώσεις ἀφῆσε ἀκόμη ἡ Οἰνόνη (Sally Bradshaw) γιά τήν καλή τῆς ἀρθρώση. Ἀρνητικές, λιγότερο ὁ τονικά ἀσταθῆς Ἀρκάς (Τσάρλς Μέτκαλφ) καί πολύ περισσότερο ἡ κακόφωνη καί τονικά βαρύντα ἀμαρτήσασα σὲς «κολορατοῦρες» τῆς Ἀρτεμῆ (Καρλόαν Φρέντ) καί ὁ Ἑρμῆς (Μαράιαν Πάρσονς), κόντρατενῶρος μέ ξεπλημένο «τίμηρο».

Τελικά μένει τό ἐρώτημα: ἀναπαράσταση πιστῆ ἢ σκηνηκῆ διδασκαλία ἀπὸ μιά νεότερη σκοπιά; (γιατί ὁμως ὄχι καί μουσική;) Πέρα ἀπὸ τίς ἀτέλειες τῆς διανομῆς, γιά ν' ἀποφανθεῖ κανένας θά ἔπρεπε νά ἔχει καί τίς δυὸ αὐτές θεωρήσεις τοῦ προβλήματος καί τοῦ ἔργου, σέ παραστάσεις ἀρτίες. Προσωπικά δέν θά ἐπαίρνα θέση παρά γιά τήν ἀριστερή ἀπὸ τίς δυὸ, γιά κείνην πού θά μ' ἔφερνε πῶς κοντὰ στό πνεῦμα τοῦ ἔργου – δίχως νά παραγνωρίζω τήν παιδευτικὴ ἀξία τῆς πρώτης. Τὴν ὁμορφιά τῆς παρτιτούρας τοῦ Ραμῷ μᾶς μετέδωσε ἀναντίρρητα ἡ παράσταση τοῦ Ἀγγλικοῦ Φεστιβάλ Μπάχ. Παρ' ὅλες τίς παρατηρήσεις μᾶς παραμένει μιά ἀπὸ τίς πῶς ἐνδιαφέρουσες προσφορές τοῦ τόσο φτωχοῦ φετινοῦ Φεστιβάλ. (Ἡρώδειο 20 Ἰουλίου 1979).

Ο Γιάννης Καρατζόγλου
γράφει για **τό ποιητικό**
διβλίο του 'Ανέστη
Ευαγγέλου «'Απογύμνωση»,
έκδόσεις 'Εγνατία, σειρά
Τράμ, Θεσσαλονίκη 1979

Στήν πόλη της «'Εθνικής 'Αμυνας», των καπνεργατών του '36, της δολοφονίας του Ζεύγου και του Λαμπράκη, τη Θεσσαλονίκη, γεννήθηκαν ή εγκαταστάθηκαν πολύ νωρίς και ζούν, πολύ σημαντικοί ποιητές της χώρας μας. 'Ανθρωποι αποκομμένοι σχετικώς απ' τα «πρωτευουσάνικα» τεράτια των αλληλολιθανωτών, των «'Εγκάρδιων» κοινωνικών σχέσεων υπολογισμού αλληλοπροβολής, την τηλεόραση και τα περιχαρκαμένα «συγκροτήματα». 'Ανθρώποι σεμνοί και ούσιαστικοί ποιητές ή πεζογράφοι, που την λογοτεχνική τους αξία ή αδέκαστη ιστορία θαβμάια την αποκαθιστά, κι εκείνοι υπομονετικά, χωρίς να μετέρχονται τις σύγχρονες φιοριτούρες της τρέχουσας αντίληψης για τό μάρκετινγκ στη λογοτεχνική αγορά, σμιλεύουν τό λιθάρι τους στην πολιτιστική ιστορία του τόπου μας εν σωπή.

Ο 'Ανέστης Ευαγγέλου, ένας απ' αυτούς, έχει εκδώσει ως τώρα 6 ποιητικές συλλογές, μία συγκεντρωτική ποιημάτων απ' τό 1956 ως τό 1970, και μία συλλογή πεζογραφημάτων. Βρίσκεται σήμερα στά σαρανταδύο του χρόνια, και εργάζεται σαν έκτελωνιστής, ανάμεσα στό 'Επιμελητήριο, τις Τράπεζες, τά τελωνεία και τόν 'Οργανισμό Λιμένος. Η ποιητική του πορεία πού ξεκίνησε τό 1960, εὐθύγραμμα ανοδική, τόν αποκατέστησε γρήγορα σαν ένα νέο, αισθαντικό ποιητή, πού μιλούσε μέ μία χαμηλόφωνη, ανθρώπινη καθημερινή λαλιά, πού «'Εψαχνε ένα φεγγίτη ναδρει μέσα στ' όνειρο» από τή «σή-ραγγα» πού είχε μπει, γιατί έβλεπε νά «βαδίζουν μέ τυφλά χέρια οί σύντροφοι» και διαπίστωνε πώς «μιά άφομοιώνει ή καταχνιά έναν - έναν»¹. Τά τρία τελευταία χρόνια εκδόθηκαν τρία ποιητικά διβλία του: «Τό διάλειμμα» τό 1976, ένας θερμός έρωτικός λόγος, μία ζωική κατάφραση κεντημένη στόν καμβά ενός πλήρους έρωτικού κύκλου, τά «Χαί - Κάι» έκδ. Κέδρος, τό 1978, 126 Χαί - Κάι, μία δύσκολη άσκηση σε μία δύσκολη μορφή ποιητικού λόγου, και φέτος ή «'Απογύμνωση».

Η «'Απογύμνωση» περιέχει ένα μότο και είκοσι πέντε ποιήματα, χωρισμένα σε δύο ενότητες: Η κωμωδία, ή πρώτη ενότητα, περιλαμβάνει τά πρώτα έννιά και «Τό πανδοχείο» ή δεύτερη τά

άλλα δεκάξι. Η «κωμωδία» είναι για τόν Ευαγγέλου όλα όσα άπαρτίζουν τή ζωή, και ή ίδια άκόμα ή ζωή, ενώ τό «Πανδοχείο» είναι ό κόσμος μας, ό γεμάτος «κλέφτες, φονιάδες» και «προσωποδόφρους».

Ας δούμε όμως, γιατί «κωμωδία», 'Ηδη απ' τά τελευταία «Χαί - Κάι» ό Ευαγγέλου μάς εισάγει στό κλίμα της «κωμωδίας», όταν γράφει: «Σιωπηλός δέξου - τή φενάκη του δίον. - Κι' αγάπησέ την». 'Η άκόμα: «Πόσο θ' άντέξεις - γυμνός άκόμα, δίχως - καμιά αὐταπάτη;» Η ζήση λοιπόν, ήδη απ' τά προηγούμενα ποιήματά του γίνεται «φενάκη», ωστόσο αυτή ή «αὐταπάτη» συστήνεται απ' τόν ποιητή νά αγαπηθεί, έστω κι έτσι². 'Απ' τήν άλλη πλευρά, τά τελευταία απ' τά Χαί - Κάι εισάγουν ένα νέο στοιχείο, τό θέμα της θέας του βιολογικού θανάτου, για πρώτη φορά, αν δέν κάνω λάθος στην ποίηση του Ευαγγέλου. 'Η θέα αυτή πού «όποτε συλλογιέται - κλαίει συντριμμένος», πού «άπρακτα είναι - τά χέρια των ανθρώπων - μπροστά στό τέλος», όπου «όλοι θά έξιωθοῦμε» και όλους «θά μάς ρουφήξει», ή θέα αυτή αναπτύσσεται πιά στην παραδοσιακή ποιητική μορφή, και επεξεργάζεται περίσσοφο σαν μονιμότερη έντύπωση, στό πρώτο ίδιως μέρος της «'Απογύμνωσης».

Πράγματι, για νά δούμε την «κωμωδία», τό πρώτο μέρος της συλλογής, άς έντοπίσουμε τόν κώδικα έκπομπής της.

Έχουμε δέκα φορές τήν αναφορά της κατάστασης της άνταρξίας κάτω απ' τά σήματα «σιωπή, ψίθυροι, σιγανά, σιωπήλά, σκοτάδι, σκότος, σιγανά, νυχτερινή, μαύρη», σε διάφορες παραλλαγές πτώσεων. Έχουμε παραπέρα, πέντε επικήλσεις της «έρημιάς» (και του «Χάους» πού επίσης τήν «υποδηλώνει») και σε αντίστοιχία έξη αναφορές του πόνου, της όδύνης και των δακρύων. Η κυριότερη φορά αντίθετα πού αναφέρεται ό έρωτας, συνοδεύεται απ' τόν χαρακτηρισμό της «φαρμακερής γεύσης» για δαῦτον. Τό τέταρτο (συνηθισμένο) σηματοδοτικό σημείο του Ευαγγέλου τ' άδελφια και οί φίλοι μνημονεύονται τέσσερις φορές. 'Από τήν άλλη πλευρά, οί ως τώρα είτε σπάνιες είτε σ' άλλα πλαίσια ένταγμένες μνείες του θανάτου, εδώ μνημονεύονται δλωτικά δύο φορές: «Έως θανάτου» και «δόγους θανάτου», και τέλος, μία φορά, τό «πένθος».

Γιά πρώτη φορά στην ποίηση του Ευαγγέλου, ή ζωή «δέ θά κρατήσει πολύ», είτε τό γιατί όπου νά 'ναι, «σε πέντε, σε δέκα,

σε είκοσι» χρόνια, «θά ξεκουραθείς καλά» - άπειλεί τόν εαυτό του, κι έτσι θά τελειώσει της ζωής «ή φριχτή κωμωδία», και θά 'ρθει «ή μαύρη νύχτα πού όλους θά μάς έξιώσει» πού, όπως και νά τό κάνουμε, «στην άκρη άκρη υπομονετικά μάς περιμένει - για νά μάς καταπιεί κι ανθρώπους και ποιήματα». Ο χρόνος πού τόσο γοργά και τόσο άνεπαίσθητα κυλάει άνεπιστρεπτι έλχε (όπως είναι φυσικό) «άνεπαισθητως» άπασχολήσει τόν ποιητή πριν χρόνια, όταν τό 1970, «τήν ώρα πού φυσούσε μ' όλη τή δύναμη του στέφνου του κι' έσθινε, όλα μέ μιās, και τά τριαντατρία κεριά» στην τούρτα γενεθλίων του, τρύπωνε μέ τό μυαλό του ότι «έτσι περίπου - σαν μ' ένα φύσημα - έσθυσαν και χαθήκανε τά τριαντατρία του χρόνια - κι' άνάμεσα τους τά καλύτερα - και τά μοναδικά». Σήμερα, μετά από 8-9 χρόνια, έρχεται - θά πρέπει νά όμολογηθεί κάπως νωρίς - τό φάσμα της βιολογικής έκλειψης νά σηματοδοτήσει τόν ποιητικό του καημό³.

Στό δεύτερο μέρος, τό «Πανδοχείο», έχουμε δύο βασικές εικόνες. Τά πρώτα τρία ποιήματα είναι σίγουρα προέκταση της «κωμωδίας», ενώ όλα τά υπόλοιπα δεκατρία έχουν κοινή συνισταμένη μία πολιτική διάσταση, είτε άμεση, είτε σε διαλεκτική σχέση άνάμεσα στόν ποιητή και τήν πολιτική πράξη. 'Ωστόσο εδώ, ό κώδικας έντοπίζεται απ' τή συχνότερη αναφορά του «καιρού», των «χρόνων» ή του «ξοδέματος» των προηγούμενων, στην έπαναφορά των σημάτων «φίλος - άλλος - άδελφια - μαζί - σύντροφος» πού δεσπόζουν στις προηγούμενες γραφές του, στην εισαγωγή παραπέρα, «ταπεινών» σημάτων του σύγχρονου κόσμου και ανθρώπων, όπως «δρώμικο παιχίδι, σκάρες υπονόμων, λάσπη, σούρες, έχιδνες, λαοσύμια, λάσπη, καταγώγιο».

Οί βασικές ιδέες του «Πανδοχείου» είναι απ' τή μία ή άμεση πολιτική άφύπνιση του Ευαγγέλου άπέναντι στόν Φασισμό⁴, ή παράλληλη όμως συνειδητοποίηση του έξουσιαστικού προβληματισμού, κι απ' τήν άλλη ή σύνδεση πιά του ποιητή, μέσα απ' τήν πολιτική συνειδητοποίηση μέ τήν ομάδα, παρά τήν όδυνήρή γνώση της άτομικής στέρησης των πολιτικών πράξεων.

Έτσι, στα παραπάνω πλαίσια, έντάσσεται ή έντολή, «καιρός νά δεις - νά έννοήσεις επιτέλους τις αϊτίες», και ύστερα «νά δούμε τί θά γίνει μέ τους "έμπρηστές", ιδιαίτερα τώρα πού ξερούμε ποιοί δάζουν επιτέλους, - ποιοί, νύχτα μέρα, προετοιμάζουν τις φωτιές». Όμως τό προχώρημα αυτό δέν συνεπάγεται προσχώρηση: ή άρση δέν οδηγεί σε θέση. Ο Ευαγγέλου συνειδητοποίησε

«ποιοί προετοιμάζουν τις φωτιές», και φαντάζομαι, συνειδητοποίησε και τους λόγους των έμπρησμών. 'Από κει και πέρα όμως, τό ποιητικό - όντολογικό άδιέξοδο είναι όρατό: «τά μάτια μου προσπαθώ νά καθαρίσω, νά δώ - τίποτα»: στή Νέα 'Υόρκη, στή Μόσχα, στό Πεκίνο, - λίκτοι φυλάν τά πρόβατα παντού». Σε κάθαρη όμολογία της άδυναμίας του νά ξεκαθαρίσει τό πού τό δικό και τό πού και για ποιούς ή δια και ό δόλος και τό έγκλημα, κι απ' τήν άλλη μία ίσοπέδωση των πρωτευουσών - ιδεολογικών συμβόλων, πού τόν οδηγεί παρακάτω στην άπόλυτη άρνηση αυτού πού, «μέ τις χρυσές κοιλιές και τά διπλά προγούλια... θά πίνουν άκριδιά κρασιά και μέ ώραιες γυναίκες... έρωτα θά κάνουν». Μιά άντεξουσιστική ιδεολογία, συνδυασμένη μέ μία άτομική πίκρα, τόν οδηγεί (στά ίδια προηγούμενα μονοπάτια) ν' άρνηθεί τέλεια τους άρχηγούς, «όλους, χωρίς εξαίρεση τους 'Αρχηγούς», γιατί κατά τόν ποιητή «άλλη μία φορά, μάς έτοιμάζουν για σφαγείο», χωρίς πάλι νά ξεχωρίζει τά διεθνή περιστερία απ' τά διεθνή γεράκια. Εξουσιώνοντας τους φιλειρηνικούς μέ τους έκλεγμένους απ' τις βιομηχανίες όπλων, τους οιοίνει επιτιθέμενους μέ τους οιοίνει άμυνόμενους, παρά τις επί μέρους επιφυλάξεις πού μπορεί νά αντιπαράθεσει ή ιστορία ή ή λογική στην τακτική των τελευταίων.

Όστόσο στα θετικότερα ποιητικά στοιχεία του Ευαγγέλου, πιστώνεται ή «νέα ποιητική» του, ή ποιητική της ένταξης. Κι αν διαφωνώ μέ τις επιλογές του, δέν μπορώ νά μήν έπισημάνω ότι συνειδητοποιεί πώς «τόσοι σύντροφοι σ' έχουν ανάγκη» γιατί όπως προαναφέρθηκε, ή όδυνήρή γνώση της άτομικής στέρησης των πολιτικών πράξεων. ή... «όλα τά χρόνια πού έχασε γνώσεις μαζεύοντας», «κρυμμένος διαρκώς πίσω από λέξεις», δέν μπορεί παρά νά οδηγούν σε κάποια πλατύτερη θέαση των συμβάντων γύρω μας και μακριά μας, πού σε πείσμα του ως τώρα ζωικού άποφθέγματος «έσύ μονάχα νά μιλάς μπορείς, όχι νά πράττεις», μπορεί, και επιβάλλεται νά οδηγήσει και στην πράξη, όταν οι καιροί τό επιτάσσουν.

Συμπερασματικά: ή «'Απογύμνωση» του 'Ανέστη Ευαγγέλου, μία ποιητική συλλογή πού δάζει πολλαπλά άτομικά και γενικότερα προβλήματα, παρά τις μερικώς επιφυλάξεις πού συνοδεύουν (κι επιβάλλεται νά συνοδεύουν) τήν ποίηση των «θέσεων» (κι όχι τήν συχνά έκθειάζόμενη ποίηση των τάχα «οίκουμενικών προβληματισμών», είναι τελικά μία ποίηση πού θεματολογικά οίκουμενοποιεί, είτε τό θέλουμε είτε όχι, τους συγκεκριμένους προ-

δληματοσμούς της, καί στά περίο-
σότερα ποιήματα, προχωράει αρ-
κετά καί τήν «ποίηση τοῦ Εὐαγ-
γέλου», καί τήν νεοελληνική
ποίηση σέ πλαίσια σεμνότητας,
εὐκρίνειας, έντονα διωμένων
ερωτημάτων, καί μ' ἕναν μορφικό
ρεαλισμό πού 'ναι πραγματικά
λαϊκός καί προσδευτικός, «μ' ευ-
λάβεια καί στοργή» στόν ἀδελφό
- ἀναγνώστη, καί μέ μιά αίσθη-
ματική ἀπογύμνωση ἀπέναντί
του.

Τέλος: κάθε φορά πού κατα-
πιάνομαι νά γράψω γιά μιά λογο-
τεχνία πού ἀγάπησα, ἀναλογίζο-
μαι τό μέγεθος τῆς προδοσίας
πού μετά τήν ἀνάγνωση ἡ γιά
χάρη τῆς ἀνάγνωσης ἐνωματώ-
νεται στήν κριτική παρουσίαση.
Δημόσια, παρακαλῶ νά μέ συγ-
χωρήσουν οἱ δημιουργοί. Μόνο
νά μοῦ ἀναγνωρίσουν τήν καλή
προαίρεση. Τίποτε ἄλλο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Βλ. Κωστή Μοσχάφ «Κοινωνική
συνείδηση στήν ποίηση τῆς Θεσσαλο-
νίκης» - Δοκίμιο, σσ. 52-53, καί
Γιάννη Καρατζόγλου «Ἡ Λογοτεχνία
τῆς Θεσσαλονίκης - Σχέδιο μελέτης»,
σσ. 33-34.

2. Ἡ εἰσαγωγή τοῦ μοτίβου τῆς φε-
νίκης - κυμαδίας στήν ποίησή του,
πραγματοποιεῖται οὐσιαστικά πολύ
πύ πρῶν, στό πρῶτο μέρος τῆς τρίτης
του συλλογῆς («Ἀφαίμαξη 66 - 70»,
Θεσσαλονίκη, 1971), μέ τόν χαρακτη-
ριστικό τίτλο «Τό κακό παιχνίδι».
Ἐκεῖ, σέ μιά σειρά ποιήματων, σημα-
διακά ἀπό τήν ἀποψη αὐτή, ἡ ζωή θά
σημανθεῖ γιά πρώτη φορά ἀπό τόν
Εὐαγγέλιο, ἄλλοτε ὡς «κακό παι-
χνίδι» ἡ «ώραία παγίδα στολισμένη μ'
ἀνθη/δόκανο σίγουρο καί ἀλάθητο γιά
τούς ἀθώους», καί ἄλλοτε ὡς «παι-
χνίδι σικέ» ἡ «διαδικασία σταδιακής
ἐξαπατήσεως».

3. Ἀπό τήν ἀποψη αὐτή ἡ «Ἀπογύ-
μνωση» δέν ἀποτελεῖ παρά τό ἐκφρα-
στικό ἰσοδύναμο τῆς ἀκρίας - ὡς τό
μή περαιτέρω - κατάληξης τοῦ ὀξέτα-
τον ὑπαρξιακοῦ ἀδιέξοδου τοῦ
ποιητή, πού ἀφού ἐξάντλησε μέσα σέ
εἰκοσιεπτά χρόνια ἐννοιολογική ζωή
- ποιητική πράξης ὅλα τά ἀποβήματα
τῶν «ζωτικῶν ψευδῶν» πού τόν στή-
ριζαν, στέκει πλέον «γυμνός», χωρίς
μάταιες ἀνταπάτες, μπροστά στόν
τρομαχτικό παραλογισμό τοῦ θίου.
Παραλογισμός πού, ἀντίθετα μέ τούς
ἔως τώρα «υπαρξιακοὺς ποιητές» τῆς
λογοτεχνίας μας, δέν ἐρημνεύεται καί
δέν στηρίζεται σέ μεταφυσικά δεδο-
μένα, λίγο - πολύ ἀφηρημένα καί γιά
τοῦτο συχνά ψυχρά, ἀλλά στήν ἐμ-
πλοκή τοῦ ποιητή σέ συγκεκριμένες,
«ἐν τόπῳ καί χρόνῳ», πραγματικές
καταστάσεις. Ἐμπλοκή πού κυρῶνε-
ται δραματικά ὡς διαρκῆς, ὑπαρξιακή
«ἀφαίμαξη» - αἰμορραγία ἀπό διβλίο
σέ διβλίο, καί μέ μιά γλώσσα ἄμεση
καί συχνά σκληρή στόν γυμνό ρεαλι-
σμό τῆς, πείθει γιά τήν ἀλήθεια τῆς
καί τούς πύ δόξιστους.

4. Ἀφύπνιση πού εἶχε ἀρχίσει στά
χρόνια τῆς δικτατορίας καί οἱ ποιητι-
κές ἐκφάνσεις τῆς ὑπάρχοντος ἤδη έντο-
νες στά ὀχτώ ποιήματα πού συνθέτουν
τήν «Ἀνάβαση» - δεύτερο μέρος τῆς
«Ἀφαίμαξης 66-70» - καί στίς ἐνό-
ητες «Νεκροί τοῦ Νοέμβρη» καί
«Ἀρρωστα χρόνια» τῶν «Καί - Καί».

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ:

Ἡμερολόγιο -
Ἐκδόσ. «ΠΑΠΑΖΗΣΗ» Ἀθήνα
1978.

Ὁ συγγραφέας τοῦ διβλίου
ἰδιοκτητῆς καί κυβερνήτης, ὅπως
αὐτοπροσδιορίζεται, τοῦ Π/Κ
«ΕΛΕΝΗ» Νηολογίου Βόλου
1.099, καταγράφει τίς ἀναμνή-
σεις ἐνός Ἑλληνα θαλασσομάχου
ἀπό τήν ταραγμένη περίοδο τῆς
κατοχῆς. Μέ ἀπλότητα καί ἀμε-
σότητα περιγράφεται ὁ ἀγώνας
καί οἱ προσπάθειες τοῦ καρδαβο-
κύρη, τῶν συνεργατῶν του καί
τῶν πλεούμενων τους, γιά νά
συμβάλλουν καί αὐτοί στήν κοινή
προσπάθεια κατά τοῦ κατακτητή.
Τό «Ἡμερολόγιο» εἶναι μιά συγ-
κινητική μαρτυρία ἀπό ἕναν
«ἀφανή» καί ἀνεπιτήδευτο ἀγώ-
νιστή.

ΚΟΥΛΑ ΞΗΡΑΔΑΚΗ

Κατοχικά τόμος Β'

Ἀθήνα 1979

Κατοχικά: Κατάλογοι ἐκτελε-
σθέντων - φωτογραφίες - μαρτυ-
ρίες - ντοκουμέντα - ἐνθύμια ἀπ'
τόν ἐθνικοαπελευθερωτικό
ἀγῶνα 1941-44. Κατάθεση τιμῆς
στούς ὡς τώρα ἀνώνυμους ἐκτε-
λεσμένους. Ἡ Κ.Ξ. προσφέρει
στήν ἐθνική μας ἀντίσταση ἕνα
ἔργο εὐλαδικῆς προσήλωσης καί
ἕνα πολύτιμο ὕλικό ἐρευνας
στούς ἱστορικούς.

Κ.Ι. ΔΕΣΠΟΤΟΠΟΥΛΟΥ

Θέματα ἱστορίας καί πολιτικῆς

Ἐκδόσεις Παπαζήση

Ἀθήνα, 1979.

Τό διβλίο αὐτό τοῦ πρῦταν
τῆς Παντείου Κ.Ι. Δεσποτόπου-
λου χωρίζεται σέ πέντε κεφάλαια.
Ἀπ' αὐτά τό, πρῶτο, «Αἰγαίου
Ἰθαγένεια», ἀποτελεῖ παρου-
σίαση τῆς ἐλληνικότητας τοῦ Αἰ-
γαίου, πού χαρακτηρίζεται ὡς
θαλάσσιο τμήμα τοῦ ἐδάφους τῆς
Ἑλλάδας, μέ βάση τή θεωρία τοῦ
συγγραφέα γιά τό δίκαιο τῶν θα-
λασσῶν. Τά τέσσερα ἄλλα κεφά-
λαια ἔχουν θέμα τήν ἐλληνική
πολιτική στίς διεθνείς συναρτή-
σεις τῆς καί στήν κρίσιμη προ-
βληματική τῆς, ἐνῶ δύο ἡθικοπο-
λιτικές προσωπογραφίες, «Γεώρ-
γιος Καρατάλης» καί «Π. Γιωτό-
πουλος» κοσμοῦν τό διβλίο.

Ρ.Δ. ΘΕΟΧΑΡΗ

Ἱστορία τῆς οἰκονομικῆς ἀνα-
πτύξεως

Ἐκδόσεις Παπαζήση

Ἀθήνα, 1979

Ἄν καί τό διβλίο αὐτό προορι-
ζεται κυρίως γιά τούς σπουδα-
στές τῶν Οἰκονομικῶν Ἐπιστη-
μῶν, παρουσιάζει καί ἕνα γενικό-

τερο ἐνδιαφέρον γιά τούς μελετη-
τές τῆς Οἰκονομικῆς Θεωρίας,
γιατί γίνεται συστηματική προσ-
πάθεια, ὄχι μόνο νά συνδεθεῖ ἡ
ἐξέλιξη τῆς οἰκονομικῆς ἀνάλυ-
σης μέ τίς εἰδικές οἰκονομικές καί
κοινωνικές συνθήκες κάθε ἐπο-
χῆς, ἀλλά καί νά ὑποδειχθεῖ πῶς
ἡ προσπάθεια βελτίωσης καί τό
κτίσιμο πάνω στίς ἀναλυτικές
βάσεις τῶν προηγουμένων συγ-
γραφέων ἀποτελοῦν ἀποφασι-
στικό παράγοντα γιά τήν παρα-
πάνω προώθηση τῆς οἰκονομικῆς
ἐπιστήμης.

ΜΠΡΑΝΙΜΙΡ ΣΤΣΕΠΑΝΟΒΙΤΣ

Ὁ θάνατος τοῦ κυρίου Γκόλουζα

Ἰουδαίας, 1979

Τά διηγήματα πού ἀποτελοῦν
αὐτό τό διβλίο, πέρα ἀπό τή θε-
ματική τους διαφορά παρουσιάζ-
ουν ἕνα κοινό στοιχεῖο: διέπον-
ται ὅλα ἀπό τό πνεῦμα ἐνός πολύ
ἀξιόλογου συγγραφέα (ἀπό τούς
πύ ἀξιόλογους ἴσως τῆς ἐποχῆς
μας). Σέ ὅλα μπορεῖ ὁ ἀναγνώ-
στης νά διακρίνει τή σιγουριά τῆς
διήγησής του, τό διεσδυτικό του
βλέμμα στό μυστικό τοῦ θανάτου
καί τήν τέχνη πού κατέχει νά διη-
μιουργεῖ ἀλλά καί νά συντηρεῖ ὡς
τό τέλος τό ἐνδιαφέρον ἀμείωτο.

ΓΚΕΡΧΑΡΤ ΤΣΕΒΕΡΕΝΤΣ

Κεφάλι καί κοιλιὰ

(ἡ ἱστορία ἐνός ἐργάτη πού

ἐμπλέξε μέ τούς διανοούμενους)

Μυθιστόρημα

Ἐπίκουρος, 1979

Τό «Κεφάλι καί κοιλιὰ» εἶναι ἡ
ἱστορία μιάς καθημερινῆς, συν-
ηθισμένης καί συνάμα ἀσυνήθι-
στης, μιάς καθολικῆς, τρομερῆς
καί τεράστιας ἀπογοήτευσης,
στήν ὁποία πέφτουν περισσότερο
ἐκεῖνοι πού θά 'πρεπε νά πέρ-
τουν λιγότερο - οἱ διανοούμενοι.
πού δουλεῖα τους θά ἔπρεπε νά
εἶναι ν' ἀλλάξουν λογικά τόν κό-
σμο.

ΟΥΛΡΙΧ ΠΛΕΝΤΣΕΝΤΟΡΦ

Ἡ σύντομη ζωή τοῦ νεαροῦ

Ἐντγκαρ

Ἰουδαίας, 1979

Ἡ ἱστορία αὐτοῦ τοῦ διβλίου
διαδραματίζεται σέ μιά μικρή
ἐπαρχιακή πόλη τῆς Ἀνατολικῆς
Γερμανίας καί ὑστερα στό Βερο-
λίνο. Ἡρώας τῆς ὀ Ἐντγκαρ
Βιμπώ, 17 χρονῶν, μοναδικό
παιδί μιάς διαλυμένης οἰκογέ-
νειας πού ζεῖ μέ τή μητέρα του.
Μέ βάση τό πρόσωπο αὐτό, ὁ
συγγραφέας, μέ μιά διπλή γραφή,
ὅπου τά πράγματα παρουσιάζον-
ται σέ πρῶτο πρόσωπο καί μαζί
περιγράφονται ἀπό τρίτους, κα-
τορθῶνται νά μάς δώσει μιά λιτή
μαρτυρία τῆς σημερινῆς ζωῆς σέ

μιά ἀπό τίς χώρες τοῦ ὑπαρκτοῦ
σοσιαλισμοῦ.

ΣΤΕΛΙΟΥ ΓΕΡΑΝΗ

Διάλογος μέ τόν Διονύσιο

Σολωμό

Ἐκδόσεις Θερισπύλες, 1979

Δείγμα γραφῆς: Ἄν ζοῦσα
στήν ἐποχή σου, θά πότιζα / μέ
περισσότερη φαντασία τήν ἐπα-
νάσταση. / Χιλιάδες στίχοι ἄγρα-
τολοί / θά ζῶναν θά φυσεκλίκια
τους καί θά τρύπωναν / στό κρη-
σφύγετο τῆς ἀσκήμιας. / Μιά
Κρητική λεβεντιά καί μιά / Ρου-
μελιώτικη τρέλα, θά πέταγαν στή
φωτιά / ὅλους τούς ξένους ὄνει-
ροκρίτες. Κί' ἐγώ / ὁ Κόντε Διο-
νύσιος Σολωμός - / Θά ξεκρέ-
μαγα τήν αὐγή ἀπ' τή Ζάκυνθο /
καί θά τήν ἀντρέψω μέ τούς πο-
πολάρους. / Θ' ἀνοίγα δρύσες
στόν ἔρωτα / καί θάκλεινα πόρ-
τες στή μοναξιά. / Καί θά ζῶμωνα
τήν παγιά λαλίσονα / μέ τή μάν-
τιδα δάφνη: Εἶδος μυχτό ἀλλά
νόμιμο.

ΠΩΛ ΝΙΖΑΝ

Ἡ συνωμοσία

Ἰουδαίας, 1979

Ὁ ἥρωας αὐτοῦ τοῦ μυθιστο-
ρηματος εἶναι φοιτητής στήν
Ἑκόλ Νορμάλ καί ἀνήκει στήν
ὑψηλή Ἑβραϊκή ἀστική τάξη, μέ
προβληματισμούς γύρω ἀπό τόν
Σπινόζα, τόν Μάρξ καί τόν Λέ-
νιν. Ὁνειροφάνταστος καί γοη-
τευτικός πείθει καί παρασύρει
τρεις συντρόφους του σέ μιά
συνωμοσία πού τήν παρουσιάζει
σαν ἐπαναστατική πράξη. Θέλει
νά συμψηλώσει τό ὄνειρο καί τήν
πράξη, νά κλέψει καί νά δώσει
στό κομμουνιστικό κόμμα ἕνα
στρατιωτικό σχέδιο πού δέν ζή-
τησε. Καί ἡ αὐλαία κλείνει μέ ἕνα
θάνατο, μιά σύλληψη καί μιά
προδοσία.

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΚΑΨΑΛΗΣ

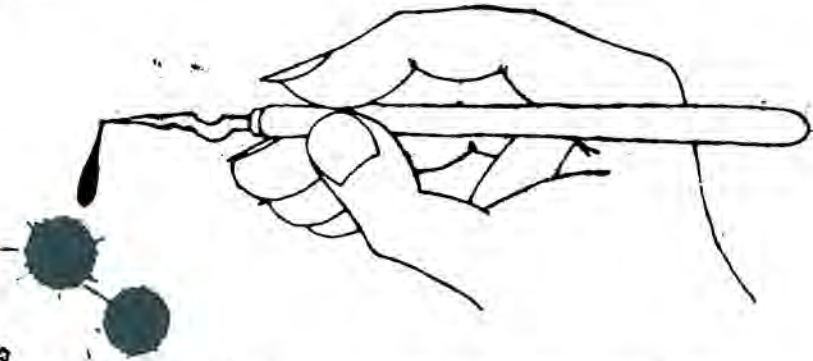
Μέ μιά τρελή σοδειά

Ἄργα, 1979

Εἶναι ἡ δεύτερη ποιητική συλ-
λογή τοῦ Δ.Κ., μετά τή «Μύρτα
τοῦ φωτός» πού εἶχε ἐκδόσει στά
1978. Καί ἐδῶ ἐξακολουθεῖ νά
ἐκφράζει τό ἴδιο πρόσωπο καί
παρόμοια διώματα, μόνο πού
τώρα ὁ λόγος του ἔχει γίνει πύ
προσηγμένος καί περισσότερο
κατεργασμένος. Δείγμα γραφῆς:
Στήν ἀρχή πίστεψα πῶς θά σέ
δρῶ ἀμέριστη / κάτω ἀπό τίς
πυχές τίς λάμψεις τῆς ἀνατο-
λῆς. / ἄλλο κορμί γεύση τυφλή
ἀφή τῆς θάλασσας / μύληδες τῆ
γλώσσας μου, κινῆ: / στίς ὄχθες
σου οἱ πολιτείες λούονται / νοχέ-
λικά, σάν νά 'σουν εὐεῖνη. (εὐ-
φημισμός).

διαλογος-διαλογος-διαλογος-διαλογος

● Για τή συμμετοχή των κομματικών μελών στις πολιτικές διεργασίες, ο Άλέξης Σύρρος γράφει:

Οι ένδειξεις και πληροφορίες τόν τελευταίο καιρό δείχνουν ότι σημαντικές διεργασίες έχουν αρχίσει προς αναζήτηση κάποιας λύσης στο πρόβλημα της ενότητας της κομμουνιστικής άριστερας – σε προέκταση του συνόλου των άριστερων δυνάμεων. Φαίνεται ότι μπροστά στην διαφαινόμενη δυνατότητα – ιδίως μετά τις τελευταίες βουλευτικές και δημοτικές εκλογές – να ανέβει στην αρχή το ΠΑΣΟΚ και να ξηλώσει τη μακροχρόνια έξοσις της Δεξιάς, αρχίζουν να παραμερίζονται οι «αγεφύρωτες» διαφορές και γεννιέται μία «ένότητα»: πώς θά εμποδιστεί αυτή ή εξέλιξη, στην όποια τά δύο ΚΚΕ – αλλά και τά άλλα μονοδιάστατα ή αδιάστατα κόμματα και ομάδες της άριστερας, θά βρεθούν πάλι αλάνοιο καθυστερημένοι των τρεάνων πού φεύγουν.

Όποιες, φυσικά, εξελίξεις κι αν συμβούν, τό μέγα πλήθος των μελών και οπαδών των ΚΚΕ θά τίς πληροφορηθεί εκ των υστέρων – όταν θά κληθεί νά πανηγυρίσει, αφού ή ενότητα θά έχει συνομολογηθεί στο σκοτάδι των ύψηλων κλιμακίων – όπως άλλωστε και ή διάσπαση άλλοτε. Οι «άνοιχτες συζητήσεις» και οι «προβληματισμοί» πού θά μεσολαθήσουν – όπως ήδη τά περί έαμογενοϋς άριστερας, σκοπό θά έχουν την ψυχολογική προετοιμασία της «μάζας» νά συρθεί σε μία χωρίς άρχές – και αιδώ – σύζευξη, καθώς μάλιστα τά πάντα θά τεκμηριώνονται και θά δικαιολογούνται μέ τό ότι «χωρίς την ενότητα μένει άνοιχτός ό δρόμος για τό ΠΑΣΟΚ».

Γιά άλλη μία – πολλοστή – φορά ό λαός, οι άπλοι κομμουνιστές και άριστεροί αιμοδότες των αγώνων – και ιδίως οι νέοι, θά πιεστούν νά ένδώσουν ήθικά και νά παγιδευτούν εκ νέου. Και δέν είναι περιεργο – αλλά μόνο τραγικό – ότι, όπως και στο παρελθόν, έτσι και σήμερα, τά πέντε κομμουνιστικά κόμματα (ΚΚΕ, ΚΚΕ Έσωτερικού, Μ-Λ, μ.λ. και ΕΚΚΕ) έχουν άπόλυτη ενότητα στην άνένδοτη άρνησή τους νά αποδεχτούν εκείνη την άρχή, πού

για την υπεράσπισή της οι κομμουνιστές έχυσαν ποταμούς αίματος και ωκεανούς δακρύων – αλλά πού ποτέ οι ίδιοι δέν χάθηκαν και πού μπορεί νά γίνει πράγματι, αν ισχύσει, τό θεμέλιο της ενότητας και της άνάτασης του κομμουνιστικού κινήματος:

Νά γίνει καταστατική υποχρέωση για όποιαδήποτε ήγεσία ή δημοσίευση στον κομματικό τύπο όλων των προτάσεων, ιδεών, απόψεων των μελών του κόμματος, χωρίς αυτό νά έπισύρει καμία άπολύτως συνέπεια για τά μέλη.

Μόνον έτσι, όταν τά μέλη του κόμματος θά μπορούν νά γνωστοποιούν και νά υπερασπίζονται άπ' εϋθείας «μπροστά στην εργατική τάξη» τή γνώμη τους, θά γίνει δυνατή ή διαλεκτική όδευση και προς την ενότητα και προς την άνανέωση και προς την θετική πολιτική παρουσία. Άλκιως, αν τό προνόμιο αυτό τό κρατήσει για τόν έαυτό του τό Ιερατείο των Π.Γ., αν αντί για υποχρέωση των ήγετών, ή ισότιμη έλευθερία του λόγου εξακολουθήσει νά έπαφίεται στην άγαθή τους προαίρεση, τότε και ή όποια ενότητα θά είναι δοτή και κίδηλη και ή ήθική άλλοτρίωση των κομμουνιστών δεδομένη, όμως, δυστυχώς, συμβαίνει σήμερα.

Άς μήν αφήνονται, συνεπώς, οι κομμουνιστές νά παγιδεύονται συνεχώς από τίς έντεχνες προσεπικλήσεις του συναισθηματικού πλούτου ή του τιμημένου παρελθόντος τους, αλλά, όπου κι αν βρίσκονται, μέ σα ή έξω από τό κόμμα, όποιες κι αν είναι οι άλλες απόψεις τους: άς απαιτήσουν την έμπέδωση της λενινιστικής τάξης, έστω κι αν χρειαστεί νά υπερασπίσουν τόν λενινισμό όλομόναχοι, όπως υπερασπίτηκαν όλόκληρο τό κόμμα, όλομόναχοι επίσης, μπροστά στο άπόσπασμα ή τόν βασανιστή τους.

Άλέξης Σύρρος

ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ '68

● Ο άναγνώστης μας Τάκης Πελλής γράφει για την «Άνοιξη της Πράγας»:

Άφορμή για νά γράψω τίς παρακάτω γραμμές, μου έδωσε, εκτός των δημοσιευμάτων στην «Άυγή» και τό τελευταίο τεϋχος του περιοδικού «Κομμουνιστική Θεωρία και Πολιτική», όπου, εκτός από τό συνηθισμένο τροπάριο περί «έπεμβάσεως» στην Τσεχοσλοβακία, έχει και μία κακοραμμένη φωτογραφία του Ντοϋτσεκ με τούς σοβιετικούς ήγέτες.

Και συνεχίζει:

Η επί μία δεκαετία άναμόχλευση των γεγονότων της Τσεχοσλοβακίας, εύλογα δημιουργεί τό έρώτημα: Πρόκειται περί έμμονης ιδέας, ή περί πολιτικής σκοπιμότητας;

Ταντίζοντας τά γεγονότα εκείνα (του 1968) μέ μία έποχή πριν τριάντα πέντε χρόνια, σημαίνει πώς πώς νά προετοιμάσεις και ψυχολογικά τούς κομμουνιστές στο νά μήν διατάσουν αύριο νά πάρουν και τό τουφέκι νά πολεμήσουν τόν στρατό πού έσωσε την ανθρωπότητα από τή φασιστική βαρβαρότητα τότε, και σήμερα τό φρούριο, πού στέκεται έμπόδιο στα ίμπεριαλιστικά σχέδια πωγωνόρισματος της Ιστορίας.

Τότε, τό 1938 και μετά, όταν ή χιτλερική Γερμανία άρχισε νά κατακτά τή μία ύστερα από την άλλη τίς ευρωπαϊκές χώρες, οι έλπίδες όλων των λαών στρέφονταν στη μεγάλη χώρα του σοσιαλισμού. Και οι έλπίδες τους αυτές δέν διαφεύστηκαν. Αυτό όμως στείχισε, εκτός από τίς τεράστιες υλικές καταστροφές, και τή ζωή δεκάδων εκατομμυρίων σοβιετικών ανθρώπων και εκατομμυρίων ανθρώπων και από την πείνα και τίς εκτελέσεις – τακτική πού εφαρμόζαν οι Γερμανοί φασίστες – στις κατεχόμενες άπ' αυτούς χώρες.

Σήμερα, ό διεθνής ίμπεριαλισμός προσπαθεί μέ κάθε τρόπο νά έμπόδισει την πρόοδο του σοσιαλισμού. Για τό σκοπό αυτό δέν διατάζει νά φέρει στο χείλος

της καταστροφής την ανθρωπότητα. Έχει μετατρέψει την Δ. Ευρώπη σε άληθινή μπαρουταποθήκη μέ πυρηνικά όπλα. Μπροστά σ' αυτή την κατάσταση θά ήταν έγκληματική άδιαφορία αν τό σοσιαλιστικό στρατόπεδο πού είναι εκτιθειμένο σ' αυτή την άπειλή, δέν έπαιρνε όλα τά άπαραιτήτα μέτρα, ώστε νά μήν ριψοκινδυνέψουν οι κατακτήσεις του.

Η είσοδος των στρατευμάτων του Συμφώνου της Βαρσοβίας στην Τσεχοσλοβακία τό 1968 ήταν άπαραίτητη και έπιτακτική άνάγκη μπρός στην ίμπεριαλιστική άπειλή. Σ' αυτό συνετέλεσε και ή ρευστή κατάσταση πού επικρατούσε στην Τσεχοσλοβακία, μέ την φιλελεύθερη πολιτική του Ντοϋτσεκ και ή όποια (πολιτική) όδηγούσε σε κείνη της Ούγκαρίας του 1956.

Παρ' όλα πού ή κατάσταση εκείνη της «είπιμψασης» ξεχάστηκε από μία σειρά κομμουνιστικά κόμματα, ωστόσο, σε μερικά έγινε ψύχωση. Δέν περνάει χρόνος πού νά μήν μνημονεύουν τά γεγονότα και νά χίνουν κροκοδείλια δάκρυα για την «Τσεχοσλοβακική Άνοιξη», πού ούτε τό ψωμί τους στερήθηκαν οι λαοί της Τσεχοσλοβακίας, ούτε τή δημοκρατία. Όσο για την έλευθερία, αυτή στερήθηκε στην άντίδραση, πού ήταν έτοιμη μέ τή βοήθεια των ίμπεριαλιστών και της διεθνούς άντίδρασης, νά φέρει πίσω τό παρελθόν μέ τή φωτιά και τό σίδερο.

Θα ήταν άφέλεια νά πιστεύει κανείς πώς μέ την πάροδο είκοσι μόλις χρόνων από την κατάρρευση της έξοσις από την εργατική τάξη, έπαψε νά υπάρχει ό κίνδυνος του πωγωνόρισματος. Η άντίδραση υπάρχει και έκλιπαρεί τή στιγμή, μέ κάθε θυσία, νά πάρει πίσω τή χαμένη «Χρυσή έποχή».

Είναι λυπηρό πού υπάρχουν ακόμα πολλοί – και στελέχη του

BIBLIA
«ΖΕΡΜΙΝΑΛ»
 ΟΥΤΕ ΚΟΥΚΛΑΚΙΑ
 ΟΥΤΕ ΠΡΟ-ΠΟ
ΜΟΝΟ ΒΙΒΛΙΑ
 Β. Κωνσταντίνου 21
 ΧΑΛΑΝΤΡΙ

CORBY C1
 ο Ηλεκτρικός
«Καλόγερος»

Βάζετε το παντελόνι σας και σε 20-30 λεπτά είναι φρέσκο και καλοσιδερωμένο. Μετά σταματάει μόνος του αυτόματα. Έχει κρεμόστρα για σασκάκι, γιά πουκάμισο, γραβάτα και θέση γιά παρτοφόλι, χρήματα κ.λπ.
 Σε τέσσερα χρώματα ξυλού μαόνι, τήκ. καρυδιά, λευκό. Ο Ηλεκτρικός καλόγερος Corby C1, αγγλικής κατασκευής, είναι γιά τόν άνδρα πού δίνει σημασία στήν εμφάνιση του. Αλλά είναι και μεγάλη εύκολια γιά τή γυναίκα.

Γενικός Αντιπρόσωπος
Πέτρος Βλασταρίδης
 Α. Συγγρού 101 (όπέναντι
 από τήν Πάντειο) Αθήνα.
 Τηλ: 9228158, 9227848

ΚΚΕ Έσ. — οι όποιοι πιστεύουν και ισχυρίζονται πώς ύστερα από τόσα (!) χρόνια λαϊκής εξουσίας, ή αντίδραση στίς χώρες αυτές (τίς σοσιαλιστικές) είναι ανήμπορη, ή, ότι αυτή (ή αντίδραση) άφωμοιώθηκε στο σοσιαλισμό.

Ο μυρικός της «Τεχοσολο-βάκινης Άνοιξης» από ένα μέρος της καθοδήγησης του ΚΚΕ Έσ. «σεκοντάρει» τό τροπάριο της αντίδρασης, και δέν άπαλλάσσει από τήν εύθύνη τό άλλο μέρος, τό ύγιές.

Εύχαριστώ γιά τή φιλοξενία
 Πελλάς Τάκης

ΣΤΟΝ ΥΜΗΤΤΟ

- Σέ γράμμα του δικηγόρου Γ.Δ. Τζίμα γιά τά έπεισόδια στον Ύμηττό, αναφέρονται οί άναγνώστες μας Β. Ρέκκας και Κ. Ζαννιάς.
- Ο Β. Ρέκκας γράφει:

Άγαπητό «ΑΝΤΙ»,

Στό τεύχος 128 δημοσιεύτηκε ένα γράμμα του Γ.Δ. Τζίμα σχετικά μέ τά γεγονότα στον Ύμηττό. Νομίζω ότι αυτό τό γράμμα διαστρεβλώνει τήν αλήθεια και έτσι θά ήθελα νά πώ τί πραγματικά συνέβη εκείνη τή μέρα μιά και ήμουν εκεί.

Λίγο πριν άρχίσει ή συγκέντρωση, ό δήμαρχος άπαγόρευε τά κομματικά συνθήματα στίς σημαίες και τά πανύ. Πολύ σωστή αυτή ή ενέργεια γιατί ή εκδήλωση δέν ήταν κομματική. Όταν άρχισαν οί όμιλίες, επέτρεψε νά μιλήσουν όλα τά κόμματα παρά τίς ενέργειες πού έκανε τό ΚΚΕ έξ. γιά ν' άποτραπεί αυτό. Η Έθνική Άντίσταση δέν άνήκει σ' ένα κόμμα, άνήκει σ' όλόκληρο τό λαό. Καί μ' αυτή τή λογική έπρεπε νά μιλήσουν όλα τά κόμματα. Κατά τή διάρκεια της εκδήλωσης άκούστηκαν συνθήματα γιά τήν ΕΟΚ, τό Βιετνάμ κλπ. Όταν ό δήμαρχος είπε ότι έπρεπε νά σταματήσουν, οί κνίτες άρχισαν νά φωνάζουν τό δήμαρχο «φασίστα»! Καί ρωτώ κ. Τζίμα, τί σχέση έχει ή ΕΟΚ μέ τήν Έθνική Άντίσταση; Θά ήθελα πολύ νά μου άπαντήσετε.

Αυτά συνέβησαν στον Ύμηττό και νομίζω ότι ή στάση του δήμαρχου Λεντάκη ήταν ή πρό-πouσα. Άν τό σκεφτείτε και σεις αντικειμενικά, θά δείτε ότι έχω δίκιο.

Φιλικά
 Β. Ρέκκας.

● Ο Κ. Ζαννιάς γράφει:

Άγαπητό ΑΝΤΙ,

Στό τεύχος σου 128 δημοσιεύ-σες έπιστολή ένός κύριου Γ.Δ. Τζίμα πού αναφέρεται μεταξύ των άλλων και στον Άνδρέα Λεντάκη. Πρώτα θά ήθελα νά τονίσω ότι τό περιοδικό δέν θά πρέπει νά έχει ανάγκη νά κάνει «ντόρο» μέ τέτοιου είδους κείμενα πού ύποτιβάξουν και τούς στόχους του και τήν ποιότητά του.

Τό πρώτο μέρος της έπιστολής άφορά φυσικά τό περιοδικό, άρμόδιω, άν αισθάνεται τήν ανάγκη, ν' άπαντήσει.

Παρακάτω όμως ή έπιστολή γράφει γιά τόν Άνδρέα Λεντάκη πολύ περιέργα, άν όχι έξοργιστικά πράγματα.

Μέ τόν Λεντάκη έτυχε νά ζήσω σχεδόν όλα τά χρόνια της άνόδου του φοιτητικού και νεολαιίστικου κινήματος από τό 1955 μέχρι τή χούντα. Ένα από τά βασικά και κύρια στελέχη αυτού του κινήματος είναι ό Α. Λεντάκης, πράγμα πού τό ξέρουν οί πλάκες όλων των πεζοδρομίων της Αθήνας πού δέχτηκαν πολλές φορές τό ματωμένο κορμί του Λεντάκη, πού κυνηγήθηκε άγρια μαζί μέ όλη τήν τότε γενιά, από τά όργανα του κράτους της Δεξιάς. Καί ή χούντα τόν περιποιήθηκε κι αυτή άρκετά, ύποθέτω περισσότερο από σάς κύριε Τζίμα, μέχρι πού και ό Θεοδωράκης έγραψε γι' αυτόν τραγούδι πού τό τραγούδησε όλη ή Ελλάδα. Τώρα πού χετε τόν τρόπο, νά πείτε στο Μίκη νά καταργήσει τό τραγούδι του Άνδρέα... Τώρα έσείς θέλετε, — κι άν τό μπορούσατε θά τό κάνατε — νά τόν απελάσετε, όπως ήθελε εκείνα τά χρόνια ή κυβέρνηση της Δεξιάς. Τί σύμπτωση απόψεων! Τόν όνομάσατε και Αιθιοπία, λέξ και πρέπει νά γεννηθεί κανείς μέσα στα έθνικά σύνορα γιά νά είναι Έλληνας ή άγωνιστής. Τώρα πού γίνεται άγώνας γιά νά γυρίσουν οί πολιτικοί πρόσφυγες, άγωνιστείτε κι έσείς νά δοθεί ή αιθιοπική (θαγένεια στον Λεντάκη γιά νά γλυτώσουμε άπ' αυτόν μιά και καλή και νά φροντίσετε νά του έξασφαλίσετε, μιά και τώρα τό μπορείτε, τήν έλεύθερη είσοδό του στην Αίθιοπία και άς άγωνιστεί εκεί νά γίνει δήμαρχος της Άντίς Άμπέμπα. Γιά νά λείψουν έτσι τά ξένα σώματα από τόν «έθνικό κορμό».

Άν πάω όλ' αυτά δέν ύπάρχει τρόπος νά τόν διώξουμε σύντομα, κάνετε λίγη ύπομονή (4 χρόνια) γιά νά διώξει τόν «Αιθιοπία» ό λαός του Ύμηττου. Τότε, θά πείσει και τό Κάστρο!!

Και κάτι ακόμη κύριε Τζίμα. Άν δίν σάς τό ελεπ κανείς μέχρι τώρα, σάς λέω ότι ή ΕΠΟΝ και ή Έθνική μας Άντίσταση, άνήκει μόνο στο λαό πού τή δημιούρ-

γησε. Άν τότε πού είσαστε ΕΠΟΝίτες νιώθατε, όπως γράφετε στο γράμμα σας, τότε προσφέρατε κακές ύπηρεσίες στο λαϊκό κίνημα. Ο Λεντάκης και ή γενιά του, είτε τό θέλετε είτε όχι, είναι οί φυσικοί συνεχιστές της επανότιξης ιδέας και της Έθνικής μας Άντίστασης και, φυσικά, δέν νιώθουν ιδιοκτήτες όπως έσείς, γιατί αυτή ή γενιά είναι λεύτερη και υπεύθυνη, παρόλου πού κουβαλάει στίς πλάτες της τίς άμαρτίες της δικής σας γενιάς, κύριε Τζίμα. Άν μπορείτε νά τό καταλάβετε αυτό θά σάς κάνει καλό, άν όχι — τότε άξιος ό μισθός σας...

Τελειώνοντας, έπειδή δέν μπορώ νά παρατάξω μπροστά στή δική σας δόξα — και τούς τυχόν τίτλους σας — τίποτα τό ιδιαίτερο, ύπογράφω αυτό τό γράμμα μέ τήν ύπόσχεση ότι δέν πρόκειται νά άπαντήσει σε τυχόν άπάντησή σας, γιατί έχω ν' άσχοληθώ μέ πιά σπουδαία πράγματα από τούς λιθέλους σας.

Κ. Ζαννιάς.

ΠΕΡΙ ΒΙΕΤΝΑΜ

- Ο άναγνώστης μας Γ.Κ. αναφέρεται σε προηγούμενα σχόλιά μας θεωρούμε πάντως ότι τά στοιχεία και ή προβληματική πού αναπτύξαμε δέν ανατρέπονται. Τό γράμμα, αναφέρει:

Στό τεύχος Νο 131-132 και στή στήλη των Άντιθέσεων είχαμε τήν εύκαιρία νά διαβάσουμε ένα άτυχο μάθημα δημοσιογραφικής θεομολογίας, πού περισσότερο δέν μοιάζει νά άπαιτηθεί από κλέφτη, πού κυνηγημένος φώναζε γιά νά ξεγελάσει τόν κόσμο: Πιάστε τον, πιάστε τον....

Ο συνεργάτης πού έκφραζει τό δικαίωμα της έλεύθερης κριτικής της «κακής» πολιτικής του ΚΚΕ από τό ΑΝΤΙ, κακίωνει μέ τόν «Οδηγητή» πού δέν καταλαβαίνει τίς εύαισθησίες του περιοδικού «γιά κάθε πράξη καταπίεσης και βίας». Αυτές οί εύαισθησίες φαίνονται νά ναι οί φταιχτες πού έκαναν τίς «αντιθέσεις» νά γίνουν κυβερνητικότερες της κυβέρνησης μιλώντας γιά τό «δαρ-δαρο» Βιετνάμ πού έπέβαλε στους άθώους Βιετναμέζους τό δρόμο της προσφυγιάς.

Ερώτημα πρώτο: Ποιός τούς έπέβαλε νά φύγουν; Τό ΑΝΤΙ φάνηκε νά άποσιωπά τό γεγονός πως φύγαν μέ τή θέλησή τους, χωρίς νά δικαιούνται τόν τίτλο του πρόσφυγα, αλλά περισσότερο αυτόν του έμυγκρέ. Ούτε κουβέντα δέν έγινε έπίσης γιά τόν τεράστιο κινέζικο προπαγανδιστικό μηχανισμό πού έσπρωχνε

και σπρώχνει κάθε μέρα χιλιάδες κόσμο στα πλοία-φέρετρα. Φαίνεται, για το ANTI, η διαβαρότητα έχει ένα πρόσωπο μοναχά.

Ερώτημα δεύτερο: Για πόσο «άθώους» και άσπιλους πρόκειται; Ο Αμερικάνος Ιστορικός Τζωρτζ Κακίν στο διδύλο του «Εθνικισμός και Έπανασταση στην Ίνδονησία» παρατηρεί πως το μεγαλύτερο μέρος των κεφαλαίων των Κινεζοβιετναμέζων (που ήταν οι πρώτοι που έφυγαν) σχηματίστηκε από την συνεργασία τους με τους Γάλλους αποικιοκράτες και τους Αμερικάνους ιμπεριαλιστές. Φυσικά μέσα στη μάζα των προσφύγων δεν είναι μόνο οι Αμερικανόδουλοι που δεν πρόλαβαν να φύγουν, αλλά και άκατατόπιστοι άγρότες του Ν. Βιετνάμ που πίστεψαν τις κινέζικες σειρήνες. Σ' όποιονδήποτε περιπτώση η ευθύνη της Σ.Δ. του Βιετνάμ είναι ανύπαρκτη και μόνο οι άνθρωπιστικές βάσεις του σοσιαλισμού την έκαναν να συμμετάσχει στη διάσωση της Γενεύης. (Για την οποία διάσωση οι Αντιθέσεις έδωσαν ένα ακόμα μαθήμα δοντολογίας, τηρώντας στήλη Ιχθύος. Σέ κάποιον δεν θά άρσσε που οι σύνεδροι δεν πέσανε στην παγίδα του αντικομμουνισμού, όπως εύελπιστούν οι κ.κ. Μονταήλ και Χούα, οι απλά εκφράσανε την προσδοκία όλης της ανθρωπότητας: να λυθεί το πρόβλημα με ανθρωπιστικά και μόνο κοριτήρια).

"Αλλη μιά άτυχη άναφορά στο Διεθνή τύπο από τους άτυχους και έμβριθείς συνεργάτες σου πέφτει στο κενό: Φαίνεται μερικοί φωστήρες «έξεχασαν» την άπάντηση της Φόντα, του Έλζμπεργκ και του Κάνσλερ στη Μπαέζ (δημοσιεύτηκε στο Νιούστουηκ, μεταφράστηκε από τους ανθρώπους του «Συγκροτήματος»): «Δέν πιστεύουμε ότι έξυπηρετεί τίποτα ή δημόσια επίθεση εναντίον σοσιαλιστικών χωρών».

Τό ANTI προσπάθησε να είναι άδέσμευτο και άνεξάρτητο. Φαίνεται όμως πώς όλα τά ώραία πράγματα κάποτε τελειώνουν. Δέν έξηγείται άλλιώς τό γεγονός της τόσο συχνής Άντι-ΚΚΕ κριτικής, της όποίας ένα άλλο δείγμα είχαμε την ευκαιρία να δούμε στο ίδιο νούμερο όταν ο Γ. Παναγιώτου άνοίχτηκε σέ ύποπτα νερά έπιχειρώντας ύπόγεια και σιδυρικά ύπονοούμενα κατά του κ. Κάππου.

Εμείς οι λαοί και ταχτικοί άναγνώστες, έχουμε δικαίωμα να έλπίζουμε σέ κάτι καλύτερο από μιά, έστω και ύποδρόχια, μονόπλευρη πολιτική από τό περιόδικό μας.

Γ.Κ.

Πειραιάς

Υ.Γ. Άλλο δείγμα «έκλεκτικής» νοοτροπίας είναι και ή έπι-

λογή των γραμμάτων που θά δημοσιευτούν. Πολλοί θά θυμούνται τό «θάψιμο» των γραμμάτων για την Άριστερά του ΚΚΕ. Για τό καλό του ίδιου του περιοδικού περιμένουμε να μην ξαναγίνει κάτι όμοιο.

ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΑ

● Στη συζήτηση για τον συνδικαλισμό μεταξύ Θ. Κατσάνεβα και Φ. Λαμπαδάρου παρεμβαίνει ο Άντ. Κοκορίκος:

Άγαπητό ANTI,

"Αν και άναγνώστης σου από τό πρώτο φύλλο, δέν θέλησα ν' άπασχολήσω τις στήλες σου, έξω από μιά φορά (για την «τρομοκρατία») πριν ένα χρόνο. Τώρα όμως, θέλω να πω δυό λόγια στο συνεργάτη σου Θ. Κατσάνεβα, ιδίως μετά την άπάντησή του στον άναγνώστη Φ. Λαμπαδάριο. Δέν έχω πρόθεση ούτε να τον «παρεξηγήσω», ούτε να του δάλω «ταμπέλα». Τέτοια πρόθεση, νομίζω, δέν είχε ούτε ο προηγούμενος άναγνώστης Φ.Α. Ο προδηματισμός του συνεργάτη σου όμως με την τακτική του «ναί αλλά...» οδηγεί στο σκεπτικό του ΚΚΕ (με τό όποιο εγώ δέν συμφωνώ) για τά έργοστασιακά σωματεία και την άντι-ΓΣΕΕ. Καί όπως είναι φυσικό, θά άντιπαρεθώ σ' εκείνα τά σημεία του άρθρου του που διαφωνώ κ' όχι σ' όσα συμφωνώ.

Έργοστασιακό ή κλαδικό σωματείο;

Ο συνεργάτης σου, σέ σύνολο 3 μονόστηλα, καταναλώνει δυό άράδες για να πεί, πώς τά εργοστασιακά σωματεία είναι έπιθυμητά και δυό μονόστηλα, για να πεί ότι διασπούν την ταξική αλληλεγγύη και την αγωνιστική μαζικότητα και προωθείται ή εργοδοτική μεθοδολογία. Έντάξει Θ.Κ. Είσαι πονηρός (sic)

Ως εδω όμως ή «πολεμική». Άς μπορούμε στο θέμα.

Από θεωρητική άποψη, τό θέμα έχει λυθεί από καιρό. Όποιοι άγνοεί τις θεωρητικές αναλύσεις, άς τις μάθει. Έμένα εδω, δέν με παίζει ο χώρος. Θά άναφέρω σύντομα, μιά πρακτική έπιχειρηματολογία.

1. Στις έκλογικές διαδικασίες και στις κινητοποιήσεις, έχουμε ένα πολύ ψηλότερο ποσοστό συμμετοχής στα εργασιακά σωματεία.

2. Διασφάλιση της ενότητας των εργαζομένων, με προοδευτική έξάλειψη των συντεχνιακών αντιθέσεων.

3. Σαφής μαζικότητα των σωματείων, μιά και τό σύνολο των

εργαζομένων, μπαίνει προοδευτικά στο σωματείο. Ήδη τώρα, ο βαθμός μαζικοτητας είναι μεγαλύτερος στα έργοστασιακά.

4. Περισσότερα κοινά προβλήματα - κοινός εργοδότης, ίδιες συνθήκες δουλειάς, κλπ.

5. Καλύτερη δυνατότητα διεκδίκησης αλτημάτων, μιά και είναι πολύ δύσκολο, ένα κλαδικό σωματείο που καλύπτει λ.χ. ηλεκτροσυγκολλητές, να κηρύξει άπεργία σ' ένα εργοστάσιο, όπου υπάρχουν π.χ. και οδηγοί, χειριστές, υπάλληλοι, τορναδόροι, κλπ.

6. Ή όλοένα αυξανόμενη συμμετοχή στους χώρους δουλειάς, του πολυπληθούς έπιστημονικού προλεταριάτου, αντικειμενικά δίνει μεγαλύτερες δυνατότητες έπιτυχίας εργασιακού σωματείου.

7. Πέρ' άπ' αυτό βλέπουμε - π.χ. ΟΤΟΕ κλπ. - όπου έχει έπιτευχθεί μιά ενότητα εργαζομένων, έξω από ειδικότητες, γίνεται προσπάθεια διάσπασής τους, δημιουργώντας δήθεν συλλόγους έπιστημονικού προσωπικού ή υπαλλήλων Α' κατηγορίας κλπ., με στόχο την άδρανοποίησή τους.

8. Ύπάρχει ή άποψη ότι ένα εργοστασιακό σωματείο μπορεί εύκολα να χειραγωγηθεί άπ' την εργοδοσία. Μέχρι ένα σημείο, αυτό είναι σωστό. Πότε όμως; Όταν υπάρχει ή άμεση σχέση άφεντικού εργοδότη, με τη μορφή φυσικού προσώπου. Στο μέτρο όμως που προοδευτικά πηγαίνουμε σέ μονοπωλικές ή ολιγοπωλικές μορφές, στο ίδιο μέτρο είναι πολύ πιο εύκολο τό χτίσιμο και τό δυνάμωμα εργοστασιακού σωματείου.

9. Εδώ λέγεται ότι υπάρχουν εργαζόμενοι σέ μικρές έπιχειρήσεις. Αυτοί τί θά γίνουν; Τό θέμα είναι καθαρά οργανωτικό. Λύνεται ή με τί διατήρηση του κλαδικού σωματείου, ή την περιφερειακή δημιουργία διακλαδικού εργασιακού σωματείου (περιοχής ή πόλης). Τό πώς θά γίνεται ο έλεγχος των μελών για να μη δημιουργούνται προβλήματα π.χ. διπλοψηφίας, είναι τεχνικό πρόβλημα που λύνεται με χίλιους δυό τρόπους π.χ. με ταυτότητα σωματείου ή έκλογικό βιβλιάριο σωματείου ή βιβλιάριο ειδικότητας με ύποχρεωτική άναγγελία τόπου δουλειάς κλπ. Πιστεύω να καθαρίσει με τους ύποστηρικτές του κλαδικού σωματείου (και να μην «ταμπέλωσα» τον Θ.Κ.).

Μιά ΓΣΕΕ ή «προοδευτική ΓΣΕΕ»;

"Αν και στίς διακηρύξεις του, τό ΚΚΕ εμφανίζεται να προασπίζει την ύπόθεση της ενότητας, μιά σειρά από ένέργειες (με «συνέπεια» όμολογούμενως) πείθουν για τό αντίθετο. Δημιούργησε τά γνωστά «συντονιστικά», ώστε ν' άποτελέσουν τις οργανωτικές ύποδομές για ή δημιουργία

της «προοδευτικής ΓΣΕΕ». Ξαναγυρίζοντας τό εργατικό κίνημα 50 χρόνια πίσω, στην εποχή της κόκκινης διεθνούς, στην πολιτική του διαδικού συνδικαλισμού. Έτσι άντί ν' άντιπαράθεται στην ήγηση της ΓΣΕΕ, άντιπαράθετε τους εργαζόμενους μέσα από «δεξιές» και «άριστερες» οργανώσεις. (Ήσυχασε κ. Θ.Κ., δέν άναφέρωμαι σ' έσένα. Έσύ άπλως προβλέπεις ότι «ή δημιουργία μιιάς δημοκρατικής ΓΣΕΕ, άποτελεί μιά νομοτελειακή άναγκαιότητα»! Έ! τί να σου πω;). Αυτή είναι ή γραμμή του οργανωτικού έλέγχου, περιχαράκωσης και χειραγώγησης του κινήματος, έτσι ώστε να ένταχθεί στη λογική κομμάτων που αυτοαναγορεύονται σέ εκ προοιμίου «ιδιοκτήτες» της εργατικής τάξης. Ο κύριος φορέας αυτής της αντίληψης είναι τό ΚΚΕ. Έτσι όλοι οι άλλοι θεωρούνται είτε παρείσακτοι, είτε δυνάμεις που πρέπει να δεχτούν την καθοδήγηση του «κόμματος της εργατικής τάξης». Τελικά, είναι μιά γραμμή σεχταριστική, αντικειμενικά διασπαστική, που οδηγεί σέ άπομαζικοποίηση και άποδυνάμωση του συνδικαλισμού. Αυτή ή γραμμή υλοποιείται με άπολιτικές και φίλαθλες αντιλήψεις του τύπου «ένα είναι τό κόμμα της εργατικής τάξης» ή «πας μή μέθ' ήμών, είναι πρόκτορας της εργοδοσίας ή διασπαστής».

Καί για να ετανέλθουμε στα εργοστασιακά σωματεία. Τό ΚΚΕ πριν τό 10ο συνέδριο είχε έπιλογή τό όμοιοεπαγγελματικό σωματείο, παρή τό γεγονός ότι ή ΠΣΟ (στο πρόγραμμα, στο 2ο παγκόσμιο συνέδριο) λέει: «Μιά συνδικαλιστική οργάνωση σέ κάθε έπιχείρηση, μιά εθνική όμοιοπνοδία, ένα συνδικαλιστικό κέντρο σέ κάθε χώρα, μιά παγκόσμια συνδικαλιστική οργάνωση». Τώρα δέχεται τό εργοστασιακό «όταν οι συνθήκες τό άπαιτούν». Αυτό όχι σάν άποτέλεσμα κριτικής, αλλά επειδή έχασε έδαφος. Τό ΚΚΕ όρροτονίζει κομμώς και παντού.

ΠΡΟΒΛΕΨΗ: Σέ δέκα χρόνια, θά γιορτάζει τά «70χρονα του τιμημένου ΚΚΕ» από τη γωνία, όπου μόνο του βγαίνει...

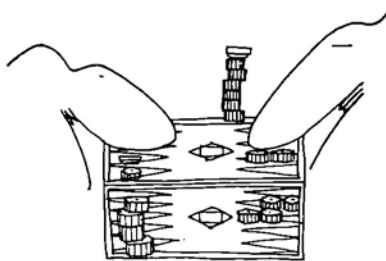
Άντώνης Κοκορίκος
Χαλκίδα

● Ο συνεργάτης μας Θ. Κατσάνεβα που του ήγάμε ύπόψη τό γράμμα, άπαντά:

Λυπάμαι που ο κ. Κοκορίκος, στα περισσότερα από «δυό λόγια» που μου άπευθύνει φαίνεται να μην κατάλαβε την άποψη μου για τά εργοστασιακά ή έπιχειρησιακά σωματεία.

"Αποψη που σέ καμιά περίπτωση δέν μπορεί να χαρακτηριστεί ότι είναι άρνητική, για τό άπόλυτα έπιθυμητό αυτό είδος

σωματειακής οργάνωσης, σέ πρωτοβάθμιο επίπεδο. 'Αλλά προφανώς ο κ. Κοκορίκος δεν ενδιαφέρεται γιά τήν άποψη μου. 'Ενδιαφέρεται περισσότερο νά εκδηλώσει τήν έντονη αντίθεσή του, μ' ένα όρισμένο κόμμα. Καί «πονηρά» σκεπτόμενος, διαβλέπει παντού πράκτορες του ΚΚΕ.

ΚΑΒΑΛΑ

● Γιά τό δημοσίευμα-άπάντηση ό κ. Γ. Παναγιωτόπουλος, δικηγόρος τής εταιρείας «Μάρμαρα Καβάλας» μās γράφει:

Κύριε Διευθυντά,
Στό τεύχος σας 131-132 τής 4-8-1979 καί στήν σελίδα 48 έδημοσιεύσατε τήν άπάντησή μου σέ προγενέστερο δημοσίευσμά σας (τεύχος 129) σχολιάζοντάς την, όπως νομίζετε ότι συμφέρει γιά νά στηριχθί τό άπ' άρχής ανακριβές δημοσίευσμά σας.
Παρ' όλον ότι οι εϋτελείς καί ύβριστικοί ύπαιτιγμοί σας καταδηλούν τό μάταιο τής άπαντήσεώς μου, ύποχρεώνομαι ν' ανταποκριθώ στήν πρόκλησή σας περι στοιχείων πού πάσχουν ή είναι ήθελημένα έλλειψη καί άλλων έπεξηγήσεων.

Κατ' άρχήν θά ήθελα νά σās πληροφορήσω ότι ή Καβάλα δρίσκεται στήν 'Ανατολική Μακεδονία καί όχι στήν 'Ανατολική Θράκη, όπως τό περιοδικό σας θέλει νά νομίζη, άκόμη δέ ότι έφ' όσον στήν 'Ελλάδα ύπάρχει συγκεκριμένο κοινωνικό καθεστώς καί Σύνταγμα πού θεσπίζει δικαιώματα καί ύποχρεώσεις, αυτό θά διέπει καί τήν λειτουργία τους καί όχι εϋσεβείς πόθοι οπαδών ή νοσταλγών, άλλων καθεστώτων καί συνταγματικών τάξεων. Μού καταλογίζετε ότι παρέλειψα νά αναφέρω προηγούμενη 'Υπουργική άπόφαση πού χαρακτηρίζει διατηρητέα τά κτίρια τής δορείας πλευράς τής όδου Βενιζέλου.

'Αλλά άφού τό οικόπεδο των ΜΑΡΜΑΡΩΝ ΚΑΒΑΛΑΣ πού τόσο σās ενδιαφέρει εύρίσκεται στήν νότια πλευρά τής όδου Βενιζέλου, δέν νομίζετε ότι ό χαρακτηρισμός μόνο τής δορείας πλευράς δέν τό περιλαμβάνει καί δείχνει τήν έλλειψη ενδιαφέροντος γιά τό έπίμαχο οικόπεδο. Αυτό πού δέν θέλετε νά παραδεχθείτε είναι τό αναμφισβήτητο γεγονός πού ανατρέπει τό δημο-

σίεμά σας, ότι όταν ήγοράσθη τό οικόπεδο δέν ήταν χαρακτηριζόμενο καί ότι τό 1974 έχαρακτηρίσθη μόνο τό κτίριο ενώ στήν 'Ιδία άπόφαση, όπου εκρίθη αναγκαίο γιά άλλα χαρακτηριζόμενα κτίρια περιελήφθη ρητώς κήπος, αύλή, περιβάλλον χώρος ή άλλο κριθέν διατηρητέο. 'Αλήθεια, σκεφθήκατε τί θά συνέβαινε άν τό κτίριο πού χαρακτηρίστηκε ήταν μέσα σέ έκταση 100 φερ' ελπίει στρεμμάτων. Θά ήταν όλα δεσμευμένα;

'Ακόμη δέν θέλετε νά δεχθήτε ότι τό 1978 ή άπόφαση του 'Υπουργού Πολιτισμού άπλώς δέν προέβη σέ επέκταση του χαρακτηρισμού καί δέν άλλαξε τήν προηγούμενη άπόφαση γιατί βέβαια όταν άνεγείρεται πολυκατοικία καί πωλούνται όριζόντιες ιδιοκτησίες σέ τρίτους όπωδδήποτε έπέρχεται μεταβολή στήν ιδιοκτησία.

Αυτό νομίζω ότι είναι άρκετά ώστε νά διασκεδασθί πλέον όποιαδήποτε άμφιβολία σας.

Γιάννης Παναγιωτόπουλος
Δικηγόρος

● Σ.Σ. Χαϊρόμαστε πού μιά τυπογραφική παράλειψη (τό Κείμενο ήταν διατυπωμένο: «τό μόνο καθαρό σημάδι του ελληνικού στοιχείου στήν 'Ανατολική Μακεδονία καί Θράκη...») έδωσε τήν άφορμή στον κ. Γ. Παναγιωτόπουλο νά «μās βάλεϊ στή θέση μας» - αλλά μόνον σέ όσα άφορούν τίς τυπογραφικές άδελφίες. Γιατί, είναι αλήθεια ή υπόλοιπη έπιχειρηματολογία του χλωαίνει καί οι δικές μας τουλάχιστον άμφιβολίες, γιά άνεπίτρεπτες ύπουργικές εϋνοιες πρός τήν εταιρεία των άδελφών του ύπουργού 'Εμπορίου, δέν έχουν διασκεδαστεί. Γιατί οι οικονομικές δραστηριότητες τής οικογένειας ενός δημόσιου άνδρα πρέπει νά είναι άνεπίληπτες καί «πέραν πάσης άμφισβήτησεως». 'Ο κ. Γ. Π. θεωρεί ότι ή διατήρηση των αρχιτεκτονικών έργων δέν επιβάλλει καί τήν διατήρηση καί διαμόρφωση του ευρύτερου περιβάλλοντος. 'Ο ίδιος σάν επιστήμονας καταλαβαίνει βέβαια πολύ καλά όλα αυτά τά πράγματα. Στεναχωρείται όμως καί φρικιά μπροστά στή σκέψη ότι αυτό τό περιβάλλον θά μπορούσε νά είχε έκταση 100 στρεμμάτων, όπότε πολλά θά ζημίωνα οι οικοπεδοφάγοι καί περισσότερα θά κέρδιζε ή πόλη τής Καβάλας. 'Αλλά, όλα αυτά είναι «έάν» καί «φερ' ελπίει». Τό μόνο βέβαιο είναι ότι ή Καβάλα καταστρέφεται καί προσπάθησαν γι' αυτό οι κ.κ. ύπουργοί 'Εμπορίου, Δημοσίων Έργων, Βορείου 'Ελλάδος καί Πολιτισμού. 'Αξίως ό μισθός τους γιά τή διαχείριση των δημόσιων πραγμάτων!

ΔΕΝΤΡΑ-ΦΥΛΛΑ

● 'Ο κινηματογραφιστής Λ. Ξανθόπουλος μās γράφει:

'Από τά ισχνά φύλλα συντηρητικού φυλόλογικού δέντρου (τεύχος 7/79) έπιχειρείται κριτική των ταινιών τής περασνής κινηματογραφικής μας παραγωγής: «'Η ηλικία τής θάλασσας», «Παράσταση γιά ένα ρόλο», καί «Δυό φεγγάρια τον Αύγουστο».

Θά περιμένα από τό νεόκοπο φυλόλογο μέ τό άδόκιμο ύφος (καί άνεξάρτητα από τήν προσωπική μου - ναι ή όχι - άποψη γι' αυτές τίς ταινίες) νά ασκήσει μέ τή σεμνότητα του κοινού θεατή, ιδιότητα πού του ταιριάζει, (ή μικρού παιδιού άκόμη πού τό μάτι του βλέπει καί τό αυτί του ακούει) νά ασκήσει λοιπόν αληθινή κριτική πού καί κότσια θέλει καί δουλειά σκληρή χρειάζεται γιά νά μετουσιώσει τον κριτικό λόγο σέ προσφορά στέρεη καί πράξη ούσίας.

'Ο «κριτικός» όμως των φύλων εύφυλογεί, ναρκισσεύεται, άκκίζεται μέ τσαχνινιά, παρασιτολογεί σέ βάρος των τριών ταινιών καί των δημιουργών τους άγνοώντας άκόμη πράγματα ούσιαστικά (πώς δηλαδή, ναι, καί τό ξερόνι δλοι όσοι γεννήθηκαν σέ γειτονία στήν κατοχή ότι οι 'Ελληνες, μέ τό δράμα των ήμερών πού θά 'ρχονταν, Λευτερίες καί Λευτέρηδες καί Νίκη άκόμα δάφτιζαν τότε τά παιδιά τους).

Κεδοσκοπεί ό άτάλαντος (άκόμη ένας δραγάτης καί ενδιάμεσος στό σδέρκο - δέ μās έφτανε τό κράτος, παραγωγοί, εκδότες, διανομείς - καί πότε θά τελειώσει αυτό τό κακό Παναγιά μου!) καιροσκοπεί σέ βάρος του ελληνικού κινηματογράφου καί των ανθρώπων του (πού «ταλαιπωρημένο» τόν χαρακτηρίζει καί ειρωνεύεται τούς ανθρώπους του μέ εισαγωγικά) - μέ άλογη αυτοπεποίθηση καί ύπεροψία έπαίοντα συμβουλεύει πατερναλιστικά ενώ ίσοπεδώνει τό «φεστιβαλικό χειροκρότημα του Περιστερίου» καί μειώνει μέ εκδηλο μισογυνισμό «τή φοιτητρία μέ τά Gauloise» (γιατί όχι «φοιτητής» καλέ μου;) καί «τά γαλάζια μάτια των καλλονών του Ψυχικού» (ταξικές άπωθήσεις) πού στό τέλος - τέλος αυτοί είναι πού διαβάσουν τά δέντρα καί τά πράσινα άλογα πού ως άλλη πνιγρή Νέα 'Εστία μās πλασάρεϊ ό εκδότης τους.

Καλά θά κάνουν τά φύλλα καί προτού τολμήσουν πάλι κάτι παρόμοιο, νά ξεφορτωθούν τή φυλλοξήρα πού τούς ρημάζει τή χλωροφύλλη καί τούς καταργεί τό ζωοποιό δξυγόνο, μήπως καί ανασάνουνε καμιά φορά.

Λευτέρης Ξανθόπουλος

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
'Αθήνα 601
Τηλ: 732.713 - 732.819

● 'Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131, 'Αθήνα 601.
● 'Υπεύθυνος Τυπογραφείου:
ΤΡΥΦΩΝ ΛΥΓΟΥΡΑΣ
Βασ. 'Αλεξάνδρου 26. Περιστέρι
● Καλλιτεχνική έπιμέλεια:
ΜΑΚΗΣ ΤΣΙΠΟΥΡΙΔΗΣ
● Μοντάζ:
Γ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΟΣ
● Διαφημίσεις:
ΜΠΟΥΛΗ ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ
● Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΦΩΤΟΚΥΤΤΑΡΟ» ΕΠΕ.
Βασ. 'Αλεξάνδρου 2, Χίλων.
Τηλ. 748.314 - 713.604.
● 'Αναπαραγωγή φίλμς:
Γραφικές Τέχνες «STUDIO» - Κ. Ρούσσος
Λεωφ. 'Αλεξάνδρας 194 - Τηλ. 64.62.590
● 'Εκτύπωση:
'Εργοστ. Γραφικών Τεχνών
Γ. ΑΝΕΜΟΔΟΥΡΑΣ
'Ιασιου 5, Περιστέρι. Τηλ. 57.22.201.
● Κάθε ένυπόγραφο άρθρο εκφράζει τήν προσωπική άποψη του συγγραφέα του.
● Χειρόγραφα δέν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

'Εσωτερικού

'Εξάμ. 320 δρχ. - 'Ετήσια 640
'Ετήσια 'Οργανισμών,
Τραπεζών, κλπ: 1.500 δρχ.
Γιά φοιτητές έκπτωση 15%

'Εξωτερικού

Εύρώπη - Μεσόγ. χώρες:
έξάμηνη: άπλή δολ. 15
" άροπ. δολ. 17
έτήσια: άπλή δολ. 30
" άροπ. δολ. 34
Η.Π.Α. - Καναδάς - 'Αν. 'Ασία:

έξάμηνη: άπλή δολ. 15
" άροπ. δολ. 22
έτήσια: άπλή δολ. 30
" άροπ. δολ. 44

Αυστραλία - 'Οκεανία:

έξάμηνη: άπλή δολ. 15
" άροπ. δολ. 30
έτήσια: άπλή δολ. 30
" άροπ. δολ. 60

● 'Εμβάσματα, έπιταγές:
ΧΡΗΣΤΟ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗ
Δημοχάρους 60, ΑΘΗΝΑ 601.
● ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 25
● ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: ΤΙΜΗ δρχ. 40

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
● γιά τά βιβλιοπωλεία
τής 'Αθήνας:
Στά γραφεία του «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60, τηλ. 732-713
● γιά τά βιβλιοπωλεία
Β. 'Ελλάδας:
Βιβλιοπωλείο
Ν. Κοτζιά καί Σία Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720
Θεσσαλονίκη

ΑΝΤ.ΛΙΒΑΝΗΣ & ΣΙΑ "ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ,"

ΣΟΛΩΝΟΣ 94, ΤΗΛ.: 36 10 589

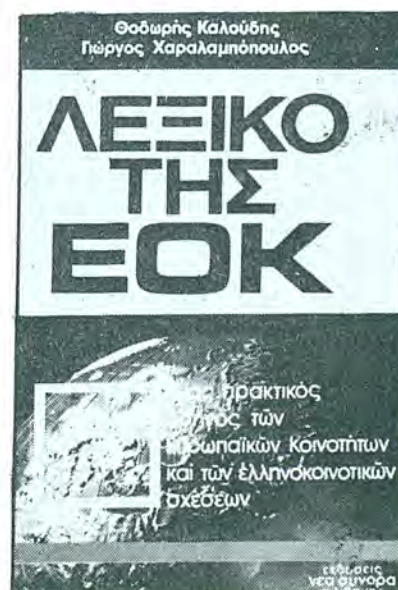
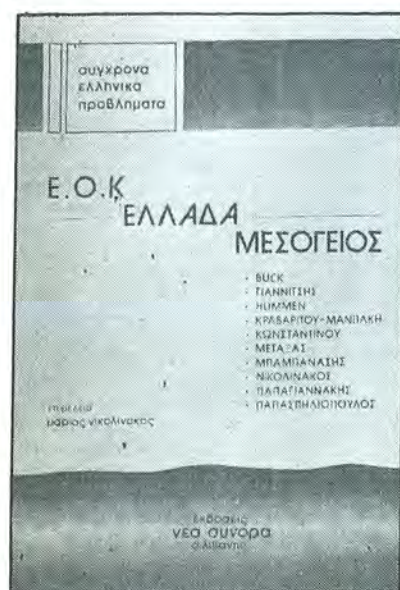

ΒΙΒΛΙΑ

γι' αυτόν που θέλει νά μάθει νά σκέφτεται και
νά συμμετάσχει στις αποφάσεις που τον αφορούν

Μιά σφαιρική και υπεύθυνη ενημέρωση για την ΕΟΚ και την Εύρωπη - απευθύνεται σ' όλους τούς Έλληνες που θέλουν νά γνωρίσουν υπεύθυνα και αντικειμενικά, ό,τι αφορά την Εύρωπη και την ΕΟΚ: πολιτικά - οικονομικά - κοινωνικά - ιστορικά, καθώς και τις επιπτώσεις στο μέλλον της πατρίδας μας μετά την ένταξη. Ίδιαίτερη προσφορά τό Λεξικό της ΕΟΚ που αναλύει και επεξηγεί τούς όρους, τις συμβάσεις, τούς θεσμούς, τό νομικό πλαίσιο, τις υποχρεώσεις και τά δικαιώματα, τό δίκαιο, τό νομισματικό και άκόμα, πώς εξελίχθηκαν και διαμορφώθηκαν οι έλληνοκοινοτικές σχέσεις από τή σύνδεση (1962) μέχρι και τήν ένταξη (28-5-1979).

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ
ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ

οι διακοπές σας
αρχίζουν μέσα στο αεροπλάνο